

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI
(ORÜS ÖRNEĞİ)

109130

YÜKSEK LİSANS TEZİ

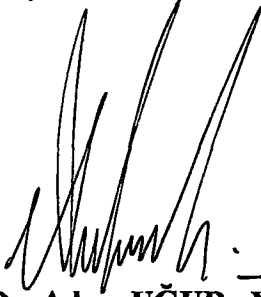
Veysel ÖZTÜRK

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

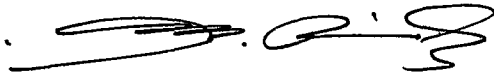
109130

Enstitü Ana Bilim Dalı : ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı : ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE SOSYAL SİYASET

Bu tez 08.10.2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Adem UĞUR
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Mahmut DEMİRKAN
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Recai Coşkun
Jüri Üyesi

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	VI
TABLolar.....	VII
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖZELLEŞTİRME NEDENLERİ VE YÖNTEMLERİ

1.1	Özelleştirme ve İlgili Kavramlar.....	4
1.1.1	Özelleştirme.....	4
1.1.2	Özelleştirme Akımının Temelleri	4
1.1.3	Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT).....	6
1.2	Özelleştirmenin Nedenleri.....	8
1.2.1	Genel Nedenler.....	9
1.2.2	Siyasal Nedenler.....	10
1.2.3	Mali Nedenler.....	13
1.3	Özelleştirmenin İlkeleri	16
1.4	Özelleştirme Yöntemleri.....	18
1.4.1	Borsada Satış Yolu ile Özelleştirme	18
1.4.2	Borsa Dışı Satış Yolu ile Özelleştirme	20
1.4.3	Geniş Anlamda Özelleştirme Yöntemleri.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI

2.1	Dünyada Özelleştirme Uygulamaları.....	28
-----	--	----

2.2	İngiltere	29
2.2.1	İngiltere'de Kamu Sektörünün Yapısı ve Gelişimi	30
2.2.2	İngiltere'de Özelleştirme Sonuçları.....	32
2.2.3	İngiltere'de Örnek Özelleştirme: British Telekom (BT)	33
2.3	Fransa	36
2.3.1	Fransa'da Kamu Sektörünün Yapısı ve Gelişimi	36
2.3.2	Fransa'da Özelleştirme Uygulamaları	37
2.3.3	Fransa'da Özelleştirme Uygulamalarının Sonuçları	39
2.4	Almanya	40
2.4.1	Almanya'da Özelleştirme Uygulamaları.....	40
2.4.2	Almanya'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları	41
2.5	Japonya	42
2.5.1	Japonya'da KİT'lerin Yapıları.....	42
2.5.2	Japonya'da Özelleştirme Uygulamaları	44
2.5.3	Japonya'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları	46
2.6	Meksika	47
2.6.1	Meksika'da Özelleştirme Uygulamaları.....	48
2.6.2	Meksika'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları.....	49
2.6.3	Meksika Telekomünikasyon Sektöründe Özelleştirme (TELMEX)	50
2.7	Şili	51
2.7.1	Şili'de Özelleştirme Uygulamaları.....	51
2.7.2	Şili'de Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI

3.1	Türkiye'de KİT'lerin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	55
3.1.1	1923 - 1932 Yılları Arası Yapılan Çalışmalar	57
3.1.2	1933-1938 Yıllar Arası Yapılan Çalışmalar	58
3.1.3	1939 - 1960 Yıllar Arası Yapılan Çalışmalar	60
3.1.4	1950-1960 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar.....	62
3.1.5	1961 - 1980 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar	65

3.1.6	24 Ocak 1980 Kararları.....	66
3.1.7	1980 Sonrası Ekonomik Gelişmeler.....	67
3.2	Türkiye'de Özelleştirme Hazırlıkları.....	69
3.2.1	Morgan Guaranty Özelleştirme Master Planı	70
3.2.2	Türkiye'de Özelleştirmenin Yasal Çerçevesi	73
3.3	Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları (1985-2001)	75
3.3.1	Gerçekleştirilen Özelleştirme Uygulamaları.....	76
3.3.2	Özelleştirme Kapsamından Çıkarılan Kuruluşlar:	77
3.3.3	Özelleştirmesi Devam Eden Kuruluşlar.....	77
3.4	Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Sonuçları.....	79
3.4.1	Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Genel Sonuçları	80
3.4.2	Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Mali Sonuçları	83
3.4.3	Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Çalışanlara Etkileri	85
3.4.4	Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Çalışanlara Etkileri	85

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ

4.1	Tanım ve Kapsam.....	89
4.2	Orman Ürünleri Sanayiinin Tarihsel Gelişimi	89
4.3	Orman Ürünleri Sanayii A.Ş. (ORÜS).....	91
4.3.1	ORÜS'ün Kuruluş ve Gelişimi	91
4.3.2	ORÜS'ün Üretim Alanları.....	93
4.3.3	ORÜS'te Özelleştirme Uygulamalarında Çalışanların Durumu.....	146
4.3.4	ORÜS'ün Sermaye Yapısı.....	100
4.3.5	ORÜS'ün Yatırımları.....	101
4.3.6	ORÜS'ün Zarar Etmesinin Nedenleri.....	101
4.4	Özelleştirme Nedenleri ve ORÜS	103
4.5	ORÜS'te Özelleştirme Uygulamaları	106
4.5.1	ORÜS'ün Özelleştirme Kapsamında Olan ve Özelleştirilen İşletmeleri	106
4.5.1.1	AKKUŞ İŞLETMESİ.....	107
4.5.1.2	ANTALYA İŞLETMESİ	108
4.5.1.3	ARDANUÇ İŞLETMESİ.....	110

4.5.1.4 ARDEŞEN İŞLETMESİ.....	111
4.5.1.5 ARHAVİ İŞLETMESİ.....	112
4.5.1.6 ARTVİN İŞLETMESİ	114
4.5.1.7 AYANCIK İŞLETMESİ.....	115
4.5.1.8 BAFRA İŞLETMESİ	117
4.5.1.9 BARTIN İŞLETMESİ	119
4.5.1.10 BOLU İŞLETMESİ.....	121
4.5.1.11 BORÇKA İŞLETMESİ.....	123
4.5.1.12 CİDE İŞLETMESİ.....	124
4.5.1.13 DEMİRKÖY İŞLETMESİ.....	125
4.5.1.14 DEVREK İŞLETMESİ.....	127
4.5.1.15 DURSUNBEY İŞLETMESİ.....	129
4.5.1.16 DÜZCE İŞLETMESİ.....	130
4.5.1.17 ESKİPAZAR İŞLETMESİ	132
4.5.1.18 KALKIM İŞLETMESİ.....	134
4.5.1.19 PAZARKÖY İŞLETMESİ.....	135
4.5.1.20 ŞAVŞAT İŞLETMESİ	137
4.5.1.21 ULUPINAR İŞLETMESİ	138
4.5.1.22 VEZİRKÖPRÜ İŞLETMESİ.....	140
4.5.1.23 YENİCE İŞLETMESİ.....	142
4.5.2 ORÜS'ün Özelleştirilen Diğer Varlıkları.....	144
4.5.3 ORÜS'ün Özelleştirilmesinde Mali Olumsuzluklar.....	144
4.5.4 ORÜS'te Özelleştirme Uygulamalarında Çalışanların Durumu.....	146
4.5.5 ORÜS İçin Özelleştirme Modeli	148
4.5.6 ORÜS'teki Özelleştirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi.....	151
SONUÇ	155
KAYNAKÇA.....	158
EKLER	164
ÖZGEÇMİŞ	197

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AĞAÇ-İŞ	: Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası
BT	: British Telekom (İngiltere Telefon Kurumu)
ÇİMSE-İŞ	: Türkiye Çimento, Seramik, Toprak ve Cam Sanayii İşçileri Sendikası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
İDT	: İktisadi Devlet Teşekkülü
İMF	: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİGEM	: Kamu İşletmeciliği Geliştirme Merkezi Vakfı
KİK	: Kamu İktisadi Kuruluşu
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü
KKO	: Kapasite Kullanım Oranı
KOİ	: Kamu Ortaklığı İdaresi
ORKÖY	: Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatifi
ÖİB	: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
ÖYK	: Özelleştirme Yüksek Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TES-İŞ	: Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası
TL	: Türk Lirası
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
YPK	: Yüksek Planlama Kurulu

TABLolar

Tablo 2.1 British Telekom'da Hisse Senedi Sahiplerinin Analizi	
(31 Mart 1997)	35
Tablo 3.1 Osmanlı İmparatorluğunun Kurduğu KİT'ler	56
Tablo 3.2 Atatürk Devrinde Kurulan KİT'ler (1923-1938)	60
Tablo 3.3 İnönü Devrinde Kurulan KİT'ler (1938-1950)	62
Tablo 3.4 Menderes Devrinde Kurulan KİT'ler (1950-1960)	64
Tablo 3.5 Planlı Dönemde Kurulan KİT'ler (1960-1970)	65
Tablo 3.6 Koalisyonlar Devrinde Kurulan KİT'ler	66
Tablo 3.7 Türkiye'de Özelleştirme Önce ve Sonrası Çalışanların Durumu	
(2000)	86
Tablo 4.1 Türkiye'de Orman Ürünleri Sanayiinde Üretimde Kapasite	
Kullanımı (%).....	100
Tablo 4.2 ORÜS'ün İşletme Alanları ve Tespit Edilen Değerleri	
(KOİ-Belediye).....	145
Tablo 4.3 ORÜS'te Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Çalışanların Durumu	147

ÖZET

Özelleştirme; devletin ekonomik faaliyetlerini azaltmak veya tamamen kaldırmak amacıyla, dar anlamda KİT'leri, geniş anlamda devletin sahip olduğu her türlü mal varlığının özel mülkiyete devredilmesi olarak tanımlanmaktadır. Özelleştirme kavramı Dünya ülkelerinde ve Türkiye'de yoğun olarak gündemde olması ve yapılan çalışmalarla bu konunun önemini daha da artırmaktadır. Özelleştirme uygulamaları açısından genel kabul görmüş yöntemler bulunmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı; Dünyadaki ve Türkiye'deki özelleştirme tecrübeleri çerçevesinde Orman Ürünleri Sanayii'nde (ORÜS) yapılan özelleştirme uygulamaları incelemektir. Çalışmanın birinci bölümünde özelleştirme; kavramı, nedenleri, uygulama önce ve sonrası dikkat edilmesi gereken hususları ve yöntemleri ile kapsamına giren kamu kuruluşları belirtilmiştir. İkinci bölümde ise; Dünya ülkelerinde yapılan özelleştirme çalışmaları ele alınarak yapılan uygulamalar ve sonuçları incelenmiştir. Üçüncü bölümde; Türkiye'de KİT'lerin kuruluşu, işleyişi, tarihsel gelişimi ve bu alanlarda yapılan çalışmalar kronolojik olarak ele alınmıştır. Özelleştirmenin Türkiye gündemine girmesi, yapılan hazırlıklar, uygulama aşamaları, özelleştirme yapılan ve devam etmekte olan çalışmaları ve sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise; ORÜS İşletmelerindeki özelleştirme uygulamaları verilen temel amaç ve hipotez çerçevesinde ne düzeyde gerçekleştiği tahlil edilmiştir.

Veysel ÖZTÜRK

Sakarya, Haziran 2001

SUMMARY

Privatisation can be defined as the transformation of the state companies (close meaning) and of all goods which are in the hand of the state (wide meaning) in private property in order to reduce the economic activities of the state or to eliminate these activities throughly. In many states as well as in Turkey, the privatisation term is in agenda. Also the efforts in this way gives the subject more importance.

The basic aim of this work is to analyse the privatisation of “Wood Work Industry (ORÜS)” in the course of privatisation experience in the world and in Turkey. In the first chapter the definition, reasons, the subjects and methods of privatisation which are to be considered before and after its realisation and the state companies registrated in the privatisation program are given.

In the second chapter the efforts of privatisation in the world, their realisations and results are examined.

In the third chapter the foundation of the state companies (KİT) in Turkey, their managements, historical developments and the works in this area are given in a chronical order. Also in this chapter the beginning of privatisation in Turkey, its preparation, the phases of their realisations, some realised privatisation examples and some which have to realised in future are given.

In the last chapter the privatisation applications of the company “ORÜS” are studied in their realisation degree within the scope of the given basic aim and hypotese.

Veysel Öztürk
Sakarya, June 2001.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşına katılan devletlerin bütçe ve ekonomilerinde önemli tahribatlar yapması nedeniyle, savaş sonrası Avrupa ülkesi ekonomileri, savaşın olumsuzluklarının giderilmesi ve halkın refah ve mutluluğunun temin edilmesi yönünde birçok alanda doğrudan devlet müdahalesine gitmiştir. Bu zorunluluk nedeniyle devletler her alanda işletmecilik ve üretim yapmaya başlamışlar. Kalkınma, gelişme ve büyüme aracı olarak kamu işletmelerini kullanmışlardır.

Savaş sonrası başarılı atılımlar yapan kamu kuruluşları zamanla aşırı büyümüşler ve özel sektörün gelişim alanlarını daraltmışlardır. Ancak zamanla KİT'lerin sürekli finansman ihtiyaçları ekonomik sıkıntılara sebep olmaya başlamıştır. Bu çerçevede gündeme gelen liberalizm anlayışı ve serbest piyasa ekonomisi uygulamaları rekabetçi piyasa düzenin ortaya koyduğu ekonomik değerlerin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda Avrupa'da kamunun piyasalara müdahalesi asgariye inmeye başlamıştır.

Bu gelişmeler sonrası devletlerin tekel durumundaki üretim alanlarında özel sektöre yer vermeleri görüşü ortaya çıkmıştır. Üretim alanlarından devlet tekelinin ve kontrolünün en aza indirilmesi önceden tepki ile karşılanırsa da kamuoyu baskısı bu fikri ön plana çıkarmıştır. Özelleştirme, bu iktisadi akımlar sonrası genel kabul görmüştür. Bu akımın doğuşuyla birlikte özelleştirmenin yöntemleri de ortaya atılmış ve konunun ekonomideki yeri tartışılmaya açılmıştır. Bu yöntemlerle yapılan özelleştirme uygulamaları sonucunda başarılı olan modeller, özelleştirme yapacak olan ülkeler için örnek oluşturmuştur.

Türkiye'de ise sanayileşme çabaları 1930'lu yıllarda başlamıştır. Ülkede özel sektörün olamaması devleti işletmeciliğe yöneltmiştir. Devlet yıllarca verdiği teşviklerle özel sektörün yatırım yapmasını özendiriyse de ekonomik gücü olmayan halk yatırım yapamamıştır. Devlet bu ortamda yatımlara yönelerek Kamu İktisadi Teşekküllerini (KİT) oluşturmaya başlamıştır. 1950 sonrası başlayan özel sektör yatırımları ile birlikte devlette yatırımlarına devam etmiştir. Dünya ile aynı döneme rastlayan kamu işletmelerinin özelleştirme istekleri 1980 sonrası döneme kalmıştır.

Bu araştırma özelleştirmenin bütün yönleriyle inceleneceği, dünyada ve Türkiye'de özelleştirme uygulamaları ve sektör olarak Orman Ürünleri Sanayii'nin (ORÜS) işleneceği dört ana bölümden oluşacaktır.

Birinci bölümde özelleştirmenin; kavramı, nedenleri, amaçları, yöntemleri ve yapılış usulleri ele alınmaya çalışılacaktır. Ayrıca kamu kuruluşlarının neler oldukları açıklanacaktır.

İkinci bölümde, dünyada özelleştirme kavramının gelişimi, uygulama yapılan bazı ülkelerdeki (İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika ve Şili) özelleştirme öncesi ve sonrası gelişmeler ve özelleştirme uygulamalarından elde edilen sonuçları incelenmeye çalışılacaktır.

Üçüncü bölümde ise, Türkiye'de 1923 sonrası ekonomik gelişmeleri, sanayileşme çalışmaları, KİT'lerin oluşumu, özelleştirme hazırlık çalışmalarının başlaması, özelleştirme sonuçları ve özelleştirmesi devam eden kuruluşlar hakkında elde edilen veriler aktarılmaya çalışılacaktır.

Son bölümde, bu araştırmanın esasını oluşturan ORÜS'ün özelleştirme çalışmaları incelenecektir. Bu çerçevede önce Türkiye'de orman sanayiinin kuruluş aşamaları, gelişimi, daha sonra ORÜS İşletmelerinin oluşması, özelleştirme hazırlıkları, özelleştirme sürecinin başlaması incelenecek, özelleştirme uygulamalarının değerlendirilmesi yapılarak, dünyadaki uygulamalarla birlikte özelleştirme öncesi ve sonrası durum karşılaştırılacak ve yapılan özelleştirmenin başarılı olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Buradaki temel hipotez şudur: Dünyadaki özelleştirme uygulamalarının temel felsefesi; özelleştirilen işletmenin her ne olursa olsun üretime devam etmesinin sağlanmasıdır. Bu çalışma; aynı durumun ORÜS içinde geçerliliğini test etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede ORÜS'te yapılan özelleştirme çalışmalarının ne ölçüde dünya kriterlerine uyduğu incelenecektir. Bu ortamda bu çalışma; özelleştirmenin doğruluğu ya da yanlışlığını tartışıp bir yargıya varmaktan çok, ilgili bölümlerde de açıklanacağı üzere özelleştirme sonuçlarının tutarlılığını değerlendirmeye dönük bir uygulama araştırmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖZELLEŞTİRME NEDENLERİ VE YÖNTEMLERİ

1.1 Özelleştirme ve İlgili Kavramlar

1.1.1 Özelleştirme

Özelleştirme, gerek teoride ve gerekse uygulamada tamamen açıklığa kavuşturulmamış bir kavramdır. Literatürde bakış açılarına göre farklı tanım ve yaklaşımlarla karşılaşmak mümkündür. Bir görüşe göre özelleştirme; "Büyümeyi hızlandırmanın, kamudaki yapısal dengesizlikleri düzeltmenin, kamu finansman açıklarını azaltmanın ve enflasyonu düşürmenin bir aracıdır" (KİGEM, 1997: 1). Diğer bir görüşe göre ise; "Özelleştirme, faaliyet alanında veya mülkiyette devletin rolünün azaltılması veya özel sektörün rolünün artırılmasıdır" (Savas, 1999: 3). "Hukuk bilimi açısından bakıldığında özelleştirme, kamu iktisadi teşebbüslerinin yönetiminin özel kesime devredilmesi, ekonomi bilimi açısından bakıldığında da mülkiyetin özel şahıs veya kurumlara verilmesi anlamlarına gelmektedir" (TÜSİAD, 1992: 9). Bu tanımlara bakıldığında devletin faaliyet alanlarından çekilip bu faaliyetleri özel sektöre devretmesi ile kalkınmanın daha hızlı gerçekleşeceği ve ülkenin gelişimine fayda sağlanacağı inancı yatmaktadır.

1.1.2 Özelleştirme Akımının Temelleri

Küreselleşme, serbestleşme (liberalizasyon), deregülasyon (kamu düzenleyiciliğinin gevşetilmesi ve/veya değiştirilmesi) ve özelleştirme günümüzde çok sık karşılaştığımız

"gözde" kavram ve terimlerdir. Bununla birlikte küreselleşme diğer üç kavram için ana çerçeveyi oluşturduğu gibi serbestleşme, deregülasyon ve özelleştirme küreselleşme sürecini hızlandırıcı etkenler veya bu sürecin ana öğeleri olarak öne çıkmaktadır (Sönmez, 1997: 146).

1929 bunalımından sonra devlete önemli görevler yükleyen, Keynesyen iktisat politikasının hakim olduğu görülmektedir. Bu politikada iktisadi istikrarı, gelir dağılımında adaleti ve kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla para ve kredi, kamu harcamaları, dış ticaret ve dolaysız kontroller gibi araçlarla devlet ekonomik hayata müdahale etme görevi üstlenmiştir. Ancak, 1970'lerin sonlarına doğru, büyüme ve kalkınma hızında düşmeler, yüksek enflasyon, işsizlik, dış ticaret dengesizlikleri gibi sorunlarla karşılaşmış, bunun sonucu olarak da yeni iktisadi teoriler ortaya çıkmış ve değişik politikalar uygulanmaya başlanmıştır (Çatalbaş, 1998: 3).

Monetarizmin savunucularından olan Freidman ve Hayek'e göre günümüzdeki kriz aşırı devlet müdahaleleri ve aktif para politikalarının bir sonucudur. Freidman, kökleri Adam Smith'e kadar uzanan "serbest piyasa ekonomisi" ideolojisini benimsemektedir. Hayek ise müdahaleci Keynesyen politikalarının, serbest piyasanın işleyişini bozduğunu hatta stagflasyona neden olduğunu savunmaktadır. Bu düşünceler çerçevesinde monetaristler, devletin iktisadi hayattan tümüyle uzaklaştırılmasını veya müdahalenin asgariye indirilmesi suretiyle sadece rekabetin işleme için gerekli düzenlemeleri yapan liberal devlet hüviyetine ulaşmaktadır. Liberal devletin, ekonomik alanda ticari esaslara göre faaliyette bulunan kamu teşebbüslerine sahip olmasını monetaristler kabul etmemektedir. KİT'lerin tekel ve ayrıcalıklı statülerine son verilmesi ve rekabeti kısıtlayıcı düzenlemelerin

kaldırılması olarak adlandırılan geniş anlamda özelleştirme, monetaristlerin rekabetçi kapitalizm düşüncesini gerçekleştirmenin bir aracı olarak kabul edilebilir (Çatalbaş, 4-5).

Arz yönlü iktisatçılar ise, üretim artışı üzerinde durmakta ve bölüşümün kendiliğinden çözümlenmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Bu görüşe göre, yüksek vergi, fon ekonomik faaliyetleri engellemekte, kamunun elinde toplanan kaynakların tümü verimli kullanılmadığı içinde mal ve hizmet arzı arttırılmamaktadır. Halbuki kaynakların kişilerin elinde kalması ve piyasanın serbest bırakılması durumunda üretim artacak, aynı zamanda artan gelirin harcanmasıyla da talep yükselerek piyasada denge sağlanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca KİT'lerin özel sektöre devredilerek piyasa koşullarına göre idare edilmesiyle devletin ekonomiye müdahalesinin azalacağı belirtilmektedir.

Birçok bakımdan monetaristlerin görüşlerini paylaşan yeni klasikler üretici ve tüketicilerin verdikleri tüm kararlarda reel etkenlere göre karar verdiklerini savunmaktadırlar. Bireylerin rasyonel ve piyasaların mükemmel işleyişine devlet müdahale etmediği sürece, ekonomi yüksek düzeyde bir dengeye ulaşma şansına sahip olmaktadır. Yeni klasiklere "rasyonel beklentiler monetaristleri" de denilmektedir. Devletin müdahalelerinin gerekliliğini savunan Keynesyen anlayışının karşısında olmaları ve ekonomik serbest rekabet ortamının kurulması bu üç görüşünde ortak yanını oluşturmaktadır (Çatalbaş, 1998: 5).

1.1.3 Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)

KİT'ler ülke ekonomilerinde yer almaları nedeniyle belli bir tanıma ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle genel kabul görmüş ve kapsamlı olarak bakıldığında KİT denildiğinde şu tanım yapılabilir; "Devlet, para karşılığında mal ve hizmet sunuyorsa, bir KİT kurmuş demektir"

(Savas, 1999: 221). Bu tanımda bazı istisnalar olabilmektedir. Bu mal veya hizmeti sunumunda KİT'lerin katkısı çeşitli düzeylerde olmaktadır. Buna göre KİT'lerde çeşitli kısımlara ayrılmaktadır. KİT'ler İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) ve Kamu İktisadi Kuruluşlarının (KİK) ortak adıdır.

1. İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT): Sermayesinin tamamı devlete ait olan, İktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet gösteren KİT'tir (Petrol-iş, 1989: 263). Burada devlet mal ve hizmet sunumunu tamamen kendisi yapmaktadır. Örnek Türkiye Selüloz ve Kağıt Sanayi (SEKA), Çimento Sanayii (ÇİTOSAN), ETİBANK gibi.

2. Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK): Sermayesinin tamamı devlete ait olan (tekeli niteliğinde olan mallar ile temel mal ve hizmet üretmek ve pazarlamak üzere kurulan) kamu hizmeti niteliği esas olan KİT'tir (Petrol-iş, 1989: 263). KİK'ler buldukları alanlarda özel sektöre yatırım imkanı verilmediğinden oluşmuşlardır. Örnek Türkiye Elektrik Kurumu, Türk Hava Yolları, TEKEL gibi.

3. Müessese : Sermayesinin tamamı İDT ve KİK'na ait olan ve ona bağlı işletmelerini birleştirerek meydana getirdikleri, teşekküle bağlı ve tüzel kişiliği olan kuruluşlardır. Müesseseler bağlı oldukları teşekkülün kararı ile kurulurlar (Büyük Ekonomi Ansiklopedisi, 326). Örnek Devlet Malzeme Ofisine bağlı olarak üretim yapan Basım Müessesesi ve Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı olarak üretim yapan Silah Sanayii Müessesesi gibi.

4. Bağlı Ortaklık : Sermayesinin %50'sinden fazlası İDT veya KİK'na ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketlerdir (Sağlam, 1989: 43). Çoğunluk

hisseleri devletin elinde olup mal ve hizmet üreten kuruluşların ortak adıdır. Örnek olarak Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı bağlı olarak hizmet veren Petrol Ofisi A.Ş. gibi.

5. İştirak : İDT'nin veya KİK'nin veya bağlı ortaklıkların, sermayelerinin en az %15, en çok %50'ne sahip anonim şirketlerdir. Devlet iştiraklere kanunla, teşekküller ise Bakanlar Kurulu kararı ile katılabilirler (Sağlam, 1989: 43).

KİT'lerin özel şahıs veya kurumlarla birlikte yapmış olduğu yatırımlardır. Bunlar her alanda olabilir. Devletin bu yatırımlara katılmasının sebebi ise özel sektörün yatırımlara yardımcı olarak onları bu alanlara yöneltmek ve bir nevi devlet desteği sağlamaktır. Örnek PTT'nin iştirakleri olan TELETAŞ VE NETAŞ ve Çay İşletmeleri Kurumunun (ÇAYKUR) iştiraklerinden olan ÇAYBANK gibi.

6. İşletme: Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir (Sağlam, 1989: 43). Örnek TEKEL'e bağlı Samsun Sigara Fabrikası ve ÇAYKUR'a bağlı Rize Çay Fabrikası gibi.

1.2 Özelleştirmenin Nedenleri

Özelleştirme yapılmasının pek çok nedeni vardır. Bunlar; genel, siyasal ve mali nedenler olarak üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar birbirine bağlı ve her ülkede başka şekilde meydana çıkan nedenlerdir.

1.2.1 Genel Nedenler

Özelleştirmenin yapıldığı bütün ülkelerde özelleştirme çalışmalarının mali ve sosyal nedenleri dışında genel nedenleri vardır.

1. KİT'lerin Oluşma Amaçlarının Ortadan Kalkması: KİT'lerin genelde oluşum nedenleri üretim yetersizliğinin giderilmesi olarak karşımıza çıkar. Üretimin yeterli olmadığı gelişmekte olan ülkelerde kamu kaynakları yetersizdir. Fakat halkın devletten büyük beklentileri olduğundan devlet çeşitli iktisadi yatırımlara girmektedir. Zamanla ülkedeki ekonomik durum iyileşmeye ve özel sektörde yatırımlarına başlayınca KİT'lerin kuruluş amaçları ortadan kalktığı kabul edilmektedir.

KİT'lerin oluşma amaçlarının ortadan kalkması bir özelleştirilme nedenidir. Ayrıca ülkenin geri kalmış bölgelerine devlet tarafından yapılan yatırımlar, kalkınmaya öncelik etmesi ve özel sektörü teşvik açısından bir dönem faydalı olabilir. Ancak özel sektör bu alanlara da yaptığı yatırımlarla yeterli olduğunda daha önce yapılan yatırımların özelleştirmesi gerçekleşebilir (Özmen, 1987: 13-14).

2. Yasalardan Gelen Özel ve Zararlı Durumun Önlemesi: Çoğunluk hissesi yabancı ortakların elinde olan bir KİT'in ürettiğini devlet almak durumunda değildir. Ancak yabancı ortaklar ortaklardan birine hisse devri ile çoğunluk hissesi devlet tarafına geçtiğinde üretileni almak durumunda kalabilir. Bu durumda devletin pahalı bir mal almaması için sahip olduğu hisseleri özelleştirebilir (Özmen, 1987: 15).

Devlet ve orduya ait bir vakfın iştiraktaki hisseleri %39'dur. Yabancı ortak, orduya ait vakfa %15 hisse satarak çoğunluk hisseleri devlet tarafına geçirmiştir. Bu işlemle devlet, iştiraktan bağılı ortaklık durumuna geçen bu kurumun ürettiği malları kanunen almak durumundadır. Bu işletmeden devletin kanunen mal alması ile haksız rekabet ortamı ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda devlet hisselerinin özelleştirilmesi ile yüksek fiyat ve haksız rekabetin engellenmesi amaçlanmaktadır.

3. KİT'lerin Devlet Yönetimi ile Yakınlığı: KİT yönetiminin devletle olan ilişkileri sonucunda, devletin öncelikli ihtiyaçlarını önceden öğrenmesi ve bunun için yapacağı hazırlıklarla özel sektörün önüne geçerek haksız rekabet oluşturmasıdır. Bu da özel sektörün gelişimini engelleyen faktörlerden biridir. KİT'leri yöneticileri ülkede yapılan yatırımlara ve elde edilen kazançlara devam edebilmek için ülke menfaatine olacak planlamalara engel olabilmektedirler (Özmen, 1987: 16).

Kamu kuruluşlarında siyasi baskılar sonucu oluşan aşırı istihdam maliyetleri artırmaktadır. Özel sektörün istihdam açısından planlı yapılanması nedeniyle maliyetler düşmektedir. Özelleştirme sonucu özel sektöre geçen kuruluşların verimli çalışma ve vasıflı çalışanlarla karlılığın artacağı prensibi ile elde edilecek karlarla yeni yatırımlara yöneleceği ve bununla istihdamın artacağı düşünülmektedir (Çimse-iş, 1998: 75).

1.2.2 Siyasal Nedenler

Bazı ülkelerde genel olarak siyasi tercihler ön plana çıkmaktadır. Zira siyasiler kendilerini, oy aldığı kesimleri mutlu etmek ve onlara karşı duyarlı olmak zorunda hissetmektedir.

Tekrar seçilme isteği ile seçim bölgelerine KİT'ler aracılığıyla yatırımlar yapılmaya çalışılmaktadır. Bu gibi yatırımlar KİT'lere zarar vermiştir. Siyasal nedenler, bu yüzden özelleştirme uygulamalarında dikkate alınması gereken hususlardan biridir.

1. KİT'lerin Devlete Yük Olduğu İnancı (Devlet Asli Görevine Dönmeli Görüşü): Özel sektör, KİT'lerin başarısızlığını verimsiz olmalarına bağlamaktadır. Bu başarısızlık nedeniyle kaynak israfı olmakta ve ülkenin ekonomik gelişmesini engellemektedir. Bu görüş ön plana çıkmaktadır (Petrol-iş, 1989: 137).

Yanlış yönetim ve siyasal baskılar yüzünden KİT'lerin zarara uğratıldığı ve kamuoyuna ülkeye zararlı gibi görünmektedir. Siyasal baskıların önüne geçilemediğinden ve bu engeller ortadan kaldırılamadığından özelleştirme yapılmalıdır (Özveri; 24).

Yeni liberal akımın ferdi iradeye öncelik veren görüşleri doğrultusunda serbest piyasa mekanizmasına yönelik her türlü baskı kaynağının yok edilmesi, azaltılması düşüncesiyle özelleştirme, devleti ekonomik hayatta küçültmenin ve onu savunma, iç güvenlik, adalet, sağlık ve eğitim gibi asli fonksiyonlarına döndürme aracı olarak görülmektedir (Çimse-iş, 1998: 76).

2. KİT'lerin Olanaklarını Ele Geçirmek İsteyenlerin İktidarı Etkilemeleri: Bu konuda yapılan bir araştırmada; "KİT'lerin devlete yük olduğu basın ve medya yolu, siyasetçiler ve KİT kuruluşlarında çalışanlar vasıtası ile yapılmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde bulunanlar özelleştirme sonrası KİT'i satın alanların şirketlerine geçerek yönetici olmaktadır" görüşü ortaya atılmaktadır (Boratav, 1997: 36).

KİT'ler devletin geniş imkanları ile kurulmuş işletmelerdir. Bu işletmelerin kurulması özel sektör açısından uzun süreler ve yüklü maliyetlerle yapılabilmektedir. Özelleştirme sonrası bazı ülkelerde bu konuda spekülasyonlar olmuşsa da genelleme yapılmamalıdır.

3. Uluslararası Kurumların Etkileri ve Baskıları: Dünya Bankası ve Uluslararası Para fonu (IMF) gibi kuruluşlar kredi talebinde bulunan ülkelere ilk önce KİT'lerini özelleştirmesi istemektedirler. Çünkü bu kuruluşlar KİT'lerin ulusal kaynakları savurganlığa ittiğini, enflasyon ve hayat pahalılığına sebep olduklarını, bütçe açıklarını ve paranın değer kaybına ve ekonomik gelişmeyi engellediklerini düşünüyorlar (Özmen, 1987: 18-19).

Bir başka görüşe göre ise; "Dünya Bankası ve IMF devletlerle çıkar ilişkisine giremeyeceği için KİT'leri özel sektöre devredilmesini isterler. Böylece kendi çıkarlarına rahat ulaşacaklarından ve özel sektöre empoze de daha kolay olacağından özelleştirme istemektedirler. Ayrıca bu kuruluşlar, ülkelerin kendilerine olan borçlarını daha çabuk ödemesini sağlamak için özelleştirmede ısrarcıdırlar" (Bank-sen, 1995: 22).

4. Sendikaların Gücünü Zayıflatmak İçin: Yeni liberal görüşe göre sendikaları serbest piyasa ekonomisi koşullarının emek piyasasında uygulanmasını engelleyen faktör olarak görülmektedir. Sendikalar, çalışanların menfaatlerini korumaya yönelik bir meslek kuruluşu olmakla birlikte bir kitle örgütü olmasının doğal sonucu olarak bir siyasi güce de sahiptir. Sendikaların kamu kesimindeki güçlü örgütlenmelerinin sonucu olarak siyasal iradeye olan etkilerinin azaltılması için KİT'ler özelleştirilmelidir (İngiltere örneğinde olduğu gibi) (Çimse-iş, 1998: 77).

1.2.3 Mali Nedenler

Bir ülkede özelleştirmenin yapılmasında önemli payı mali nedenler almaktadır. Hükümetlere mali sorunları çözmeye kaynak sıkıntısı çektiklerinde, önerilen yollardan biriside kamu kuruluşlarının özelleştirilmesidir. Özelleştirmeden elde edilecek gelirle ekonomideki sıkıntıların aşılacağı düşüncesi hakimdir.

1. Vergileri Zorlamadan Altyapı İçin Gelir Sağlamak: Kamunun altyapı harcama kalemleri giderek büyümektedir. Bu harcamalar için gerekli olan paraların bulma yolları çeşitlidir. Devletin altyapıya harcaması gereken kaynakları KİT'lerin açıklarına harcadığını ve siyasal amaçlarla atıl yatırımlar yaptığını özel sektör tarafından kamuoyuna devamlı surette söylemektedir (T. Deri-iş, 1999: 81).

Alt yapı harcamaları için çok büyük maliyetler gerekmektedir. Ülkeler bu yatırımları gerçekleştirmede kaynak sıkıntısı çekmektedirler. Bu kaynakları bulmak için de yeni vergiler getirilmesi söz konusu olacağından bunun yerine KİT'lere harcama yapılmayıp özelleştirerek fonlar oluşturmalıdır. Ülkenin gelişmesi için gerekli olan altyapı harcamaları bu fonlarla yapılmalıdır (Özmen, 1987: 21-22).

Devletin iç ve dış borçlarının arttığı ve bu borçlarını karşılayamayıp yeni borçlanma yapamadığı zamanlarda, gelir sağlamak için yeni vergiler uygulamak yerine KİT'leri özelleştirmeyi düşünmelidir (Çimse-iş; 76).

Özel sektörün bu konudaki ısrarının temelinde, devlet kaynak bulmak için yeni vergiler çıkardığında özel sektörü etkilemektedir. Özel sektörün rakibi olan KİT'lere, özel sektörden alınan vergilerle kaynak aktarılması, aradaki haksız rekabeti arttırmaktadır.

2. Özel Mülkiyetin Yaygınlaştırılması: Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki gelir ve servet dağılımında büyük dengesizlikler bulunmaktadır. Devletin gelir dağılımındaki dengesizliği azaltma yolunda çalışmalar yapmaktadır. Bu gibi durumlarda bir görüşe göre; "Devlet tarafından KİT'ler kurulup işletilmesi, özel teşebbüslere teşvikler verilmesi, kuşaklar arası servetin miras yolu ile geçmesi, servet dağılımında eşitsizliklere neden olmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için de özelleştirilecek KİT'lerin hisse senetlerini düşük gelirlilere ve çalışanlara satılması ile tabana yayılması amaçlanmalıdır. Bu yapıldığı takdirde toplumun bütün kesimlerinin mülkiyet ve emek faktörünü bir araya getirmesini sağlamaktır" (TÜSİAD, 1992: 25).

Sermayenin tabana yayılması ile sermaye piyasasının gelişimi sağlanması düşünülmektedir. KİT'lerin hisse senetlerine bölünerek satılması ve sermaye piyasasının gelişerek küçük ve dağınık olan tasarrufların sermaye piyasasına gelmesini sağlar. Buradaki temel amaç, borç verebilir fonların oluşmasını sağlamaktır (Çimse-iş, 1998: 75).

Siyasi gelişmelerin belirlenmesinde sermayeyi elinde bulunduran güçlerin etkin olduğu, sermayeden yoksun geniş halk kesiminin bu kararlara katılmadığı düşünülmektedir. Tabana yayılmış hisse seneleri ile hisse senedi sahibi olan kimselerin yeterli mali güce eriştikten sonra siyasal gelişmeler konusunda daha bilinçli ve katılımcı olacaklardır. Dolayısıyla mülkiyeti tabana yaymak suretiyle bir çeşit demokratikleşme anlamına geleceği savunulmaktadır (Çimse-iş, 1998: 77).

3. KİT'lerin Sermaye Piyasasını Bozmasını Engellemek: Özelleştirmedeki amaçlardan birisi de KİT'lerin açıklarının kapatılması için gerekli olan kaynağın iç veya dış borçlanma şeklinde olacağı bilinmektedir. Devlet borçlanma yapabilmek için tahvil çıkarmaktadır. Bu tahvilleri almak için hisse senetlerinin satılmaya başlandığında borsadaki çalışma düzeni bozulmaktadır. Bozulan borsa sistemi nedeniyle küçük yatırımcıların kayıpları yüksek olmaktadır. Bunun önüne geçebilmenin yolu olarak "borçlanma değil de özelleştirme olmalı" fikri ön plana çıkmaya başlamıştır.

4. KİT'lerin Bütçedeki Yükünün Hafifletilmesi: Devletin KİT'lerin batmasını önlemek ve yaşatmak için elinden gelen bütün çalışmaları yapmaktadır. Bütçeden devamlı olarak kaynak aktarımı yapılmaktadır. Bir görüşe göre; "KİT'lerdeki borçlanmanın durdurulması ve daha fazla zarar etmeden özelleştirilerek bütçedeki yükünün hafifletilmesidir" (T. Deriş, 1999: 78).

Devletin KİT'lerin borç yükünden kurtulması düşüncesi, bu kuruluşların zarar ettikleri ve böylece ekonomiye yük oldukları görüşüdür (Çimse-iş, 1998: 76).

Kamuoyunda oluşan genel kanağe göre; KİT'ler zarar etmekte, devletin altyapıya harcaması gereken kaynakları bu zararları kapatmak için kullanmakta olduğu görüşüdür. Bu zararları telafi etmek için bütçeyi zorlamaktadır. Bütçenin bu yükten kurtulması gerektiği görüşüdür.

5. Vergi Uygulama Yapısını Değiştirmek: Devlet dolaysız vergilerde yeterli gelir elde edememektedir. Devlet KİT ürünlerine yaptığı zamlarla dolaylı vergilendirme yolunu seçmekte ve bu ürünleri kullanan geniş halk kesiminin geçim sıkıntısına düşmesine neden olmaktadır. Özelleştirme yapılarak KİT'lerin özel sektöre geçmesiyle bu dolaylı vergilerin

yerini özel teşebbüslerden sağlanacak dolaysız gelir ve şirket vergilerinin alacağı düşünülmektedir (Çimse-iş, 1998: 76).

1.3 Özelleştirmenin İlkeleri

Özelleştirme yapılırken geçerli ve denenmiş olan ve ön planda tutulması gereken bazı ilkeler üzerinde durulmaktadır. Genel kabul görmüş inanişaya göre; bu ilkeler göz önünde tutularak yapılan özelleştirmede gerekli olan desteği alma oranının yüksek olması beklenmektedir.

1. Ekonomik ve Sosyal Hayatın İşleyişini Bozmaması: KİT'ler gelişmekte olan ülkelerin kıt olan kaynaklarından pay ayrılarak yapıldığından, burada yapılacak her türlü özelleştirme çalışması halkın dikkatini çekmektedir. KİT'leri zarara uğratacak bir şekilde yapılan yanlış veya kasıtlı uygulamalar ekonomiyi ve sosyal hayatı etkilediği görülmüştür. Bu da toplumsal birlikteliği bozulmasına neden olduğundan, yapılacak özelleştirme metodunun iyi seçilmesi ve halka yapılan işlemin iyi bir şekilde anlatılması gerekmektedir.

2. Kamu Kuruluşunun Gerçek Değeri Üzerinden Özelleştirilmesi: Özelleştirme uygulamalarının ilgili her kesimi tatmin edebilmesi için gerçek değerinden satışı yapılmalıdır. Ancak teoride böyle olması söylene de pratikte bunun gerçekleşmediği görülmektedir. Çünkü satılmaya çalışılan bir kurum cazip fiyatta olursa alıcı çıkmaktadır. Zira bu madde toplumsal huzuru temin için dikkat edilmesi gereken bir olgudur. Yaygın olan görüş ise; özelleştirilecek olan kamu kuruluşun menkul kıymetler borsasının işlem yaptığı yerlerde halka arz yöntemi ile gerçek değerine yaklaşık bir fiyatla özelleştirmesinin yapılabileceğidir.

3. Özelleştirme Hazırlığın İyi Yapılması: Özelleştirme için yapılan iyi planlama ve hazırlık, başarıya ulaşmada ve eleştirilerin azaltılmasında önemli bir katkı sağlar. Yapılan hazırlıkların geniş katılımı ve iyi bir organizasyonla yapılmasına çalışılmalıdır.

4. Özelleştirme Ülke Yararına ve Hesaplarına Göre Yapılması: Yapılacak özelleştirmede uygulanacak sistem ve programın ulusal olması önemlidir. Ülke gerçeklerini bilmeyenlerin dışarıdan yapacağı her türlü baskı, direktif ve yönlendirmeler; yapılacak işin ülke yararına zarar verebilir. Bu da işin baştan yanlış yola gitmesi ile ülke ekonomisi zarar görebilir ve yapılan işi baştan bozabilir (Özmen, 1987: 25).

Her ülkenin kendisine göre bir ekonomik ve sosyal yapısı vardır. Bu yapıyı bozmamak ve ekonominin genel gidişini engellemek gerekmektedir. Çünkü bu düzen ülkede bozulduğu zaman kaosa neden olabilir. Bu da ülkeye fayda getirmeyeceği için yapılacak özelleştirme çalışmasında metod iyi seçilmelidir.

5. Özel Kesimin Elinde Tekel Oluşması Engellenmeli: Devlet, tekel konumunda olduğu alandan çekilirken, satın alanların tekel oluşturmasını engellemek zorundadır. Devletin öncelikli görevlerinden biride ekonomik yönden halkını koruması ve kollaması gerekmektedir.

Özel sektör tekel durumundaki bir piyasada alternatifini alamayınca fiyatlar konusunda rahat hareket edebilir. Özel sektörde kar ön planda olduğundan fiyatlarda yapacağı artışlar topluma yansımaktadır. Bu durum toplum içerisinde huzursuzluk ortaya çıkarabilir. Devlet huzurun bozulmasını engellemek için gerekli önlemleri önceden alması gerekmektedir. Bununla birlikte temel mal ve hizmet üreten KİT'leri özelleştirirken ülke şartlarını dikkate

almalı ve kişi veya kuruluşlara özel şartlarla satışı yapılmalıdır. Özel sektörün üretim ya da fiyatta yapacağı herhangi bir olumsuzluk durumunda, ortaya çıkan açığı ithalatla kapatmaya çalışmak ülke için pahalı bir yol olmaktadır. Bu durumda bütçeye ek yük getirmektedir. Devlet özelleştirme yaparken tekel konumunda olan bu kuruluşların, özelleştirme sonrası işleyişlerini ve fiyat tespit şartlarını hukuki olarak kayıt altına alması gerekmektedir. Özelleştirme yapılırken bu durumlar dikkate alınarak hazırlanan şartname ve planlama ülke için yararlı sonuçlar elde edilebilir (Özmen, 1987: 27).

1.4 Özelleştirme Yöntemleri

Özelleştirme yöntemleri denilince pek çok yöntem bulunmaktadır. Bunlar genel olarak borsada satış, borsa dışı satış ve geniş anlamda özelleştirme yöntemleri olarak üçe ana başlık altında toplanmaktadır.

1.4.1 Borsada Satış Yolu ile Özelleştirme

KİT'lerin özelleştirilmesinde uygulanan yöntemlerden biriside bu yöntemdir. Özelleştirilecek KİT, sermayesi hisse senetlerine bölünerek bir sermaye şirketine dönüştürülür. Genel kabul gören inanışa göre; borsada hisse satışı yolu, özelleştirme uygulamalarında en uygun model olarak görülmektedir. Bu modelde iki görüş ortaya atılmaktadır. "Halka arz yolu ile yapılacak satışta ya hisseler için bir tavan fiyat belirlenmekte (İngiliz modeli) ya da hisselerin sabit fiyatla halka arzı yapılmaktadır (Fransız modeli). Ancak İngiltere metodu verimli olmadığından uygulaması uzun sürmemiştir" (Atasoy, 1993: 187).

Görüldüğü üzere iki metot arasındaki fark, hisse senetlerinin fiyatlarının tespiti bakımındandır. Diğer bir görüşe göre ise; "Bu yöntemde uygulamanın yapılacağı yere göre değişim göstermektedir. Hisse senetleri ya doğrudan alıcıya satılmakta, ya da sermaye piyasasında aracı kurumlarla satışa sunulmaktadır" (Alper, 1993: 19).

1. Hisse Senetlerinin Halka Satış Yolu ile Arzı: Kamu teşebbüslerinin geniş bir kitleye arz edilmesinin başlıca yolu, kamu mülkiyetinde olan anonim şirket hisselerinin tamamının veya bir kısmının menkul kıymet borsalarında özel kişi ve kuruluşlara satılmasıdır. Bu yöntemin uygulanabilmesi için önce bir sermaye şirketine dönüştürülmesi ve kamu teşebbüslerinin sermayesinin hisse senetlerine bölünmüş olması gerekmektedir. Bu kuruluşların aktiflerinin değerlendirilmesi, öz kaynaklarının hesaplanması, hisse senedi fiyatlarının, satılacak hisse miktarının ve satış yönteminin tespit aşamaları ile tamamlanır. Hisse senetleri ülke içi ve/veya dışında geniş kitlelere satılması, kapsamlı bir işlem olduğu için menkul kıymetler piyasasında çalışan aracı kurumlar vasıtasıyla yapılmaktadır (Çatalbaş, 1998: 14)

Burada temel amaç; sermayenin tabana yayılması ve özelleştirmenin yapıldığı kuruluşu en iyi fiyattan satma düşüncesi ve gibi özel mülkiyeti tabana yayarak ülkedeki gelir dengesizliğini en aza indirmeyi hedeflenmektedir. Özelleştirmede hisse senetlerinin borsa yoluyla satışının yapılması ile borsayı kuvvetlendireceği görüşü de vardır.

Hisse senedinin borsada satışı işleminde doğrudan halka satış yapılmaktadır. Hisse senetleri nama yazılı olduğu gibi hamiline de olabilmektedir. Temel amaç; hisselerin geniş halk kitesine yayılmasıdır. Hisse senedinin borsa yoluyla özelleştirme; şeffaf ve kolay olduğundan tercih edilmektedir (Atasoy, 1993: 188).

Borsa yoluyla özelleştirme çalışmaları; borsanın geliştiği ülkelerde borsa yoluyla, gelişmediği ülkelerde ise, bankalar aracılığıyla bu işlemler yapılmaktadır.

2. Hisse Senetlerin Halka Takas Yolu ile Arzı: Halkın elinde bulunan yatırım belgeleri ve tahvillerle takas edilmesidir (Fransa örneği gibi) (Atasoy, 1993: 188)

Hükümet, KİT şirketlerinin sermayelerini artırmak ve onlara destek olmak için çıkarmış olduğu oy hakkı olmayan ve sadece kar payı olan, hisse senetlerine yatırım senetleri denilmektedir. Yatırım senetleri karşılığı olarak KİT'lerin hisse senetlerinin değiştirilmesi ile bir tür özelleştirme oluşmuştur. Burada söz konusu olan yatırım belgeleriyle özelleştirilen kuruluşun hisse senetlerinin değiştirilmesidir. (Özmen, 1987: 90).

3. Sermaye Artırımı: Özellikle KİT'lerin iştiraklerinde sermaye artırımı yoluna gidilerek, özel hisse sahiplerine daha fazla pay ayrılmak suretiyle şirkette bulunan kamu sermayesinin azaltılması yoluyla yapılan özelleştirme değildir. Devlet yapılan sermaye artırımına katılmayarak bu alandan çekilmesi demektir. Bununla birlikte bazen bu sermaye artırımına katılarak elde ettiği hisseleri doğrudan doğruya halka arz yoluyla da özelleştirme yapmaktadır (Atasoy, 1993: 188).

1.4.2 Borsa Dışı Satış Yolu ile Özelleştirme

Menkul Kıymetler Borsası dışında kalan özelleştirme yöntemleri olarak adlandırılmaktadır. Bu tür özelleştirme metotları da blok satış ve çalışanlara hisse devri şeklinde iki kısımdır.

1. Blok Satış Yöntemi: Kamu şirketinin hisselerinin tamamı, hisselerin %51'i ya da %50'den az olan hisselerinin satışı ile yapılan bir özelleştirme metodudur. Bu işlem ihale yöntemi veya çağrı usulü ile de olabilir (Atasoy, 1993: 188).

Blok satış yönteminde KİT'lerin ya da bağlı kuruluşların tüm aktiflerinin özel kişi ya da kurumlara devredilmesi halinde bütün özelleştirme, aktiflerinin bir kısmının devri halinde ise kısmi özelleştirme söz konusudur. Özelleştirmede blok satış yönteminin uygulanabilmesi için gerekli olan bazı şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu şartlar; KİT'in mali performansı iyi olmalı, gerek sermaye ve gerekse aktifleri yönünden büyük olmalıdır (Yaralıoğlu, 1990: 456).

Gelişmekte olan ülkelerde özelleştirilmesi düşünülen büyük KİT'leri satın alabilecek güçte yerli sermaye olmamasından dolayı yabancı firmalarla konsorsiyum oluşturarak satın alma yönüne gitmektedirler. Yabancı yatırımcı özelleştirilecek KİT'leri satın almak istediğinde güçlü olmayan yerli sermaye ile de ortaklık kuramadıklarında devlet doğrudan yabancı firmaya KİT'in blok satışını yapabilir (Petrol-İş, 1989: 17).

Yabancılara blok satış yöntemiyle KİT'lerin özelleştirilmesi; ülke içindeki tasarruf yetersizliğini gidermek için kaynak bulmak, uluslararası piyasalarla bütünleşme ve üretimde kullanılacak modern teknolojiyle yönetim tekniklerinin transferini sağlamak hedeflenmektedir (Çimse-iş, 1998: 75).

Tekel konumundaki KİT'leri satışı sonrası olabilecek sakıncaları yukarıda belirtilmiştir. Bu sakıncalar göz önüne alınarak blok satış yöntemi ile özelleştirme yapılmalıdır. Ülkenin

ihtiyacı olan kaynağın ve teknolojilerin gelmesi sağlanmakla birlikte gerekli yasal düzenlemeler yapılmadığında devlet için bazı olumsuzluklar olabilmektedir.

2. Çalışanlara Hisse Devri: Bu tür satışlarda hedeflenen amaç ise; çalışanları hisse senedi sahibi yapmak sureti ile hisse senedi sahipliğini yaygınlaştırmak ve çalışanları özelleştirmeye karşı olan tepkilerini en aza indirmektir (Atasoy, 1993: 189).

Bu uygulamanın yapıldığı İngiltere'de istenilen sonuca ulaşılmıştır. İngiltere'de yapılan çalışma ile bir hisse senedi alana iki hisse senedi hediye kampanyası ile çalışanlara satışa sunulmuştur. Sendikanın bütün muhalefetine rağmen çalışanlar hisse senetlerini satın almışlardır. Ancak bir müddet hisse senetlerinin tabana yayılması gerçekleşmişse de sonuçta çoğunluk hisseleri azınlığın eline geçmiştir. Yine de özelleştirme karşısında muhalefeti en aza indiren bir çalışma olmuştur.

1.4.3 Geniş Anlamda Özelleştirme Yöntemleri

Geniş anlamda özelleştirme yöntemleri denilince aslında direkt bir özelleştirme olmamaktadır. Ancak devlet mülkiyet hakkını devretmeden kendi çalışma alanlarında özel sektöre de çalışma izni vermesiyle dolaylı bir özelleştirme gerçekleştirmiş olmaktadır. Devlet bu alanlardaki faaliyetine devam ederken, özel sektöründe bu alanlarda çalışma izni vermektedir. Geniş anlamda özelleştirme yöntemlerinin ortak özelliği devlet mülkiyet hakkını devretmemesidir. Temel amaç; devlet bu alanlardaki yükünün hafifletilmesini sağlayarak elde edeceği kaynaklarla başka yatırımlara yönelmek istemesidir. Ayrıca özel sektörün bu alanlarda yapacağı yatırımlarla ülkeye yeni teknolojilerin girmesi sağlamaktır.

Genel kabul görmüş ve uygulanmaya başlanmış geniş anlamda özelleştirme yöntemleri ise; kiralama yöntemi, yasal ve kurumsal serbestleşme yöntemi, ihale yöntemi, imtiyaz devri yöntemi, kupon yöntemi, sübvansiyon yöntemi, yönetim devri yöntemi, yap-işlet devret modeli yöntemi, gelir ortaklığı senedi çıkarılması yöntemi, gönüllü organizasyonların teşviki yöntemi ve karma yöntem olarak on bir şekilde olmaktadır.

1. Kiralama Yöntemi (Leasing): Bu yöntemde mülkiyet devri olmaksızın kamuya ait bir iktisadi işletmenin belirli bir süreyle kişilere veya teşebbüslere kiralamaktır. Bunda amaç, özellikle zarar eden işletmeleri yönetim avantajlarından faydalanmak için özel sektöre devretmektir (Alper, 1993: 21).

KİT'lere ait fabrika binaları, makine, teçhizat, ulaştırma araçları, gibi menkul veya gayrimenkul mal varlıkları sözleşme ile belli bir süre ve tespit edilen bedel karşılığında özel şirketlere kiralanabilir. Bu sözleşmede malın mülkiyetini kiralayan da, kullanımı ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır. KİT'lerin sözleşmeye konulacak hükümlerle belli sürelerin sonunda kiracı tarafından satın alma imkanı olan bu yöntem; uygulamada çoğunlukla imalatçı sanayii işletmeleri için değil, hizmet kurumları için uygun bir yol olarak benimsenmektedir (Çatalbaş, 1998: 22).

2. Yasal ve Kurumsal Serbestleşme Yöntemi (Deregulation): Bu yöntemde devletin piyasaları düzenlemek ve kontrol etmek gayesi ile ekonomik organizasyonun işleyişine yönelik olarak yaptığı müdahaleleri sınırlaması ve geleneksel olarak rekabet dışında bırakılan ve stratejik önemi olan sektörde (ulaşım, posta, haberleşme, radyo -TV yayıncılığı ve bankacılık gibi) özel sektöre faaliyet izni vermesidir (Çimse-iş, 1998: 79).

Yasal ve kurumsal serbestleşme; devletin çeşitli alanlarda yaptığı düzenlemelerin, kısıtlamaların ve yasaklamaların kaldırılması ile de tarif edilmektedir.

Serbestleşme yönteminden beklenen temel amaç ise; rekabetin yaygınlaşması, üretimin ve kalitenin artması, verimliliğin yükselmesine katkı sağlamasıdır (Çatalbaş, 1998: 25).

3. İhale Yöntemi (Taşeronlaştırma): Mahalli ya da devlet birimlerince kamu hizmetlerinin özel sektör kişi veya kuruluşlarınca bir sözleşmeye dayalı olarak yürütülmesidir. Bunlar belediyelerin temizlik, çöp toplama, çevre düzenlemesi gibi üretim ve hizmet sunduğu alanlardaki faaliyetlerini özel sektöre yaptırmasıdır. Bu yöntemin diğer bir adı ise taşeronlaştırmadır (Genel-iş, 1998: 15),(Bayat, 1996: 14).

İhale yönteminde bazı kamusal mal ve hizmet üretiminin, hizmetle ilgili sorumluluk kamuda kalmak şartıyla, bir sözleşme ile özel kesime yaptırılmasıdır. Ayrıca yol, su, kanalizasyon, kaldırım, kamu binalarının yapılması, imar planlarının hazırlanması gibi belediye hizmetlerinin yürütülmesinde yaygın olarak kullanım alanı bulabilmektedir. İhale yönteminde uygulanan usuller ise; kapalı teklif usulü, belli istekler arasında kapalı teklif usulü, açık teklif usulü, pazarlık usulü ve yarışma usulüdür. Bu usullerden hangisinin uygulanacağını işin niteliğine göre karar verilmektedir (Al, 1997: 43).

4. İmtiyaz Devri Yöntemi (Franchising): Esas olarak doğal tekellerin söz konusu olduğu ve bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin ölçeklerinin büyük olması gerekliliği nedeniyle yalnızca devletin faaliyet gösterdiği alanlarda (elektrik, doğal gaz, demiryolu, haberleşme gibi) özel sektöre faaliyet izni verilmesidir (Çimse-iş, 1998: 79).

İmtiyaz yöntemi ile ihale yöntemi birbirlerine çok benzemesine rağmen, üreticiye yapılan ödeme açısından farklılıklar gösterir. İhale yönteminde üretici firmaya ödemeyi devlet, imtiyaz yönteminde ise tüketici yapmaktadır.

Bu alanlarda büyük yatırımları yapabilecek çok az sayıda işletme olabileceği ve bunlar aralarında anlaşarak tekel oluşturacaklarıdır. Bunun olmaması için devlet bu alanlarda mecburen kamusal tekel konumunda kaldığıdır. Devlet ihale yaparken, pazarlıkla en düşük fiyatla hizmeti yapmayı kabul edene imtiyaz devrini yapmalıdır (TÜSİAD, 1992: 19).

Bu şekilde yapılan bir çalışma ile halkın hizmet almasının sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu yöntemin uygulama alanı olarak elektrik, su, havagazı gibi alanlardır.

5. Kupon Yöntemi (Tüketicinin Desteklenmesi): Devletin gelir düzeyi düşük olanlara yapmış olduğu mal ve hizmet yardımlarını direkt kendisinin değil de özel sektöre yaptırmasıdır. Bu şu şekilde olmaktadır. Devlet eğitim alanında parasız yatılı okullar açacağına, ihtiyaç sahiplerine direkt parasal yardım yerine kupon vererek özel kesim eğitim kurumlarından faydalanmasını sağlamaktadır. Burada hedeflenen devletin daha düşük maliyetle aynı hizmeti yapmasıdır. Bu sadece eğitim alanının da değil; sağlık, konut ve ulaşım gibi konularda da kupon sistemi ile hizmet yapılabilir (TÜSİAD, 1992: 14-15).

6. Sübvansiyon Yöntemi (Üreticinin Desteklenmesi): Devlet tarafından özel ve kamusal teşebbüslerin üretiminin teşviki ve idamesi için yapılan aynı ve/veya nakdi yardımlardır. Bununla devlet belirli üretici kesimlerin üretim faaliyetlerini çeşitli şekillerde destekler. Sübvansiyonlar aynı zamanda "iktisadi gayeli mali yardımlar" olarak da tanımlanmaktadır. Sübvansiyonlar, özel tüketim ve yatırım malları arzının genişletilmesinde önemli bir role

sahiptir. Devlet uyguladığı sübvansiyonlar; düşük faizli kredi sübvansiyonu, işletmelerin alacağı kredilere garanti vererek yaptığı sübvansiyon, vergi uygulamalarında yaptığı sübvansiyon, geri ödemesiz para vererek yaptığı sübvansiyon ve karşılıksız arazi vererek yaptığı sübvansiyon olarak kısımlara ayrılır (TÜSİAD, 1992: 16-17).

7. Yönetim Devri Yöntemi (Management Contracting): Devletin kamu kuruluşundaki yönetimi özelleştirmesidir. Yapılan sözleşmeye yönetimin iyi olmasının sağlandığında işletmenin satışı ya da hisse sahibi olunabileceği yazılabilir. Yönetimi devralanın daha verimli çalışmasına etki eder. Bu alanlar ise turizm sektörü, devlet işletmeleri, hastahaneler, kreş ve huzur evleri, şehir içi yolcu taşımacılığı gibi alanlardır (TÜSİAD, 1992: 21).

Yönetim devri yönteminde işletmenin üretim, dağıtım, pazarlama ve personel gibi çeşitli işler ve fonksiyonlar, yönetimi devralan özel kişi ve kuruluşların sorumluluğunda gerçekleşmektedir. Böylece kamu işletmesi sınırlamalar ve baskılardan uzak aynı özel bir şirket gibi yönetilmekte, yönetimi üstlenen firmanın idari, teknolojik ve deneyimlerinden yararlanılmaktadır (Çatalbaş, 1998: 23)

8. Yap-İşlet Devret Modeli Yöntemi: Devletin yeterli yatırım yapamadığı alanlarda mal ve hizmet üretimini gerçekleştirecek sabit yatırımların özel sektör tarafından yapılıp ve belirli bir süre içerisinde elde edilecek gelirin özel sektöre bırakılması yöntemidir. Bu süre sonunda yapılan yatırımın kamuya devredilmesidir. Bu alanlar içme suyu temini için barajlar, doğal gaz santralleri, turistik tesisler, petrol arama platformları olabilir (Çimse-iş, 1998: 80).

Kamu mülkiyetinde olan arazilerin üzerine kurulan bu tesisler, bilhassa az gelişmiş ülkelerin yabancı sermayeyi çekmek için yaygın olarak kullandıkları bir yöntemdir. Ülkemizde de uygulanan bu yöntemin çıkarılan kanunda uygulama alanları çok geniş tutulmuştur. Bu yöntemin geniş uygulama alanına sahip olmasından, devletin sıkça başvurduğu bir yöntemdir (Al, 1997: 46).

9. Gelir Ortaklığı Senedi Çıkarılması Yöntemi: KİT'lerin gelirlerinin bir kısmını belirli bir süreler için satılması söz konusudur. Mülkiyet ve yönetim devri olmaksızın gelecek dönemlere ait gelirlerin peşin olarak satılmasıdır. Bu alanlarda köprü, baraj ve otoyol gelirleri gibi yerlerdir (Alper, 1993: 22).

Buradaki temel amaç; devlet, kurumun ihtiyacı olan finansmanı, çıkaracağı gelir ortaklığı senedi ile elde edileceği kaynakla karşılamayı düşünmektedir. Bu yol ülkemizde denenmiş ve başarılı olduğu gözlenmiştir.

10. Gönüllü Organizasyonların Teşvik Edilmesi Yöntemi: Kamunun yeterli yatırım yapamadığı alanlarda sosyal faydası olan mal ve hizmetlerin üretimini dernek, vakıf ve benzeri kar amacı gütmeyen gönüllü kuruluşlara devredebilir. Okul, hastahane ve huzurevi yapımı, öğrencilere eğitim ve araştırma burslarının verilmesi, kültür ve sanatsal faaliyetler, kan bankaları ile çevre koruma merkezleri gibi alanlardaki faaliyetlerinde bu kuruluşlara devlet, vergi teşvikleri sağlanması (muafiyet gibi) ve posta hizmetlerinde normal tarifelerden indirimler yapılması gibi teşvikler verilebilir (TÜSİAD, 1992: 23).

11. Karma Yöntem: Özelleştirme yöntemlerinden birden fazlasının birlikte kullanılarak yapılan özelleştirme şeklidir (Çimse-iş, 1998: 81).

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI

2.1 Dünyada Özelleştirme Uygulamaları

Ülkeler için ekonomik ve sosyal koşullar günden güne değişmektedir. Artık işletmeler çalışanların çokluğu ile değil, verimli ve düşük maliyette üretim yapmasına bakılmaktadır. Sanayileşme artık devletler eliyle değil, özel sektör eliyle daha çok yapılmaktadır. Geçmişe bakıldığında, halkın sermaye yönünden zayıf olduğu ülkelerde büyük sanayi kuruluşlarını devlet kurmuştur. Zamanla özel kişi ve kuruluşlar sermayelerini artırdıklarından büyük yatırımlar yaptıkları görülmüştür. Hatta devletin yatırımlarını da geçerek daha verimli işletmeler meydana getirilmiştir. Bu arada devlet, hem kamu işletmelerini ve hem de altyapı yatırımlarını birlikte yapmaya çalıştıklarında gerekli olan kaynaklar, iç ve dış kredilerle karşılanmaya başlanmıştır.

Ülkede refah düzeyi arttıkça insanların istekleri değişim göstermekte ve devletten beklentileri de artmaktadır. İnsanların artık genel düşüncesi sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, yaşanabilir bir çevre ve rahat bir yaşamdır. Bu istekleri gerçekleştirmek için gerekli olan ise güçlü bir devlet yapısıdır. Bu nedenle insanlar, güçlü bir ekonomiye sahip olan ülkelerde yaşamak istemektedirler. Bu ortamda devlet elinde işletilen KİT'lerin zararları ve hantal yapıları halkın dikkatini çekmeye başlamıştır. Ayrıca dünyada ortaya çıkan yeni görüşe göre; devlet eliyle sanayileşme devrinin sona erdiği ve devletin bu alanlardan çekilip üretimi özel sektöre bırakarak aslı görevlerine dönmesidir. Özelleştirme akımının dünya geneline yayılmasının ana sebeplerinden biride İMF ve Dünya Bankasıdır. Bu iki kuruluş kredi talebinde bulunan ülkeye, öncelikle elindeki kaynakları değerlendirmesini

istemektedir. Dünya Bankası ve İMF, KİT'lerin hantal yapılarını bilmesi nedeniyle, vereceği kredileri, bunların özelleştirilmesine bağlaması, özelleştirme akımını yaygınlaşmasını sağlamıştır. İki olay birleşince ülkeler için KİT'lerden kurtulma çareleri aranmaya başlanmıştır. Ülkeler KİT'lerin özelleştirilmesinden elde edecekleri gelirlerle halkın istediği gerekli altyapı yatırımlarını yapabilecekleri düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu ortamda özelleştirme kavramı ülkelerin gündemine alınmaya başlanmıştır. Özelleştirme, ülkeler arasında yaygınlaşmaya başladığında kamu kuruluşları, özel kişi ve kuruluşlara satış işlemleri de başlamıştır.

Şili'de başlayan özelleştirme çalışmaları, İngiltere ile hız kazanmış ve dünyaya yayılmıştır. 1990 sonrası dağılan doğu bloğu, elinde bulunan devlet kuruluşlarını süratle özelleştirmiştir. Özel sektörün çok geliştiği Japonya'da, elinde bulunan kamu kuruluşlarını özelleştirmiştir. Özelleştirmenin yapıldığı ülkelerde ilk baştan bazı başarılar elde edilmiştir. Ancak burada elde edilen başarılar ülkelere göre değişmektedir. Özelleştirmenin yapılmasını takip eden ilk beş sene sonrası sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Yaygın olan görüşe göre; dünyada yapılan özelleştirme çalışmalarında olumlu olduğu kadar olumsuzluklarda olmuştur.

2.2 İngiltere

İngiltere özelleştirme uygulamalarında önemli bir yere sahiptir. İngiltere konumu itibari ile dünyanın gelişmiş ve sanayisini tamamlamış 7 ülkesinden (G-7) biridir. Sanayileşmenin İngiltere'de başladığı düşünüldüğünde, ülkedeki sanayii yapısı daha kolay anlaşılmalıdır. Özelleştirme programları genelde gelişmekte olan ülkelerde uygulandığı belirtilse de İngiltere, özelleştirmeyi en hızlı uygulayan ülkelerden biri olmuştur. İngiltere siyasal

yapısıyla da kendine has özellikleri vardır. İşçi ve sendikaların kurmuş oldukları İşçi Partisi, İngiltere siyasal ve ekonomik yaşantısında önemli rol oynamıştır. İşçi Partisi iktidar olduğunda ülkede millileştirilme politikaları uygulamaya koyduğundan, kamu kuruluşlarının sayısı artırmıştı. İşçilerden yana kanunlar çıkarılırdı. Ancak İşçi Partisi iktidardan düştüğünde yerine gelen Muhafazakar Parti işçilere verilen bu hakları geri almıştır. Bu her iktidar değişikliğinde bu olaylar olmaya devam ederken 1979 yılında Muhafazakar Partinin iktidara gelmesiyle ülke, Serbest Piyasa Ekonomisine geçerek pek çok konuda ciddi düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerle ülkede ciddi anlamda özelleştirme başlatılmıştır.

2.2.1 İngiltere'de Kamu Sektörünün Yapısı ve Gelişimi

İngiltere'nin kamu sektörü merkezi hükümet, mahalli idareler ve kamu işletmeleri arasında paylaştırılmıştır. İngiltere'de kamu kuruluşları; endüstriyel ve ticari amaçla faaliyet gösteren işletmeler (millileştirilmiş sanayii), bazı ticari faaliyetler dahil çeşitli amaçlar için kurulup, hükümetin günlük denetimi dışında kalan işletmeler ve özel şirketler statüsünde olup; devlet, hisselerin çoğunluğuna ya da azına sahip iştirakleri olmak üzere üçe ayrılırlar (Atasoy, 1993: 191).

İngiltere kamu sektörü 19. yüzyıldan başlayarak 1980'lı yıllara kadar devam eden süreçte II. Dünya savaşı yılları önemli yer tutmaktadır. Çünkü savaş endüstrisi konumunda olan işletmeler devletleştirilerek kamunun yönetimine geçmişlerdir. Savaş sonrası da İşçi Partisi iktidar olduğu zamanlar da kamu işletmeleri büyük oranda büyümüşlerdir. Bu millileştirme hareketleri sayesinde devlet; havayolları, demiryolları, kömür, elektrik, gaz, kara

taşımacılığı, demir-çelik tesisleri (gemi yapımı), petrol ve gaz çıkarılması gibi alanlarda çalışmalar yapmıştı. Ayrıca millileştirilen bu kuruluşlara iflas eden İngiliz otomotiv sektörü (Rolls-Royce ve Leyland Motor) kurtarılarak devletleştirilmiştir. Bu çalışmaların tamamına yakını (savaş zamanı hariç) İşçi Partili hükümetlerin zamanında olmuştur (T.Sağlık-iş, 1998: 130-132).

Yukarıda görüldüğü gibi yapılan millileştirme uygulamaları işçi sendikalarının desteği ve kuruluşunu sağladıkları İşçi Partisi hükümetlerinde yapılan uygulamalardır. Temelde bu kadar kamuya ait işletmelerin çokluğu, İngiltere sendikalarının kurduğu İşçi Partisinin milli sanayiye geliştirme ve yaşatma arzularının sonucu olmuştur.

İngiltere'de özelleştirmenin amaçları; kaynakların etkin kullanımı, devletin ekonomideki rolünün azaltılması ve kamu kesimi borçlanma gereğinin azaltılması olarak sınırlanmıştır (Tes-iş; 11).

İngiltere'deki özelleştirilen kamu kuruluşlarının adları ve faaliyet alanları şunlardır;

İngiliz Telefon kurumu : (British Telecom (BT))

İngiliz Gaz kurumu : Gaz dağıtım şebekesi ve satışı

Büyük şehirlerin su işletmeleri : Dağıtım şebekesi ve satışı (10 tesis)

Limanlar, İngiliz Havayolları, Hava meydanları işletmeleri, Bitki, tohum geliştirme istasyonları ve işletmeleri, İngiliz Çelik Kurumu, RR ve Leyland kurumu (otomotiv sektörü) ve kamuya bağlı çeşitli ticari kurumlar (Özmen, 1987: 84-85).

Yukarıda belirtilen alanlardaki kamu haklarının satılması Margaret THATCHER'in Muhafazakar Partisi'nin 1979 iktidara gelmesiyle başlamıştır. Yukarıda belirtildiği gibi

İngiltere özelleştirmeleri diğer Avrupa ülkelerinde yapılan özelleştirmelere benzememektedir. Zira kamunun bu kadar çalışma hayatının içinde olduğu başka bir Avrupa ülkesi yok gibidir. Ayrıca yapılan uygulamalar çok geniş bir alanı kapsamaktadır. İngiltere özelleştirme çalışmaları başarılı olduğundan özelleştirme yapacak olan diğer ülkelere örnek olarak gösterilmiştir (Atasoy, 1993: 194).

Bununla birlikte İngiltere'de yapılan bu uygulamaların bu denli hızlı olmasının nedenleri;(Atasoy, 1993: 194)

- 1- Hükümet ile işletmeler arasındaki ilişkilerde bir sistem mevcut olmaması
- 2- Halkın kamu işletmelerine ilgisinin azlığı
- 3- Özel finansman kuruluşlarının gelişmesi
- 4- İngiltere anayasa sisteminde hükümetin gücünü sınırlayan kurallarının olmamasıdır.

2.2.2 İngiltere'de Özelleştirme Sonuçları

Devlete ait gayri menkullerin satışından 12 milyar sterlin elde edilmiş ve endüstri özelleştirilmesinden 1990 yılı itibariyle de 12 milyar sterlin olmak üzere toplam 24 milyar sterlin gelir elde edilmiştir. Bu özelleştirmede yapılan harcamalar, komisyonlar için 152 milyon sterlin ve tanıtım masraflarına da 111 milyon sterlin olmak üzere toplam 263 milyon sterlin harcanmıştır. Giderlerin %3.3 olması hesaplanırken bu rakam %6.8 olarak gerçekleşmiştir. Dış satımlarda ise, %150'ye varan maliyetler olması programın hayal kırıklıkları olarak kabul edilmiştir. Ülke için de yapılan reklam ve tanıtım çalışmaları dış ülkelerde yeterince yapılamaması ile istenilen sonuca ulaşamamıştır (Atasoy, 1993: 199-200),

Hizmet kalitesi ve verimlilik açısından elde edilen kısmi başarılar ülkenin alt yapısı ile sağlanmıştır. Ancak düşük ücretlilerin çalıştırılması, istihdamın daralması, taşımacılıkta uzun hat sayısının azaltılması, eski ve yaşlı araç kullanımı nedeniyle taşımacılıkta kalitenin düşmesi, bilet fiyatlarının artması, ciddiyet olmamasından bagajların kaybolması gibi olumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Çalışanlar açısından ortaya çıkan olumsuzluklar ise; çalışma sürelerinin uzatılması, hastalık primi ödememek için yarım gün istihdama başlanması, sendikasılaştırmanın artması, iş güvenliğinin azalması, yıllık tatil ve izin karşılığı çalışma sürelerinin artırılması ve geçici istihdamın artmasıdır (B.Metal-iş, 1996: 12).

Ayrıca İngiltere'deki özelleştirmeler sonucunda; sektörlerde %54'e varan işten çıkarmalar olmuş ve 1979-87 yılları arasında bu sayı 600.000'i bulmuş ve artmaya devam etmektedir. İşçi ücretleri düşerken yönetici ücretleri artmıştır. Sendikası işçi çalıştırmaya da başlanmıştır. Devletin elinde tuttuğu altın hisseler de satılarak hisselerin tamamı elden çıkarılmıştır(Tes-iş; 12-13).

2.2.3 İngiltere'de Örnek Özelleştirme: British Telekom (BT)

BT'un özelleştirilme çalışmalarında yapılan uygulamalar kimi görüşe göre çok olumlu ve başarılı bulunmaktadır. Başka bir görüşe göre ise, sonuçlarının kötü olduğu belirtilmektedir. 1981 yılında başlayan BT'un özelleştirme çalışmaları öncelikle telefon ve posta hizmetleri birbirlerinden ayrılmıştır. Kurumun büyüklüğü ve hisse senetlerinin çokluğu sebebi ile alıcıların olmamasından endişe edilmiştir. Bunu ortadan kaldırmak için de büyük çaplı reklam ve tanıtım kampanyası düzenlenmiştir. Yapılan çalışmalar arasında

hisse senetlerini satan ve pazarlayan kimselere 10.000 davetiye gönderilerek özelleştirmeye dikkatleri çekilmiştir. Ayrıca BT tesislerinin bulunduğu yerlere özel tren seferleri ve tanıtım turları düzenlenmiştir. Ancak sendikada özelleştirme karşıtı bir kampanya düzenleyerek karşı atağa geçmiştir. Bu tanıtım faaliyetleri hisselerin %14'lük payın yurtdışına satılacak olması nedeni ile, Almanya, ABD, Japonya, Fransa, İsviçre gibi ülkelerde de tanıtımı yapılmıştır (Atasoy, 1993: 198-199).

Burada belirtilmesi gereken diğer konu ise, BT'un ne kadar büyük bir şirket olduğudur. BT'un iştirakleri veya ortak olduğu şirketlerin sayısı 20'dir. Bunların 6 adeti uluslararası çalışan şirketlerdir. Bunlardan 8 adeti ise, çeşitli ülkelerde olan şirketlerdir. Bu ülkeler; İtalya, Avustralya, Fransa, Hong Kong, ABD, İspanya, Hollanda'dır. BT'un 6 adet şirketi de İngiltere'de faaliyet göstermektedir. Ayrıca uluslararası ortak girişimleri de Hindistan, Yeni Zelanda, ABD, İngiltere, İsveç, Hollanda ve Almanya'dadır. BT'un ne kadar büyük uluslararası bir kamu kuruluşu olduğu anlaşılmaktadır (Başaran, 1998: 21-22).

Özelleştirme yapılırken "two for one" formülü ile bir hisse satın alana iki hisse hediye verilerek çalışanların göstereceği direnci akıllıca önlemiştir. Sendikanın göstermiş olduğu bütün çabalara ve harcadığı 2 milyon Sterline rağmen çalışanların %90'ı bu hisselerden almışlardır (Başaran, 1998: 16-17).

Yapılan özelleştirmenin sonuçlarından korkan BT çalışanları tazminat olarak bedava verilen hisseleri almışlardır. Bu arada daha fazlasını da bir hisse karşılığı iki hisse kampanyası ile aldıkları belirlenmiştir. Bu hisse satışlarının başladığı tarihten bir gün sonra, hisselerin alış fiyatı ile satış fiyatı arasındaki hisse senedi alanların kazancı %85 (alırken %50 düşük fiyat + satışta da bir günlük fiyat artışı %33= %85 fiyat farkı oluşuyor)

olabilmiştir. Bir ay sonrası ise fiyatlar iki katına çıkmıştır. Ancak satıştan gelen 3.3 milyar sterlin söylendiği gibi halka hizmet olarak harcanamamıştır. Hisse senedi satışında uygulanan düşük fiyat konusundaki eleştirilere hükümet; halka çok hisse satılması amaçlandığından düşük fiyat uygulandığı şeklinde açıklamıştır (Martın, 1994: 121).

Tablo 2.1 British Telekom'da Hisse Senedi Sahiplerinin Analizi (31 Mart 1997)

Hisse Senedi Sayısı	Hisse Senedi Sahibi Sayısı	Toplam İçindeki Oranı (%)	Sahip Olunan Hisse Sayısı (milyon adet)	Toplam İçindeki Oranı (%)
1-399	999.480	44.8	220	3.5
400-799	650.578	29.1	351	5.5
800-1.599	396.146	17.8	433	6.8
1.600-9.999	178.892	8.0	469	7.4
10.000-99.999	3.833	0.2	98	1.5
100.000-999.999	1.661	0.1	576	9.1
1.000.000-49.999.999	537	0.0	1.129	17.8
50.000.000 ve üzeri	174	0.0	3.079	48.4
Toplam	2.231.301	100.0	6.355	100.0

Kaynak : Başaran, 1998: 19

Özelleştirmenin asıl amaçlarından sayılan sermayenin tabana yayılması ilkesinin BT örneğinde olduğu gibi gerçekleşmediği görülmüştür. 1997 yılı itibari ile BT hisseleri 2.231.301 kişi 6.355.000000 hisse sahibi olmuştur.

Tablo 2.1 den de anlaşılacağı gibi devlet mülkiyetinin hisse senedi ile taban yayıldığı ilkesi oluşmamaktadır. Hisse senedi sahiplerinin %44.8'ini oluşturan yaklaşık 1 milyon kişi toplam hisselerin ancak %3.5'ine sahipken, sadece 174 kişi BT'un hisselerinin %48.4'üne ve yine sadece 711 kişide (toplamda) %66.2'sine sahip olmaktadır. Bu uygulamanın ne kadar tabana yayıldığını göstermiş bulunmaktadır (Başaran, 1998: 19).

2.3 Fransa

Fransa'da devlet, sanayileşme ve kamu yatırımları açısından baştan beri devletçi bir düşünce ile hareket etmektedir. General De Gaulle başkanlığı zamanında KİT'leri çoğaltmıştır. Ondan sonra gelen sosyalist iktidarlarda KİT'leri millileştirme uygulamaları neticesinde daha da artırmışlardır. Fransa'da gelişmiş (G7) ülkelerinden biridir. Avrupa ülkeleri arasında değişik bir konumda olan Fransa, sanayii yönünde çok değişik alanlarda üretim yapmaktadır. Devlet her alanda direkt ya da dolaylı yatırımlar yapmıştır. 1980 sonrası başlayan liberalleşme hareketi ile ülkede bazı çalışmalar yapılmaya çalışılmışsa da halen ülkenin büyük kuruluşları devlet teşekkülleridir.

2.3.1 Fransa'da Kamu Sektörünün Yapısı ve Gelişimi

Fransa'da kamu sektörü oldukça büyük olup, faaliyet alanları da geniştir. Ülkedeki kamu yatırımları ve teşekküllerinin tam olarak sayıları bilinmemektedir. Çünkü devlet sektörü ile ilgili istatistiki veya genel bir çalışma yoktur. Devlet kurumlarının çalışma şekilleri çok çeşitli olması, devletin denetleme mekanizmasının tam olarak işlemeyişi ve bununla ilgili bir kurumun olmaması kamu işletmelerinin iş alanlarındaki sayısal oranlarını öğrenmeyi

zorlaştırmaktadır. Ancak devlet bu durumu ortadan kaldırmak ve kamu kuruluşlarının tespiti için 1984'de bir kararname çıkararak aşağıdaki raporu hazırlamıştır. Fransa'da 1984 yılında yayınlanan bu rapora göre; (Atasoy, 1993: 206-7)

- haberleşme, demiryolları, elektrik ve kömür sektörlerinde %100'ü;
- hava ulaşımı, kredi, çelik, uzay teknolojisi ve silah yapımı sektörlerinde %80-90 arasında;
- temel kimya sektöründe %50'si;
- sigorta, araba, bilgisayar, cam, demir dışı metaller sektörlerinde ise %30-40;
- elektronik, eczacılık, ev aletleri sektörlerinde ise %10-20 arasında bir oranlarda kamu şirketlerinin kontrolünde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 200'den fazla çalışanı olan 633 kamu işletmesinin mevcut olduğu ve bu kamu sayılan işletmelerde 2.2 milyon kişinin çalıştığı tespit edilmiştir.

2.3.2 Fransa'da Özelleştirme Uygulamaları

Özelleştirmenin önündeki bir takım engeller bulunmaktadır. Devlet kademelerinde yönetici vasfı ile bulunanların, özelleştirme sonucu buldukları mevkileri kaybetme korkusu ile özelleştirmeyi engellemeleridir. Devlet tahvil satışı yerine, millileştirme gibi empoze kararlara daha yatkın olduğundan, ülkede KİT'lere alıcı olanları ikna etmenin zorluğu, özelleştirmeyi organize eden bürokratların karlı satma niyetinde olmaları ve biraz indirim bekleyen alıcıların anlaşamamalarıdır. Fransa'da kuruluşları millileştirirken tek alıcı devlettir. Kamu kuruluşlarını satarken de tek muhatabın devlet olması, alıcıların çokluğu ve çeşitliliği, devletin tercihleri ortaya koyarken adaletli davranamamasıdır. 1982 yılında yapılan millileştirme birkaç ayda yapılırken özelleştirme çabaları yıllarca sürmektedir. Bununla birlikte uzun süren bu çalışmalarda hükümetin bulduğu siyasal ve örgütsel

destekleri kaybetme riski vardır. Anlaşılacağı gibi ciddi olarak geniş katılımlı bir özelleştirme uygulaması Fransa'da sağlanamamıştır (Atasoy, 1993: 207-208).

Fransa'da yapılan özelleştirme uygulamaları, tam bir özel sektöre devir şeklinde olamamıştır. Uygulanan metot, pay senedi çıkarılarak borsada ve çalışanlara satış şeklinde yapılmıştır. Bu pay senedini çıkarmayı düşünmelerinin sebebi ise halkın elinde 5000 tondan az olmayan atıl durumda altının olduğudur. Bu altının 3000 tonunu bu pay senetlerine yönlendirip piyasaya 35-40 milyar dolar girmesini sağlamayı düşünmüşlerdir (Özmen, 1987: 91).

Burada uygulanacak metot ise şu şekilde düşünülmüş; piyasaya pay senetleri sürülerek satılmasıdır. Özelleştirmede bir kişinin %5'ten fazla pay senedi satın alamayacağı, %20'den fazlasının yabancıya verilmeyeceği koşulları bulunmaktadır. Hisse senetlerinin oy hakkı bulunmamaktadır. Özelleştirilen kuruluşlarda kamu hissesi bulundurulmakta ve %10'un üzerinde pay alanlar üzerinde devlet takdir hakkına sahip olunmaktadır (Petrol-iş, 1989: 217).

Devletin çıkardığı bir kanunla kamu işletmelerinin özel sektöre açılma, ortaklık belgesi ve yatırım sertifikası çıkarılmasına izin verilmiş. Devletin pay senetleri ile toplamış olduğu miktar 6.5 milyar Fransız Fransı'dır (FF). Ayrıca mali alanda faaliyet gösteren kamu kuruluşları 1985 yılından itibaren piyasaya yatırım sertifikaları sürmüşlerdir. Bu sertifikalar kar payı olarak ödenen nama yazılı ve devredilemeyen, devletin ya da kamu kuruluşunun garantisi altında olan belgelerdir. Bu yolla da 5 milyar FF toplamıştır. 1986 yılından sonra 1988'e kadar 14 özelleştirme operasyonu gerçekleşmiş. Bunlardan 12 adedi borsa satış yolu ile ve hisse senetlerinin halka arzı yolu ile gerçekleştirilmiştir. Özelleştirilen kuruluşlardan

5'i banka, 2'si finansman kuruluğu, 3 sanayi kuruluğu ve biride medya kuruluğudur. Özelleştirmeler yerel yönetimlerde de yapılarak kamu hizmetleri özel şirketlere yaptırılmaktadır (Atasoy, 1993: 208-210).

2.3.3 Fransa'da Özelleştirme Uygulamalarının Sonuçları

Özelleştirme sonrası pay senetlerinin değerlerinde büyük düşüşler olmuştur. Çalışanlara satılması gereken %10'luk pay satılmamıştır. Fransa'da kamu kuruluşlarını özelleştirilirken gerçek değerinin altında satılmıştır. Özelleştirme sonrası istihdam daraltılmış, bazı kuruluşlarda ücretler düşürülmüştür. Fransa kamu işyerlerinde yer alan yönetime katılma, temsil edilme ve sendikalara danışılma, özelleştirme sonucu ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca çalışanlar arasındaki birliktelik bozularak sendikal faaliyetlerde zaafa uğratılmıştır (Petrol-iş, 1989: 218)

Devletin millileştirme politikaları sonucu ülke dışına kaçan özel girişimcileri geriye döndürme çalışmaları, gerekse halkın katılımı, devletin kamusal yatırımlardan özel sektörü teşvikte ciddi adımları atmaması ve kalıcı önlemleri almada gecikmesi özel sektör yatırımlarının yavaş olmasına neden olmaktadır.

Fransa ile ilgili olarak diğer bir görüşe göre ise; "Fransa'daki KİT'lerin kamu hisselerinin sadece %49'u satılmıştır. Tekel statüsündeki işletmeler, kamu hizmeti sağlayan kuruluşlar, stratejik öneme sahip kuruluşlar ve rekabet koşullarında zarar eden sektörler özelleştirme kapsamı dışında tutulmuştur. Özelleştirme yapılan kuruluşlarda hisselerin %10'u çalışanlara, %15'i yabancılara, %50'si halka, %25'i kurumlara satılmıştır. Ancak KİT'lerde

gerek devletin çoğunluk hisselerini elinde tutuşu, gerekse önemli sektörlerin özelleştirme dışında kalışı nedeniyle önemli sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur" (Çimse-iş, 1998: 82).

2.4 Almanya

Ülkede yapılan özelleştirme uygulamaları, devletin elinde bulunan hisselerin halka satış yolu ile arzı olmuştur. Ülkedeki kamu işletmeleri, yönetim bakımında özgür olmaları, kamusal müdahalenin olmaması rahat çalışma ortamı sağlamaktadır. Almanya'da özelleştirme, devletin elindeki hisseleri azaltma veya bitirme isteği ile ortaya çıkmıştır. Devlet, hisselerine sahip olduğu holding şeklinde kuruluşlar şunlardır; Volkswagen (otomobil), VEBA (enerji, kimya ve metalurji), VIAG (enerji, kimya), DIAG (makine ve ekipman), IVG (taşımacılık, gayrimenkul ve liman işleri) ve Prakla-Seismos (petrol arama). Kömür, demir-çelik ve gemi yapım sanayinde faaliyet gösteren şirketler zarar ettikleri için özelleştirme dışı bırakılmıştır (Atasoy, 1993: 200-202).

2.4.1 Almanya'da Özelleştirme Uygulamaları

1960'larda başlayan maden ocaklarını özelleştirme çalışmaları başarıya ulaştıkça, diğer kamu işletmelerinde de uygulanması gündeme gelmiş ve çalışmalar başlamıştır. Yapılan çalışmalarda farklı bir yol izlenmiştir. Hisselerin satışı ile özelleştirme metodu uygulanmış ve satışta ise; taksitle ödeme, çocuklara indirim gibi ilginç metotlarla, planlama ve reklam alanında olumlu sonuçlar alınmıştır. Almanya'da özelleştirme faaliyetlerinin temel amacı etkinliği arttırmaya yönelik gerekçe ile, çalışanların güçlendirilmesi, yönetime katılmaları

ve halka açılma gibi sosyal amaçlar olmuştur. Ancak doğu ve batı Almanya'nın birleşmesinden, doğuda bulunan işletmelerin süratle özelleştirilmesi ayrı bir örnek teşkil etmiştir. Bunun yanında devlet bankacılık, sigortacılık ve radyo-TV yayıncılığı alanında da serbestleştirme yolu ile özelleştirme gerçekleştirmiştir (Alper, 1993: 23-24).

2.4.2 Almanya'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları

Almanya'da yapılan özelleştirmelerde alınan iyi sonuçlar gibi olumsuz sonuçlarda ortaya çıkmıştır. İki Almanya'nın birleşmesi sonucunda doğuda bulunan eski ve hantal durumda olan fabrikaların özelleştirilmesi süratle tamamlanmıştır. Sosyalist düşünceyle yapılan bu fabrikalardaki yoğun istihdam, özelleştirmelerle serbest kalmıştır. Bunun sonunda işsiz kalanların ortaya çıkardığı sosyal bozukluklar toplumda huzursuzluğa neden olmuştur.

Doğu Almanya'daki özelleştirme sebebi ile meydana gelen işten çıkarmalarla işsizlik artarken, enflasyon problemi başlamış ve yabancı düşmanlığı da ortaya çıkmıştır. Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya yoğun göçler olmuştur (Çimse-iş, 1998: 82).

Özelleştirme çalışmaları yapılırken Bavyera eyaletindeki kamu iştirakleri bölgesel kaygılar ve siyasilerin ellerdeki gücün ve ekonomik kazancın azalacağı endişesi ile bazı kuruluşları özelleştirme dışı bırakılmıştır. Çünkü siyasiler bu kamu kuruluşlarının yönetim kurullarında bulunarak gelir sağlamaktadırlar.

Mahalli idarelerin ellerinde bulunan kamu işletmeleri, en önemli 500 Alman işletmesinin 15'i tamamen eyaletlere, 34'ü ise belediye ve ilçelere ait kuruluşlardır. Ülkenin yönetim

yapılanması neticesinde federal yönetime karşı yerel yönetimler zayıf kalma korkusuyla ellerindeki işletmeleri özelleştirmeye yanaşmamışlardır. Bazı ufak işletmeleri özel kesime devrederlerken büyük çaplı olanlarda çekingen davranmaya devam etmektedirler (Atasoy, 1993: 206).

2.5 Japonya

Japonya pek çok açıdan dünyadaki diğer ülkelere, hızlı gelişme ve büyüme yönünden örnek olmaktadır. Ülkede yapılan çalışmalarla Japon Modeli diye adlandırılan bir model oluşturmuştur. Japonya'nın bir ada devleti olarak, II. Dünya Savaşı sonrası ülkenin durumu ve yeraltı kaynakları olmadan sanayileşmesini tamamlamasıdır. Japonya'da gelişmiş ülkelerden (G7) biridir. Japonya'da kamu yatırımlarının özelleştirilmesi gündeme alınmıştır.

2.5.1 Japonya'da KİT'lerin Yapıları

Ülkedeki KİT'lere bakıldığında millileştirilmiş şirketler, özel bir bütçe hesabından doğan şirketler ve özel kamu ofisleri olarak üçe ayrılmaktadır.

1. Millileştirilmiş Şirketler: Millileştirilmiş şirketler denilince, 3'ü endüstriyel ve ticari alanda, 12'si de bankacılık dışı finansman alanında faaliyet göstermektedirler. Bu alandaki kuruluşların sermaye ve yönetimleri devlet kontrolündedir. Bu tür işletmeler sanayi ve ticaret şirketleri ve mali kuruluşlar diye ikiye ayrılır (Atasoy, 1993: 217).

Sanayi ve Ticaret Şirketleri: Bu alanda üç şirketin özelleştirilmesi düşünülmektedir. Bunlar Japon telgraf ve telefon kamu şirketi (NTT), Japon tütün ve tuz kamu şirketi (JTSPC) ve Japon milli demiryollarıdır (JNR). Bu işletmelerden 1985'ten itibaren özelleştirilen NTT ve JTSPC artık kamu kuruluşu değildir. Ayrıca Japon Radyo Televizyon Kamu Şirketi (JBC) ve Japon Havayolları Şirketinin (JAL) hukuki ve mali bakımdan farklıdır. JBC millileştirilmiş bir şirket olmasına karşılık, genel bütçeden desteklenmektedir. JAL ise kamu şirketi olmasına rağmen 1/3'ü devletindir. Bu şirkette özel hukuk geçerlidir (Atasoy, 1993: 217).

Japonya'da özel sektörün de bulunduğu bu alanlardaki kamu payının azaltılarak özel sektöre devredilmesi çalışmaları başlamıştır.

Mali Kuruluşlar: Bu kuruluşların bünyesinde bankacılık dışı faaliyet gösteren 12 finansman kuruluşu bulunmaktadır. Konut kredisinden esnaf kredisi kadar kredi veren, hastahane ve sağlık merkezlerine yardımda bulunan kuruluşlardır (Atasoy, 1993: 218).

2. Özel Bir Bütçe Hesabından Doğan Şirketler: Ülkede genel bütçe dışı, hükümet izni ile kurulan ve kanuna dayalı özel muhasebe sistemi ve ticari faaliyette olan 40 şirket mevcuttur. Bu şirketlerin her birinin mali kaynakları ayrı olup, merkezi veya yerel yönetimler tarafından denetlenmektedir. Bunlar; okul, hastahane gibi sosyal alt yapıların gerçekleşmesi, tasarruf toplama, tarım piyasalarının düzenlenmesine katkıda bulunurlar. (Atasoy, 1993: 218).

3. Özel Kamu Ofisleri: Bunlar bağımsız ve özel bir bütçeye sahip çalışan kuruluşlardır. Bunların; sermayeleri, yatırım programlarının finansmanı ve borçlanma ihtiyaçları 4 kaynaktan sağlanmıştır. Hükümet yardımları, fonlardan aldıkları krediler, Posta Hayat Sigortası Sandığı'nın yardımları ve devlet garantili borçlanmalardır. Kamu şirketleri bu zamana kadar üstlendikleri önemli konumla verimli olmuşlardır. Ancak özelleştirme sonucu endüstriyel ve ticari alandaki rolleri azalmıştır (Atasoy, 1993: 218).

2.5.2 Japonya'da Özelleştirme Uygulamaları

Ülkede özelleştirme uygulamaları eskiye dayanmaktadır. Özel sektörde başarılı olan Japonya kamu sektöründe aynı başarıyı gösterememiştir. Ülkede özelleştirmenin temel nedenleri, iktisadi kurumları ağır bürokratik yükten kurtarmak, rekabet ortamını teşvik etmek ve kamu kurumlarındaki etkinliği artırmak olarak belirlenmiştir. Ayrıca bütçe açıklarının kapatılması da özelleştirmenin nedenlerinden sayılmaktadır. Japonya'nın en büyük şansı ise, çok gelişmiş olan bir sermaye piyasasına sahip olması ve özel teşebbüsün dünyaya açılma konusunda gösterdiği başarıdır (Alper, 1993: 25).

Devlet elinde bulunan NTT ve JTSPC'nin özelleştirmesi ülke için çok önemlidir. Çünkü iki kamu kuruluşu da tekel durumundadır. Sadece NTT'un yıllık cirosu 1986 yılında 30 milyar dolar seviyesindedir. Çalışanlarının sayısı 310.000 civarında olup 44.3 milyon abonesi vardır. Şirketin dünyadaki değişimlere ve teknolojik yenilikleri yakalaması için de özelleştirilmesi düşünülmüştü. Özelleştirme öncesi kanun değişikliği yapılarak kurum üçe bölünmüştür. Bu işlemden sonra özelleştirilme başlamıştır. Bu özelleştirmeyi de dünyanın 820 milyar dolar hacmi ile üçüncü borsası olan Tokyo Borsası aracılığıyla yaptılar.

Özelleştirmeden amaç, kuruluşun biriken borçlarının ödenmesiydi. Burada uygulanan metotta, İngiltere'nin BT'de uygulamış olduğu çalışanlar ve yabancılara hisse ayrılması sistemini uygulamamış ve İngiltere'nin aksine kampanyalarda düzenlememişlerdir ve aynı sonuca ulaşmışlardır (Atasoy, 1993: 218-219).

Japonya'da diğer önemli özelleştirme ise Tütün ve Tuz Şirketidir. Bu kamu kuruluşu 80 yıllık maziye sahip ve ülkenin tütün alanında tekel konumundadır. Burada da NTT'de yapılan yapılmış şirket ikiye ayrılmıştır. 37.000 çalışanı ile büyük bir kamu işletmesidir. 60.000 tütün ekicisinin olduğu ülkede siyasal iktidar çoğunluk hisseleri elinde tutmaya ve dünya fiyatlarının üzerinden tütün almaya devam etmektedir. Tuz tekeli devam etmektedir (Atasoy, 1993: 219).

Esas özelleştirme karşıtı mücadele Japon Milli Demiryollarında (JNR) olmuştur. Çünkü modern bir yapıda olmasına rağmen zarar eden bir kuruluştur. 320.000 çalışanı vardır. Burada da şirket bölünerek 6 ayrı şirket kurulması düşünülmektedir. Bu arada personel indirimi ve gayrimenkul satışları ile ilgili çalışma yapılmaktadır. Devlet şirket borçlarının bir kısmını da üstlenmek zorundadır (Atasoy, 1993: 219).

JNR denince mali yönden akla dipsiz bir kuyu gelmektedir. Zararının çokluğu sebebi ile dikkatleri üstüne çekmektedir. Bu zararın nedenleri ise verimsiz hatların çokluğu ve bunların kapatılmaması olarak tespit edilmiştir. Ayrıca en militan işçi örgütü de bu sektördedir. JNR'de çalışanların sayısı da fazladır. Bu fazlalık 93.000 olarak tespit edilmiştir. Bu nedenlerden dolayı 20 yıldır zarar etmektedir. Bununla birlikte Japon Havayolları (JAL) da aynı yöntemle şirket üçe bölünerek özelleştirilmiştir (Özmen, 1987: 101).

2.5.3 Japonya'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları

Ülkede yapılan özelleştirme çalışmaları sonucunda şirketler kağıt üstünde önce Anonim Şirketler haline getirilip sonra hisse satışı ile özelleştirilmiştir. Bu yüzden devlet tamamı ile bu alanlardan çekilmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi NTT özelleştirilirken, İngiltere BT'un uyguladığı hiçbir sistemi uygulamamıştır. Ancak sonuçta hisse senetleri 1990 yılı itibari ile %66.8'ine şirketler ve %23.1'ine ise şahıslar sahip olmuştur. Japonya, İngiltere'deki gibi reklam ve tanıtıma para harcamadan aynı sonuca ulaşılmıştır. NTT'de 1985 yılında çalışanların sayısı, 304.000'den 1993 yılında 215.600'e düşmüştür. Devlet transfer metodunu isteyen çalışanlardan 25.000 kişiyi başka kurumlara geçirmiştir. 10 yıl ve üzeri aynı yerde çalışanlardan 10.000 kişiyi de emekli etmiştir. İşveren, işine yaramayanları istifa etmelerini ve yeni işyeri bulmaları istemiştir (Başaran, 1998: 28).

JNR'de ise özelleştirme sonrası 1986 yılında çalışan 276.000 kişiden 215.000'ini istihdam edeceğini belirtmiştir. Kalanların 20.000 kişi emekli edileceğini, 41.000 kişi ise başka yerlere transfer olacakları belirtilmiştir. Bu arada özelleştirilme olmaması için sendika, kamu oyunundan 34.5 milyon imza toplamıştır. Ancak toplanan imzalar özelleştirmeyi engelleyememiştir. Özelleştirmeye karşı çıkan Kokuro sendikası 84.000 üye kurum baskısı ile istifa ettirilerek özelleştirme yanlısı sendikaya üye olmaları sağlanmıştır. Ayrıca Kokuro sendikasının temsilcilerinden 7.500 üye işine son verilmiştir. JNR'de 1981'de çalışan 400.000 kişi, 1985'de 226.000 ve 1987'de ise 200.000'e düşmüştür. Kokuro sendikası 200.000 üyesi varken özelleştirme sonrası 40.000 üyesi kalmıştır. Ayrıca

özelleştirme sonrası çalışanların ücretlerinde düşüşler olmuş ve iş kazaları artmıştır. (Petrol-iş, 1989: 226-227).

Yapılan özelleştirme çalışmaları neticesinde Japonya dört şirketin işlemlerini bitirmiş ve halka arzını gerçekleştirmiştir.

2.6 Meksika

Ülkenin siyasal yapısına bakıldığında 1930 yılından beri aynı parti iktidardadır. Ülkede yıllardan beri süregelen millileştirme hareketleri sebebiyle kamuya ait işletmelerin sayısı artmıştır. 1974 petrol krizi öncesi ülkedeki petrol kaynaklarının gelirlerine güvenerek başlatılan sanayileşme politikalarını ülkenin diğer zengin kaynakları da destekleyince kalkınma başlamıştır. Ancak 1974 petrol krizi ile petrol fiyatlarının yarıya inmesinden dolayı ülke önemli bir gelirinden olmuştur. Ödemeler dengesi bozulan ülkenin dış borçları da artmaya başlamıştır. Nihayetinde devlet 1982 yılında dış borçlarını ödeyemeyeceğini açıklamıştır (Kılıç, 1995: 1-2).

Bu kriz ortamında devlet ülkedeki döviz hareketlerini takip etmek için tüm ticari bankaları devletleştirmiştir. Bunun akabinde ülkeden yerli ve yabancı sermaye kaçıışı başlamıştır. Ülke uluslararası kuruluşlardan kredi alamaz olduğunda devreye İMF girmiştir. 1983 yılından sonra uygulanmaya başlanan İMF destekli istikrar programı ile, devletin ithalat ve kamu harcamaları kısıtlanmıştır. Küçük kamu işletmeleri satılmaya, kamusal ürünlere zamlar yapılmaya ve ücretlerin düşürülmeye başlamıştır. Meksika'da ihracatın ithalata oranı 1.6 katı fazla verirken ülkenin geldiği ortam ise; GSMH %-5, kişi başına milli gelir 1770 dolar (1981'de 3000 dolar), Dış borç 101.5 milyar dolar, enflasyon %114 (Tüketicide

%159), işsizlik %20 olarak gerçekleşmiştir. Ülke dış borç ödeme dengesini sağlandığı halde bile ülkeden sermaye kaçışını engellenememiştir. Artık beklenen diğer büyük kamu işletmelerinin özelleştirilmesidir (Kılıç, 1995: 2-3).

2.6.1 Meksika'da Özelleştirme Uygulamaları

1988 yılında başkan seçilen SALINAS, serbest dış ticareti, dış borç ödemelerinin ertelenmesini, iç pazarın, mal fiyatlarının, döviz kurunun ve faiz oranlarının serbest bırakılmasını da içeren bir özelleştirme uygulamaya koymuştur. Özelleştirme için anayasa değişikliği ve kanun çıkarılmıştır. Bundan önceki dönemde satış yolu ile özelleştirilen küçük ve orta boy işletmelerin 407 KİT satılmıştı ve 1991 yılına gelindiğinde büyük kamu işletmelerini de kapsayacak 940'a, 1994'de ise bu sayı 1000 olmuştur. Satılanların arasında 18 banka ve telefon şirketi TELMEX'de bulunmaktadır. Bununla birlikte vergi oranlarının indirilmesi ve vergi tabanının genişletilmesi suretiyle vergi reformu yapılmıştır. Bunun sonucu vergi gelirleri artmıştır. Yabancı sermaye yatırımlara tekrar başlamıştır. İşçi-işveren-hükümet uzlaşması ile kamuoyu desteği sağlanan bir özelleştirme çalışması yapılmıştır. Özelleştirme çalışmaları kamuoyuna açık şeffaf bir uygulama takibi neticesinde verimli olduğu görülmüştür. Özelleştirme öncesi kurumlar yeniden yapılandırılarak durumları düzeltilmiş ve satış gelirleri ve ödemeleri düzenli bir şekilde yapılmıştır. Meksika, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA) anlaşmasını imzalayarak ekonomik gelişimini sağlamaya başlamıştır (Kılıç, 1995: 4).

2.6.2 Meksika'da Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları

Ülkede yapılan özelleştirmelerin sonuçları hemen alınmış ve ödemeler dengesi sağlanmıştır. Enflasyon oranının %114'ü aştığı ve kamu borçlanma gereğinin %17'ye yükseldiği bir dönemde özelleştirme gündeme getirildi. "1982'de toplam yatırımların %40'ı gerçekleştiren ve Meksika GSMH'sının %15'inin elde edildiği 1155 devlet işletmesi vardır. Özelleştirme dalgasının en hızlı üyesi olan Meksika özelleştirme sonunda elinde 221 kamu işletmesi kalmıştır" (Başaran, 1998: 36). Bundan sonra olumlu görünen sonuçlar ise enflasyonun düşmesi (1988'de %114'den 1994'de %6.7'ye), büyüme hızının tekrar pozitif değerleri bulması, yatırımların artması (1988 %17'den 1992 %22'ye) ve dış borç ödemelerinde elde edilen gelirler kullanılmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan güven ortamı, 1982 yılında ülkeyi terk eden 25-30 milyar dolar geri dönmesi sağlanmıştır (Kılıç, 1995: 5).

Özelleştirmenin olumsuz sonuçlarına gelince ise; 400.000 kişi işsiz kalmış, beklenen verimlilik ve rekabet ortamı gerçekleşmemiş, tüketici sorunları sahihsiz kalmış, piyasaya sunulan hisse senetleri şirketlerin eline geçtiği belirlenmiştir. Ayrıca yabancılara satılan pek çok işletme iflas ederek kapanması ile işsizlik artmış ve hatta kapatılan kuruluş sayısı satılanları geçme durumuna gelmiştir. Köylülerden ürünlerini alan kuruluşların kapanması ile köylü zarara uğratılmıştır. TELMEX 'in yeni yatırımlar yapmaması sebebi ile telefon taleplerine bir yıl gibi süreler verilmiştir. Özelleşen kamu bankalarının kredi faizlerini yükseltmeleri ve özelleştirme sonrası kamu kuruluşları ülkenin köklü 13 aile şirketinin eline geçmesi ile son bulmuştur (Genel-iş, 1996: 13-14).

Ülkede 1995 yılında itibaren artan dış borçlar ve dış ticaret açıkları yüzünden, Meksika'ya tarihinde görülmemiş bir kredi verme şekli ile Amerika Başkanı kongre onayı almadan ve İMF'de tüzüğüne aykırı olarak 50 milyar dolardan fazla acil kredisini vermişlerdir (Başaran, 1998: 40).

Bu yardımların ana gayesi, yıllardan beri ekonomik darboğazda olan ülkelere özelleştirmeyi çıkış yolu olarak tavsiye eden İMF, elindeki en iyi örnek olan Meksika'nın batışını gölgelemiş ve dünyadaki uygulamaların devamı sağlamıştır. Meksika'da problemler hala bitmemiştir. Amerika ve IMF yardımlarını sürdürmektedir.

2.6.3 Meksika Telekomünikasyon Sektöründe Özelleştirme (TELMEX)

Ülkede telekomünikasyon alanında Amerikan ve İsveç firmalarına imtiyazlar verilerek 1940 yılından beri işletilmiştir. TELMEX firması 1947'de kurulup ve 1958 yılında yabancı şirketler ellerindeki hisseleri Meksikalı yatırımcılara satınca firma millileşmiştir. 1972 yılında devletleştirme politikaları neticesinde TELMEX'de kamu hisselerini %48'den %51'e çıkararak devletleştirilmiştir. Bundan sonra ülke çapında büyük yatırımlara gidilmiştir. Buradaki yanlışlar devlet politikaları neticesinde firma yatırımlarını dış kredi ile yapmak zorunda bırakılmıştır. Ülkenin girdiği borç krizi neticesinde TELMEX'de etkilenmiş, büyümesi gerilemiştir. Fakat 1989 yılında şirketin özelleştirme çalışmaları başlatılmıştır. Yıllardan beride iktidarda olan hükümet, işçi sendikaları da yandaşları oldukları için bu sektörde özelleştirme sağlanmıştır. Burada sendikaya %4.4'lük hisse satışı devlet kredisi ile yapılmıştır. Buradaki özelleştirmede, blok satış yöntemi uygulanmıştır. TELMEX'i alan konsorsiyum Grupo Carso, ABD Southwestern Bell ve France Cable et

Radio'dur. Bunlardan Meksika'da Grupo Carso firması madencilik, otomotiv, kağıt, sigorta, yiyecek ve turizm gibi sektörlerde faaliyeti olan şirket 30.000 çalışanı ile büyük bir firmadır. TELMEX'i almadan önce 1990 yılı karı 81 milyon dolar, aldıktan sonraki 1992 yılı karı ise 2.6 milyar dolar olmuştur (Başaran, 1998: 35-39).

2.7 Şili

Özelleştirme yapılan diğer ülkelerdeki demokratik yapı, işlemlerin belli bir düzen içinde ilerlemesini sağladığı bilinmektedir. Çünkü demokratik sistemlerde yanlışları engelleyecek sistemler yasalarla kurulmuştur. Fakat demokratik olmayan ülkelerde, bu uygulamalarda yapılan yanlışları engelleyecek kurumların özgür olmaması sebebi ile daha rahat ve kayıtsızca yapıldığı görülmüştür. Bu tip ülkelere örnek teşkil edecek olan yer Şili'dir.

Halkın büyük desteği ile iktidara gelen Salvador Allende'nin sosyal demokrat hükümeti, kamulaştırma hareketi başlatmıştır. Bunun sonucu olarak çıkarları zedelenenler, 1973 eylül ayında Amerika destekli askeri bir darbe yapılmıştır. Devlet Başkanı Allende öldürülmüştür. Bundan sonra ülkede iktidarı ele geçirenler özelleştirme doğrultusunda işlemler yapmaya başlamıştır (Martın, 1994: 162).

2.7.1 Şili'de Özelleştirme Uygulamaları

Darbe sonrası yapılan ilk iş, iktidardan devrilen Devlet Başkanı Allende'nin kamulaştırdığı 240 işletme eski sahiplerine bedelsiz olarak geri verilmiştir. Özelleştirme çalışmalarını

yapılırken satılan işletmelerin satış bedelleri peşin olarak değil de, uzun vadeli ödeme planı yapılmıştır. (Genel-iş, 1996: 12).

Kurulurken sağlam temellere bağlanan ve işleyişleri mükemmel olan kuruluşlardan; sosyal güvenlik sistemi ve ulusal sağlık sistemi, kendi gelirleri yaratan eğitim sistemi öncelikle yok edilmiştir. Yeni yönetim, İngiltere modeli ile kurulan kapsamlı sağlık hizmetlerinden kurtulmaya çalışmıştır. Halk, devlet sağlık sisteminden özel sağlık sistemine geçmeye teşvik edilmiştir. Şili'de özel sektörde kar ön planda olduğunda üyelerine çeşitli zorluklar çıkarmıştır. Özel sektör elindeki sağlık hizmetleri; psikiyatri ve diş tedavilerini sigorta dışı bırakmış ve 40 yaş altını doğum riski olduğundan (doğum ve doğum sonrası masrafların çok yüksek meblağ tuttuğu için) sigorta kapsamına almaya yanaşmamıştır. Ülkenin kamu alanında bulunan ilaç sektörü, sağlık sistemi özelleştirildiğin için özel sektörün bu kuruluşlardan alım yapmamasından üretimleri düşürülmüştür (Martın, 1994: 163).

Eğitim alanında da özelleştirme yapılmıştır. Ülkede eğitim alanında yapılan çalışmalarla %80 özelleştirilmişti. Ülkede darbe öncesi eğitim ön planda olmuştur. Ancak 1984 yılın gelince, özelleştirme sonu ülkede özel okullarda okuyacak bir kişinin aylık maliyeti 25 doları bulduğundan, ülkedeki ücretlerle bunu karşılayamayan aileler çocuklarını temel eğitim sonrasını okutmamaya başlamıştır. 1984'de yapılan araştırmaya göre okuma yaşında olup da eğitim alanlar %40 oranında olduğu tespit edilmiştir. Devlet özelleştirmede kupon yöntemini kullanmıştır. Ancak halk, geçim sıkıntısı ve ekonomik şartlar sebebi ile kuponları piyasada bozdurup yaşamlarını devam ettirmeye çalışmasının sonucu olarak eğitim seviyesi ülke genelinde düşmüştür (Martın, 1994: 164).

Sosyal güvenlik sistemini de devlet borçlarına karşılık özelleştirilmiştir. 1981 yılında Şili, devlet sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri alanından tamamen çekilerek özel sektöre devreden ilk ve tek ülke olmuştur. Aslında ülke 1924 yılında oluşturduğu sosyal güvenlik alanında, bulunduğu batı yarımküresinde de ilk devlettir. Yapılan çalışmalar neticesinde bu kurumda özelleştirilmiş ve eski sisteme tabi olanlara 1986 yılına kadar yeni sisteme geçmesi için süre tanınmıştır. 1986 sonrası sosyal güvenlik kapsamında olup eski sistemde olanların %85'i yeni sisteme geçtikleri görülmüştür (Tuncay, 1996: 33).

Ancak yapılan bu özelleştirme ile bu alanda bazı aksaklıklar meydana gelmiştir. Buradaki hedef, çok büyük fonlara sahip olan bu kuruluşların fonlarını ele geçirmek, bütün mali sorumlulukları işverenlerin üzerinden alıp çalışanların üzerine geçirmek ve işgücünün ucuzlamasını sağlamaktır. Askeri yönetime mali destek sağlayan Amerikan bankası Bankers Trust, ülkenin en büyük fonuna sahip kuruluşunun başına geçmiştir. Yapılan yasal düzenleme ile işverenlerin sosyal güvenlik payı ödemedikleri için işçilerden alınan %8 pay %17'ye çıkarılmıştır. İşçiler bu payı ödemek zorunda olduklarından, bu parayı ödememek için kaçak çalışmaya başlamışlardır (Martin, 1994: 164).

Ülkede sosyal güvenlik alanında faaliyet gösteren fonların yönetim giderleri artmasından 1995 yılında ülkede bazı huzursuzluklar meydana gelmiştir. Fon yönetimi maliyetlerinin arttığını belirterek kesilen primleri artırmıştır. Yapılan düzenlemeler çalışanların üzerine yüklenmiştir (Tuncay, 1996: 34).

Ülkede yapılan özelleştirme ile devlet, 500 kamu kuruluşunun sadece 19 tanesi elinde tutmuş, kalanını özel sektöre devredilmiştir. Özelleştirilme yapılırken uygulanan fiyat politikası şirketlerin (zarar etmeyen kuruluşlardı) asıl fiyatlarının %60'ı oranında

değerlendirilmiş ve satılmıştır. Şili bu satışlardan elde ettiği gelire dış borç ödemelerinde bulunmuştur (Tes-iş; 15).

2.7.2 Şili'de Özelleştirme Uygulamaları Sonuçları

Ülkede 1973'te yapılan darbe sonrası, çok güçlü olan sendikal faaliyetler yasaklanmıştır. Her türlü protestolar şiddetli bir şekilde bastırılmıştır. Ülkede muhalefet kalmayınca istediklerini yapan darbeciler özelleştirmeyi tamamlamıştır. Devletin özelleştirdiği kuruluşları alanların %70'i yeni sahiplerinin elinde iflas ettiği tespit edilmiştir (Genel-iş, 1996: 13).

Özelleştirme sonrası %7 kalkınma hızı yakalanmışsa da, 1982'de %14.2 oranında bir düşüş meydana gelir. Bunun sonucu olarak bankalar ve özel sanayide iflaslar yaşanmıştır. Bu zararları devlet üstlenmiş ve yeni koyulan vergi ile halka ödettirilmiştir (Tes-iş; 15).

Ayrıca devlet almış olduğu bu işletmeleri verimli çalıştıramadığından tekrar özel kesime blok satış yöntemiyle satmıştır. Ülkenin yüzölçümü büyük olması ve nüfusunun az olmasından işsizlik problemi yaşanmamıştır (Genel-iş, 1996: 13).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI

Türkiye'deki özelleştirme uygulamalarına başlamadan önce, ülkedeki kamu kuruluşlarının nasıl oluştuğu ve devletin bu alanlara neden girme ihtiyacı hissettiğine öncelikle bakılması gerekmektedir. Türkiye, bulunduğu yer itibari ile her türlü konumu dikkatle incelendiğinde dünyadaki önemi ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden ülke her zaman ekonomik olarak kalkınmasını engelleyecek etkenlerin baskısı altındadır. Ülkenin almış olduğu kredileri ödeyememesi neticesinde İMF ve Dünya Bankası tarafından ön şart olarak yapılması istenilen KİT'lerin özelleştirilmesi çalışmaları, içten gelen bir istekle değil dıştan gelen baskılar neticesi başlamıştır. Öncelikle bu kamu kuruluşlarının önemleri, nasıl ve ne şartlarda kurulduğunu incelendiğinde anlaşılacaktır. Bu bölümde KİT'lerin kuruluş süreci, çalışma alanları, yapılan yanlış uygulamalar neticesinde zarar etme nedenleri ele alınacaktır. Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının sonuçları konunun bütünlüğünü bozmamak için tablolar halinde EKLER bölümünde verilecektir.

3.1 Türkiye'de KİT'lerin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti kurulması ile birlikte ülkenin Kurtuluş Savaşı sonrası meydana gelen büyük yıkımla uğraşmıştır. Ülkede mevcut ticaretin çoğunluğunu gayrimüslim olanların elinde olması ve bu kişilerin ülkeyi terk etmesinden dolayı halkın çoğunluğunun ilkel şartlarda yaptıkları tarımdan başka gelirleri kalmamıştır. Osmanlı Devletini batıran devlet gelirlerinin tamamını elinde tutan ve kontrol eden Düyunu Umumiye'nin devam eden gücü, ülkenin gelişmesinde en büyük engeli teşkil etmiştir. Bu arada devlet eliyle işletilen işletmeler olduğu gibi, Müslüman halkın elinde ise küçük imalathaneler bulunmaktadır. Bu

işletmeler savaş sonrası ve kapitülasyonun etkisi ile yıpranmış, makine ve ekipmanlarının iyi bir bakıma ihtiyaçları vardır. Bu şartlarda, yeni kurulacak olan bir cumhuriyetin iyi bir ekonomi ve sanayileşmesi gerekliliğini dūřünen Gazi Mustafa Kemal, şubat 1923 yılında İzmir'de İktisat Kongresini toplamıştır. Yapılan bu toplantı da, ũlkenin sũratle kalkınması ve imar edilmesi için gerekli olan bũtũn kaynakların harekete geçirilmesine karar verilmiştir. ũlkenin geçmişteki acı tecrũbeleri yũzũnden dışarıdan yardım almadan ũz kaynaklarla yapılması dūřũnũlmũřtũr (Sađlam, 1989: 47).

Tablo 3.1 Osmanlı İmparatorluğunun Kurduğu KİT'ler

1) Matbaa-i Amire-İstanbul/Sarayıı
2) Askeri Tahiniye Fabrikası-Unkapanı
3) ini Fabrika-i Hũmayunu-Yıldız
4) Beykoz Askeri Debbağ Fabrikaları-İstanbul
5) Feshane Fabrika-i Hũmayunu-Defterdar/1833
6) Ham İpek İmalatı (13 adet)-Bursa/1833
7) Levazımat-ı Umumiye-i Askeriye Bez Fabrikası-Bakırkŕy/1855
8) Fabrika-i Hũmayun İpekli Kısım-Hereke/1891
9) Fabrika-i Hũmayun Yũn-Hereke/1905

Kaynak: Ekonomist, 1995: 102.

3.1.1 1923 - 1932 Yılları Arası Yapılan Çalışmalar

Devlet kalkınmada müteşebbislerin önünü açmak için 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu adında bir kanun çıkarmıştır. Bu kanunla müteşebbislere şu kolaylıklar sağlanmıştır: (Sağlam, 1989: 49)

- Belediye sınırları dışında 10 hektara kadar olan arazinin bedelsiz, belediye sınırları içinde ise 10 yılda ödenmesi;
- Her türlü vergiden muafiyet;
- Kurulacak işletmenin inşaat malzemesinin ve hammadde ithalinde gümrük muafiyeti, deniz ve demir yollarında taşımada %30 indirim, devletten alacağı maddelerde de indirim uygulanması;
- Yapılan yıllık üretimin imalat değerinden %10 teşvik verilmesi;
- İthal mallardan %10 daha pahalı olsalar dahi yerli mallardan kamu kuruluşlarının almasının mecburi olması şeklindedir.

Burada yapılan uygulama ile devlet kaynaklarının dolaylı olarak özel teşebbüse aktarılması düşünülmüştür. Devletin zaten kıt olan kaynakları bir yandan özel teşebbüse aktarırken diğer taraftan da Osmanlı Devleti'nin borçları nedeniyle da yabancıların elinde olan işletmelerin ülkeye kazandırılmasına çalışılmıştır. Yapılan çalışmaların neticesinde devlet, demiryolları yapımını, elektrik santralini, telefon, tramvay ve rejiler gibi tekelleri satın almıştır. Bunları kronolojik bir sıraya konulursa devletin çalışmaları şu şekilde olmuştur;

1923 İzmir İktisat Kongresi toplandı.

1924 İş Bankası kuruldu.

1925 Devletin elinde bulunan fabrikaları bünyesine alan ve bunlara işletme sermayesi ve kredi temin etmek üzere Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.

1925 Aşar Vergisi kaldırıldı.

1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu uygulamaya koyularak özel teşebbüsünün önü açıldı.

1929 Lozan Antlaşması neticesinde veriler beş yıllık gümrük muafiyeti biterek ülke kendi Gümrük Rejimini uygulamaya başladı.

1930 Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kuruldu.

1932 Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kuruluş amacını gerçekleştirememesi, devletin işletmecilik konusunda yeni tecrübeler kazanması nedeniyle kapatılarak yerine iki kuruluş teşkil edildi. Bunlar Devlet Sanayi Ofisi ve Sanayi Kredi Bankası'dır (Sağlam, 1989: 48).

Devletin bu çabalarına rağmen, ülkenin savaş sonrası şartları ve sermaye birikiminin yeterli olmaması ayrı bir etken olmuştur. Bununla birlikte halkında sanayi hakkında tecrübe, bilgi, teknik, eleman ve işletmecilikten yoksundur. 1929 dünya ekonomik krizi sebebi ile de liberal ekonomiye olan güven sarsılmıştır. Bu nedenle devletçilik fikri ağır basmıştır. Özel sektöre kalırsa sanayileşmenin tamamlanamayacağı görüşü ağırlık kazanınca devlet bu alanda yatırımlara gitmeye başlamıştır (Sağlam, 1989: 49).

3.1.2 1933-1938 Yıllar Arası Yapılan Çalışmalar

Bu dönemde devlet sanayileşme faaliyetleri yoğun olmuştur. Devlet başlangıçta istemediği bu çalışmayı mecbur kalınca uygulamaya koymuştur. Personel ve bilgi noksanlığını gidermek için çalışmalara başlamıştır. Hızlı bir kalkınmanın olması gerekliliği ve bunun da özel kesim tarafında yapılma olasılığı olmadığından devletin bu açığı kapatmaya çalışmasıyla devlet teşekkülleri oluşmaya başlamıştır (Gülünay, 1997: 849).

Ancak devletin yaptığı değişiklikle kuruluşunu sağladığı Devlet Sanayi Ofisi ve Türkiye Sanayi ve Kredi Bankası da başarılı olamamıştır. Bu nedenle devlet bu iki kuruluşu kapatarak 1933 yılında SÜMERBANK kurulmuştur. Bu kurumun kuruluş amaçları kanunda açıkça belirtilmiştir. Bu kanuna göre SÜMERBANK; yeni sanayi kuruluşları kurmak, sanayi müesseselerine kredi sağlamak ve bankacılık işlemleri yapmak gelmektedir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1933-1937) öngörülen esaslar çerçevesinde Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., Makine Kimya Endüstrisi (MKE) ve ETİBANK kurulmuştur. 1938 yılında 3460 sayılı kanunla KİT'ler tek bir kanun çerçevesi içinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu tür sanayileşme hızla devam etmiştir (TÜSİAD, 1992: 37-38).

Bu yıllar arasında Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA), Elektrik İşleri Etüt İdaresi, Dokuma Sanayi yatırımlar, İzmit Kağıt Fabrikası ve Karabük Demir-Çelik fabrikası yapımı başlamıştır. Ayrıca ETİBANK'ın kurulması ile mevcut madenler ve yabancılardan satın alınıp devredilen madenler bu kurum adı altında işletilmeye başlanmıştır. Devlet yeterli teknik eleman yetiştirilmesi için yurtdışına öğrenci göndermiştir. Devletin amaçladığı özel sektöre okul vazifesini başarılı bir şekilde yerine getirmiş ve yabancıların elinde bulunan işletmelerin satın alınmasına devam edilmiştir. 1938 yılında yapılan düzenleme ile yönetim ve denetimde kolaylıklar getirilen kuruluşlara; İktisadi Devlet Teşebbüsleri olan SÜMERBANK, ETİBANK, T.C. Ziraat Bankası, Denizcilik Bankası ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu katılmışlardır (Petrol-iş, 1989: 74).

Burada yabancıların elinde bulunan kuruluşların millileştirilmesi ile yabancılar iktisadi hayattan çıkarılmaya çalışılmıştır (Sağlam, 1989: 50-51), (Kafaoglu, 1995: 67).

Tablo 3.2 Atatürk Devrinde Kurulan KİT'ler (1923-1938)

1. İş Bankası Kuruldu (1924)	21. T. Şeker Fab. Gen. Müd. (17.06.1935)
2. Sanayi Maadin Bankası (19.04.1925)	22. Nazilli Basma Fabrikası (23.08.1935)
3. Alpullu Şeker Fabrikası (26.11.1926)	23. Malatya İplik Fabrikası (26.09.1935)
4. Uşak Şeker Fabrikası (17.12.1926)	24. Tekel Gen Müd. (16.10.1935)
5. Anadolu Demiryolu (01.01.1928)	25. Etibank (23.10.1935)
6. Sümerbank (03.06.1933)	26. Demir İşletmeleri (30.05.1936)
7. Halkbank ve Halk Sandığı (8.6.1933)	27. Şark Demir Madenleri (01.01.1937)
8. Denizyolu İşletmeleri (01.07.1933)	28. Ereğli Kömür İşletmeleri (1.05.1937)
9. Malatya Elektrik (15.07.1933)	29. Ziraat Bankası Kanunu (04.06.1937)
10. Eskişehir Şeker Fabrikası (5.11. 1933)	30. Denizbank (01.01.1938)
11. Bünyan Yün Fabrikası (01.05.1934)	31. Gemlik suni İpek Fabrikası (1.1.1938)
12. Kayseri Bez Fabrikası (20.05.1934)	32. Bursa Merinos Fabrikası (02.01.1938)
13. İzmit Kağıt Fabrikası (14.08.1934)	33. Üsk. ve Kadıköy Su Şti. (11.04.1938)
14. Turhal Şeker Fabrikası (19.10.1934)	34. İzmir Telefon Şirketi (24.01.1938)
15. Isparta Gülyağı Fab. (29.10.1934)	35. İstanbul Elektrik Şti. (23.05.1938)
16. Ereğli Bez Fabrikası (20.11.1934)	36. T. Halk Sandığı A.Ş. (23.05.1938)
17. İzmir Havagazı Şirketi (21.02.1935)	37. Devlet Hava Yolları A.Ş. (30.5.1938)
18. Keçiborlu Kükürt Fab. (25.03.1935)	38. Toprak Mahsulleri Ofisi (13.07.1938)
19. İstanbul Telefon Şirketi (09.04.1935)	39. Bomonti Bira Şirketi (1938)
20. Maden Tetkik Arama E. (14.05.1935)	40. Ergani Bakır Şirketi (1938)

Kaynak:Ekonomist, 1995: 103- Gökman, 1973: 10-100.

3.1.3 1939 - 1960 Yıllar Arası Yapılan Çalışmalar

İkinci Dünya Savaşı nedeniyle ülke savaşa girmediği halde bile harcamaları artmıştır. Bu harcamalarını karşılamak için yeni vergiler koyulmuştur. Bu vergilerin en ilginç olanı ise Varlık Vergisi olup zamanla yeni yerli zenginlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ayrıca bu zamana kadar yapılması istenen ve özel yatırımları teşvik eden Teşvik-i Sanayi Kanunu 1941 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yılda ithal mallara ve ülke içinde imal edilen mallara, banka ve sigorta şirketlerinin yaptıkları işlemlere de muamele vergisi konulmuştur (Berberoğlu, 1992: 274).

Savaş koşulları sebebi ile ordu için yapılan harcamalar arttığından yatırımlar durmuş ve kalkınma çalışmalarını sekteye uğratmıştır. Ayrıca çalışma çağındakilerin ülke savunması için askere alınmaları ile ülkede meydana gelen verimsizlik mahsulün olmaması da üretimin çok düşmesine neden olmuştur. Ülkede alım gücü düşerken devletin tarım ürünlerine müdahalesi son bulmasıyla fiyatlar yükselince tarım ürünlerine %10 vergi konulmuştur. Bu ekonomik sıkıntıyı daha da arttırmış devlet halkın elinden düşük fiyatla mahsulünü almıştır. Stokçuluk ve fahiş fiyatla mal satma artınca devlet sert önlemler alarak bunların önüne geçmeye çalışsa da başarılı olamamıştır. Devlet savaş dışı kalması ile elinde artan altın ve döviz rezervini iyi kullanamamış ve tüketim mallarının ithalatına yönelmesiyle eline geçen bu fırsatı iyi değerlendirememiştir. 07 Eylül 1946'da yapılan devalüasyonla eldeki ihracat malları süratle elden çıkmış ve buradan gelen geliri de sanayi mallarına değil de tüketime yatırılınca beklenen sonu hazırlamıştır. Devlet dış yardım ve borçlanmaya 1948-1949 yıllarında başlamıştır. Amerikan Marshall yardımı bu zamanda başlamıştır (Sağlam, 1989: 51-52).

Bunu gerçekleştiren Türkiye yardım ve dış kredi alabilmiştir. Aslında ülkede bu dönemde sanayii teşvik uygulaması kaldırılmıştır. Devlet ikinci dünya savaşı döneminde çok zorluklar çekmiştir. Tarım ülkesi olan Türkiye'de, savaş yıllarında tarımsal ürün olmamış

ve halk gıda ve ekmek sıkıntısı çekmiştir. Savaş sonrası ele geçen fırsat iyi değerlendirilmemiş ve sanayileşme devlet eliyle devam etmiştir .

Tablo 3.3 İnönü Devrinde Kurulan KİT'ler (1938-1950)

1) Seyhan Regülatörü (36.06.1943)	13) Ormanlar Devletleştirildi (09.7.1945)
2) İstanbul Tram.ve Tün. İd. (28.2.1939)	14) İşçi Sigortaları Kurumu (09.07.1945)
3) Ankara Havagazı Şti. (26.6.1939)	15) Kilyos Ateş Tuğlası Fab. (4.12.1945)
4) Tekirdağ Şarap Fab. (23.09.1939)	16) İş ve İşçi Bulma Kurumu (24.1.1946)
5) Sivas Lokomotif Fab. (22.10.1939)	17) T. Emlak Kredi Bankası (14.06.1946)
6) Petrol Ofisi (18.02.1941)	18) Rize Çay Fabrikası (21.06.1946)
7) Sivas Çimento Fab. (06.06.1943)	19) Gaziantep Şarap Fab. (07.07.1947)
8) Zirai Donatım Kurumu (26.06.1944)	20) Nazilli Basma Sanayi (01.06.1949)
9) Halkapınar Dokuma Fab. (22.8.1944)	21) Emekli Sandığı (17.06.1949)
10) İstanbul Şirketi Hayriye (15.01.1945)	22) Devlet Üretim Çiftlikleri (06.7.1949)
11) Taşköprü Kendir Fab. (02.06.1945)	23) Kara yolları Gen Müd.(01.03.1950)
12) İller Bankası (13.06.1945)	24) Makine ve Kimya End. (08.03.1950)

Kaynak: Ekonomist, 1995: 104 - Gökman, 1973: 100-139.

3.1.4 1950-1960 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar

1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti hükümet programında devlet tekelinin kaldıracağını ve özel teşebbüsün önünü açacağını belirtmiştir. Bu dönemde ithalat %75

oranında serbest bırakılmış ve aynı oranda da dış kredide artmıştır. Ülkeye verilen dış krediler sanayiye değil, tarım ve yol çalışmalarına harcanmıştır. Bu 10 yıllık sürede ülkenin dış borçları artmıştır. Ülkede üç yıl havalanın ve verimin artmasıyla dünyada buğday ihracatında dördüncü olmuş ve Kore harbi nedeniyle artan pamuk fiyatlarıyla tarımda çalışanların gelir seviyeleri artmıştır. Devlet elde ettiği bu gelirlerle petrol, elektrik, yol, şeker, çimento ve tekstil alanında pek çok yatırımın yapılmasına neden olmuştur. Ancak bu gidiş, 1954 yılından sonra gerileme başlayınca liberal davranacağını açıklayan hükümet baskıcı ve müdahaleci bir tutum sergilemiştir. Bunların neticesi olarak 04 Ağustos 1958'de devalüasyon yaparak bazı ekonomik tedbirlere başvurmuştur. İthalatta kota ve vergi getirilmiştir. Dış borçlarda konsolide edileceği ilan edilmiştir. Devlet ürettiği mallara zam uygulamaya başlamıştır. Yapılan yatırımlarda karayolları ön plana çıkması ve altyapı yatırımlarına birden başlanması sebebiyle dış borç artmış ve ülke enflasyonla tanışmıştır (Sağlam, 1989: 53-54).

Bu arada TBMM, 01 Ağustos 1951 tarih ve 6224 sayılı Yabancı Sermaye Yatırımı Teşvik Kanununu kabul ederek ülkeye yabancı sermaye girişini kolaylaştırmıştır. 1953 yılında Turizm Endüstrisi Teşvik Kanunu kabul edilerek turizm yatırımları yapılmasının önü açılmıştır (Gökman, 1973: 147).

1950-60 yılları arasında hükümet; başta özelleştirme yapacağını açıklamış ve bunu uygulamaya çalışsa da başarılı olamamış ve KİT'lerin sayısını daha arttırmıştır. Bu iktidar döneminin diğer bir özelliği ise devletçilikten vazgeçilerek liberalizme geçilmeye çalışılmıştır (TÜSİAD, 1992: 38).

Tablo 3.4 Menderes Devrinde Kurulan KİT'ler (1950-1960)

1) Denizcilik Bankası (10.08.1951)	22) Antalya Dokuma Fab. (03.04.1955)
2) Et ve Balık Kurumu (28.08.1952)	23) İzmit Dikişli Boru Fab. (25.07.1955)
3) Adapazarı Şeker Fab. (12.09.1952)	24) Soma Termik Sant. (05.10.1955)
4) Elazığ İplik Fab. (04.10.1952)	25) Söke Çimento Fab. (06.10.1955)
5) PTT Gen. Müd. (13.07.1953)	26) Aydın dokuma Fab. (06.10.1955)
6) Balıkesir İplik Dok. Fab. (6.9.1953)	27) Şekerbank (06.02.1956)
7) Ankara Çimento Fab. (02.11.1953)	28) T. Hava Yolları (THY) (01.03.1956)
8) Devlet Su İşleri (DSİ) (08.12.193)	29) Adana Çırçır ve Bez Fab. (09.4.1956)
9) T. Vakıflar Bankası (15.01.1954)	30) Erzincan Şeker Fab. (30.09.1956)
10) Susurluk Şeker Fab. (19.04.1954)	31) Erzurum Şeker Fab. (30.09.1956)
11) İskenderun Suni Güb. Fb. (24.4.1954)	32) T. Kömür İşlt. (TKİ) (01.09.1957)
12) Burdur Şeker Fab. (26.04.1954)	33) Nevşehir Mensucat Fab. (04.10.1957)
13) Çorum Çimento Fab. (22.08.1954)	34) Mudanya Jüt İpliği Fab (08.10.1957)
14) Afyon Çimento Fab. (16.09.1954)	35) Afyon Çimento Fab. (11.10.1957)
15) Tunçbilek Termik Sant. (17.09.1954)	36) Ankara Şeker Fab. (22.05.1958)
16) Eskişehir Çimento Fab.(18.09.1954)	37) Manisa tekstil Fab. (21.09.1958)
17) Konya Şeker Fab. (19.09.1954)	38) Denizli Tekstil Fab. (21.09.1958)
18) Amasya Şeker Fab. (21.09.1954)	39) Aydın tekstil Fab. (23.09.1958)
19) Kütahya Şeker Fab. (24.11.1954)	40) Öğretmenler Bankası (19.01.1959)
20) T.PetrolleriA.O.(TPAO) (15.12.1954)	41) Eskişehir Bet. Traves Fb. (26.6.1959)
21) T. Traktör Fab. (04.03.1955)	42) Ankara Oteli (10.09.1959)

Kaynak:Ekonomist, 1995: 105 - Gökman, 1973: 140-184).

Bu 10 yıllık dönemde Dünya ve Türkiye, hem siyasal hem de ekonomik değişime sahne olmuştur. Savaş sonrası dünya iki kutuplu bir hale gelmiştir. Amerika stratejik konumda olan ülkeleri elinde tutup Sovyet Rusya'nın yayılmasını önlemek için yardım planları ortaya koymuş ve bu yardımlardan Türkiye önemli bir pay almıştır.

Ancak cazip fiyatta verilen her türlü araç ve gereç yedek parça lazım olduğunda çok pahalıya satın alınmıştır. Bu durum ülke sanayisinin (özellikle savunma sanayi ve ağır iş makineleri) gelişmesine engel olmuştur. 1960 yılında yapılan askeri darbe sonrası ülkede yapılan yeni çalışmalarla kalkınma planları dönemi başlamıştır.

3.1.5 1961 - 1980 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar

Bu dönemde ise devlet planlama için yapılan bir kanunla Devlet Planlama Teşkilatını (DPT) kurmuştur. Kurum 1.Beş Yıllık Kalkınma Planını (1963-1967) hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. İç kaynaklara dayanılarak bir kalkınma hareketi başlatılmış ve yatırımlara başlanmıştır. Hedeflere sanayi hariç genelde ulaşılmıştır (Sağlam, 1989: 55).

Tablo 3.5 Planlı Dönemde Kurulan KİT'ler (1960-1970)

1) Süt Endüstrisi Kurumu (30.04.1963)
2) Çinko Kurşun Metal Sanayii (ÇİNKUR) (08.05.1968)
3) Karadeniz Bakır İşletmeleri (KBİ) (25.08.1968)
4) Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) (15.07.1970)

Kaynak: Ekonomist, 1995: 105.

Bu dönemde yapılan yeni kamu yatırımları ile genel ekonomideki kamu payı artmıştır. Ayrıca açıklanan planda ülke ekonomisini özel ve kamu olmak üzere karma bir ekonomi düşünülmüştür (TÜSİAD, 1992: 38).

Ülkede 24 Ocak 1980 kararları alınana kadar geçen dönemde kamusal ve özel alanda sanayileşme çalışmaları hızla devam edilmiştir. 1973 sonrası iktidarı paylaşan Milli Selamet Partisi'nin devamlı olarak dile getirdiği Ağır Sanayi Hamlesi adlı yatırımlara

girişilmiştir. "Ülkenin sanayii olmadan kalkınmayacağını ve bunun dış devletlerle ekonomik alanda mücadelede tek şart olduğunu" söyleyerek ülkenin her tarafına kamu yatırımlarının temellerini atmaya başlamıştır. Yapılan bu çalışmalar neticesinde 1975 yılında TESTAŞ, TEMSAN, TAKSAN, DESİYAP gibi anonim şirket adında yeni KİT'ler oluşturulmuştur. Seydişehir Alüminyum Tesisleri ve İskenderun Demir Çelik tesisleri Sovyet Rusya'dan alınan kredilerle kurulan diğer KİT'lerdir (Petrol-iş, 1989: 74).

Tablo 3.6 Koalisyonlar Devrinde Kurulan KİT'ler (1971-1975)

1) Çay Kurumu (ÇAYKUR) (06.12.1971)
2) İPRAŞ Rafinerisi (11.03.1972)
3) BAĞ-KUR (02.10.1972)
4) İPRAŞ Rafinerisi (11.03.1972)
5) Türkiye Elektromekanik Sanayii (TEMSAN) (13.10.1975)
6) Devlet Sanayi ve İşçi Bankası (DESIYAP) (11.11.1975)
7) Takım Tezgahları Sanayii (TAKSAN) (13.11.1975)
8) Türkiye Elektronik Sanayii (TESTAŞ) (13.11.1975)
9) Türk Motor Sanayii (TÜMOSAN) (27.11.1975)

Kaynak: Ekonomist, 1995: 106.

3.1.6 24 Ocak 1980 Kararları

Özelleştirme politikalarının başlaması ya da diğer bir deyişle KİT'ler için dönüm noktası 24 Ocak 1980 kararları olmuştur. Bu kararların alınması ile, ülkede ekonomik sistem politikalarında değişiklik yapılarak serbest piyasa ekonomisine geçilmesini sağlaması

düşünülmüştür. Burada alınan kararlara bakılacak olursa, gelecekte özelleştirmenin ön plana çıkacağı anlaşılmaktadır.

Bu kararların özüne bakıldığında; (Suiçmez, 1993: 71)

- KİT'lerin milli ekonomi üzerindeki yükünü azaltılarak, bunların serbest piyasa ekonomisi kurallarına göre çalışmalarına ortam hazırlayacak rehabilitasyona başlamak ve zamanla bunları tamamen özel sektöre devretmek,
- Mal ve fiyat oluşumunda piyasaya devlet müdahalesinin kalkması, faiz oranlarının serbest piyasada oluşmasına izin vermek, döviz kurlarının serbest bırakarak piyasa koşullarında oluşmasını sağlamak ve Türk Lirası'nın konvertibilitesini sağlamak,
- İthalata dayalı içe dönük iktisat politikaları yerine ihracatı arttırmayı, ithalatı serbestleştirmeyi hedef alan bir dış ticaret politikası uygulamak ve yabancı sermayenin ülkeye gelerek gerekli olan yatırımları yapmasını özendirici kararların alınması olduğu görülmüştür.

1980 sonrası ülkenin genel ekonomik plan ve programları bu kararlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu kararları hazırlayan ekipte bulunan ve bu kararların mimarı kabul edilen Turgut ÖZAL ülkenin Ekim-1991 yılı kadar yönetiminde bulunmuş ve aldıkları kararları gerçekleştirme şansı olmuştur. Özelleştirme ile ilgili kanunların ve kararlar da bu kadro tarafından çıkarılmıştır. Ülke 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra kurulan hükümette yer alan ÖZAL yapmak istediği reformları Başbakan Yardımcısı olduğunda devam etmiştir.

3.1.7 1980 Sonrası Ekonomik Gelişmeler

Ülkede 1983'de Anavatan Partisi tek başına iktidara gelmesi, yıllardan beridir devam

eden ve bir türlü istikrar sağlanamadan yönetilen ülkede koalisyonlar devrini kapatmıştır. Yapılan her türlü siyasal ve ekonomik kararlar, mecliste çoğunluk olduğundan ülke serbestlik yönünde kararlar alarak hızlı bir liberalleşmeye gidilmiştir. Ancak bu serbestleşme çalışmalarının yanı sıra tek başına iktidar olunması sebebi ile ülkede, politikacıların yandaş, eş ve dostlara iş imkanları sağlamak için KİT'lere genelde olduğu gibi kapasite üstü elemanlar alınmaya başlanmıştır. Bunun sonucu olarak aşırı yüklenme ve yandaşlara çıkar sağlama neticesinde KİT'lerdeki karlılık dönemi bitip bazılarında zararlar başlamıştır. Bu olaylar sonunda kamu işletmelerinin artık özel sektöründe o alanlarda yatırımları olduğundan ihtiyaç kalmadığını dile getirilmeye başlanmıştır.

Bilindiği üzere, KİT'lerin oluşma nedenlerinden biride devletin özel sektörü geliştirene kadar bu alanlarda çalışma yaparak onlara önder olmasıdır. Özelleştirme çalışmalarının başlayacağı 1983 seçimi öncesi Turgut ÖZAL'ın Boğaziçi Köprüsünü ve barajları satacağını söylediğinde, Halkçı Parti Başkanı Necdet CALP'ın "sattırmam" diye halkın önünde tartışmıştır. ÖZAL seçimi kazanıp iktidar olunca Kar Payı Ortaklığı Senetleri çıkararak halktan mevduatlarını toplamış ve ülkede bir altyapı çalışmaları başlatılmış ve büyük bir hızla devam ettirilmiştir. Bununla birlikte dünyada telekomünikasyon alanında meydana gelen büyük gelişmeler neticesinde hantal ve büyük santrallerin yerine küçük ve elektronik santrallerin almasıyla yıllardan beri devam eden haberleşme sıkıntısı ortadan kalkmaya başlamıştır. Telefon ülke genelinde otomatik santrallerin yaygınlaşması halk için büyük bir gelişme olarak görülmüştür. Otoyolların yapılmaya başlanması ile gelir düzeyinin iyileşmesi karaborsanın kalkması ve mal istihsalinin artması ile ÖZAL'ın deyimi ile "ülke çağ atlamıştır". Bu yapılan işlerin bir bedeli olarak da dış borç stoku artmıştır. Böyle bir dönemde özelleştirme için çalışmalar da başlamıştır.

3.2 Türkiye'de Özelleştirme Hazırlıkları

29.02.1984 tarih ve 2983 sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması hakkındaki kanun, özelleştirme ile ilgili hükümleri içermektedir. Burada amaçlanan ve kanunda açıkça ifade edilen şudur; İstikrarlı ve güvenilir gelir verilmesi suretiyle tasarrufları teşvik ederek sağlanacak ek finansmanla kamu yatırımlarını süratle gerçekleştirmektir. Bu kanunla birlikte gelir ortaklığı ve hisse senedi çıkarmak suretiyle devirler gerçekleştirilmektir. Kanunda belirtilen alanlar ise KİT ve İDT dahil olmak suretiyle köprü, baraj, elektrik santrali, karayolu, demiryolu, telekomünikasyon sistemleri ile hava ve deniz ulaşımıdır. Bu tür senetler menkul kıymetler borsasında işlem görecektir şekilde hazırlanmıştır (TÜSİAD, 1992: 47-48).

Bu şekilde halktan toplanan paralarla bütçeye dokunmadan mevcut yatırımların devamı sağlanmıştır. Halkta bulunan atıl kaynakları ellerine yıllık kupon vererek kar payı almasını sağlamak diğer bir anlamda devletin düşük bedelde kredi kullanması demektir. Yapılan bu uygulamanın devlete diğer bir faydası da, iç borçlanmanın yerini tutan ve bir çeşit özelleştirme şeklini işleme koymasındadır.

Burada yapılan diğer bir işlemde İşletme Hakkı Devri ile mülkiyeti devretmeden işletmeyi özel sektöre devrederek işlerinin yürütülmesini sağlamak için 2983 sayılı kanunu çıkarmıştır. Ancak bu devir işlemi süre olarak en çok 15 yıla sınırlanmıştır. Bu süre sonunda sözleşme yenilenmesi mümkündür. Bu işlemlerin yürütülmesi ve tanzimi Yüksek Planlama Kurulu yetkili kılınmıştır (TÜSİAD, 1992: 50)

Bu kanun ile devlet, elinde olan işletmeleri kendi çalıştırması yerine kiralayarak buralara kaynak aktarımını durdurmuş olmaktadır ve hizmetin devamını sağlamaktadır.

3.2.1 Morgan Guaranty Özelleştirme Master Planı

Özelleştirme için yapılacak çalışmaların ve Türkiye şartlarına uygun bir model bulunması için araştırma şirketlerinden teklif alınmıştır. Yapılacak olan bu ön hazırlığın finansman desteğini Dünya Bankası karşılanmıştır. Bu tekliflerden Morgan Guaranty Trust Company of New York firmasına, ülke için en uygun olan bir özelleştirme planı hazırlaması için 11.12.1985 tarihinde anlaşma yapılmıştır. Yapılacak bu çalışmayı Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, Yatırım Finansman A.Ş. ve Price Waterhouse/ Muhaş A.Ş. olmak üzere dört kuruluş ile birlikte yürütecektir. Bu çalışma Mayıs 1986'da bir master plan olarak hükümete sunulmuştur. Bu plana göre; özelleştirme programının hedefleri, genel ve özel faaliyet planları ve mevcut KİT'lerin rehabilitasyonu ve yeniden yapılandırılması için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Kamu yönetiminde üst düzeyde olanlar arasında yapılan ankete göre özelleştirmenin ana hedefleri olarak; serbest piyasa ekonomisine geçilmeli, verimlilik artırılmalı, kalite ve çeşitlilik artırılmalı ve en son olarak KİT'lerin satışından devlete gelir sağlanması şeklinde düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca özelleştirmenin önünde hiçbir kanuni engel olmadığı belirtilmiştir (TÜSİAD, 1992: 57-60).

Devlete özelleştirmenin daha rahat yapılması için gerekli olan yasal düzenlemeleri çıkarması tavsiye edilmektedir. Ayrıca KİT'lerin mevcut olan yönetim ve işleyiş şekillerinin de özertleştirilerek serbest karar alma mekanizmasının kurulması düşünülmüştür. Bu kurumlardaki devlet memurlarının özelleştirme sonrası durumlarının netleştirilmesi gerekmektedir. Bakanlar Kurulu tarafından yapılan KİT hizmetlerin fiyatları KİT yönetimine bırakılmalıdır. Ayrıca özelleştirmeyi destekleyici bir etken olarak bir müddet KİT'leri alanların mal alışlarında devlet garantisi (belli bir meblağa kadar) verilmelidir. Yukarıdakiler özelleştirme öncesi hükümete yapılan tavsiyelerdir (Aktan,1990:497-501).

Devlet, KİT'lerin işleyişlerindeki aksaklıkları tespit etmek için alanında uzman olan bir kuruluşa araştırma yaptırmıştır. Bu işlerin finansmanını sağlayan Dünya Bankası sağlamıştır. Dünya Bankası, KİT'lerin özelleştirilmesi konusunda diğer ilgilendiği sorunlu ülkelerde olduğu gibi bu türlü imkanları sağlamaktadır. Devlette özelleştirme için gerekli olan yasa değişikliklerini yapmış ve KİT'lerin satışı ile iyi bir kaynak elde etmeyi planlanmıştır.

Devlet 32 KİT ve 73 iş birimi ile sınırlı bir araştırma yaptırmıştır. Yapılan araştırmada Özelleştirme Ana Planı olarak KİT'leri öncelik sırasına göre birinci, ikinci ve üçüncü olarak üç kısma ayırmıştır. Bu öncelik sıraları da kendi aralarında değerlendirmeye tabi tutulmaktadır (Atasoy, 1993: 227).

1. Birinci Öncelikli Şirketler: Bu grupta olan şirketler tamamı, çoğunluğu ve büyük bir kısmı satılabilecek diye üçe ayrılmıştır.

a. Tamamen Satılabilecek Olanlar: Turizm Bankası A.Ş. (TURBAN), Türk Hava Yolları (THY), Uçak Servisi A.Ş. (USAŞ) ve bazı iştirakler (PTT'nin TELETAŞ ve NETAŞ'ta olan hisseleri dahil),

b. Çoğunluğu Satılabilecek Olanlar: Yem Sanayii A.Ş. (YEMSAN) ve Çimento ve Toprak Sanayii A.Ş. (ÇİTOSAN),

c. Büyük Bir Kısmı Satılabilecek Olanlar: Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) (bu kurumun deniz işletmeciliği ve tankercilik (DİTAŞ) kısmının tamamen satılması) ve ETİBANK'ın her ünitesinin bir müesseseye dönüştürülerek bir holding şeklini alarak özelleştirilmesi düşünülmüştür (Aktan, 1990: 507-508).

2. İkinci Öncelikli Şirketler: Bu gruba özelleştirmesinin zor ve zaman alacak kuruluşlar olarak tespit edilenlerdir. Bunlarda; bazı kısımları satılabilecek, geri kalanı rehabilitasyon ve kapatması gerekenler, yavaş özelleşecek olanlar, satılması muhtemel olanlar ve devlet desteğiyle satılabilecek olanlar diye dört gruba ayrılır:

a. Bazı Kısımları Satılabilecek Olanlar: SÜMERBANK (İyi bir rehabilitasyon sonrası satış olabilir) ve Süt Endüstrisi Kurumu (SEK),

b. Yavaş Özelleştirmeye Aday Olanlar: PTT ve Türkiye Elektrik Kurumu (TEK),

c. Satılması Muhtemel Olanlar: Et ve Balık Kurumu (EBK), Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ), Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE), Türkiye Gemi Sanayii (TGS) ve Orman Ürünleri Sanayii (ORÜS),

d. Devlet Desteği ile Satılabilecek Olanlar: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAYKUR), Türk Şeker Fabrikaları A.Ş., Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları (SEKA), Petrokimya A.Ş. (PETKİM), Türkiye Gübre Sanayii A.Ş. (TÜGSAŞ), Türkiye Demir Çelik İşletmeleri (TDÇİ), Ağır Sanayii ve Otomotiv Kurumu (ASOK), ve Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) olarak tespit edilmiştir (Aktan, 1990: 508-511).

3. Üçüncü Öncelikli Şirketler: Bu gruba girenler ise kamu hizmeti gören kuruluşlar olarak kabul edilenleri teşkil etmektedir. Bunlarda; Devlet Malzeme Ofisi (DMO), Türkiye Denizcilik İşletmeleri (TDİ), T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi (TCDD), Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI), Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), Türkiye Ziraî Donatım Kurumu (TZDK) ve Türkiye Uçak Sanayii A.Ş. dir (TUSAŞ) olarak tespit edilmiştir (Aktan, 1990: 511).

Morgan Guaranty firması özelleştirme yapılırken dikkat edilmesi gereken hususları da hükümete bildirmiştir. Bunlar;

- Özelleştirme yapılırken değerlendirilmenin iyi yapılması,
- KİT'leri satın alacak kişi ya da kuruluşların mali durumlarının iyi değerlendirilmesinin gerektiği,
- Rekabeti artırıcı önlemlerin alınmasını (KİT'lerin tekel durumundan çıkarılması),
- Yabancı yatırımcıları özendirerek düzenlemelerin yapılması,
- Hisse senetlerinin piyasada işlem görmesinin sağlanması,
- Özelleştirilmenin halk desteği alması için iyi durumda olanlardan başlanması,
- Özelleştirme işlemlerini yürütmek için bir kurul oluşturulmasını tavsiye etmektedir.

Bu kurulda satış grubu, muhasebe ve hukuk grubu ve yeniden yapılanma grubu diye üç gruba ayrılmaktadır. Satış grubu kamu kuruluşunun özelleştirilme aşamasında bütün mali konularıyla ve satış işlemleri ile ilgili her türlü plan ve programdan sorumlu olması düşünülüyor. Muhasebe ve hukuk grubu da, KİT'lerin tekel statülerini kaldırılması için hukuki ve mali konularda hazırlık yapılması ve master planda önerilenleri gerçekleştirmekle sorumlu olması düşünülüyor. Yeniden yapılandırma grubu ise özelleştirilecek kurumun bu işleme hazır duruma getirilmesi ile ilgili sorumluluğu üstlenmesi düşünülüyor. Bu raporlar özelleştirme açısından yapılan olumlu çalışmalar olmakla beraber hükümet, bürokratlar ve ilgili genel müdürler arasında kalarak kamuoyundan saklanmıştır (TÜSİAD, 1992: 68-70).

3.2.2 Türkiye'de Özelleştirmenin Yasal Çerçevesi

1984 yılında çıkarılan 2983 sayılı kanun ile, KİT'ler ve bunlara ait tesislerin, hisse senedi ihracı yoluyla gerçek ve tüzel kişilerin ortak edilebilmesine veya bu tesislerin

işletme hakkının belli sürelerle devrine olanak sağlamıştır. Bu yasa ile "Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi" oluşturulmuştur. Özelleştirme programı ile toplu konut uygulamalarının yürütülmesi ve Kamu Ortaklığı Fonunun yönetimi görevleri bu idare üstlenmiştir (ÖİB, 2001: 3).

1986 yılında çıkan 3291 sayılı kanunla, KİT'lerin özelleştirme kapsamına alınması ve uygulamaların yürütülmesine ilişkin esasları düzenlenmiştir. Devletin KİT kapsamına aldığı bütün kurumlarını özelleştirme kapsamına almaya Yüksek Planlama Kurulunu yetkili kılmıştır. Özelleştirme uygulamaları konusunda da karar mercii olarak Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulunu tayin etmiştir. 1990 yılında 414 sayılı KHK ile bu kurulu ikiye ayırarak Kamu Ortaklığı İdaresini (KOİ), özelleştirme uygulamalarının yürütülmesinden sorumlu kılmıştır (ÖİB, 2001: 3).

Özelleştirme ile ilgili birçok kanun ve KHK çıkarılmışsa da işleri kolaylaştırmamış daha da karmaşık hale getirmiştir. Asıl sıkıntı özelleştirme sonrası oluşacak olumsuzlukları ortadan kaldıracak düzenlemelerin yapılmasıydı. Bu düzenlemeler; işsizlik sigortası, antikartel yasası gibi yasalardır. 1994 yılında özelleştirmeyi hızlandıracak birçok KHK çıkarılmışsa da, Anayasa Mahkemesi bu KHK'ların dayandığı yetki yasasını iptal etmiştir. Bu olumsuz durumu ortadan kaldırmak için bir Bakanlar Kurulu Kararı ile eski statünün devamı sağlanmıştır. Ancak bu problem, siyasi partiler ve sendikaların önerileri ile hazırlanan, 27 Kasım 1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Yasası ile çözülmüştür (ÖİB, 2001: 4-5).

4046 Sayılı Özelleştirme Yasası: Bu yasa ile yapılan değişiklikler ve düzenlemelere bakıldığında özelleştirilme çalışmalarının yapılmasını daha düzenli hale getirilmiştir.

Bu yasa bakıldığında, genel olarak şu düzenlemeler yapılmıştır.

- Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) oluşturulması,

- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) kurulması,
- Özelleştirme uygulamaları sırasında veya sonrasında işini kaybedenlere, kanunda belirtilen çerçeve ve yasalardan veya toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatlar dışında ek bir iş kaybı tazminatı ödenmesi,
- KİT'lerin dışında kalan kamu kurum ve kuruluşlarının da özelleştirilmesine imkan sağlaması,
- Erken emekliliği teşvik için, Emekli Sandığında emeklilik süresi dolup emekli olmak isteyenlerin ikramiyelerinin %30 fazla olarak ödenmesine,
- Özelleştirme kapsamında olan kuruluşlardan diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakline imkan sağlaması,
- Stratejik konumdaki kuruluşlarda imtiyazlı hisse bulundurulması, özelleştirme Fonu oluşturulması,
- Özelleştirme uygulamalarından elde edilecek gelirlerin, genel bütçe harcama ve yatırımlarında kullanılmaması hükmüne bağlanmıştır (İmren, 1996: 17), (Özdemir, 1999: 476-477).

Ancak Anayasa Mahkemesi, bu kanunun özelleştirme programında olan kuruluşların özelleştirme yöntemleri, değer tespiti ve ihale usullerini kapsayan 18. maddesini iptal etmiştir. 03.04.1997 tarih ve 4232 sayılı kanunla bu madde Anayasaya uygun hale getirilmiştir (ÖİB, 2001: 5-6-7).

3.3 Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları (1985-2001)

Türkiye'de 1985-15 Ekim 1994 tarihine kadar 127 kuruluş, özelleştirilmek üzere KOİ'ne devredilmiş olup, bunlardan 73 kuruluşun sermayesindeki kamu payı tamamen satılmış, 3 kuruluş başka kuruluşlara devredilmiş, 4 kuruluş ise kapsam dışına çıkartılmış olup, halen özelleştirme kapsamında 47 kuruluş bulunmaktadır. Bu dönemde

özelleştirilen kuruluşlara bakıldığında, blok satış, gecikmeli halka arz, doğrudan halka arz, İMKB'nda satış, uluslar arası borsada satış ve tesis devri özelleştirme yöntemleri kullanıldığı görülmüştür (Önder, 1995: 661-2).

3.3.1 Gerçekleştirilen Özelleştirme Uygulamaları

Özelleştirme ilk önce yarım kalmış tesislerin özel sektöre devri ile başlamıştır. Bu zaman diliminde USAŞ, HAVAŞ, SEK, YEM SANAYİİ (YEMSAN), GİMA, KÜMAŞ, ÇİNKUR, PETLAS, ÇİTOSAN, TESTAŞ, ve ORÜS'e bağlı tüm üretim birimleri özelleştirilmiş ve devlet bu alanlarda işletmecilikten çekilmiştir. YEM SANAYİİ ve SEK (Süt Ürünleri A.Ş.) 1997'de, ÇİTOSAN ve TESTAŞ 1999 yılında ticaret sicilinden silinerek Et ve Balık Ürünleri A.Ş. (EBK) bünyesine katılarak tasfiye edilmişlerdir. Ayrıca 7 giyim tesisi ve 34 gayrimenkulu özelleştirilen KÖYTEKS Yatırım Holding A.Ş. de 1998 yılında Sümer Holding A.Ş. bünyesine katılarak tasfiye edilmiştir. ORÜS'ün 21 işletmesi özelleştirilmiş, kalan iki işletmesi de SEKA bünyesine katılarak 2000 yılında tasfiye edilmiştir. KARDEMİR yöre halkına ve çalışanlara bedelsiz olarak devredilmiştir. NETAŞ ve TOFAŞ hisseleri uluslararası borsada satılarak özelleştirilmiştir. 1990'lı yıllarda pek çok kamu hissesi halka arz veya kurumsallaşma şekli ile özelleştirilmiştir. Bankalarda ise 1998 yılında İŞ BANKASI, SÜMERBANK, DENİZBANK, ETİBANK ve ANADOLUBANK'ın özelleştirilmesi sağlanmıştır. Bunlarla birlikte Deniz Nakliyatın özelleştirilmesi ve POAŞ'ın %51 hissesinin blok satışı gerçekleştirilmiştir. Devlet, turizm, tekstil ve hayvancılık sektörlerindeki işletmelerinin %90'ını özelleştirmiştir. Halen özelleştirme kapsamında olan 54 kuruluş ile 1 taşınmaz bulunmaktadır. Bu kuruluşların 32 adedinde devlet hissesi %50'den fazladır (ÖİB, 2001: 8-9-10).

Özelleştirme yapılan kuruluşlardan 162 tanesinde hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmıştır. 143 tanesinde hiç kamu payı kalmamıştır. Bu arada blok satış, halka arz, uluslar arası arz, İMKB'de satış veya varlık satışı ile yapılan kısmi özelleştirmede 17 kuruluşta halen kamu payı bulunmaktadır. Bir kuruluşta bedelsiz devredilmiştir (ÖİB, 2001: 10).

3.3.2 Özelleştirme Kapsamından Çıkarılan Kuruluşlar:

Genel olarak özelleştirme uygulamalarının 1985-2001 yılları arasına bakıldığında, 218 kuruluşteki kamu hisseleri, 21 yarım kalmış tesis (üretimde olamayan), 5 taşınmaz ve 4 elektrik santrali özelleştirme kapsamına alınmıştır. Ancak 19 kuruluşteki kamu payı ile 4 elektrik santrali ve 4 taşınmaz daha sonra özelleştirme kapsamından çıkarılmıştır. 1992'de bu kuruluşların arasında olan T. Öğretmenler Bankası (TÖBANK) Halk Bankası'na ve Denizcilik Bankası ise Emlak Bankası'na devredilmiştir. BASF-SÜMERBANK Kimya San. A.Ş. ile Güney Sanayii'ndeki kamu hisseleri Sümer Holding A.Ş.'ye, TÜLOMSAŞ, TÜDEMSAŞ ve TÜVESAS ise TCDD'ye iade edilmiştir. 1995 yılında özelleştirme kapsamına alınan 4 elektrik santrali 1997 yılında Enerji bakanlığına geri verilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin iptali nedeniyle TELEKOM, özelleştirme kapsamından çıkarılmıştır (Tes-iş, 20).

3.3.3 Özelleştirmesi Devam Eden Kuruluşlar

Özelleştirme çalışmaları yapılan KİT'lerden THY, SEKA, T. DENİZCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş., SÜMER HOLDİNG A.Ş., TUMOSAN ve TÜRK TELEKOM kalmıştır. Ayrıca KİT'lerin iştiraklerinden ORÜS A.Ş. ve PETKİM kalmıştır.

1. Türk Hava Yolları A.O.(THY): THY'nin %51 hissesinin blok satış yöntemi ile özelleştirilmesi için yapılan ihaleye başvuru olmadığına özelleştirme ertelenmiştir.

2. T. Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş.: Yapılan çalışmalarla işletmeye ait Afyon, Ardanuç, Balıkesir, Dalaman, Çaycuma ve Kastamonu işletmelerinin 30 yıl süre ile özelleştirilmesi 24 Mayıs 2000 tarihinde kararlaştırılmıştır. Yapılan ihalelerde Afyon, Ardanuç, Balıkesir ve Kastamonu işletmelerine teklif verilmemiş ve bu nedenden dolayı ihaleler iptal edilmiştir. Çaycuma ihalesi özelleştirme kurulu tarafından iptal edilmiştir. Dalaman için 40.000.000 ABD Doları bedelle MOPAK A.Ş. firmasına devir işlemleri yapılmaya devam edilmektedir (ÖİB, 2001: 13).

3. T. Denizcilik İşletmeleri A.Ş.: Kuruma ait olan Trabzon, Marmaris, Kuşadası, Dikili, Çeşme ve Alanya limanları özelleştirme kapsamında 24 Mayıs 2000 tarihinde teklif alma sistemi ile ihale edilmiş ve bu limanlardan Trabzon'un ihalesi iptal edilmiştir. Diğer limanların devir işlemleri devam etmektedir (ÖİB, 2001: 13-14).

4. Sümer Holding A.Ş.: Kuruma ait olan Adıyaman, Çanakkale, Diyarbakır, İzmir, Malatya, Nazilli, Tarsus, İşletmeleri ile Kuşadası Sosyal Tesisi özelleştirilmesi için 24 Mayıs 2000 tarihinde teklif alma sistemi ile ihale edilmiştir. Yapılan tekliflerde ihale şartlarına uygun olan Çanakkale İşletmesi özelleştirme çalışmaları devam etmektedir (ÖİB, 2001: 14)

5. TUMOSAN A.Ş.: Kurumun %100 hissesi blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla 08 Mart 2000 tarihinde ihale edilmiştir. Bu kuruma talip olan 4 tekliften Anadolu Ortak Girişim Grubu tarafından verilen 55.5 milyon ABD Doları Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından uygun görülerek satış gerçekleştirilmiştir (ÖİB, 2001: 15).

6. TÜRK TELEKOM A.Ş.: Birkaç defa özelleştirilmek istenilmişse de Anayasa Mahkemesi iptal kararları sonucunda çalışmalar daha ciddi yapılmaya başlanmıştır. Öncelikle kurumun hisselerinin ne kadarının özelleştirilmesi gerektiği kararlaştırılmaya çalışılmıştır. Kurumun değer tespiti yapılmıştır. Bakanlar Kurulu aldığı kararla önce %20 hisseyi yabancı ve/veya yerli ortaklarla oluşan bir gruba satılması düşünülmüş, %5'li hisse ise T.C. Posta İşletmeleri Gen. Müd. İle T. TELEKOM çalışanlarına ve halka arzı yapılmasına karar verilmiştir. 2001 yılı içinde yapılan çalışmalarla Telekomünikasyon Kurulu kurulmasına karar verilmiştir. Mayıs 2001'de TBMM yeni bir TELEKOM yasası çıkararak, devlet elindeki hisselerin satılması ve devletin elinde altın hisse bırakılarak önemli kararlarda veto hakkı verilmesi şeklinde çıkarılmıştır. Kanun yürürlüğe girmiştir (ÖİB, 2001:15).

7. ORÜS: Kurumun Bolu, Akkuş, Ardanuç ve Cide İşletmeleri 01 Ekim 1999 tarihinde teklif alma sistemi ile ihaleye çıkarılmış ve yapılan incelemeler neticesinde Bolu ve Cide işletmelerinin özelleştirilmesi sonuçlanmıştır. Akkuş İşletmesi ise alıcı yükümlüklerini yerine getiremediğinden ihale iptal edilmiştir (ÖİB, 2001:16).

8. PETKİM: İşletme için yapılan özelleştirme çalışmaları Morgan Stanley Dean Witter firmasına danışmanlık, işletmenin ihale edilmesi ve satış yetkisi bu şirkete verilmiştir (ÖİB, 2001:16).

3.4 Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Sonuçları

Özelleştirme sonuçları, olumsuz ve malî sonuçları olmak üzere iki şekilde incelemek mümkündür. Özelleştirme sonucunda işletmelerin çalışmalarının devam edip etmediği, ne kadar işçinin çıkarıldığı gibi genel konularda, elde edilen gelirler ve giderler ise mali sonuçlarda incelenmektedir.

3.4.1 Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Genel Sonuçları

Özelleştirmenin kapsamın alınan KİT'lerin özelleştirilmesi başladığında bu zaman kadar kurumlarda çalışanların istihdamı 1990-2000 yılları arasında %30.1 oranında düşmüştür. Bu oranın düşmesinde emekli olanların yerlerine yeni çalışan alınmaması ve çalışana ihtiyaç duyulduğunda taşeronlar vasıtası ile bunun temini sağlanmıştır. Özelleştirilecek kuruluşun işçi sayısı azaltılarak cazip hale getirilmiştir (Petrol-iş, 2000: 300).

Özelleştirilmenin yapıldığı bazı kuruluşlarda ise yapılan çalışmaların çok farklı olduğu görülmektedir. Bazı işletmeler üretimine devam ederken bazıları ise üretimlerini durdurmuştur. Özelleştirme kapsamına alınıp sonra bu kapsamdan çıkarılan İstanbul tersaneleri kapatılmıştır. Bu işletmelerde genel olarak yapılan çalışmalarda çarpıklıkları incelenmesi lazımdır. Bu çarpık özelleştirmelerden PETLAS, KÜMAŞ, HAVAŞ, Afşin-Elbistan Termik Santrali, TESTAŞ, POAŞ, ÇİTOSAN, Orta Anadolu Linyitleri ve İstanbul Tersaneleri incelendiğinde yapılan uygulamalarda yasal yanlışlar bulunmaktadır.

1. PETLAS (Lastik Sanayi ve Tic. A.Ş.): İki defa ihale edilmiş bir kuruluştur. İlk ihale fiyatının yarısına ikinci ihalede satılmıştır. İlk ihalede kurumun tüm borçları, kıdem tazminatları ve satış sonrası vadede faiz uygulaması ikinci ihalede uygulanmamıştır (Türk-iş, 2000: 170)

2. KÜMAŞ (Kütahya Manyezit İşletmeleri A.Ş.): Bu işletme 05.09.1995 tarihinde 108 milyon ABD Dolarına Zeytinoğlu Holding A.Ş. ye satılmıştır. Özelleştirme sırasında şartnamede belirtilen satış tutarının %50'si peşin olma şartı ile 54 milyon ABD Doları firma tarafından ödenmiştir. Ancak KÜMAŞ'ın bankalarda bulunan nakit 40

milyon ABD Doları peşinatın yatırılmasından bir gün önce Zeytinoğlu Holding A.Ş. ye ait ESBANK'a yatırılarak ilk taksitin büyük çoğunluğu sağlanmış olmuştur. Ancak bunu yapan KÜMAŞ Genel Müdürü yargılanmaktadır (Petrol-iş 1997-99, 2000: 304).

3. HAVAŞ: İşletme uluslararası hava yolları firmalarının yer hizmetlerini karşılayan bir kuruluştur. Özelleştirme aşamasında grevde olan kuruluşun hizmet verememesi nedeniyle bazı firmalar kontratlarını tek yanlı fes etmişlerdir. HAVAŞ'a talip olan Yazeks firması bu şekilde işletmeyi alamayacağını belirtince, hükümet müdahale ederek fesih kararlarını geri alarak firmalarla anlaşma sağladıktan sonra HAVAŞ'ı devretmiştir. Ayrıca hükümet, Yazeks'ten alınması gereken 3 milyon ABD Doları temettüden vazgeçmiştir. Satış sonrası işçi sayısı azaltılmıştır. İdare Mahkemesi satışı iptal ettiyse de bu karar uygulanmamıştır (Petrol-iş 1995-96, 1997: 254-255).

4. Afşin-Elbistan Termik Santrali: Burada yapılan özelleştirme çalışmaları sonunda 08.12.1994 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla işletme, ERG-VERBUND Elektrik Üretim ve Tic. A.Ş. ye verilmiştir. Ancak bu ihalenin onaylandığı tarih 08.12.1994, şirketin kurulduğu tarih ise 27.12.1994 tarihidir. Devlet mevcut olmayan bir şirkete özelleştirme yapmış ve bu santrale kömür sağlayan linyit sahalarını da devretmiştir (Oyan, 1999:49-50).

5. TESTAŞ: İşletme 12.12.1995'te üretim garantisi koşuluyla yabancı bir firmaya satılmıştır. üretim garantisi koşuluyla yabancı bir firmaya satılmıştır. 1.150.000 ABD Dolarına satılan kuruluşun o yıl ki cirosu aynı miktardadır. TESTAŞ, üretimi sürdürmediği gibi satın alanlar üretim maddesini şirketin ana sözleşmesinden çıkararak işletmeyi kapatmışlardır (Türk-iş, 2000: 172).

6. POAŞ (Petrol Ofisi A.Ş.) : Borsada işlem gören hisse senetlerinin borsa değeri olarak hesaplandığında %51 hisse payının 4 milyar ABD Doları olduğu belirtildiği halde 1.260.000.000 ABD Doları 03.03.2000 tarihinde İş Bankası-Doğan Holding ortaklığına satılmıştır (Petrol-iş 1997-99, 2000: 370).

POAŞ satıldığında (1999 sonu itibariyle) kasasında dönen varlıkları 378.500.000 ABD Doları bulunmaktadır. 1999 yılı satış hasılası 3.180.000.000 ABD Doları olurken, net karı 272.500.000 ABD Doları olmuştur. POAŞ'ın 1999 yılında ödediği vergi ve fonlarda 98 milyon ABD Dolarıdır. Satış tutarından hisse senetlerinin değeri 71.000 TL, borsada işlem gören hisselerin borsa değeri ise 130.000 TL olmuştur (02.03.2000). Ayrıca satış sonrası 07.03.2000 tarihinde POAŞ'ın devri yapılmadan Yönetim Kurulu aldığı bir kararla şirket sermayesini 20 Trilyon TL'den 100 Trilyon TL'ye çıkarmıştır. Ayrıca ödenmiş sermayeyi de 20 Trilyon TL'den 50 Trilyon TL'ye çıkarılarak 30 Trilyon TL (52 milyon ABD Doları) şirket hesabına aktarılmıştır. Yapılan bu çalışmalarla şirketi alanların ödeyecekleri miktar azalmıştır (Petrol-iş, 2000: 21-23).

7. ÇİTOSAN: Çimento sektöründe 1989 yılında başlayan özelleştirme tamamen bitirilmiştir. Yapılan özelleştirme çalışmaları neticesinde kamuya ait 5 fabrikayı, kendisinde bir KİT olan Fransız Ciments Français'e satılmıştır. Burada yapılan özelleştirme metodu "halka arz şartıyla blok satış" işlemidir. Mahkeme kararlarına rağmen satılan işletmelerin halka arzı yapılmamıştır. Yapılan özelleştirmelerde sermayenin tabana yayılması gerçekleşmediği gibi bölgesel tekeller oluşmuştur (Taymaz, 1997: 18-20).

8. Orta Anadolu Linyit İşletmeleri: Bu işletme özelleştirme sonrası bir Alman KİT'i olan Saarberg firmasına verilmiştir. Özelleştirme nedenlerinden biri de olan devletin işletmecilik yapmaması gerektiği burada uygulanmamıştır (Türk-iş, 1999: 172).

9. İstanbul Tersaneleri: İstanbul'da bulunan yüzyıllardır denizcilik sektörüne hizmette bulunan tersanelerin önce İstinye Tersanesi hükümet tarafından 1991 yılında kapatılmıştır. 12.10.1999 tarihinde Pendik ve Alaybey Tersaneleri, Tuzla Yüzer havuzu Deniz Kuvvetlerine devredilmiştir. Hasköy Atelyesi, Haliç ve Camialtı Tersaneleri kapatılarak arazileri çeşitli kurumlara tahsis edilmiştir. Bu işletmeler zarar etmedikleri halde neden böyle bir uygulama yapıldığı bilinmemektedir (Sönmez, 2000: 18-19).

3.4.2 Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Mali Sonuçları

1985 yılından Aralık 2000 tarihine kadar olan zamanda özelleştirmeden elde edilen toplam tutar 2.560 Katrilyon TL (9.537 milyar ABD Doları) düzeyindedir. Aynı dönemde özelleştirme uygulamaları çerçevesinde 2.488 Katrilyon TL (9.157 Milyar ABD Doları) tutarında kullanım gerçekleştirilmiştir. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin kullanımların %97'sinin üzerindeki bölümü, Hazineye aktarma, özelleştirme bonolarına ilişkin borç ile kapsamdaki kuruluşlara sermaye iştiraki, kredi borçları ve personel ödemeleri olarak aktarılmıştır (EK: 10-11-12-13).

Özelleştirme uygulamaları sonucunda elde edilen kaynakların kullanımını dört ana başlık altında toplanmaktadır.

1. Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlara Yapılan Ödemeler: Aralık 2000'de 4.468 milyar ABD Doları düzeyinde ve toplam kaynakların %48.8'ini kapsayan bu tutar, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara yapılan sermaye iştirakleri, verilen krediler, çalışanlara yönelik iş kaybı ve özelleştirme sonrası tazminatları ile emeklilik primi ödemeleri gibi kullanım kalemlerinden oluşmaktadır (EK: 11-13).

Sermaye İştirakleri (%34.58), Kredi Şeklinde Verilen Borçlar (%8.96), Sosyal Yardım Zammı Ödemeleri (0.58), İş Kaybı Tazminatları (%0.37), Özelleştirme Sonrası Tazminat Ödemeleri (%0.69), %30 Erken Emeklilik Prim Ödemeleri (%0.14), Özelleştirme Gelirlerinden İlgili Kuruluşlara Ödenen (%3.48).

2. Hazineye Yapılan Aktarımlar: Aralık 2000 tarihi itibarıyla 3.359 milyar ABD Dolar olan bu rakam toplam kullanımların %36.68'ini Hazine bünyesinde bulunan Kamu Ortaklığı Fonu'na aktarılmıştır. Bu fonun kullanım alanı mevzuatta belirtildiği gibi baraj, otoyol ve içme suları gibi altyapı tesislerinin finansmanı ile sınırlandırılmıştır (EK: 11-13).

3. Borç Ödemeleri: Özelleştirme uygulamaları için çıkarılan bono ve tahvil ödemeleri gibi tutarlardan oluşmaktadır. Aralık 2000 tarihi itibarıyla ödemelerin toplamı 998 milyon ABD Doları düzeyinde olup, toplam içindeki oranı ise %10.79'unu kapsamaktadır (EK: 11-13).

Özelleştirme Bono/Tahvil Anapara Ödemesi (%5.91),

Özelleştirme Bono/Tahvil Faiz Ödemesi (%3.0),

Diğer Borçlar Faiz, Kur Farkı, Komisyon ve Vergi Ödemeleri (%1.88)

4. Diğer Giderler: Özelleştirme uygulamaları yapılırken buna bağlı olarak ortaya çıkan gider, masraf, danışmanlık, ihale ilanları, reklam ve tanıtım giderleri olarak tanımlanabilecek harcamalar toplam giderler içerisindeki oranı %2.54 olmuştur. Yapılan harcamalar; Denetim Danışmanlık (%0.55), İhale İlanları Giderleri (%0.44), Reklam ve Tanıtım Giderleri (%0.08), İMKB'de Hisse Alımı Giderleri (%1.47), İdari Bütçeye Aktarılan (%0.48), ve Diğer Giderler (%0.71) olarak gerçekleşmiştir (EK: 13).

3.4.3 Özelleştirme Uygulamalarının Çalışanlara Etkileri

1986 yılından beri yapılan özelleştirme uygulamaları sonrasında işletmelerdeki çalışan sayılarında değişimin çok fazla olduğu görülmektedir. İşletmeleri alanların çalışanları üç sene işletme şartı sonrası işlerine son verdikleri görülmüştür. Bazı işletmeler ise, çalışanlarını işten çıkardıktan sonra asgari ücretle tekrar işe aldıkları tespit edilmiştir. Sendikalı işçilerin sendikadan istifaya zorlandıkları veya istifa ettirildikleri görülmüştür. Özelleştirme sonrası KİT'leri satın alanların yapmış oldukları çalışmalarla çalışanların sayısı 8644 kişi eksilerek 16.331 kişiye düşmüştür. Yapılan bu uygulamalara sendikalar açısından bakıldığında, özelleştirilen kuruluşlarda sendikalı çalışanlardan işten çıkarılanların sayısı "15.219 (%81.7)" (Türk-iş, 1999: 221) kişi olarak tespit edilmiştir.

İşletmelerdeki sendikalı çalışanların sayısı düşerken, sendikasız çalışanların sayısı artmıştır. Aşağıdaki Tablo 3.7'de ÖİB vermiş olduğu verilerdeki çalışanların sayısı işletmelerdeki toplam (sendikalı ve sendikasız) çalışan sayısıdır.

SEK işletmelerinin pek çoğunda faaliyet durduğundan çalışanların işlerine son verilmiştir. Ayrıca Denizcilik İşletmeleri, Limanlar, Sümer Holding A.Ş. ve ORÜS işletmelerinde sendikalı işçi düşmesine rağmen faaliyetleri devam etmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi işletmeleri satın alanların işçi sayısını azaltama da zorlandıkları zaman taşeronlaştırmaya giderek daha düşük ücretle işlerini yaptırmışlardır. Özelleştirilen kuruluşların yeni sahipleri yıllardan beri oluşan işletmelerdeki aşırı istihdamın normal seviyeye çekme çalışmaları, ekonomisi bozuk ülkede rahatsızlıklara neden olmaktadır. Sendikaların özelleştirme sonuçlarına, sendikasızlaştırma çalışmaları olarak adlandırmaları bir anlamda gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3.7 Türkiye'de Özelleştirme Önce ve Sonrası Çalışanların Durumu (2000)

Özelleştirilen Kuruluş	Özelleştirme Öncesi Çalışan Sayısı	Özelleştirme Sonrası Çalışan Sayısı	Oran (%)
Et ve Bahk Kurumu (EBK) ¹	867	176	-79.7
Süt Endüstrisi Kurumu (SEK) ²	923	625	-26
Çimento Sanayii (ÇİTOSAN) ³	6.997	3.523	-49.7
ORÜS ¹	1068	306	-71.3
Sümer Holding ⁴	4.456	2.679	-60
Limanlar (9 Adet) ⁵	574	463	-19.3
Bozüyük Seramik A.Ş. ⁶	360	110	-69.4
Çinko Kurşun A.Ş.(ÇİNKUR) ⁶	476	476	-
Filyos Ateş Tuğlası A.Ş. ⁶	355	253	-28.7
HAVAŞ ⁶	137	241	175.9
Karabük Demir-Çelik A.Ş. ⁶	5.417	5.139	-5.1
Konya Krom Magnezit A.Ş. ⁶	297	131	-55.8
Kütahya Manyezit A.Ş. ⁶	558	348	-37.6
PETLAS A.Ş. ⁶	979	706	-27.8
USAŞ A.Ş. ⁶	1.514	1.273	-15.9
TOPLAM	24.975	16.331	-34.6

Kaynak: (1)Türk-iş, 1999:176-177. (2-3-4-5-6) ÖİB Raporları, 2001.

3.4.4 Türkiye Özelleştirme Uygulamalarındaki Sorunlar

Ülkemiz açısından özelleştirmede temel amaç; dünya piyasalarına entegre olunması, ekonomide verimliliğin ve maliyet yapısının rekabet edilebilir seviyelere getirilmesi,

devletin ekonomideki ağırlığının asgariye indirilmesi ve serbest piyasa ekonomisinin gerçek anlamda hayata geçirilmesidir.

Özelleştirme uygulamalarının başladığı 1984 yılından bu yana, uzun bir süre hukuki altyapı eksikliği yaşanmış olması, yeterli kamuoyu desteğinin sağlanamaması, özelleştirmede arzu edilen mesafenin kat edilememesine neden olmuştur. Uygulamada yaşanan sorunların giderilmesi amacıyla 27.11.1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Kanununun çıkarılması ve 1997 yılında Rekabet Kurulunun faaliyete geçmesiyle birlikte tartışmalara neden olan hukuki karmaşa da büyük ölçüde giderilmiştir. Bu kanunda özelleştirmenin kurumsal ve teknik altyapısı yanında sosyal boyutuna ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir. Genel olarak özelleştirme uygulamaları için gerekli olan güven ortamının oluşmasında da büyük zorluklar yaşandığı bilinmektedir. 1997 yılı özelleştirme uygulamaları açısından iptal ve yürütmeyi durdurma kararları ile geçmiştir. Bu da bir anlamda özelleştirme sürecini yavaşlatıcı ve güven ortamını sarsıcı etki yapmıştır. Ayrıca uygulamalar esnasında ve sonrası ortaya çıkabilecek sosyal problemleri (işsizlik sigortası gibi) çözecek yasal düzenlemeler de yapılmamıştır.

Türkiye dışında ülkelerde genel olarak tek partili hükümetler zamanında özelleştirmeler hızla yapılmıştır. Örneğin; İngiltere, Meksika, Şili, Doğu Avrupa ülkeleri, Arjantin gibi. Ancak Türkiye'de ise, koalisyonların aralarındaki anlaşmazlıkları, muhalefetin engellemeleri, kanun eksikliği, KİT'leri ucuza ele geçirme niyetinde olanların ortaya çıkması ile kamuoyu baskısı, sendikaların mücadeleleri, halkın yeterli bilinçlenmemesi, yanlış uygulamalar, suistimaller ile devletin zarar uğratılması ve yöneticilerin bu işte samimi olmamaları özelleştirmenin yavaş yapılmasına sebebiyet vermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ (ORÜS)

Bilindiği üzere 1970'li yılların sonları ile 1980'li yılların başında iktisat anlayışlarında bir değişiklik olmuştur. Bu değişiklik sonucu özelleştirme, özellikle İngiltere ve ABD'de uygulamaya sokulurken, İMF ve Dünya Bankası aracılığı ile de tüm dünyaya benimsetilmeye çalışılmıştır. Bu gelişme ülkemizde de yankısını bulmuş, ama özelleştirme konusu ülkemizin uzun vadeli çıkarları gözetilerek bilimsel veriler ışığında, çalışanların da bu konudaki görüşleri alınarak tartışılmamıştır. Bu çerçevede ORÜS'ün özelleştirilmesinde şu soruların yanıtı aranmış mıdır?

- ORÜS İşletmesi üretime devam edecek mi?
- Çalışanlara ve bulunduğu bölge ekonomisine katkısı olacak mı?
- Orman Ürünleri sektöründe tekel konumundan çıkacak mı?
- Verimlilik, üretkenlik ve kalite artacak mı?
- Mülkiyet tabana yayılacak mı?
- İstihdamı artıracak mı?

Özetle; İşletmenin her ne suretle olursa olsun üretime devam etmesidir. Bu sorulara yanıt verilmeden yapılacak özelleştirmenin ülke yararına olacağını söylemek mümkün görülmemektedir. Zira dünyada yapılan özelleştirme çalışmalarında bu kriterlere dikkat edildiği ve başarılı özelleştirmelerde genelde bu çalışmaların yapıldığı bilinmektedir.

Bu çalışmada yukarıda belirtilen sorulara cevap aranacak ve ORÜS'te yapılan çalışmaların ne ölçüde dünya kriterlerine uyduğu incelenecektir. Ayrıca ORÜS İşletmelerinin değerlerini göstermek için; işletmelerin kuruluş aşamaları, açık ve kapalı olan alanlarının tespiti, özelleştirme önce ve sonrası yapılan çalışmaları, üretim kapasitesi ve kapasite kullanım oranları, çalışanların durumu ile üretimin devam edip

etmediği incelenecektir. Bu veriler ışığında ORÜS İşletmelerinin en yüksek fiyata verene üretim yapıp yapmamasına bakılmaksızın özelleştirilmesinin doğru olmayacağı gösterilecektir. Konunun bütünlüğünü bozmamak için çözüm önerileri ve değerlendirme sonuçta yapılacaktır

4.1 Tanım ve Kapsam

Orman ürünleri sanayii, bu alanda yayınlanmış literatürde geçen ortak tanım şudur; "Ormanlardan sağlanan birincil ve ikincil ham ürünlerin, özellikle odunun; yarma, kesme, soyma ve biçme ile biçim değiştirilerek, yongalayarak ya da liflere ayırarak, yapıştırıcı madde kullanarak ya da kullanmaksızın presleme, buharlama, kurutma, emprenye etme ve benzeri işlerle odunun yapısını değiştirmeden ya da değiştirerek yarı mamul ya da mamul mal üreten, gerektiğinde birinin mamulünü hammadde olarak kullanıp, entegre düzende üretim yapan sanayii koludur" (TMMOB, 1994: 7).

Orman ürünleri sanayii iki ana gruba ayrılır.

- 1- Birincil üretimde yarı üretilmiş mal üretilir. Bunlar başta kereste olmak üzere, kontrplak, kontrtabla, yonga levha, lif levha, kaplama ve selülozdur.
- 2- İkincil üretim sanayiinde doğrudan tüketilebilen mal üretilir ki birincil üretimin yarı işlenmiş ürünleri doğrudan hammadde olarak kullanılır. Oldukça geniş olan bu alanın ürünleri; doğrama, parke, mobilya, prefabrik konut karoseri, fiçı, tekne, oyuncak, ambalaj sandığı olarak sayılabilir (KİGEM, 1997: 1).

4.2 Orman Ürünleri Sanayiinin Tarihsel Gelişimi

Odunun biçme ve işlenmesinin çok eskilere dayandığı, Mısır, Anadolu ve Mezopotamya'da ülkeler arası ticarete konu olduğu bilinmektedir. Önce tek kişi

tarafından kullanılan el testereleleriyle işlenen odun, sonraları geliştirilen, çerçeveye geçirilmiş el hızarlarıyla işlenmiştir. 16.yüzyılda Avrupa'da su hızarları görülmeye başlanmış, 19.yüzyılın ikinci yarısında biçme sanayii, büyük gelişme göstererek demir gövdeli katrik, daire ve şerit testere ile yan makineler üretime sokulmuştur. Bu biçme biçiminde önce su, rüzgar hayvan ve insan gücünden yararlanırken, 19.yüzyılın sonlarına doğru buhar gücüne dayalı teknolojiler gelişmiş, 20.yüzyılın başlarında elektrik motoru devreye girmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra teknolojik gelişme daha da hızlanmış, günümüzde bilgisayar kullanan kuruluşlara kadar varmıştır (KİGEM, 1997: 1).

Türkiye'de ise, ilk kereste fabrikası 1892 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Bu sanayiinin gelişiminden söz ederken, başlangıç noktası olarak 1937 yılında çıkartılan 3116 sayılı Orman Kanununu almak gerçekçi bir yaklaşım olur. Bu yasa, hem çağdaş orman işletmeciliğine geçiş, hem de orman ürünleri sanayiinin gelişmesine kaynak oluşturur. 1938 yılında Türkiye'de yalnızca 33 kereste fabrikasının bulunduğu belirtildiğine göre üretimin büyük çapta el hızarlarıyla yapıldığı ve kereste gereksiniminin bu yolla giderildiği anlaşılmaktadır. Bu yıllara ilişkin sanayiden söz ederken, bunun yalnızca biçme sanayii olduğunu belirtilmelidir. Biçme sanayii dışında, kontrplak sanayii de bu yıllarda çok az da olsa gelişme göstermiştir (KİGEM, 1997: 2).

Türkiye'de önce bıçkı sanayiinde başlayan gelişme 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren diğer kollarda da görülmeye başlanmıştır. Özellikle 1963 yılında planlı döneme geçişle birlikte orman ürünleri sanayiinde sorunları da beraberinde taşıyan hızlı gelişme yaşanmıştır. 1981 yılında yapılan ve alanında tek çalışma niteliğini koruyan "Orman Sanayii Envanteri" ne göre ülkemizde 11.6 milyon m³/yıl kapasiteli 7988 kereste imalathanesi bulunmaktadır. Bu sayı 1994 yılında on bini geçmiştir. Halbuki işletme

sayısı artarken 1990 yılında 5.2 milyon m³ kereste üretilmiştir. Burada kapasite kullanımını %50'nin altındadır (TMMOB, 1994: 8).

Türkiye'de orman ürünleri sanayi, imalat sanayii içinde ara malı üreten ağaç ve mantar ürünleri sanayii ve tüketim malı üreten mobilya sanayii olmak üzere iki alt sektör halinde temsil edilmektedir. Devlet Planlama teşkilatı 1994 program verilerine göre; imalat sanayiinin 1994 yılı üretim değeri yaklaşık 111 Trilyon Türk Lirasıdır(TL). Bunun 4.058 trilyon TL sı orman ürünleri sanayi tarafından üretilmiş olup, bu rakam toplam değerinin yaklaşık %3.66'sını oluşturmaktadır. Bu durumda orman ürünleri sanayii imalat sanayii içinde yer alan 36 sanayi dalı arasında, üretim değeri açısından 10'ncu sırada yer almaktadır (KİGEM, 1997: 2)

4.3 Orman Ürünleri Sanayii A.Ş. (ORÜS)

4.3.1 ORÜS'ün Kuruluş ve Gelişimi

Orman Genel Müdürlüğü, 1944 yılında, piyasada değerlendirilmeyen odun hammaddesinin değerlendirilmesi amacıyla bazı fabrikaları özel sektörden satın alarak orman ürünleri sanayii alanında devlet işletmeciliğine başlamış ve böylece ORÜS'ün temelleri atılmıştır. 1969 yılında Orman Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlık kurulması ile 05.01.1970 tarihinde de, Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğü (ORÜS) kurulmuştur (TMMOB, 1994: 9).

Bu amaçların gerçekleştirilmesi ve işletmecilik prensiplerinin uygulanabilmesi amacıyla 22.10.1983 tarih ve 18199 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2929 sayılı yasa ile ORÜS GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Orman Ürünleri Sanayii Kurumu adıyla Resmi Gazetede tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı

müstakil bir iktisadi devlet teşekkülü statüsüne kavuşturulmuştur. Bununla birlikte 14.11.1983 tarih ve 18221 sayılı yayımlanarak yürürlüğe giren 164 sayılı KHK ile Ana Statüsü belirlenen ORÜS Kurumunun merkezi Ankara iken 03.11.1984 tarih ve 18564 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ana Statü ile ORÜS Kurumunun merkezi Bolu olarak belirlenmiştir. Bu kanunla birlikte ORÜS'ün kuruluş amacı ise; "Ülkedeki orman ürünleri sanayiinin dünyadaki gelişmelere uygun bir biçimde gelişmesine katkıda bulunmak, gelişen teknolojiyi kendi tesislerinde uygulayarak özel sektöre öncülük etmek, Orman Genel Müdürlüğü'nden devraldığı fabrikaları işletmek, geliştirmek, ürün standartlarının uygulanmasına önderlik etmek ve kaynak yaratarak gerektiğinde yeni tesisler kurmaktır" şeklinde belirtilmiştir (KİGEM, 1997: 2).

Bu kanunda ORÜS'ün çalışma alanları da tespit edilmiştir. Bu kanuna göre;

- Hammadde temininde sürekliliği sağlamak amacıyla gerektiğinde fidanlıklar kurmak, orman yetiştirmek ve yetiştiriciyi teşvik etmek,
- Ülkedeki orman ürünlerine dayalı sanayiinin modern teknolojinin gerekleri doğrultusunda gelişmesine katkıda bulunmak,
- Yurtiçi ve yurtdışı firmalarla lisans, teknik beceri ve benzeri anlaşmalar yapmak; fabrika kurulması ile ilgili ihalelere ve taahhütlere girmek, bilgi ve teknoloji satmak ve satın almak,
- Yurtiçi ve yurtdışında her türlü mal ve hizmetin pazarlama faaliyetlerini yürütmek, bayilik, temsilcilik, büro, mağaza veya ticari müesseseler kurmak veya bu yönde faaliyet gösteren firmalarla ortak olmak şeklinde düzenlenmiştir (TMMOB, 1994: 10).

Bu kurumun 1985 yılının Temmuz ayında da ORÜS Kurumu Genel Müdürlüğü Ankara'dan Bolu'ya taşınmıştır. ORÜS Yönetim Kurulunun 12.12.1983 tarih ve 15 sayılı kararıyla ORÜS Kurumu 7 müessese ve bu müesseselere bağlı 13 işletme

Müdürlüğünden oluşurken, 1985 yılında Ankara'da bir satış mağazası ile bir irtibat müdürlüğü kurulmuştur (Ağaç-iş, 2000: 2).

23.03.1992 tarihinde ise; ORÜS Kurumu ile ORKÖY Genel Müdürlüğü arasında düzenlenen bir protokol ile ARDANUÇ, KALKIM ve ŞAVŞAT İşletmeleri de 15.04.1992 tarihinde ORÜS Kurumuna devredilmiştir. 01.01.1993 tarihinden itibaren ise müesseselerin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve İşletme statüsüne getirilerek 23 işletme de ORÜS Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Bakanlar Kurulunun 20.05.1992 tarih ve 92/3088 sayılı kararı ile 3291 sayılı yasaya dayanılarak ORÜS KURUMU ÖZELLEŞTİRME kapsamına alınmış ve 21.02.1993 tarih ve 93/2 sayılı Yüksek Planlama Kurumu kararı ile ORÜS Orman Ürünleri Sanayii A.Ş. Adıyla şirket ana sözleşmesi imzalanmış ve 01.03.1993 tarih ve 3231 sayılı Türk Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmıştır (KİGEM, 1997: 3).

4.3.2 ORÜS'ün Üretim Alanları

5 Ocak 1970'de Orman Genel Müdürlüğü'nden devraldığı 14 kereste 1 emprenye fabrikasıyla üretime başlayan ORÜS, büyük bir bölümü entegre biçiminde kurulmuş 21 Kereste, 3 Yonga Levha, 1 Çimentolu Yonga Levha, 1 Lif Levha, 3 Kontrplak, 2 Kaplama, 11 Parke, 1 Ambalaj Sandığı ve 1 Emprenye olmak üzere toplam 45 fabrikanın sahibidir. Ayrıca Bolu İşletme Müdürlüğü fabrikalarında kapı ve lambri üretimi de yapılmaktadır. ORÜS'ün tesislerinde 9 tür ürün üretilmekteydi ve ürün türlerine göre değişmekle birlikte, Türkiye Orman Ürünleri Sanayiinin %12-15'ine sahiptir (Ağaç-iş, 2000: 3).

1. Kereste: Genel olarak kereste; ağaç tomruklarının biçilerek belli ölçülerde yarı mamul hale getirilmesi ile ortaya çıkan ürüne denir. Ülke genelinde, 1953 yılı Orman Genel Müdürlüğü istatistik verilerine göre, özel kesimin 2494 işyerinde, 1.4 milyon m³ yuvarlak odun işlediği gösterilmektedir. 1937'lerden bu yıla kadar üretimin böyle bir ölçüde artması, şerit ve bıçkın katrakların üretimde daha çok kullanılmasının sonucudur. Ancak, aynı yılda fabrikaların bölgesel dağılımlarına bakıldığında ise, %31'nin Marmara, %45'inin Ege bölgesinde bulunduğu görülür. Toplam %76'yı bulan bu oran içinde, üretimin de %66'sı gerçekleşmiştir (TMMOB, 1994: 5).

Türkiye'de bu sanayi alanında en köklü çalışma, Orman Bakanlığınca, 1981'de yapılan "Sanayi Envanteri" dir. Bu verilere göre, özel sektörün 7960 kereste kuruluşunun toplam kapasitesi 10,6 milyon m³'tür. Aynı yıl, 3,2 milyon m³ hammadde işlendiğine göre, Kapasite Kullanım Oranı (KKO) %30 dolaylarındadır. Aynı yıl ORÜS'ün KKO, 534.000 m³'lük kereste üretimi ile %94'ün üzerindedir (KİGEM, 1997: 28).

1994 yılı başında hazırlanan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, orman ürünleri sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporuna göre, ülkemizde 12,9 milyon m³/yıl kapasiteli 8860 kereste fabrika ve imalathanesi vardır. Bunun 733.800 m³/yıl kapasiteli 21 tanesi ORÜS'e aittir. Türkiye'de 1994 yılında, 218.252 m³'ü ORÜS'e ait olmak üzere, toplam 5,8 milyon m³ kereste üretilmiş, toplam kapasitenin %6'sına sahip olan ORÜS, toplam üretimin %7'sini gerçekleştirebilmiştir. Sektörde KKO %45,4 iken, ORÜS'te iki katına yakın bir oranla %93 olmuştur (Ağaç-iş, 2000: 3).

ORÜS'ün kereste fabrikaları, kuruluş yeri yönünden, özel sektörle karşılaştırılmayacak biçimde, hammadde kaynaklarına yakındır. İşlenecek tomrukların sert ve yumuşak oluşlarına göre de, teknolojik açıdan fark vardır. Sert ağaç olan kayın, kesimden sonra işlenmeyip, uzun süre bekletilirse, ardaklanma denilen bir tür mantar çürüklüğüne uğrar

ve ekonomik değerini yitirmektedir. Kayın tomruk piyasasının dzenli olmamasından dolayı, bu ekonomik kaybı önlemek için, devlet eliyle kayın tomruklarının işlenip piyasaya sürülmesi amaçlanmıştır (KİGEM, 1997: 29).

Kereste piyasasında ORÜS'ün payının %10'lar düzeyinde olmasına karşılık, büyük ölçekle çalışması, pazara daha güvenli mal sunması, ürünlerin standartlara uygun olması, fabrika kuruluş yerlerinin uygun seçilmesi gibi işletmecilik açısından olumlu etkiler yapan nedenlerden, ülke çapında kereste fiyatlarının oluşumunda, piyasadaki ürün payından daha etkin bir duruma sahiptir. Özel sektör fiyatlarını oluşturanlar, büyük çapta ORÜS'ün fiyatlarını dikkate almaktadır (Ağaç-iş, 2000: 3).

2. Yonga Levha: Yonga levha sanayii, orman sanayii artıklarının değerlendirilmesi ve odunun yakaktan, sanayiye kaydırılması amacıyla, 2.Dünya Savaşından sonra Almanya'da başlamış ve batı ülkelerinde hızla gelişmiştir. Ağaç malzeme kullanımında ikame maddesi olması yönünden önemlidir. 1953'te, özel sektörce İstanbul'da suni tahtanın kısaltılmışı olarak kurulan "SUNTA" fabrikasının adı, piyasada yonga levhanın adı olarak, yaygın biçimde kullanılmaktadır. Devletin önemli ölçüde teşviklerle desteklediği bu sanayi kolunun kapasitesi, 1,5 milyon m³'e ulaşmıştır. Yine "Orman Sanayii Envanteri, 1981"e göre, özel sektörün 19 fabrikasında 493.942 m³ yonga levha üretilmiştir. 1980-1990 yıllarını kapsayan ORÜS çalışmalarına ilişkin yayına göre, özel sektöre ait 27 yonga levha fabrikasının %75 kapasite ile çalışırken, ORÜS %100'lük KKO gerçekleştirmiştir. Ülke kapasitesi içindeki yeri %5 olan ORÜS'ün üretim içindeki yeri %7'dir. ORÜS'teki 3 fabrikada, sektörün yapısına uygun olarak entegredir. Türkiye'de 1994 yılında 40.260 m³'ü ORÜS tarafından, toplam 1.322.000 m³ yonga levha üretilmiştir (KİGEM, 1997: 29).

3. Lif Levha: Yine yakacak odunun ve orman sanayii artıklarının sanayide değerlendirilmesi amacıyla, uzun çalışmalar sonucu Avrupa'da geliştirilen teknoloji ile, ağaç malzemenin ikamesi olarak ortaya çıkmıştır. Bu ürün mobilya, ambalaj ve inşaat sektöründe kullanılmaktadır. Türkiye'de lif levha üretimi düşüktür. Özel sektörcce 1958'de, İzmir'de SELÜLİT ve 1959'da da İstanbul'da ELKA kurulmuştur. Bunu SÜMERBANK'ın 1962'de Bolu'da kurduğu SÜMERLİT ve ORÜS'ün 1976'da üretime geçen Artvin fabrikası izlemiştir. Ancak, ülkemizdeki talep yetersizliği, bu kuruluşların üretimlerini etkilemektedir. Çalışan kuruluşların toplam kapasitesi 56.600 m³/yıdır. Bunun 28.600 m³'ü ORÜS'ün ARTVİN fabrikasında üretilmiştir.1994 yılı toplam lif levha üretimi 65.000 m³, ORÜS'ün üretimi 16.658 m³'tür. Toplam kapasitenin %54'üne sahip olan ORÜS, üretimin %32'sini gerçekleştirmiştir. KKO oranı sektörde %80,7, ORÜS'te %84'tür (Ağaç-iş, 2000: 4).

4. Çimentolu Yonga Levha: Çimento ile ağaç yongalarının birleştirilerek tabakalar halinde dökülmesi ile meydana gelmektedir. Genelde prefabrike inşaatlarda kullanılmaktadır. Hazır olması ve kullanımı kolay olmasından dolayı acil ve süratli inşaatlarda kullanılmaktadır. Ülkemizdeki 17 Ağustos 1999 depreminde ortaya çıkan barınma ve konut açığı bu malzeme ile süratle giderilmiştir. Biri TEPE grubu ve diğeri ORÜS ARHAVİ fabrikası olmak üzere Türkiye'de bu alanda üretim yapan iki fabrika vardır. Toplam üretim 49.000 m³/yıl, ORÜS'ün kapasitesi 27.000 m³/yıdır. Ürünün talebi az olduğu için, bu alandaki darboğazlar aşılammıştır. 1994'te ORÜS, tek vardiyada 5271 m³ çimentolu yonga levha üretmiştir (KİGEM, 1997: 30).

5. Kaplama: Kaplama; ağaçların kağıt gibi soyularak kesilmesi ile meydana gelen bir üründür. Yapılan bu işlemle ağacın ekonomik değeri çok artmaktadır. Ağaç m³ olarak satılırken, kaplama m² olarak satılmaktadır. Örneğin 4 m³ ağaçtan yüzlerce m²

kaplama çıkmaktadır. Bu da ağacın değerinin yükselmesini sağlamaktadır. Kaplama mobilya üretiminde kullanılmaktadır.

Ülkemizde ikisi 4,6 milyon m²/yıl kapasite ile ORÜS'e ait olmak üzere, toplam 130 milyon m²/yıl kapasiteli 32 adet kaplama fabrikası vardır. 1994 yılında 179.017 m²'si ORÜS tarafından, 4,9 milyon m² kaplama üretilmiştir. Toplam kapasitenin %10'una sahip ORÜS, üretimin 1,6'sını gerçekleştirmiştir. Sektör genelinde %60 olan KKO, ORÜS'te %87'dir (Ağaç-iş, 2000: 30).

6. Kontrplak: Kontrplak; ağaç kaplamalarının belli ebatlarda üst üste yapıştırılması ile elde edilen üründür. Bu ürün yardımcı inşaat malzemesi, ambalaj, mobilya, dekorasyon ve nakliye araçlarının yapımında kullanılmaktadır. Sağlam bir yapıya sahiptir. Ayrıca ağaçların verimli kullanılmasının bir örneğidir.

Türkiye'de 1930'dan başlayarak önemli atılımlar yapan kontrplak sanayiinde, 1990 yılı itibariyle toplam kapasite 120.000 m³ ve fabrika sayısı 20'dir. Bunlardan ORÜS'e ait her biri 6.000 m³ yıllık kapasiteye sahip Bolu (1980), Yenice (1982) ve Vezirköprü (1983) fabrikalarının toplam üretimi 1994 yılında 9.008 m³, Türkiye'nin toplam üretimi ise; 74.000 m³'tür. ORÜS'ün toplam kapasite içindeki payı %15 iken, üretim içindeki payı %18'dir. Toplam KKO %78'dir (KİGEM, 1997: 30).

7. Parke: Parke; ağaçtan elde edilen konut ve işyerlerinde yer kaplama malzemesi olarak kullanılan bir üründür. Parke üreten kuruluşlara ilişkin sağlıklı bilgi oldukça zordur. Bu olay sektörün yapısından kaynaklanmaktadır. Kayıtlı olan üretimden çok kayıt dışı üretim mevcuttur.

ORÜS'ce yayınlanan İ.Ü. Orman Fakültesinden iki öğretim üyesinin çalışmalarına göre 73 adet özel kuruluş belirlenebilmiştir. 750.000 m²'si ORÜS'ün 11 fabrikasında olmak üzere toplam kapasite 5.507.000 m²/yıldır. Ancak 73 özel sektör fabrikasınının 67'sinin çalıştığı 4.400.000 m²'lik kapasiteye karşılık 2.325.000 m²'lik parke ürettiği saptanmıştır.1994'te ORÜS'te 280.801 m² parke üretimi yapılmıştır. Ülke genelinde toplam kapasitenin %14'üne sahip olan ORÜS, üretimin %14,5'ini gerçekleştirmiştir. Sektör genelinde %56 olan KKO, ORÜS'te %76'dır (Ağaç-iş, 2000: 4).

Parke üretimi nedeniyle ormanlarda çok büyük tahribatlar olmuş, kaçak kesimler nedeniyle ormanlar ve doğa çok zarar görmüştür. Ancak zamanımızda parke kullanımı azaldığından üretimde azalmıştır.

8. Ambalaj Sandığı: Ülkede toplam ambalaj sandığı kuruluşlarının ve kapasitelerini saptamak güçtür. Küçük aile işletmeleri biçiminde çalışan ve büyük bölümü kayıt dışı çalışmaktadır. Bu durum büyük ölçekli çalışan ve sigortalı işçi çalıştıran kuruluşların zararına olmaktadır. "Orman Sanayii Envanteri 1981" verilerine göre saptanan 1671 kuruluş, 64 milyon sandık üretmiştir. 1982 yılında da 19 kuruluşun işletmeye alınacağı belirtilen bu çalışmadan sonra ambalaj sanayiinin gelişme gösterdiği; ama verileri elde etmenin kolay olmayacağı söylenebilir. ORÜS, 3 milyon adet/yıllık Antalya Fabrikasınının bu nedenlerden dolayı Pazar payı %1 gibi düşük düzeydedir (KİGEM, 1997: 31).

1993 yılında ülkemizde 1.900 milyon m³/yıl kapasiteli 2.722 ahşap ambalaj tesisi olduğu saptanmıştır. Sektör genelinde KKO %50 olup, bu oran ORÜS'te arz talep dengesine göre yıldan yıla değişmektedir. 1994 yılında kapasitesi iki ayda 150.000 adet, ambalaj sandığı olarak belirlenmiş olan Antalya fabrikasında diğer 10 ayda kereste üretimi planlanmıştır. 1994 yılı üretim 92 m³'tür (Ağaç-iş, 2000: 5).

9. Emprenye: Emprenye;"Ahşabın ve her çeşit mamullerinin özelliklerini bozan veya tahrip eden zarar ve zararlılara (çürümeye, çatlamaya, renk bozukluklarına, yıpranmaya, yangın vb.) karşı girişilen her türlü önleyici veya kurtarıcı işlemlerdir" şeklinde tanımlanmaktadır (Toker, 1988: 122).

Orman ürünlerinin uzun ve güvenli kullanılması için gerekli olan bir koruma şeklidir. Bu işlem yapılmadığında ağaç çabuk bozular ve emniyetli değildir. Bu işlemin yapıldığı orman ürünleri madenlerde destek direkleri, telefon ve elektrik direkleri olarak kullanılmaktadır. Yapılan bu işlemlerle ağacın ömrü 50 yıldan fazla olmaktadır. (Toker, 1988: 124).

Bu nedenlerden dolayı emprenye orman ürünleri sanayiinde önemli bir yer tutmaktadır. ORÜS bu alanda Bolu'daki fabrikayı kurmuştur. ORÜS'ün 35.000 m³/yıllık Bolu'daki fabrikası ile birlikte ülkede 19 adet işletmede 589.000 m³ yıllık emprenye kapasitesi bulunmaktadır. ORÜS genelde tel direği, maden direği gibi kamu kuruluşlarının mallarını emprenye etmektedir. Kurum %8'lik pazar payına karşılık %27 kapasite ile çalışmaktadır. Sektör genelinde %30 olan KKO ORÜS'te %37'dir (KİGEM, 1997: 31).

10. Kapı ve Lambri: Kapı ve lambri inşaat sektöründe kullanılmaktadır. Ülkede hazır kapı ve lambri talebi artmaktadır. Bolu fabrikasında kapı ve lambri üretimine ilişkin iki üretim hattı oluşturulmuş, 1993 yılında 9.864 kapı üretilmiştir (KİGEM, 1997: 31).

4.3.3 ORÜS İşletmelerinde Kapasite Kullanımı

ORÜS İşletmelerinde kapasite kullanımı aşağıdaki Tablo 4.1'de görüldüğü gibi en yüksek seviyelerde gerçekleştiği görülmektedir. Üretim içindeki oranı ise düşük olması ORÜS'ün, tekeli bir kuruluş olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.1 Türkiye Orman Ürünleri Sanayiinde Üretimde Kapasite Kullanımı (%)

Üretim Alanı	ORÜS'ün Üretimde Kapasite (%)	Özel Sekt. Üretim Kapasite (%)	ORÜS'ün Kapasite Kullanımı (%)	Özel Sektörün Kapasite Kul. (%)	ORÜS'ün Toplam Üretimde Payı (%)	Özel Sektör Üret. Payı (%)
Kereste	8	92	93	50	9	91
Yonga Levha	5	95	100	75	7	93
Kontraplak	15	85	78	60	53	47
Kaplama	10	90	87	83	20	80
Parke	14	86	76	56	10	90
Lif Levha	54	46	-	-	19	81
Ambalaj San.	4.6	95.4	56	50	1	99
Emprenye	-	-	37	27	-	-

Kaynak: TMMOB, 1994: 14.

4.3.4 ORÜS'ün Sermaye Yapısı

Orman Bakanlığı bünyesinde 102 milyon TL döner sermaye ile faaliyetlerini sürdürürken İDT'ye dönüştürülen ORÜS'ün sermayesi 1983'te 25 milyar TL ye, 1884'te 50 milyar TL ye 1990'da da 200 milyar TL ye yükseltilmiştir. ORÜS'ün 1.000 TL lik 200 milyon hissesi yarı yarıya A ve B tertibi olarak ikiye ayrılmış, 7 kişilik yönetim kurulu üyelerinin her birine 5'er hisse verilmiştir. Geriye kalan 199.999.965 hisse KOİ'dedir. 5 Mayıs 1994'te 94/13v sayılı YPK kararıyla 1 trilyon TL ye çıkarılan sermayenin tamamı, gelir ortaklığı senetleri karşılığı Hazine tarafından karşılanmasına karar verilmiştir (KİGEM, 1997: 32).

4.3.5 ORÜS'ün Yatırımları

ORÜS'ün, İDT statüsüne geçirilmesinden sonra ARDANUÇ, KALKIM ve ŞAVŞAT fabrikaları dışında kapasite veya ürün çeşidini artırıcı herhangi bir yatırım yapılmaz iken, buna karşılık 1985-1990 arasında 260 lojman yapılmış ya da satın alınmış, 15 misafirhane ve eğitim tesisi yapılmıştır. Yaklaşık 250 milyar TL değerinde lojman ve sosyal tesisler ile hizmet araçları, iş makineleri, saha betonlama ve diğer hizmetler için harcanan 350 milyar TL bir araya getirildiğinde, toplam 550 milyar TL lik üretime yönelik olmayan yatırım yapılmıştır. Yukarıda belirtilen 3 fabrikaya ise, üretime geçiş için 1993 yılında 3 milyar TL harcanmıştır. Özelleştirme kapsamına alınmadan önce 14 Mayıs 1992'de, 92/T-42 sayılı YPK kararı ile, Türkiye-Azerbaycan ortaklığında, ORÜS'ün %20 hissesi bulunan 50.000 m³/yıl hammadde işleme kapasiteli tesisin sözleşmesi imzalanmış. Ancak Azerbaycan'ın iç sorunları nedeniyle faaliyete geçirilememiştir (Ağaç-iş, 2000: 5).

4.3.6 ORÜS'ün Zarar Etmesinin Nedenleri

ORÜS'ün zarar etmesinde rol alan faktörleri sermaye, hammadde, rekabet ve yatırım yetersizliği şeklinde dört başlık altında toplanmaktadır.

1. Sermaye Yetersizliği: 1983 yılında 25 milyar TL sermaye ile İDT statüsüne geçirilen ORÜS'ün sermayesi 1984'te 50 milyar TL ye yükseltilmiştir. Ancak bu sermayenin 1990 yılı sonuna kadar 35 milyar TL si ödenmiştir. 1991 yılında dokuzuncu ayında 200 milyar TL ye çıkarılan sermayenin 110 milyar TL si aynı yıl içinde, 10 milyar TL si 1992 yılında ve 45 milyar TL si de 1993 yılında ödenmiş, yani sermaye ödenmesi iki yılda tamamlanmıştır. ORÜS'ün 1993'te 2.3 trilyon TL, 1994'te ise 3.8

trilyon TL nakit işletme bütçesi olduğu düşünüldüğünde, sermayenin bu tutarı % 10'una bile ulaşmadığı, üstelik bunun da gecikmeli ödendiği açıkça görülmektedir (KİGEM, 1997: 37).

ORÜS'ün özelleştirme kapsamına alındığı 20.05.1992 tarihinden itibaren sermaye artımına yönelik talepler sonuç vermeyince ORÜS, işletme faaliyetlerini yürütebilmek için, yüksek faizli banka kredisi kullanmak zorunda kalmış ve 1993 yılı içinde 300 milyar TL faiz borcu altına girmiştir. ORÜS'ün ilk kez zarar ettiği 1991'de 73 milyar TL faaliyet, 38 milyar TL faiz zararı olmak üzere toplam 111 milyar TL zararı vardır. Bunda, Körfez krizi, ücretlerdeki %120'nin üzerinde artış ve kalkınma hızının negatif olması sonucu iç talebin daralması gibi etkilerin rolü olmuştur. Nitekim, 1992'de işletme faaliyet karına geçmiş (43 milyar TL) ve bu 1993'te de devam etmiştir (30 milyar TL). Ancak, faaliyet dışı zararlar artarak (1992'de 80 milyar TL, 1993'te 301 milyar TL) büyümüştür. 1994 yılında ise ORÜS'ün zararı 3.6 Trilyon TL ye yükselmiştir. Kısaca ORÜS'ün bilançosunun son satırında görünen zarar işletmeden değil, işletmenin işlemesine izin verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Kapatma ya da satış kapsamındaki KİT'lerin tümü için veriler aynıdır. Bunlar bilerek ve istenerek özel kaynaklardan borçlanmaya itilmiş ve borçlar katlanarak büyüyünce, zarar gösteren bilançolarla satışa zemin hazırlanmıştır (Ağaç-iş, 2000: 6).

2. Hammadde Yetersizliği : ORÜS'ün üretim faaliyetlerinde karşılaştığı en büyük sorun, hammadde temininde yaşanan güçlüklerdir. Ülkemizde hammadde satışında tekel konumunda olan Orman Genel Müdürlüğü (OGM) ile ORÜS'ün arasında yapılan Protokoller, OGM'nin tek yanlı davranışları nedeniyle uygulanamamakta, protokolde öngörülen miktar ve kalite tomruk verilmediği gibi, fiyatlarda protokol dışı yükseltilmektedir (Ağaç-iş, 2000: 6).

3. Rekabet Yetersizliği : Piyasada tekel konumunda olmayan ORÜS'ün özel sektörün bir kez ödediği, hammadde satışında %3 Özel İdare Hissesi ve %3 ORKÖY fonunu 1992 yılı Haziran ayından 1994 yılı Temmuz ayına kadar hem alımda hem satışta olmak üzere iki kez ödemek zorunda kalmıştır. Ayrıca bütün KİT'ler gibi, emekli olan işçileri için özel sektörün ödemediği sosyal yardım zammı ödemiştir. ORÜS yine özel sektörden farklı olarak, ürünlerini standartlara uygun olarak ürettiğinden, maliyetleri %40-50 oranında yükselmektedir (KİGEM, 1997: 38).

4. Yatırım Yetersizliği : ORÜS'ün KİT statüsüne geçirildiği 1983 yılından itibaren ARHAVİ fabrikası dışında, teknolojik yenileme ve ürün çeşidini artırma konusunda yatırımlar yapmamış, yatırım talepleri ödenek yetersizliği gerekçesi ile geri çevrilmiştir (Ağaç-iş, 2000: 6).

4.4 Özelleştirme Nedenleri ve ORÜS

Özelleştirme nedenlerinden biri olan özel sektörün harekete geçirilmesi ve onlara yatırım imkanları sağlanması ilkesinin önündeki engel ORÜS olmadığı gözlemlenmiştir. Çünkü ORÜS, genelde gelişmemiş bölgelere yatırımlarını yapmış ve bu yörelere ekonomik ve toplumsal canlılık getirmiştir. Ayrıca yapılan yatırımla bulunduğu yöreye yeni sermaye akışını sağlamıştır. Çalışanların aldığı ücretler geri kalmış bölgenin kalkınması ve gelişmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Özel sektör bu alandaki yatırımlarını daha çok Marmara bölgesine yığmıştır. Özel işletmelerin çoğu atıl kapasite ile çalıştığı tespit edilmiştir. Bu anlamda piyasa güçlerinin ekonomiyi yeterince harekete geçirmesi söz konusu olmazken, geri kalmış yörelerde kurulan ORÜS işletmelerinin özelleştirilmesi sonucunda hem işçiler hem de yöre halkı ekonomik açıdan kayıplara uğramış ve yörelerinden göç etmek

mecburiyetinde kalmışlardır. Ayrıca özel sektör ile ORÜS çalışanları arasındaki ücretleri çok farklı olduğu görülmüştür. Çalışanlar, ORÜS'te yüksek ücret alırken, özel sektörde asgari ücretle çalıştıkları tespit edilmiştir (TMMOB, 1994).

Özelleştirme nedenlerinden birisi olan verimlilik ve üretkenliğin artırılması ilkesi bu sektörde ORÜS öncülük etmektedir. Özel sektör bu alanda da atıl ve verimsiz çalışmakta olduğu tespit edilmiştir.

ORÜS'ün hammadde verimliliği, 1980 yılında %62,5 iken, düzenli bir yükselişle 1989'da %71,4'e ulaşmıştır. Aynı dönemde işgücü başına düşen katma değer de düzenli bir artış göstermiştir. Kapasite kullanım oranı ise hemen her ürün çeşidine özel sektörden daha fazlayken; yapılan özelleştirme neticesinde VEZİRKÖPRÜ, BARTIN, YENİCE ve ARHAVİ işletmelerinin haricindeki işletmeler çalıştırılmamış, çalıştırılan bu dört işletmede ise verimlilik %50'yi aşmamıştır (KİGEM, 1997: 38).

Özelleştirme nedenlerinin diğeri ise; özelleştirme sonrası özel sektör elinde kalite ve çeşitliliğin artacağı görüşüdür. Bu alanda da ORÜS diğerlerine göre öncü kuruluş olduğu gözlenmiştir.

Mal ve hizmet standardı konusunda özel sektöre uzun yıllar öncülük eden ORÜS standartlara uygun üretimini miktar ve nitelik olarak geliştirmiş, ölçek büyüklüğü ve ürün çeşitliliği yönünden Balkanlar ve Orta doğuda tek, Avrupa'da ise sayılı kuruluşlardandır. Mal satışında ebatlar tam olarak alıcıya teslim edilmektedir (Ağaç-ış, 2000: 7).

Özelleştirme nedenlerinden bir başkası da; özel sektörün modern teknoloji ve yönetim tekniklerini kullanarak üretim yapmasıdır. ORÜS'ün kuvvetli sermayesi ve araştırma imkanları ile teknolojiyi en iyi kullanan bir kurum olmuştur.

1970'li yıllardan başlayarak özel sektörden alınan kereste fabrikalarının teknolojik yenilenmesi 1983 yılına kadar yapılmış ve kapasiteleri arttırılmıştır. Kontrplak, yonga levha, lif levha ve çimentolu yonga levha gibi fabrikalar zamanlarının son teknolojilerine göre kurulmuş ve işletilmiştir (KİGEM, 1997: 39).

ORÜS yukarıda da belirtildiği gibi tekel değildir ve ürünleri sübvansede edilmemektedir. Özelleştirme nedenlerinden kabul edilen KİT'lerin tekel konumunda olmaları ve fiyatları tespit etmeleri ve bu şekilde dolaylı vergileri arttırdıkları ORÜS için geçerli olmamaktadır.

Bu nedenle maliyet ve fiyat artışı yoluyla dolaylı vergi oluşturmadığı gibi, özel sektörün fiyat ve ürün kalitesini belli bir dengede tutmasını sağlamaktadır. ORÜS'ün varlığı piyasada fiyatların aşırı yükselmesini önlemekte ve ürünlerin standarda uygunluğu özel sektörün de standarda önem vermesine yol açmaktadır (KİGEM, 1997: 39).

Kapasite yönünden ülke genelinde kereste %8, yonga levhada %5, lif levhada %54, çimentolu levhada %57, Kontrplakta %15, kaplamada %10, parkede %14, ambalaj sandığında %1, emprenyede %6'dır (TMMOB, 1994: 14).

Görüldüğü gibi ülkemizde orman ürünleri sanayii özel sektör ağırlıklıdır ve denge kamu mülkiyeti aleyhindedir. Özelleştirme nedenlerinden olan endüstride kamu ve özel sektör arasındaki dengenin, özel sektör yönünde değiştirilmesi bu alanda uygulaması zaten yapılmış olduğu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

4.5 ORÜS'te Özelleştirme Uygulamaları

ORÜS'te yapılan özelleştirme çalışmalarında genelde uygulanan metot, işletmelerin blok satışı yöntemidir. Özelleştirilen işletmelerde üretimin devam etmesi için satın alanlara üç yılı üretim zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca üretim için satın alanda belli bir miktar taahhüt alınmıştır. Bu taahhüdü yerine getirmeyenlere cezai müeyyideler uygulanmıştır. Satılan işletmenin devrinden üç yıl sonra satın alan istediğini yapabilecektir. AYANCIK, ESKİPAZAR ve YENİCE işletmeleri çalışanlar ve yöre halkının kurmuş oldukları şirketlere verilmiştir. ARDEŞEN işletmesi bedelsiz olarak Karadeniz Teknik Üniversitesine devredilerek özelleştirilmiştir. ORÜS'e bağlı olan işletmelerin özelleştirme öncesi ve sonrası olarak incelenmesi gerekmektedir. İşletmeler özelleştirildikten sonra ORÜS Kurumu A.Ş. ÖİB'nin 24.09.1998 Tarih ve 992 Sayılı Kararı ile 28.02.2000 tarihinde Türkiye Selüloz ve Kağıt İşletmeleri A.Ş. ne (SEKA) bağlanmıştır.

ORÜS'ün özelleştirilen işletmelerinin satın alanların işletmeleri üç yıl işletmeleri ve bu zamanda taahhüt ettikleri yıllık üretim miktarlarını gerçekleştirmek mecburiyetindedir. Bu üretim gerçekleşmediği zaman ÖİB tarafından ceza uygulamasına gidilmektedir. Burada yapılan işletmelerin çok değerli durumda olan arazilerinin düşük fiyattan alınıp satılmasını önlemek ve bulunduğu yöreye ekonomik katkının devamını sağlamaktır.

4.5.1 ORÜS'ün Özelleştirme Kapsamında Olan ve Özelleştirilen İşletmeleri

ORÜS'e ait 23 işletme, 78 gayrimenkul ve 38 taşınmaz özelleştirme kapsamına alınmıştır. Yapılan özelleştirme çalışmaları sonucunda ORÜS'e ait 21 işletme özelleştirilmiş ve 2 işletmede SEKA'ya devredilmiştir. 78 gayrimenkul ve 38 taşınmaz

ise satılmıştır. Ayrıca ORÜS'e ait bazı taşınmaz ve gayrimenkullar bedelsiz olarak diğer devlet kurum ve kuruluşlarına devredilmiştir. Bu işlemler sonucunda Mart 2000 tarihinde ORÜS A.Ş. tasfiye edilerek SEKA'ya bağlanmıştır.

4.5.1.1 AKKUŞ İŞLETMESİ

İli : Ordu

İlçesi : Akkuş

Kuruluş Yılı : 1957

Kuruluş Kapasitesi : 20.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 131.005 m2

Kapalı Alan Toplamı : 14.400 m3		Açık Alan Toplamı : 116.605 m2	
Yönetim Binaları	320 m2	Betonlanmış Alan	8.544 m2
İmalathane Binaları	2.423 m2	Betonlanmamış Alan	108.061 m2
Mamul Ambarları	8.503 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.760 m2		
Lojmanlar	3.400 m2 (43 adet)		
Sosyal Binalar	620 m2		

İşletme 1953'te projelendirilerek 1955'de kuruluş çalışmalarına başlamış ve iki yılda tamamlanarak 20.000 m3/yıl tomruk işletme kapasitesiyle üretime geçmiştir. 1971'de katrak makineleri kaldırarak şerit testere makineler kurulmuş ve tomruk biçme kapasitesi 30.000 m3/yıla çıkarılmıştır. İşletmede ayrıca 50.000 m2/yıl kapasiteli bir parke ünitesi vardır (KİGEM, 1997: 23-24).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	12.986.000.000.-TL (1.517.942 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	12.11.1999
Resmi Gazete Yayınlanma Tarih ve Sayısı:	17.11.1999/23879
Satış Tarihi:	27.12.1999
Satın Alan:	GÜNER ÇAKIROĞLU
Onaylanan Satış Değeri:	195.120.000.000.-TL (360.000 ABD Doları)
Çalışan İşçi Sayısı:	83 (12.11.1999)

Yurtbank kredisi ile satın alınmak istenen işletme, devletin bu bankaya el koyması nedeniyle satış gerçekleşmemiştir (Ağaç-iş, 2000: 16).

4.5.1.2 ANTALYA İŞLETMESİ

İli : Antalya

İlçesi : Merkez

Kuruluş Yılı : 1970

Kuruluş Kapasitesi : 3 milyon adet/yıl ambalaj sandığı

İşletme Sahası Toplamı : 90.375 m²

<u>Kapalı Alan Toplamı :</u>	10.990 m²	<u>Açık Alan Toplamı :</u>	79.385 m²
Yönetim Binaları	450 m ²	Betonlanmış Alan	5.950 m ²
İmalathane Binaları	3.000 m ²	Betonlanmamış Alan	73.435 m ²
Mamul Ambarları	3.900 m ²		
Di. Yrd. Hiz. Binaları	210 m ²		
Lojmanlar	1.480 m ²		
Sosyal Binalar	960 m ²		

Antalya'da ormanlarının bol olması ve sanayi odununun ambalaj sandığı olarak değerlendirilmesi amacıyla 1967'de kuruluş çalışmalarına başlanmış ve 1973'te fiilen üretime geçmiştir. Kurulduğu ilk yıllarda pazarlamadan kaynaklanan nedenlerle zarar eden tesise, 1983'te üretime geçen 20.000 m3/yıl tomruk biçme kapasiteli bir kereste ünitesi ilave edilmiştir. Tesis, 1988'de yeni yapılan imalathane binasına taşınmıştır. Diğer taraftan, 1981'de ambalaj sandığı üretim tesisine iki adet milimleme makinesi eklenerek daha kolay satılabilen demonte sandık üretimine geçilmiştir. Son yıllarda daha ucuz ve kullanımı daha kolay plastik ambalaj sanayiinin gelişmesiyle önce tel dikişli daha sonra da demonte ambalaj sandığının satışında duraklama olmuş ve buna bağlı olarak üretim düşürülmüştür (KİGEM, 1997: 4).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	102.126.000.000.-TL (11.950.000 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996 -96/4
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi ve No:	20.01.1996/22529
Satış Tarihi :	13.02.1996
Onaylanan Satış Değeri:	211.000.000.000.-TL (3.311.726 \$)
Satın Alan:	ÖZ MUTLU MADENCİLİK İNŞAAT ve TİCARET A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı:	63 (27.02.1996)
Özelleştir. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı:	33.000.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 25.000 m3/yıl tomruk biçme
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktarı (m3): 500
İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 27.02.1996 (Üretime başlanmıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m3)	586	616	519
Oranı (%)	117	123	104

Üç yıl çalışma zorunluluğu bittiğinden işletmede Mart 1999 tarihinden itibaren üretim durmuştur (ÖİB, 2001).

İşletmede faaliyet durduğundan çalışanların işine son verilmiştir (Türk-iş, 2000:217).

4.5.1.3 ARDANUÇ İŞLETMESİ

İli : Artvin

İlçesi : Ardanuç

Kuruluş Yılı : 1979

Kuruluş Kapasitesi : 20.000 m3 tomruk/yıl

İşletme Sahası Toplamı : 77.008 m2

Kapalı Alan Toplamı : 2.084 m2	Açık Alan Toplamı : 74.924 m2
Yönetim Binaları 204 m2	Betonlanmış Alan 680 m2
İmalathane Binaları 1.209 m2	Betonlanmamış Alan 74.244 m2
Sosyal Binalar 671 m2	

Orman köylülerin kalkınmasına katkıda bulunarak, mevcut ormanların korunmasını sağlamak amacıyla yapımı tamamlandıktan sonra Orman Köy Kalkındırma Kooperatiflerine devredilmek üzere ORKÖY Daire başkanlığınca 1979'da 12 adet orman ürünü entegre tesisinin yapımı ORKOP projesi olarak yatırım programına alınmıştır. DTP tarafından ORKOP projesinin ORKÖY adına ORÜS tarafından yapılması öngörülünce 22.06.1979 tarihli protokol ile projelerin yapımına başlanmıştır.

ORKOP projelerinden birisi olarak 1979'da yapımına başlanan Ardanuç Kereste Fabrikası 1984'te tamamlanmış ve ORKÖY'e teslim edilmiş, ancak kuruluş amacı gereği Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifine devredilemediği için üretime geçememiş, 23.03.1992'de ORÜS'e devredilmiş ve 1993'te üretime başlayabilmiştir.

20 Ocak 1996 tarih ve 22529 Sayılı Resmi Gazete de Yayınlanan; 19.01.1996 tarih ve ÖİB-K-01 kararı ile 12.000.000.000.-TL. bedelle Nihat ARI'ya satılmasına karar vermiş fakat fabrikanın arazisinin tapusu Orman Genel Müdürlüğüne ait olmasından dolayı devir teslim gerçekleştirilememiştir (Ağaç-ış, 2000: 17).

4.5.1.4 ARDEŞEN İŞLETMESİ

İli : Rize

İlçesi : Ardeşen

Kuruluş Yılı : 1958

Kuruluş Kapasitesi : 10.000 m³ tomruk/yıl kereste, 30.000 m²/yıl parke

İşletme Sahası Toplamı : 64.426 m²

Kapalı Alan Toplamı :	16.518	Açık Alan Toplamı :	47.908 m²
Yönetim Binaları	600 m ²	Betonlanmış Alan	18.378 m ²
İmalathane Binaları	4.944 m ²	Betonlanmamış Alan	29.530 m ²
Mamul Ambarları	4.682 m ²		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.441 m ²		
Lojmanlar	2.552 m ² (24 adet)		
Sosyal Binalar	2.299 m ²		

İşletmenin inşaatına 1954'te başlanmış, 1958'de tamamlanmıştır. Başlangıçta 10.000 m3/yıl tomruk işleyen ve yılda 30.000 masif parke üreten fabrika, 1972'de teknolojik yenilemeye tabi tutulmuş ve 30.000 m3/yıl (tek vardiyada) kereste, 50.000 m2/yıl da parke üretecek hale getirilmiştir (KİGEM, 1997: 8).

Özelleştirme Yüksek Kurulunun 13.01.1998 Tarih ve 98/06 sayılı kararı ile kapatılıp arazisi Karadeniz Teknik Üniversitesine bedelsiz olarak devredilmiştir. Çalışan 73 işçinin işlerine son verilmiştir (ÖİB, 2001: 56).

4.5.1.5 ARHAVİ İŞLETMESİ

İli : Artvin

İlçesi : Arhavi

Kuruluş Yılı : 1987

Kuruluş Kapasitesi : 27.000 m3/yıl çimentolu yonga levha

İşletme Sahası Toplamı : 99.140 m2

Kapalı Alan Toplamı :	12.054 m2	Açık Alan Toplamı :	87.086 m2
Yönetim Binaları	700 m2	Betonlanmış Alan	12.000 m2
İmalathane Binaları	5.000 m2	Betonlanmamış Alan	75.086 m2
Mamul Ambarları	1.500 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	800 m2		
Lojmanlar	2.254 m2 (23 adet)		
Sosyal Binalar	1.800 m2		

Artvin İşletmesi gibi yörenin artık sanayii odunlarını değerlendirmek amacıyla 1980'de inşaatına başlanmış, 1987'de üretime geçirilmiştir. Yıllık kapasitesi 3 vardiyada 27.000 m³/yıl olan tesiste, hammadde olarak yonga ile birlikte çimento da kullanılarak daha çok inşaat malzemesi niteliğinde levha üretilmektedir (KİGEM, 1997: 7).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 37.320.000.000.-TL (4.362.361 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 23/02/1998-98/15
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 25.02.1998/23269
Satış Tarihi: 25.03.1998
Alıcı Firma: ÇELİKLER TURİZM ve GIDA SAN. Ve TİC. LTD. ŞTİ.
Onaylanan Satış Değeri: 694.608.000.000.-TL (2.900.000 ABD Doları)
Çalışan İşçi Sayısı: 49 (26.03.1998)
Ödenen Kıdem tazminatı tutarı: 77.485.620.800.-TL (Ağaç-ış, 2000: 15).

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 27.000 m³/yıl çimentolu yonga levha
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 2.728 m³ çimentolu yonga levha vb.
İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 26.03.1998 (üretim başlamıştır).

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m ³)	7.094	14.242	-
Oranı (%)	260	522	-

İkinci yıl sonunda üretim durmuştur ve çalışanların işlerine son verilmiştir (ÖİB, 2001).

4.5.1.6 ARTVIN İŞLETMESİ

İli : Artvin

İlçesi : Merkez

Kuruluş Yılı : 1968

Kuruluş Kapasitesi : 28.600 m³ tomruk/yıl lif levha

İşletme Sahası Toplamı : 68.935 m²

Kapalı Alan Toplamı :	18.307 m²	Açık Alan Toplamı :	50.628 m²
Yönetim Binaları	700 m ²	Betonlanmış Alan	45.000 m ²
İmalathane Binaları	7.875 m ²	Betonlanmamış Alan	5.628 m ²
Mamul Ambarları	2.388 m ²		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.449 m ²		
Lojmanlar	4.095 m ² (39 adet)		
Sosyal Binalar	1.800 m ²		

İşletme Türk-Sovyet Hükümetleri arasında imzalanan 11.08.1967 tarihli sözleşme ile temin edilen krediden yararlanarak yapılmıştır. 1968 yılında inşaatına başlanılan bu tesis 20.04.1976 tarihinde üretime geçmiştir. Tesisle kereste üretimine elverişli olmayan odunlar ile kereste artıkları hammadde olarak kullanılıp lif levha üretilmektedir. Yakılabilecek odunlar ile sanayi artıklarının değerlendirildiği bu fabrika; 3 vardiyada 28.600 m³/yıl lif levha üretim yapabilecek kapasitededir (Ağaç-iş, 2000: 14).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 155.907.000.-TL (18.224.079 A.B.D. Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Karar No: 07.09.1998-98/65

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 08.09.1998/23457

Satış Tarihi:	09.10.1998
Onaylanan Satış Değeri:	547.860.000.000.TL (2.000.000. ABD Doları)
Satın Alan:	ARTVİN İMALAT ve SANAYİİ TİCARET A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı:	68 (15.10.1998)
Kıdem Tazminatı Tutarı	286.876.164.000.-TL (Ağaç-iş, 2000: 14)

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu :

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 28.600 m3/yıl lif levha

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktarı: 11.566 m3/yıl lif levha

İşletmenin 15.10.1998 tarihinde satın alana teslim edildiği halde üretime başlanmamıştır. ÖİB satın alana şartnamede mevcut olan cezai müeyyideyi uygulamıştır. Bu işlemden sonra işletme 19.11.1999'da üretime başlamıştır. İşletmede çalışanların sayısı 68'de 5 kişiye düşmüştür (ÖİB, 2001).

Mobilya sektöründe kullanılan bu işletmenin ürettiği lif levhalar, kalite yönünde üstündür. Ancak işletme özelleştirildikten sonra üretime ara vermesi ve hammadde yetersizliğinden ve kalitenin düşmesinden pazar payını da kaybetmiştir.

4.5.1.7 AYANCIK İŞLETMESİ

İli : Sinop

İlçesi : Ayancık

Kuruluş Yılı : 1929

Kuruluş Kapasitesi : 40.000.m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 190.161 m2

Kapalı Alan Toplamı : 38.003 m2		Açık Alan Toplam : 152.158 m2	
Yönetim Binaları	560 m2	Betonlanmış Alan	25.463 m2
İmalathane Binaları	14.454	Betonlanmamış Alan	126.695 m2
Mamul Ambarları	15.541 m2		
Di. Yrd. Hiz. Binaları	228 m2		
Lojmanlar	4.970 m2 (60 adet)		
Sosyal Binalar	750 m2		
Eğitim Tesisleri	1.500 m2		

Kereste fabrikası bir Belçika firmasının önderliğinde Zingal (Zindan ve Çangal Ormanları Türk Anonim Şirketi) tarafından kurulmuş ve 18 yıl işletilmiştir. Şirketin sözleşmesi 1945 yılında feshedilerek, İşletme Devlet Orman İdaresince çalıştırılmaya başlanmıştır. 1972'ye kadar şirketten devralındığı durumuyla işletilen fabrika, daha sonra teknolojik yenilemeye tabi tutularak ana ve tali kesici makinelerin konulmasıyla 100.000 m3/yıl tomruk işleme kapasitesine kavuşturulmuştur. Sonradan yurt içi yonga levha ihtiyacının ön plana geçmesiyle kereste fabrikasının artıklarını işlemek üzere entegre çalışan yonga levha fabrikası kurulmuş ve 1975'te üretime geçmiştir. Yonga levha fabrikasının üretim kapasitesi 23.000 m3/yıl yonga levhadır. İşletmenin ayrıca 125.000 m2/yıl kapasiteli bir parke tesisi vardır (KİGEM, 1997: 11).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptanan İşletme Değeri:	170.771.000.000.-TL (19.970.000 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996-96/4
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi:	20.01.1996/22529
Satış Tarihi:	05.02.1996
Onaylanan Satış Değeri:	200.000.000.000.-TL (3.180.560 ABD Doları)
Satın Alan:	AYORSAN A.Ş.

Çalışan İşçi Sayısı: 214 (19.01.1996)

Özelleştirme İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 97.920.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 40.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 10.000 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 12.03.1996 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m3)	14.846	15.469	16.444
Oranı (%)	148	155	164

İşletmede üretim devam etmektedir. Çalışan işçi sayısı 90'a düşmüştür (ÖİB, 2001).

İşletmede çalışanlardan sendikalı işçi kalmamıştır (Türk-iş, 2000: 217).

4.5.1.8 BAFRA İŞLETMESİ

İli : Samsun

İlçesi : Bafra

Kuruluş Yılı : 1929

Kuruluş Kapasitesi : 15.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 246.293 m2

Kapalı Alan Toplamı : 12.580 m2   **Açık Alan Toplamı : 97637 m2**

Yönetim Binaları   130 m2   Betonlanmış Alan   20.925 m2

İmalathane Binaları   2.941 m2   Betonlanmamış Alan   212.248 m2

Mamul Ambarları   5.740 m2

Kapalı Alan Toplamı : 12.580 m2 (devam)

Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.607 m2
Lojmanlar	2.082 m2 (31 adet)
Sosyal Binalar	620 m2

Özel teşebbüsçe kurulan fabrikanın inşaatına 1929'da başlanmış, 1931'de üretime geçilmiş, 1944'te de devlet tarafından satın alınmıştır. 1977'de teknolojik yenilemeye tabi tutulan tesise ana ve tali kesici makineler ilave edilmiş ve 1982'de 30.000 m3/yıl tomruk işleme kapasitesine ulaştırılmıştır. Daha sonra fabrikaya 50.000 m2/yıl kapasiteli bir de parke tesisi eklenmiştir (KİGEM, 1997: 12).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	71.771.000.000.-TL (8.395.000 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996-96/4
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi:	20.01.1996/22529
Satış Tarihi:	12.02.1996
Onaylanan Satış Değeri:	201.000.000.000-TL (3.168.248 ABD Doları)
Satın Alan:	KURPA PAZARLAMA VE TİC. A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı:	100 (19.01.1996)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı:	52.855.000.000.-TL (Ağaç-ış, 2000: 18).

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 30.000 m3/yıl kereste
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 2.000 m3/yıl kereste
İşletmenin Fıili Teslim Tarihi:28.02.1996 (üretim başlamıştır).

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m3)	6.142	2.337	2.034
Oranı (%)	307	117	102

İşletme Mart 1999 tarihinde üç yıl üretim taahhüdü bittiğinden üretim durmuştur. Çalışanların işlerine son verilmiştir ve işletme üretime kapatılmıştır (ÖİB:2001).

4.5.1.9 BARTIN İŞLETMESİ

İli : Bartın

İlçesi : Merkez

Kuruluş Yılı : 1970

Kuruluş Kapasitesi : 30.000 m² tomruk/yıl kereste, 100.000 m²/yıl mozaik parke, 50.000 m²/yıl masif parke

İşletme Sahası Toplamı : 110.145 m²

Kapalı Alan Toplamı : 12.508 m²		Açık Alan Toplamı : 97.637 m²	
Yönetim Binaları	600 m ²	Betonlanmış Alan	23.262 m ²
İmalathane Binaları	3.655 m ²	Betonlanmamış Alan	74.375 m ²
Mamul Ambarları	4.648 m ²		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	855 m ²		
Lojmanlar	1.550 m ² (15 adet)		
Sosyal Binalar	1.200 m ²		

Kereste fabrikasının yapımına 1967'de başlanmış, 1970'te üretime geçmiştir. Kapasitesi tek vardiyada 30.000 m³/yıl tomruk karşılığı kerestedir. İşletmede ayrıca, yılda tek vardiyada 50.000 m²/yıl masif parke, 100.000 m²/yıl mozaik üretebilecek tesisler vardır (KİGEM, 1997: 13).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	23.679.000.000.-TL (2.767.855 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	30.08.1997-97/28
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi:	09.09.1997/23105
Satış Tarihi:	31.10.1997
Onaylanan Satış Değeri:	297.020.400.000.-TL (1.640.000 ABD Doları)
Satın Alan:	ÖZDEMİR İNŞAAT-ORFEN LTD ŞTİ ORT. GİRİŞİM
Çalışan İşçi Sayısı:	76 (09.09.1997)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı:	101.402.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 30.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 9.740 m3/yıl kereste ve parke

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi:12.11.1997 (üretim başlamıştır).

Gerçekleşme	1. yıl (1999)	2. yıl (2000)	3. yıl (2001)
Miktarı (m3)	12.653	25.677	-
Oranı (%)	130	264	-

İşletme Mayıs 1998'de Bartın bölgesinde meydana gelen sel nedeniyle bir yıl geç üretime başlamıştır. Çalışan işçi sayısı artmıştır (164). Üretime devam edilmektedir (ÖİB,2000)

İşletmede sendikalı işçi kalmamıştır (Türk-iş, 2000:217).

4.5.1.10 BOLU İŞLETMESİ

İli : Bolu

İlçesi : Merkez

Kuruluş Yılı : 1923

Kuruluş Kapasitesi : 40.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 274.253 m2

Kapalı Alan Toplamı : 33.167 m2		Açık Alan Toplamı : 241.086 m2	
Yönetim Binaları	600 m2	Betonlanmış Alan	40.284 m2
İmalathane Binaları	14.101 m2	Betonlanmamış Alan	200.802 m2
Mamul Ambarları	10.069 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	3.699 m2		
Lojmanlar	5.177 m2 (52 adet)		
Sosyal Binalar	3.352 m2		

İşletme 1923 yılında özel bir şirket olan Titaş tarafından kurulmuş, 1944'te devlet tarafından satın alınmıştır. 1970'te teknolojik yenilemeye başlanan işletmenin bünyesinde bugün kontrplak, kaplama, yonga levha, iki adet kereste ve emprenye fabrikası vardır. Yeni imalatta kereste ünitesinin tek vardiya 70.000 m3 tomruk/yıl, yonga levha ünitesinin 2 vardiyada 15.000 m3/yıl kontrplak, kaplama ünitesinin iki vardiyada 2.250.000 m2/yıl, emprenye ünitesinin 35.000 m3/yıl kapasitesi vardır (Ağaç-iş, 2000: 20).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 150.646.000.000.-TL (17.609.117 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 27.12.1999-99/89

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 02.01.2000/23924
Onaylanan Satış Değeri: 5.800.000 ABD
Satış Tarihi: 27.09.2000
Satın Alan: BAKSAŞ-ORFEN ORTAK GİRİŞİM GRUBU
İşletmenin devri çalışmaları devam ettiğinden dolayı henüz bir üretim olmamıştır.

1. BOLU Emprenyeleme Tesisinin Satışı

Satış Tarihi: 19.03.1998
Onaylanan Satış Tutarı: 50.013.330.000.-TL (211.000 ABD Doları)
Satın Alan: BAKSAŞ AHŞAP KORUMA SAN.A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı: 6 (23.03.1998)

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 35.000 m3/yıl kereste
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 7.014 m3/yıl kereste
İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 23.03.1998 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1999)	2. yıl (2000)	3. yıl (2001)
Miktarı (m3)	2.211	4.821	-
Oranı (%)	32	69	-

İşletmeyi alanın taahhüdünü yerine getirmediğinden iki yılda ceza uygulaması yapılmıştır. İşletmede çalışanların sayısı 13'e çıkmıştır (ÖİB,2000).

İşletmede çalışan sendikalı işçi kalmamıştır (Türk-iş, 2000: 218).

4.5.1.11 BORÇKA İŞLETMESİ

İli : Artvin

İlçesi : Borçka

Kuruluş Yılı : 1953

Kuruluş Kapasitesi : 15.000 m3 tomruk/yıl kereste

Kapalı Alan Toplamı : 6.388 m2		Açık Alan Toplamı : 33.432 m2	
Yönetim Binaları	150 m2	Betonlanmış Alan	1.365 m2
İmalathane Binaları	1.000 m2	Betonlanmamış Alan	32.067 m2
Mamul Ambarları	2.978 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	200 m2		
Lojmanlar	1.600 m2 (18 adet)		
Sosyal Binalar	460 m2		

Fabrikanın inşaatına 1951'de başlanmış, 1953'te üretime gerçekleştirilmiştir. Üretimi katraş makinelerle yapılan tesise 1963 ve 1964 yıllarında birer katraş daha ilave edilerek kapasite tek vardiyada 25.000 m3/yıl çıkarılmıştır. Fabrikada ibreli tomruk işlenmektedir. Tesis 1990'da yeni yapılan imalathane binasına taşınmış ve gerekli modern ilaveler yapılarak yenilenmiştir (KİGEM, 1997: 10).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 66.260.000.000.-TL (7.745.178 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 15.08.1998-ÖİB-K-09

Onaylanan Satış Değeri: 221.520.000.000.-TL (750.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 16.11.1998

Satın Alan: ARTVİN İMALAT SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.

Çalışan İşçi Sayısı: 76 (24.11.1998)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 270.000.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 25.000 m³/yıl kereste
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 4.859 m³/yıl kereste
İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 24.11.1998 (üretim başlamıştır)
İşletme fiili teslim tarihinden sonra üretim faaliyeti bulunmamaktadır. Birinci yıl için ceza uygulaması yapılmıştır. İşçilerin akıbeti ise bilinmemektedir (ÖİB, 2000).

4.5.1.12 CİDE İŞLETMESİ

İli : Kastamonu

İlçesi : Cide

Kuruluş Yılı : 1957

Kuruluş Kapasitesi : 10.000 m³ tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 119.184 m²

Kapalı Alan Toplamı : 17.370 m²		Açık Alan Toplamı : 101.814 m²	
Yönetim Binaları	600 m ²	Betonlanmış Alan	22.500 m ²
İmalathane Binaları	7.100 m ²	Betonlanmamış Alan	79.314 m ²
Mamul Ambarları	5.000 m ²		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	2.100 m ²		
Lojmanlar	1.470 m ² (15 adet)		
Sosyal Binalar	1.100 m ²		

İşletmenin inşaatına 1955'te başlanmış, 1957'de iki katrakta 10.000 m3/yıl tomruk biçme kapasiteli olarak işletmeye alınmıştır. Daha sonra iki katrak kaldırarak yerine iki arabalı ve bir yarma şerit testere tezgahı monte edilmiş ve yardımcı makinelerle bir vardiyada 30.000 m3/yıl tomruk biçecek kapasiteye çıkarılmıştır. Ayrıca bir vardiyada 50.000 m2/yıl masif parke üretecek tesisler ilave edilmiştir (Ağaç-ış, 2000: 22).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 34.473.000.000.-TL (4.029.573 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 12.11.1999-ÖİB-K-05

Resmi Gazete Yayınlanma Tarihi: 17.11.1999/23879

Onaylanan Satış Değeri: 499.919.550.000.-TL (975.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 01.12.1999

Satın Alan: NECATİ ASLAN

Çalışan İşçi Sayısı: 91 (17.11.1999)

Özel. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı 499.761.252.-TL

İşletmenin devir sonrası yaptığı taahhüt ve üretimlerin süresi tamamlanmadığından elde bir veri bulunmamaktadır.

4.5.1.13 DEMİRKÖY İŞLETMESİ

İli : Kırklareli

İlçesi : Demirköy

Kuruluş Yılı : 1971

Kuruluş Kapasitesi : 30.000 m3 tomruk/yıl kereste, 50.000 m2/yıl parke

İşletme Sahası Toplamı : 96.180 m2

Kapalı Alan Toplamı : 13.566 m2		Acık Alan Toplamı : 82.614 m2	
Yönetim Binaları	370 m2	Betonlanmış Alan	32.500 m2
İmalathane Binaları	3.519 m2	Betonlanmamış Alan	50.114 m2
Mamul Ambarları	4.471 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.851 m2		
Lojmanlar	1.955 m2 (20 adet)		
Sosyal Binalar	1.000 m2		
Eğitim Tesisleri	400 m2		

Orman Bakanlığının 1962'de Demirköy ormanlarında yaptırdığı etüt neticesinde düzenlenen rapor ile 30.000 m3/yıl hammadde kapasiteli bir kereste fabrikası kurulmasına karar verilmiştir. Projesi 1963'te hazırlanarak inşaatı 1971'de tamamlanan fabrika aynı yıl üretime geçmiştir. Kuruluş kapasitesi ek olarak parke makineleriyle entegre edilmiş ve yıllık parke kapasitesi 50.000 m2/yıl iken sonradan 125.000 m2/yıl çıkarılmıştır (Ağaç-iş, 2000: 23).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	15.352.000.000.-TL (1.794.506 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	30.08.1997-97/28
Resmi Gazete Yayınlanma Tarihi	09.09.1997/23105
Onaylanan Satış Değeri:	135.832.500.000.-TL (750.000. ABD Doları)
Satış Tarihi:	31.10.1997
Satın Alan:	DEMİRKÖY OR.ÜR.TEŞEBBÜS GRUBU
Çalışan İşçi Sayısı:	80 (06.11.1997)
Özel. İd. İş. Öde.Kıd. Tazminatı Tutarı:	89.900.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 32.000 m3/yıl kereste ve parke

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 5.499 m3/yıl kereste ve parke

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi:06.11.1997 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m3)	6.282	9.120	-
Oranı (%)	114	166	-

İşletmede üçüncü yılda üretim olamamıştır. İşçi sayısı 81 olmuştur (ÖİB, 2000).

İşletmede mevcut olan sendikalı 80 işçinin işine son verilmiştir (Türk-iş, 2000: 218).

4.5.1.14 DEVREK İŞLETMESİ

İli : Zonguldak

İlçesi : Devrek

Kuruluş Yılı : 1953

Kuruluş Kapasitesi : 12.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 91.615 m2

Kapalı Alan Toplamı : 10.578 m2   **Açık Alan Toplamı : 81.037 m2**

Yönetim Binaları   600 m2   Betonlanmış Alan   16.418 m2

İmalathane Binaları   1.900 m2   Betonlanmamış Alan   64.619 m2

Mamul Ambarları   4.010 m2

Diğer Yrd. Hiz. Binaları   1.563 m2

Lojmanlar   1.955 m2

Sosyal Binalar   550 m2

1951'de yatırımına başlayan fabrika, 1953'te 12.000m³/yıl kapasite ile üretime başlamış, 1954'te parke tesisi eklenmiştir. Faaliyete kataraklarla başlamış, 1967'de teknolojik yenilemeye tabi tutulmuş, kataraklar kaldırılarak iki adet otomatik arabalı şerit ve bir adet yarma şerit konulmuştur. Bu yenileme ile kapasitesi 30.000m³ tomruk/yıl kereste ve 50.000 m²/yıl parkeye çıkarılmıştır (KİGEM, 1997: 21).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 58.789.000.000.-TL (6.916.352 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 19.01.1996-96/4
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 20.01.1996/2259
Satış Tarihi: 05.02.1996
Onaylanan Satış Değeri: 86.000.000.000.-TL (1.367.641 ABD Doları)
Satın Alan: MEHMET ZEKİ HACIKULAOĞLU
Çalışan İşçi Sayısı: 89 (29.02.1996)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 51.111.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 31.000 m³/yıl kereste ve parke
Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 5.000 m³/yıl kereste
İşletmenin Fiili Teslim Tarihi:26.02.1996 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m ³)	6.193	7.680	8.758
Oranı (%)	124	154	175

İşletmede üretim devam etmektedir. Üç yıllık taahhüt üretimini gerçekleştirmiştir. Çalışan işçi sayısı 32'ye düşmüştür (ÖİB, 2000).

4.5.1.15 DURSUNBEY İŞLETMESİ

İli : Balıkesir

İlçesi : Dursunbey

Kuruluş Yılı : 1942

Kuruluş Kapasitesi : 15.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 115.346 m2

Kapalı Alan Toplamı : 10.544 m2		Açık Alan Toplamı : 104.802 m2	
Yönetim Binaları	429 m2	Betonlanmış Alan	20.237 m2
İmalathane Binaları	1.043 m2	Betonlanmamış Alan	84.565 m2
Mamul Ambarları	4.175 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.102 m2		
Lojmanlar	2.505 m2 (26 Adet)		
Sosyal Binalar	750 m2		

Dursunbey İşletmesi, 1942 yılında ormanlardaki yanık, devrik ağaçları değerlendirmek ve kendi ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur. 1951 yılında kapatılan işletme 1956 yılında tekrar faaliyete geçmiştir. 3 ana kesici katrakla tek vardiyada 15.000 m3/yıl tomruk biçen fabrikaya 1985 yılında yarma ve arabalı şerit ilave edilerek tek vardiyada 50.000 m3/yıl tomruk biçme kapasitesine çıkarılmıştır (Ağaç-ış, 2000: 26).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 16.581.000.000.-TL (1.938.164 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 30.08.1997-97/28

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 09.09.1997/23105

Onaylanan Satış Değeri: 93.384.300.000.-TL (470.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 15.12.1997
Satın Alan OR-SA AĞAÇ SAN. VE TİCARET A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı 109 (18.12.1997)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı 136.000.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 50.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 7.328 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 18.12.1997 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m3)	7.564	14.591	-
Oranı (%)	103	199	-

İşletmede üretim devam etmektedir. Ancak çalışan işçi sayısı 45'e düşmüştür (ÖİB, 2000).

4.5.1.16 DÜZCE İŞLETMESİ

İli : Bolu

İlçesi : Düzce

Kuruluş Yılı : 1945

Kuruluş Kapasitesi : 30.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 95.567 m2

Kapalı Alan Toplamı : 15.416 m2   **Açık Alan Toplamı : 80.151 m2**

İşletme Sahası Toplamı 15.416 m2

Yönetim Binaları   380 m2   Betonlanmış Alan   27.505 m2

İmalathane Binaları   4.331 m2   Betonlanmamış Alan   52.646 m2

Mamul Ambarları   7.844 m2

Diğer Yrd. Hiz. Binaları 2.335 m2

Lojmanlar   2.955 m2   (29 adet)

Sosyal Binalar   1.050 m2

Fabrika 1945'te katrakla çalışan bir tesis olarak hizmete girmiş, 1963'te yenileme ve idame tamamlama projesi dahilinde teknoloji yenilemeye tabi tutularak katrakların yerine Belçika malı arabalı otomatik şeritler kurularak yardımcı tesisleri ile birlikte tek vardiyada 30.000 m3/yıl sert tomruk işleyebilecek kapasiteye getirilmiştir. Ayrıca yılda 50.000 m2 (tek vardiyada) masif parke işleyecek bir ünite, 720.000 adet/yıl (çift vardiyada) ambalaj sandığı üretim kapasitesinde bir tesis ile 2 imalathane mevcuttur. Ambalaj sandığı ünitesi şu anda çalışmamaktadır (KİGEM, 1997: 18).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 89.340.000.000.-TL (10.449.122 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi 19.01.1996-96/4

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi 20.01.1996/22529

Onaylanan Satış Değeri: 151.000.000.000.-TL (2.401.323 ABD Doları)

Satış Tarihi: 05.02.1996

Satın Alan: YILMAZ TRANS ULUSLARARASI TAŞIMACILIK A.Ş.

19.01.1996 Çalışan İşçi Sayısı 98 (26.02.1996)

Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı 45.095.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 30.000 m³/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 10.000 m³/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi:26.02.1996 (üretim başlamıştır).

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m ³)	10.147	10.916	13.385
Oranı (%)	101	109	134

İşletme üç yıllık taahhüt dönemini bitirmiştir. Ancak 12.11.1999 tarihinde meydana gelen Düzce'deki depremden beri kapalıdır ve üretim durmuştur (ÖİB, 2000).

4.5.1.17 ESKİPAZAR İŞLETMESİ

İli : Çankırı

İlçesi : Eskipazar

Kuruluş Yılı : 1942

Kuruluş Kapasitesi : 15.000 m³ tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 225.414 m²

Kapalı Alan Toplamı : 7.670 m²   **Açık Alan Toplamı : 217.744 m²**

Yönetim Binaları   200 m²   Betonlanmış Alan   10.837 m²

İmalathane Binaları   1.947 m²   Betonlanmamış Alan   206.907 m²

Mamul Ambarları   2.525 m²

Diğer Yrd. Hiz. Binaları   1.408 m²

Lojmanlar   2.633 m² (31 adet)

Sosyal Binalar   522 m²

Özel sektör tarafından 1942'de 15.000 m3/yıl tomruk biçme kapasitesi olarak kurulan kereste fabrikası, 1945'te Orman Genel Müdürlüğü tarafından satın alınmıştır. 1987'de başlatılan teknolojik yenileme çalışmalarıyla yeni yapılan binaya taşınan fabrika modern bir işletme haline getirilmiş ve kapasitesi tek vardiyada 25.000 m3/yıla çıkarılmıştır (Ağaç-ış, 2000:27).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 20.252.000.000.-TL (2.367.270 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 30.08.1997-97/28

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 09.09.1997/23105

Satış Değeri: 51.840.000.000.-TL (300.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 25.09.1997

Satın Alan: CESURLAR SANAYİ VE TİC. A.Ş.

Çalışan İşçi Sayısı: 73 (25.09.1997)

Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 93.000.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 25.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 7.435 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi:25.09.1997 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1999)	2. yıl (2000)	3. yıl (2001)
Miktarı (m3)	7.474	7.533	-
Oranı (%)	101	101	-

İşletmede üretim devam etmektedir. Bu işletmeyi fabrikada çalışan işçilerin oluşturduğu girişim grubu almıştır. İşletmede çalışanların sayısı 38'e düşmüştür. Ancak 1998 yılında

bölgede meydana gelen sel felaketi sebebiyle işletmeyi satın alanların taahhüt süresi uzatılmıştır (ÖİB, 2000).

4.5.1.18 KALKIM İŞLETMESİ

İli : Çanakkale

İlçesi : Yenice

Kuruluş Yılı : 1979

Kuruluş Kapasitesi : 20.000 m³ tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 313.000 m²

Kapalı Alan Toplamı :	8.301 m²	Açık Alan Toplamı :	304.699 m²
Yönetim Binaları	205m ²		
İmalathane Binaları	7.776m ²		
Sosyal Binalar	320m ²		

ORKOP projelerinden biri olan Kalkım fabrikasının 1979'da Panayır Ormanı namı ile tahdidi yapılmış ve kesinleşmiş devlet ormanı içinde Orman Bakanlığının 27.3.1979 tarihli izin irtifak oluru ile kurulmuştur. ORKÖY Daire Başkanlığınca aynı tarihte Orman Bakanlığından 49 yıllık irtifak hakkı alınmıştır. Yapımı 1984'te biten ve 15.04.1992'de ORÜS'e devredilen fabrika 1993'te üretime geçmiştir (Ağaç-iş, 2000:28).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 7.940.000.000.-TL (928.112 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 30.08.1997-97/28

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 09.09.1997/23105

Onaylanan Satış Değeri: 87.025.000.000.-TL (500.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 01.10.1997
Satın Alan: KALKIM ORMAN ÜRÜNLERİ A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı: 35 (14.10.1997)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 13.485.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 20.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 1.852 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 14.10.1997 (üretime başlama Mayıs 2000)

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m3)	-	5	810
Oranı (%)	-	-	43

İşletmede üretim devam etmektedir. Bu işletmeyi fabrikada çalışan işçilerin oluşturduğu girişim grubu almıştır. İşletmede çalışanların sayısı bilinmemektedir. İlk iki yıl üretim taahhüdünü yerine getirmediği için satın alanlara ceza uygulanmıştır (ÖİB, 2000).

4.5.1.19 PAZARKÖY İŞLETMESİ

İli : Isparta

İlçesi : Eğridir

Kuruluş Yılı : 1945

Kuruluş Kapasitesi : 3.500 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 66.181 m2

Kapalı Alan Toplamı : 7.868 m2		Açık Alan Toplamı : 58.313 m2	
Yönetim Binaları	200 m2	Betonlanmış Alan	900 m2
İmalathane Binaları	1.050 m2	Betonlanmamış Alan	57.413 m2
Mamul Ambarları	2.996 m2		
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	1.102 m2		
Lojmanlar	925 m2 (11 adet)		
Sosyal Binalar	300 m2		

1936 yılında özel teşebbüsçe 3.500 m3 yıl tomruk biçme kapasiteli olarak kurulan fabrika, 1945 yılında devlet tarafından satın alınmıştır. 1973 yılında 12.000 m3/yıl kapasiteye ve 1984 yılında da 15.000 m3/yıla çıkartılmıştır.

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	6.594.000.000.-TL (770.777 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996-ÖİB-K-01
Resmi Gazete Yayınlanma Tarihi:	20.01.1996/22529
Onaylanan Satış Değeri:	11.000.000.000. -TL
Satış Tarihi:	05.02.1996
Satın Alan:	YÜCE İNŞAAT A.Ş.
19.01.1996 Tarihinde Çalışan İşçi Sayısı:	58 (29.02.1996)
Özel. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı:	29.829.460.00.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 15.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 1.500 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 14.10.1997 (üretime başlama Mayıs 2000)

Gerçekleşme	1. yıl (1998)	2. yıl (1999)	3. yıl (2000)
Miktarı (m3)	2.500	2.420	4.180
Oranı (%)	167	161	279

İşletmede üretim devam etmektedir. Ancak çalışan işçi sayısı 17'ye düşmüştür (ÖİB, 2000).

İşletmede üç yıllık mecburi faaliyet sona erdikten sonra sendikalı işçi kalmamıştır (Türk-iş, 2000: 218).

4.5.1.20 ŞAVŞAT İŞLETMESİ

İli : Artvin

İlçesi : Şavşat

Kuruluş Yılı : 1979

Kuruluş Kapasitesi : 10.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 38.516 m2

Kapalı Alan Toplamı : 2.084 m2   **Açık Alan Toplamı : 36.432 m2**

Yönetim Binaları   204 m2   Betonlanmış Alan   1.381 m2

İmalathane Binaları   1.209 m2   Betonlanmamış Alan   35.051 m2

Sosyal Binalar   671 m2

ORKOP projelerinden biri olan Şavşat fabrikasının da yapımı 1984'te bitirilmiş, ancak kooperatiflere devredilmeyince üretime geçilememiştir. 15 Nisan 1992'de ORÜS'e devredilen fabrika, 1993'te üretime geçmiştir (KİGEM, 1997: 26).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 2.633.000.000.-TL (307.773 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 26.01.1998-ÖİB-K-03

Resmi Gazetenin Yayın Tarihi: 28.01.1998/23244

Onaylanan Satış Değeri: 35.581.800.000.-TL (155.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 27.02.1998

Satın Alan: TALAŞ AĞAÇ SANAYİİ TURİZM VE TİCARET A.Ş.

Çalışan İşçi Sayısı: 32 (27.08.1998)

Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı: 20.801.687.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 10.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktarı: 1.782 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 05.03.1998 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1999)	2. yıl (2000)	3. yıl (2001)
Miktarı (m3)	2.012	2.655	-
Oranı (%)	113	150	-

İşletmede üretim devam etmektedir. Üç yıllık taahhüt dönemi bitmemiştir. Ancak çalışan işçi sayısı 7'ye düşmüştür (ÖİB, 2000).

4.5.1.21 ULUPINAR İŞLETMESİ

İli : Zonguldak

İlçesi : Ulus

Kuruluş Yılı : 1930

Kuruluş Kapasitesi : 12.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 44.250 m2

<u>Kapalı Alan Toplamı : 8.674 m2</u>	<u>Açık Alan Toplamı : 35.576 m2</u>
Yönetim Binaları 150 m2	Betonlanmış Alan 8.000 m2
İmalathane Binaları 1.830 m2	Betonlanmamış Alan 27.576 m2
Mamul Ambarları 3.500 m2	
Diğer Yrd. Hiz. Binaları 1.084 m2	
Lojmanlar 1.560 m2 (17 Adet)	
Sosyal Binalar 550 m2	

İşletme 1930'da özel sektör tarafından iki katraktan oluşan 12.000 m3/yıl kapasite ile kurulmuştur. 1935'ten 1941'e kadar, Türk Ticaret Bankası tarafından kurulan Ormancılık ve Endüstri Ltd. Şti. (Ovel) çalıştırılmıştır. 1942'de Karabük Orman İşletme Müdürlüğü tarafından satın alınmış, 1947'de Bartın Orman İşletmesine devredilmiştir. 1953'te makineleri yenilenmiş, 1954'te müstakil müdürlük haline getirilmiştir. Fabrikada mevcut iki katraktan biri 1983'te kaldırılarak yerine bir adet 1200'lük arabalı ve 1100'lük yarma şerit ilave edilmiş ve işletmenin kapasitesi 20.000 m3/yıl'a çıkarılmıştır. 1990'da yeni imalat binası ve buharlaşma hücreleri yapılmıştır (Ağaç-ış, 2000: 31).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	6.087.000.000.-TL (711.513 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996-ÖİB-K-01
Resmi Gazete Yayınlanma Tarihi:	20.01.1996/22529
Onaylanan Satış Değeri:	23.110.000.000. -TL (367.514 ABD Doları)
Satın Alan:	ÇEVİK ORMAN ÜRÜNLERİ LTD. ŞTİ.

Çalışan İşçi Sayısı: 59 (05.03.1996)

Özel. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı 29.006.000.00.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 20.000 m³/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 2.000 m³/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 05.02.1996 (üretim başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m ³)	8.725	12.773	7.834
Oranı (%)	436	639	392

İşletme üç yıllık mecburi faaliyet süresini doldurduktan sonra (Mart 1999) üretimi durdurmuştur. Üretim durduğu için çalışanların akıbetleri bilinmemektedir (ÖİB, 2000).

4.5.1.22 VEZİRKÖPRÜ İŞLETMESİ

İli : Samsun

İlçesi : Vezirköprü

Kuruluş Yılı : 1983

Kuruluş Kapasitesi: 50.000 m³ tomruk/yıl kereste, 6.000 m³/yıl kontrplak,
40.500m³/yıl yonga levha

İşletme Sahası Toplamı : 205.154 m²

Kapalı Alan Toplamı : 31.800 m²   **Açık Alan Toplamı : 173.354 m²**

Yönetim Binaları   858 m²   Betonlanmış Alan   36.000 m²

İmalathane Binaları   10.739 m²   Betonlanmamış Alan   137.354 m²

Kapalı Alan Toplamı: 31.800 m2 (devam)

Mamul Ambarları	12.556 m2
Diğer Yrd. Hiz. Binaları	3.704 m2
Lojmanlar	4.840 m2 (40 adet)
Sosyal Binalar	1.966 m2

İşletme 50.000 m3/yıl tomruk biçme kapasiteli kereste, 6.000 m3/yıl kapasiteli kontrplak ve ünitelerin artıklarını değerlendirmek üzere 7.500 m3/yıl kapasiteli okal tipi yonga levha tesislerinden oluşan entegre bir proje olarak ele alınmıştır. 1971'de yatırım programına alınan fabrikanın yapımına finansman yetersizliği nedeniyle 1973'te başlanılmıştır. Bolu'da yapımına başlanan okal tipi yonga levha yerine, 40.500 m3/yıl kapasiteli normal yonga levha tesisi kurulması kararlaştırılmıştır. 1982'de kontrplak ve kereste fabrikasının şerit hattı, 1983'te yonga levha ve 1985'te de kereste fabrikasının katarak hattı tamamlanarak üretime geçilmiştir. Halen Vezirköprü İşletmesinde 50.000 m3/yıl tomruk biçme kapasiteli kereste, 3 vardiyada 6.000 m3/yıl kapasiteli kontrplak ve 3 vardiyada 40.500 m3/yıl kapasiteli normal yonga tesisleri üretim yapmaktadır (KİGEM, 1997: 23-24).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri:	96.011.000.000.-TL (11.222.793 ABD Doları)
Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi:	19.01.1996-96/4
Resmi Gazetenin Yayın Tarihi:	20.01.1996/22529
Onaylanan Satış Değeri:	364.000.000.000.-TL (5.788.620 ABD Doları)
Satış Tarihi:	05.02.1996
Satın Alan:	VEZİRKÖPRÜ ORMAN ÜRÜNLERİ A.Ş.
Çalışan İşçi Sayısı:	394 (26.02.1996)
Öz. İd. İş. Öde. Kıd. Tazminatı Tutarı:	181.611.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 50.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktar: 20.000 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 26.02.1996 (üretim başlamıştır).

Gerçekleşme	1. yıl (1997)	2. yıl (1998)	3. yıl (1999)
Miktarı (m3)	28.083	36.169	36.569
Oranı (%)	140	181	183

İşletmede üretim üç yıl sonunda devam etmektedir. Çalışanların sayısı 195'e düşmüştür.

İşletme ÖİB'nin kontrolünden çıkmıştır (ÖİB, 2000).

İşletmede sendikalı işçi sayısı 133'e inmiştir (Türk-iş, 2000, 217).

4.5.1.23 YENİCE İŞLETMESİ

İli : Zonguldak

İlçesi : Devrek

Kuruluş Yılı : 1955

Kuruluş Kapasitesi : 12.000 m3 tomruk/yıl kereste

İşletme Sahası Toplamı : 111.961 m2

Kapalı Alan Toplamı : 17.571 m2	Acık Alan Toplamı : 94.390 m2
Yönetim Binaları 741 m2	Betonlanmış Alan 50.054 m2
İmalathane Binaları 9.091 m2	Betonlanmamış Alan 44.336 m2
Mamul Ambarları 5.561 m2	
Diğer Yrd. Hiz. Binaları 1.838 m2	
Lojmanlar 2.171 m2 (22 Adet)	
Sosyal Binalar 800 m2	

1955'te üretime başlanmıştır. 12.000 m3/yıl tomruk biçme kapasiteli olarak kurulan fabrikada, 1965'te teknoloji değiştirilerek, katarlar kaldırılmış yerine iki adet arabalı ve bir adet yarma şerit konularak 30.000 m3/yıl tomruk biçme kapasitesine yükseltilmiştir. Ayrıca fabrika entegre olarak 50.000 m2/yıl kapasiteli masif parke tesisi ilave edilmiştir. 1977'de yatırımına başlanan kontrplak ve kesme kaplama tesisi de iki vardiyada 2.250.000 m2/yıl üretim kapasitesine sahiptir (Ağaç-iş, 2000: 33).

İşletmenin Özelleştirme Süreci:

1992 KOİ Saptadığı İşletme Değeri: 79.501.000.000.-TL (9.292.928 ABD Doları)

Özelleştirme Yüksek Kurulunun Onay Tarihi: 18.09.1997-97/39

Onaylanan Satış Değeri: 107.490.000.000.-TL (600.000 ABD Doları)

Satış Tarihi: 20.10.1997

Satın Alan: (YORÜS) YENİCE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ A.Ş.

Çalışan İşçi Sayısı: 220 (20.10.1997)

Özel. İd. İş. Öde.Kıd. Tazminatı Tutarı: 315.000.000.000.-TL

İşletmenin Özelleştirme Sonrası Durumu:

İşletmenin Mevcut Üretim Kapasitesi: 30.000 m3/yıl kereste

Satın Alanın Taahhüt Ettiği Üretim Miktarı: 14.780 m3/yıl kereste

İşletmenin Fiili Teslim Tarihi: 20.10.1997 (üretim 20.02.1998'de başlamıştır)

Gerçekleşme	1. yıl (1999)	2. yıl (2000)	3. yıl (2001)
Miktarı (m3)	19.540	19.730	-
Oranı (%)	132	133	-

İşletmede üretim üç taahhüt yılında devam etmektedir. Çalışanların sayısı 142'ye düşmüştür (ÖİB, 2000).

İşletmede sendikali işçi sayısı 104'e inmiştir (Türk-iş, 2000, 217).

4.5.2 ORÜS'ün Özelleştirilen Diğer Varlıkları

ORÜS'e ait 78 gayrimenkul ve 38 taşınmaz özelleştirme kapsamına alınmıştır. Yapılan özelleştirme çalışmaları sonucunda ORÜS'e ait 78 gayrimenkul 07-16.10.1998 tarihleri arasında ÖİB tarafından satışa çıkarılarak satılmıştır. Bu satıştan 117.305.195.660 TL (638.353 ABD Doları) gelir elde edilmiştir. Ayrıca ORÜS işletmelerinin bulunduğu yerlerde olan 38 taşınmaz ise 18.01-10.02.2000 tarihleri arasında yapılan ihalelerle 338.758.282.380 TL (613.648 ABD Doları) bedelle satılmıştır. Ayrıca ORÜS'e ait bazı taşınmaz ve gayrimenkullar bedelsiz olarak diğer devlet kurum ve kuruluşlarına devredilmiştir. Bu işlemler sonucunda Mart 2000 tarihinde ORÜS A.Ş. tasfiye edilerek SEKA'ya bağlanmıştır.

4.5.3 ORÜS'ün Özelleştirilmesinde Mali Olumsuzluklar

ORÜS İşletmeleri ve varlıkları satışından elde edilen satış bedeli 32.263.564 ABD Doları olmuştur. Bu satış tutarına dahil olmayan iki ORÜS İşletmesi vardır. ÖİB kurulmadan önce aynı işlevi gören KOİ, ORÜS özelleştirme kapsamına alındıktan sonra kuruma bağlı işletmelerde 1992 yılında yaptırılan işletme değerleri verilerine göre;

- İşletme alanı (arsa olarak) : 2.941.824 m²
- Belediye Arsa Rayiç Değeri : 113.623.720 ABD Doları
- KOİ Saptadığı Arsa Değeri : 80.092.694 ABD Doları
- KOİ Saptadığı İşletme Değeri : 155.962.555 ABD Doları
- Satış Hasılası : 32.263.564 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Bu tespitler sonucunda ORÜS özelleştirmesinde devletin zarar ettiği görülmektedir. Bu zararın nasıl olduğu Tablo 4.2'de ayrıntılı bir şekilde görülecektir.

Tablo 4.2 ORÜS'ün İşletme Alanları ve Tespit Edilen Değerleri (KOİ-Belediye)

İŞLETMENİN ADI	İşletme Alanı m2	1992 Belediye Arsa Rayiç Tutarı (Milyar TL)	1992 KOİ'nin Saptadığı Arsa Tutarı (Milyar TL)	1992 KOİ'nin Saptadığı İşletme Değeri (Milyar TL)
AKKUŞ	131.005	3.930	1.965	12.986
ANTALYA	90.375	132.375	90.375	102.126
ARDANUÇ *	77.008			2.984
ARDEŞEN	64.426	96.239	96.639	114.670
ARHAVİ	99.140	14.871	9.914	37.320
ARTVİN	68.935	10.340	48.230	155.907
AYANCIK	190.161	57.048	95.079	170.777
BAFRA	246.147	123.147	61.573	71.659
BARTIN	110.145	5.507	5.544	23.679
BOLU	274.253	54.851	57.672	150.646
BORÇKA	39.820	39.820	59.820	66.260
CİDE	119.184	11.918	21.600	34.473
DEMİRKÖY	96.180	2.885	0.962	15.352
DEVREK	91.615	91.615	45.808	58.789
DÜZCE	95.567	143.351	71.682	89.340
DURUNBEY	115.346	5.767	5.767	16.581
ESKİPAZAR	225.414	9.017	13.525	20.252
KALKIM	313.000			7.940
PAZARKÖY	66.181	1.324	0.132	6.594
ŞAŞAT **	38.516	0.405		2.633
ULUPINAR	44.250	1.106	0.089	6.087
VEZİRKÖPRÜ	205.154	41.031	8.447	96.011
YENİCE	111.961	111.961	44.784	79.501
GEN. MÜDÜRLÜK	27.895	13.948	2.758	14.849
TOPLAM	2.941.678	972.051	685.193	1.342.567
ABD Doları (1992)		113.623.720	80.092.694	155.962.555

*Araziler OGM'ye Aittir.
tespitleri)

Arsa Rayiç Tutarları (Belediye

** 1993 yılında Milli Emlak Genel
Müdürlüğüne ödenen paradır.

1992 yılı: 976.043 Milyar TL

1993 yılı: 1.659.273 Milyar TL

1ABD Doları (1992 yılı ortalaması) 8.555.- TL

1994 yılı: 2.820.764 milyar TL

Kaynak: KİGEM, 1997: 36.

ORÜS İşletmelerinin iki işletmesi hariç satış bedeli ile 1992 yılında KOİ'nin saptadığı değer arasına 5/1 oranında fark oluşmuştur. İşletmeler satılırken borçları ve kıdem tazminatları ödendikten sonra devredilmiştir. Bu rakamlarda düşüldükten sonra aradaki fark daha da büyümektedir. Ayrıca işletmeler üretimleri faal durumda devredilmiştir. Ancak bilinen sadece üç tane işletme üretime devam etmektedir. Ayrıca ORÜS İşletmeleri, şehir merkezlerinde kaldıklarından arsa değerleri çok yüksektir. Ancak yapılan özelleştirmelerde bu durum göz önünde bulundurulmadığı görülmektedir. Bu yüzden gelişmemiş yörelere kurulan işletmeler, yörenin gelişmesine katkı sağladıkları inkar edilemez bir gerçektir. Ancak işletmeler kapatıldıklarından bu gelişme yavaşlamış hatta durma noktasına gelmiştir. Özelleştirme uygulamalarının kamuoyu açısından tepkisini alan bu durumlar diğer özelleştirme çalışmalarında da devam etmektedir.

4.5.4 ORÜS'te Özelleştirme Uygulamalarında Çalışanların Durumu

ORÜS'te özelleştirme başlamadan önce çalışanların sayısı 1.897 kişidir. Özelleştirmeden sonra işletmelerde çalışanların sayısı 877 kişiye düşmüştür. İşletmelerin çoğunluğu da üç yıllık çalışma mecburiyeti bittiğinden işletmeler kapatılmıştır. İşletmelerin satış sonu devrinden itibaren satın alanlar, sendikalı işçi sayısını en aza indirmişlerdir. ÖİB satıştan önce çalışanlardan başka kurumlara gitmek isteyenlerin nakillerinin sağlamıştır. Çalışanlardan emeklilik süresi dolanların tazminatlarını ödeyerek işletmenin devrinden önce emeklilik işlemlerini bitirmişlerdir. Bazı işletmeler devirden sonra, işten çıkardıkları çalışanlarını tekrar düşük ücretle işe aldıkları tespit edilmiştir. Çalışanlar ve bölge ortak girişim grupları ile alınan işletmelerde işçi sayıları korunmuştur.

Ancak ORÜS işletmelerinde özelleştirme öncesi çalışan 1.987 sendikali işçi sayısı halen çalışmaya devam eden sendikali işçi sayısı 237 olarak tespit edilmiştir. Buradaki çalışanların değişim oranı %-880 olmuştur. Bazı işletmelerde üretimin devam ettiği düşünülürse sendikasızlaşma da bu orandır (Türk-iş, 1999: 217-218).

Tablo 4.3 ORÜS'te Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Çalışanların Durumu

İŞLETMENİN ADI	Özelleştirme Öncesi Çalışan Sayısı	Özelleştirme Sonrası Çalışan Sayısı	Özelleştirme Öncesi Sendikali Çalışan Sayısı	Özelleştirme Sonrası Sendikali Çalışan Sayısı	Çalışanların Değişim Oranı ÖİB(%)
AKKUŞ	-	-	83	-	
ANTALYA	63	-	67	0	-100
ARDEŞEN	-	-	73	0	-100
ARHAVİ	49	48	49	0	-2
ARTVİN	68	5	92	0	-92,6
AYANCIK	214	90	222	0	-57,9
BAFRA	100	-	106	0	-100
BARTIN	76	164	79	0	115,8
BOLU Emp.	6	13	-	-	116,7
BORÇKA	76	-	68	0	-100
CİDE	-	-	91	-	-
DEMİRKÖY	80	81	80	0	1,3
DEVREK	89	32	100	-	-64
DÜZCE	98	-	93	0	-100
DURSUNBEY	109	45	114	0	-58,7
ESKİPAZAR	73	38	73	0	-47,9
KALKIM	35	0	34	0	-100
PAZARKÖY	58	17	58	0	-70,7
ŞAVŞAT	30	7	32	0	-76,7
ULUPINAR	59	-	59	0	-100
VEZİRKÖPRÜ	394	195	399	133	-50,5
YENİCE	220	142	224	104	-35,5
TOPLAM	1.897	877	1.573	237	-53,8

Kaynak: ÖİB ORÜS Raporu, 2000 - Türk-iş, 1999: 217-217 - Ağaç-iş, 2000.

4.5.5 ORÜS İçin Özelleştirme Modeli

İşletmelerin geri kalmış bölgelere kurumasının amacı; bölgede değerlendirilmesi gereken orman emvalini ekonomiye katmak, yöredeki göçü durdurmak, bölge halkına istihdam sağlamak ve yörenin kalkınmasına katkıda bulunmak diye sıralamak mümkündür. Bu düşünce ile kurulan işletmelerle buldukları yerlerde geri kalmışlığın önüne geçilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. İşletmelerin ürettikleri mamullerin ihtiyaç duyulan yerlere taşıma ihtiyacı, taşıma sektörünü ortaya çıkarmıştır. Bu taşıma sektörü, buldukları yörede istihdamın artmasına etki etmiştir. İşletmelerin buldukları yörelerde çalışanların kazançları ile de bölge ticareti hareketlenmiş ve özel sektörün gelişimini sağlayan bir etken olmuştur. Yeni iş imkanları nedeniyle yöreye göçler başlamıştır. İşletmelerin ihtiyacı olan orman emvalinin kesimi ve işletmelere getirilmesi Orman Genel Müdürlüğü'nün işi olması sebebiyle yöre için ayrı bir iş ve istihdam sahası olmuştur.

ORÜS'ün özelleştirileceğinin açıklanması ile çalışanlar işletmeleri almak için harekete geçmişlerdir. Özelleştirme amaçlarından biri de, işletmenin faaliyetine devam etmesidir. Bunu sağlayabilecek olan çalışanların, ORÜS'ü alma istekleri devlet tarafından genelde kabul görmemiştir. ORÜS çalışanları, buldukları yörenin kalkınmasını devam ettirmek için, işletmeler hakkında bilgi sahibi olma avantajını kullanarak üretim faaliyetinin devamını sağlama düşüncesiyle işletmeleri satın almayı istemekteydiler. Ancak bu istek gerçekleşmemiş ve ORÜS'ün çoğu işletmelerinde üretim faaliyetleri sona ermiştir.

Burada çözüm ne olmalıydı? Bu sorunun cevabını vermek için, öncelikle "ORÜS'ün ülke kalkınmasına katkıları ne olmuştur?" sorusunu cevaplanmalıdır. Bir ülkenin gelişimini etkileyen faktörlerden birisi, ekonomik olarak güçlü devlet yapısıdır.

Gelişmiş olan ülkelerde devlet gücünü toplamış olduğu vergilerden almaktadır. Yeni sistemde devlet, üretim alanlarını özel sektöre devrederek, onlardan tahsil edeceği vergilerle gerekli olan alt yapı yatırımlarını gerçekleştirecektir. Bu durumda ORÜS'ün devlete ne kadar vergi ödediğine bakılması gerekmektedir. Devlette bir önceki yıl ödenen vergi gelecek yıl için yapılacak bütçe için kaynak oluşturmaktadır. Burada 1980-1990 yılları arası incelendiğinde ORÜS; (TMMOB, 1994: 24)

- 1984-1990 yılları arasında 84.700.000 ABD Doları vergi ödemiş,
- 1980-1990 yılları arasında 135.400.000 ABD Doları net kar etmiş,

olduğu görülmektedir. Devlete 7 yılda bu kadar katma değer kazandıran bir kuruluşun, üretime devam etmesi gerektiği bir gerçektir. Dünya uygulamalarında görüldüğü gibi üretimin devamı esastır. Şili ve Meksika'da devlet özelleştirme sonrası zarar eden kuruluşları geri almış ve rehabilite ederek tekrar üretime katılmalarını sağlamıştır.

Özelleştirme hedeflerinde devletin beklentileri, üretim de verimi ve katma değeri artırması, istihdamı genişletmesi ve kalitenin artması olarak belirlenmiştir. Bunların gerçekleşmesi için gerekli olan en önemli husus, üretimin devamıdır. ORÜS özelleştirmesinde üretimin devamını sağlayabilecek olanların ancak çalışanlar olduğudur. Çünkü yıllardan beri işlettikleri ve karını katlamasına çalışmaları ile etki ettikleri kurumun üretime devamını istediklerini açıkça dile getiren çalışanlardı. Bu isteğe onlarla birlikte büyüyen yöre halkı destek vermekteydi. ORÜS'te üretimin durması yıllık ortalama 12 milyon ABD Doları katma değerini devlet bütçesine gitmemesidir. Çalışanların almış olduğu Karabük Demir Çelik İşletmesi yıldan yıla büyüyerek karını katlamıştır. Karabük örneği, çalışanlar için bir umut olduğu söylenmiştir.

ORÜS'te blok satış yöntemi uygulanmış ve açık artırmada işletmelere yüksek fiyat verene satış yapılmıştır. Genelde devlet için gerekli olan, kurumun en iyi fiyat verene

satılması olarak görülmektedir. İşletmelerin özelleştirme sonrası ne olacağı düşünülmeyişi ORÜS'te görülmektedir. Özelleştirme sonrası ÖİB tarafından şart koşulan üç yıl üretim şartı genelde gerçekleşmemiştir. Ayrıca üç yıl sonra işletmeler, kapatılmış ve çok değerli olan arazileri satılmıştır. Buna karşın çalışanlara ve yöre halkına satılan işletmelerde üretim devam etmektedir. Fakat diğeri işletmeleri satın alanların çoğunluğu üretime ara vermişler ya da durdurmuşlardır.

İşletmelerin buldukları yörede her yönüyle özel sektörün gelişmesine etki etmesi, özelleştirme çalışmalarında dikkate alınmadığı görülmektedir. Bu yüzden özelleştirme sonrası işletmeleri alanların üretimi durdurmaları sonucunda bölgedeki ekonomik gelişme durmuş ve gerileme sürecine girmiştir. İşletmelerin kapatılması ile işçiler işlerinden çıkarılmış, üretim ve buna bağı olan diğeri faaliyetler durmuştur. Bu olumsuzluklar sonucu ortaya çıkan ekonomik daralmanın önüne geçilememesi nedeniyle bölge esnafı işletmesini kapatmıştır. ORÜS kurulurken hedeflenen amaçların yok olması işletmelerin olduğu yerlerden geriye dönüşü başlatmış ve tekrar bölgeden dışarıya göç başlamıştır.

ORÜS İşletmeleri Karabük Demir Çelik İşletmelerindeki model gibi çalışanlara devredilseydi yukarıda belirtilen olumsuzlukların önüne geçilebilirdi. Çünkü AYANCIK, ESKİPAZAR ve YENİCE İşletmeleri, çalışanlar ile yöre halkının ortaklığındaki şirketlere satılmıştır. Bu işletmeler üretime devam etmektedirler. Dünya özelleştirme uygulamalarında üretimin devamı esas alındığına göre burada yapılan özelleştirme amacının dışında bir uygulama olduğu görülmüştür. ORÜS İşletmelerinin incelendiği bölümlerde görüldüğü gibi kalite, verimlilik, kapasite, kapasite kullanım oranı ve teknolojinin yüksek olması faktörleri ile alanında öncü kuruluş olmasının devamı sağlanmalıydı. Ancak satış sonrası işletmelerin kapatılması ya da üretimin durması ile bu olumlu gelişme engellenmiştir. Bu da ülke ekonomisi ve sanayisi için bir

kayıp olmuştur. Karabük örneği gibi ORÜS'te bir özelleştirme yapılabilseydi işletmelerde üretim devam edecek ve ülke ekonomisi ve ağaç endüstrisine olumlu katkıları devam edebilecekti. Ancak bu gerçekleşmemiş ve devlet kendisi hazırladığı planlar ve kanunların aksine bir karar ile üretimin devamını sağlayıcı yaptırımlar almadan bu alanı özel sektöre bırakmıştır. Sonuçta verimli, katma değer üreten, istihdam imkanları ve kalite işletmelerin kapatılmıştır.

4.5.6 ORÜS'teki Özelleştirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Ülkemizde orman ürünleri sanayii genel olarak küçük ölçekli işletmeler şeklindedir. 1985 yılında DİE tarafından yapılan araştırmalara göre işletmelerin %98,7'si 10 ve daha az işçi çalıştırmaktadır. Bu işletmeler ancak yılın belirli aylarında üretim yapmaktadırlar. Kuruluş yeri seçimleri teknik kriterlerden genelde uzaktır. İşgücü olarak sosyal güvenceden yoksun niteliksiz işgücü kullanılmaktadır. Verimlilik düzeyleri düşük ve çağdaş üretim ve yönetim tekniklerini kullanmamaktadır. Standart mal üretimi, pazarlama ve serbest piyasada rekabet unsurları gelişmemiştir. Genelde yöresel talebin karşılanması ağırlık taşımaktadır. ORÜS standardındaki işletmelerin sayısı azdır.

ORÜS ise; ürettiği ürün çeşitliliği, büyük ölçekli kuruluşları, her aşamada yeterli ve eğitilmiş iş gücüne sahip olması, standart mal üretme konusundaki uygulamaları, gelebilecek büyük talepleri nitelik ve nicelik olarak karşılayabilme kapasitesi, araştırma ve geliştirme çabalarındaki öncü konumu, işletmelerin dağılımında hammadde ve pazara yakınlık özellikleriyle ülkemiz imalat sanayiinde önemli yeri bulunan bir kuruluş olduğu gözlenmiştir. ORÜS'ün genelde ara mal sağladığı inşaat sektörü ülkemizde giderek artan bir ivme kazanmaktadır. Kurulan büyük yapı kooperatiflerinin yanında

Silahlı Kuvvetler, Devlet Demir Yolları, Karayolları gibi kuruluşlarca istenen çeşitli ürünlerin istenilen zamanda, istenilen miktar ve kalitede sağlanması için ülkemizdeki özel sektör kuruluşlarının bugün için kapasite ve yapılarının uygun olmadığı bilinmektedir. ORÜS bu yapıyla ithalat ve ihracatta söz sahibi olabilecek kapasite, nitelik ve niceliğe sahip olmaktadır. Ayrıca ORÜS, standardizasyonu, kalitesi ve görece düşük maliyetli üretimi ile özel sektörü bu yönde zorlamıştır. Piyasada istikrar unsuru olması ve ürettikleri TSE belgeliyken, özel sektörde sadece iki kuruluşun TSE belgesi bulunduğu görülmektedir. ORÜS İşletmeleri yörece gelişmemiş ve ormana yakın yerlere kurulmuştur. Özel sektör ise, ağırlıklı olarak Marmara ve Batı Karadeniz bölgesine üretim alanlarını kurmuştur.

ORÜS piyasada %10'luk pazar payı ile tekel olmamasına karşın, orman ürünlerinin serbest piyasada fiyat oluşumuna pazar payı oranından daha büyük etki yapmaktadır. Tüketici lehine fiyat dengelemesi yanında, her türlü alıcıya uygun satış şartları uygulayabilecek esnekliğe sahip olduğu bilinmektedir. Özel kesimin nitelikli iş gücü ve teknolojik bilgi gereksinimine de kaynaklık etmiştir.

ORÜS resmi bir kurum olarak yasalara uygun çalışmaktadır. Ülkemizde yasal olmayan yollardan hammadde sağlayan, sigortasız işçi çalıştıran, çalışmalarının bir bölümünü muhasebe dışı tutan işletmelerin olduğu inkar edilmeyecek bir gerçektir. ORÜS'ün farkı ise, orman varlığının korunması ve işçilerin sosyal güvenliğini sağlayan bir kuruluş olmasıdır. Geri kalmış yörelere işletmelerin kurulması ile gelir dağılımındaki eşitsizliği giderici bir faktör olduğu gözlenmiştir.

ORÜS'ün üretiminde bilgi birikimleri olan çalışanlar, işletmelerin üretime devam etmesini sağlama yönünde özelleştirmede ilk hak sahibi olmaktadırlar. Kamu Ortaklığı Fonu Yönetmeliğinin 18. maddesi ve Morgan Guaranty master planında ; "Çalışanlara

öncelik ve özel şartlar getirilebilir. Bu kolaylıklar yöre halkında sağlanabilir" denilmektedir. Bu madde ve plan doğrultusunda çalışanların isteklerine cevap verilerek üretimin devamı sağlanabilirdi. Bu kuruluşun ülke menfaati için üretimine devam etmesi gerekmektedir. Zira ORÜS'ün üretim kapasitesi ile karayolları, demiryolları ve silahlı kuvvetlerin büyük çaptaki istekleri karşılanabilmektedir. Ancak bu gerçekleşmemiştir. Özelleştirmede diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi üretimin devamı esas alınmamış, satın alacak olanın bu alandaki bilgi ve birikimine bakılmamış ve yüksek fiyat verene satış yapılması ile bu işletmelerde sonuçta kapatılmasına sebep olunmuştur.

ORÜS'ün sahip olduğu 2.941.824 m² rantı yüksek arazileri sebebiyle genelde satın alındığı, özelleştirme sonrası bu arazilerin satılması ile anlaşılmıştır. Satın alınıp kapatılarak üretimine son verilen işletmelerin makine ve ekipmanları satılmıştır. Üretim taahhüdü olan üç sene sonunda da arazileri de satılarak işletmelerin üretim faaliyetleri bitmiştir. Bazıları bu üç seneyi de beklememişlerdir. Üretim yapılmaması nedeniyle ÖİB tarafından belli oranlarda verilen cezalar satın alanlarca ödenerek araziler elden çıkarılmıştır. Genelde alanların bu üretim sektörü hakkında bilgileri bulunmadığı bilinmektedir.

Sonuçta ise; özelleştirme amaçlarından olan, işletmelerin özel sektöre devredilerek teknik, ekonomik ve toplumsal yönden kalkınmaya etki etmesi gerçekleşmemiştir.

KİT'lerin özelleştirme gerekçeleri ORÜS özelleştirmesi ile karşılaştırıldığında;

- Verimlilik ve üretimin artmayıp düştüğü,
- Mal ve hizmetlerin nitelikleri iyileşmediği, nicelik ve çeşitlerini artmayıp eksildiği,
- Modern teknoloji ve yönetim tekniklerini mevcut olmasına rağmen üretimin azaldığı,

- ORÜS'te tekelci fiyatlar, sübvansiyon, maliyet ve fiyat artışları yoluyla oluşturdukları dolaylı vergiler mevcut olmadığı,
- Endüstrideki kamu ve özel mülkiyet arasındaki dengenin yönünü ORÜS İşletmelerinin kapatılması ile değiştiği,
- Mülkiyetin tabana yayılması gerçekleşmediği
- ORÜS İşletmelerinde üretimin genelde devam etmediği görülmüştür.

Bu özelleştirme gerekçeleri ORÜS'e uygulandığında, bunların hiçbirinin uymadığı görülmüştür. Bütün özelleştirme gerekçelerinde hedeflen zaten ORÜS'te mevcuttur. Anlaşılacağı üzere özelleştirilirken bu üstün durumda olan işletmelerin üretime devamı sağlanması gerekmektedir. Bu da ancak çalışanlara devredilerek bu sistemi en iyi bilenlere verilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

SONUÇ

Sanayileşme için büyük sermaye gerektiğinden bunu yapacak olanların az olması devletleri kamu girişimciliğine itmiştir. Hızlı sanayileşmek için gerekli yatırımların devlet eliyle yapılması ekonomide kamu sektörünün payını gittikçe büyütülmüştür. Bu yatırımları, özel sektörün yatırım gücünün yetersiz olmasından dolayı devlet kendi çabalarıyla yürütmüştür. Bu yatırımların ülkelerin kalkınma çabalarına vermiş olduğu faydaları unutmamak gerekir.

1970'li yıllarda Şili'de başlayan kamu işletmeciliğinden devlet elinin çekilmesi işlemi zamanla özelleştirme uygulamaları olarak literatüre geçmiştir. Kamu işletmeciliğinin yoğun olduğu ülkelerde özelleştirme uygulamaları en geniş Şili'de gerçekleşmiştir. Şili'den sonra özelleştirme uygulamalarını yoğun olarak yapan ülke İngiltere'dir. Özelleştirme uygulamalarının amaçlarından biri sermayenin tabana yayılmasıdır. Ancak bunun tamamıyla gerçekleşmediği görülmektedir. Örneğin; İngiltere özelleştirme uygulamalarında hisse senetleri halka satılmaya çalışılmış, ancak sonuçta çoğunluk hisseleri az sayıda girişimcinin eline geçmiştir. Hisse senetlerinin halka satışı ile yapılan özelleştirme uygulamalarının sonucu genelde bu şekilde olmuştur.

Türkiye sanayileşme süreci özel sektörün gerekli sermaye birikimine sahip olmamasından dolayı kamu yatırımları ile başlamıştır. Bu yatırımlar neticesinde kamu kesimi büyük kuruluşlar haline gelmiştir. Özel sektör, 1950 sonrası yeterli sermaye birikimi elde ederek yatırımlarına başlamıştır. Bu ortamda ülke gündemine özelleştirme girmiştir.

Türkiye'de özelleştirme uygulamalarının ana felsefesi, devletin asli görevleri olan adalet ve güvenliğin sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından

yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir. Ayrıca özelleştirmenin temel amacında, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır. Bu düşüncelerle başlayan çalışmalar sonunda KİT'lerin ekonomideki ağırlıkları azaltılmıştır. Kamu işletmelerinin çoğunluğu özelleştirilmiş, ancak beklenen olumlu sonuçlar elde edilememiştir.

Bunları yapılan çalışma çerçevesinde şu şekilde sıralamak mümkündür.

- a- Özelleştirme amaçlarında belirtilen, devlet bütçesindeki KİT'lerin finansman yükünün azaltılması ilkesi gerçekleşmiştir. Özelleştirme gelirin %10.79'u KİT'lerin borçlarının ödemesine harcanması, bu kuruluşlarının söylendiği kadar zarar etmediklerini göstermektedir.
- b- Devlet, KİT'ler için kendisi yaptırdığı fiyat tespit çalışmaları neticesinde ortaya çıkan bedellerin üzerinden değil, işletmeleri arsa bedelinin yarısına satmıştır. ORÜS'te tespit edilen işletme değerlerinin 5/1 fiyatına, arsa bedelinin 3/1 fiyatına işletmeleri özelleştirmiştir.
- c- ORÜS'te yapılan özelleştirmeler de genelde blok satış yöntemi uygulandığından sermayenin tabana yayılması ilkesinin gerçekleşme oranı düşük olmuştur.
- d- Özelleştirme sonrası genelde istihdam %34 düşmüştür. Bu oran ORÜS'te %90'ları bulmaktadır.
- e- Özelleştirme sonrası yapılan çalışmalar sonunda bazı sektörlerde üretimde kapasite kullanım oranlarının artmasıyla verimliliği de etkilemiştir. Örneğin; Çimento ve Madenler gibi.
- f- ORÜS'te özelleştirme sonrası işletmelerden bazıları zarar etmiş, bazıları da ekipmanları ve arsaları satılmak suretiyle kapatılmıştır.

Yukarıda vurgulandığı gibi, yapılan özelleştirmelerde KİT'ler değeri altında satılmış olmasına rağmen siyasilerin elindeki KİT'lere ilişkin sınırsız erkin alınması bağlamında

"özelleştirme uygulamaları doğrudur" denilebilir. Genel olarak Türkiye'de özelleştirme uygulamalarındaki yanlışlıklar ve KİT'lerde çalışanlarının geleceğinin ne olacağına belirsizliği nedeniyle özelleştirme yapılmasına karşı çıkmaktadır. Bu da özelleştirmenin yavaş yapılmasına neden olmaktadır.

Türkiye dışında özelleştirme yapılan ülkelerde, halkın tepkisini çeken uygulamalardan kaçınılmaktadır. Yapılan özelleştirme ile işletmelerdeki devlet faktörünün en aza indirilerek üretimin devamının sağlanmasıdır. Ancak ülkemizde genelde bu dikkate alınmadığı görülmektedir. Devletin aradan çekilmesi sağlanırken kurumun üretimde devamlılığı dikkate alınmamaktadır. Bu yüzden özelleştirme uygulamalarının yapıldığı ülkelerde ve Türkiye'de, özelleştirme sonrası çalışmalar hakkında çok spekülasyonlar yapılmıştır. ORÜS'te bu durum aynı olmuştur. Çünkü devletin bu alandan çekilmesi sağlanırken üretimin devamı sağlanamamıştır. Ayrıca ORÜS sübvansede edilen bir kuruluştadır. Bu gibi durumların önlenmesi için Türkiye'deki özelleştirmelerin de şeffaf olarak yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden; dünyadaki özelleştirme uygulamalarının esasını teşkil eden, üretimin devamının sağlanması ilkesi, ORÜS özelleştirmesinde dikkate alınmaması nedeniyle işletmelerin kapatılıp üretimin durduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

- Alper, Y., (1993), **Özelleştirme**, Ankara: Türkiye Sağlık-İş Sendikası Yayını.
- Atasoy, V., (1993), **Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme Sorunu**, Ankara.
- Başaran, F., Ö. Özdemir, (1998), **Telekomünikasyonda Özelleştirme**, Ankara:
- KİGEM. Bayat, B., Ö.T., Durusoy, (1996), **Taşeronlaştırma Modern Çağın Kölelik Sistemi**, Ankara: Çimse-iş Yayını No:2.
- Berberoğlu, N., (1992), **Türkiye Ekonomisi**, Eskişehir: A. Üniversitesi Yayınları No:119.
- Birleşik Metal İşçileri Sendikası, (1996), **Özelleştirme Eğitim Notları 4**, İstanbul: Birleşik Metal İşçileri Sendikası Yayını.
- Çimse-İş, (1998), **Eğitim Çalışmaları Ders Notları**, Ankara: Çimse-iş Sendikası Yayını.
- DİSK/BANK-SEN, (1995), **Özelleştirme Yasasının Eleştirisi**, İstanbul: Disk/Bank-Sen. Yayını
- DİSK/Genel-iş, (1997), **Taşeronlaştırma ve İşçi Hakları**, Ankara: Disk/Genel-iş Yayını.
- Gökman, M., (1973), **50 Yılın Tutanağı**, İstanbul: Hürriyet Yayınları No: 59.
- Kafaoğlu, A.B. (1994), **KİT Gerçeği ve Özelleştirme**, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- KİGEM, (1997), **Kamu Hizmetinde Özelleştirme**, Ankara: KİGEM Yayını.
- KİGEM/Genel-iş, (1998), **Yerelleştirme, Özelleştirme, Yabancılaştırma**, Ankara: KİGEM/Disk/Genel-iş Sendikası Yayını.
- Martın, B., (1994), **Özelleştirme Kamu Yararına mı?**, Ankara: Türk Harb-İş Sendikası.

- Oyan, O., (1999), **Özelleştirme**, Ankara: Türk-iş Yayını.
- Özmen, S., (1987), **Türkiye'de ve Dünyada KİT'lerin Özelleştirilmesi**, İstanbul:
Met/er Matbaası.
- Özveri, M., **Özelleştirme Nedir**, Ankara: T. Selüloz-iş Sendikası Yayını.
- Petrol-iş, (1989), **Özelleştirme Üzerine**, İstanbul: Petrol-iş Sendikası.
- Petrol-iş,(2000), **Özelleştirme Sürecinde POAŞ ve TÜPRAŞ Dosyaları**, İstanbul:
Petrol- iş Sendikası Yayını.
- Sağlam, D., (1989), **Türkiye Ekonomisi**, Eskişehir: A. Üniversitesi Yayınları No: 119.
- Savas, E.S., (1999), **Daha İyi Devlet Yönetiminin Anahtarı Özelleştirme**, 2. Basım,
Ankara: MPM Yayınları No: 517.
- Suiçmez, H., Ş., Yıldırım, (1993), **Dünyada ve Türkiye'de Özelleştirme
Uygulamaları**, Ankara: MPM Yayınları:508.
- T. Sağlık-İş, (1998), **Dünyada ve Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları**, Ankara:
Türkiye Sağlık-iş Sendikası Yayını.
- Tes-iş, (1998), **Hediyelik Santral Enerjinin Özelleştirmesine Hayır**, Ankara.
- TİSK Olağan Genel Kurul Çalışma Raporu 5-6 Aralık 1998**, Ankara.
- Tuncay, A.C., (1996), **Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, İstanbul: Beta Yayınları.
- Türk-iş, (1998), **Özelleştirmeye Karşı KİT'leri ve Sosyal Devleti Korumak ve
Geliştirmek**, Ankara: Türk-iş Yayını.
- Türk-İş, (1999), **KİT'ler ve Özelleştirme, İddialar ve Gerçekler**, Ankara: Türk-İş.
Türkiye Deri-iş Sendikası 26. Olağan Genel Kurul Çalışma Raporu, (1999),
İstanbul.
- TÜSİAD, (1992), **Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları**, İstanbul: TÜSİAD Yayını.

2. Makaleler ve Tebliğler

- Aktan, C.C., (1990), "Morgan Guaranty Bank Özelleştirme Master Planı", **Dokuz Eylül Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:5, Sayı: 1-2.
- Al, H., (1997), "Belediye Hizmetlerinde Özelleştirme: Adapazarı Örneği", **Dünden Bugüne Adapazarı Sempozyumu**, Adapazarı: SAÜ. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- Ayçin, A., (1993), **Dünyada ve Türkiye'de Özelleştirme ve Küreselleşme Panelinde Sunulan Tebliği**, Ankara: Hava-iş Sendikası.
- Boratav, K., (1997), "Özelleştirme, Kaynak Transferleri ve Yozlaşma", **Türk KİT Sisteminin İktisadi Değerlendirilmesi**, Ankara: KİGEM Yayını.
- Bozkurt, İ., (1996), "Özelleştirme Çalışmaları", **Türkiye'de Özelleştirme**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Erçel, G., (1996), "Özelleştirme Üzerine", **Türkiye'de Özelleştirme**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Gülünay, E., (1998), "Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Tarihsel Oluşumu, Gelişimi ve Sonuçları", **Dünyada ve Türkiye'de Kamu Girişimciliğinin Geçmişi Bugünü ve Geleceği Sempozyum Bildirileri 6-7 Ekim 1997**, İstanbul: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Yayını 2. Cilt.
- İmren, A., (1996), "Türkiye'de "Özelleştirme"de Nereden Nereye, **Türkiye'de Özelleştirme**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Kafaoğlu, A.B., (1993), **Dünyada ve Türkiye'de Özelleştirme ve Küreselleşme Panelinde Sunulan Tebliği**, Ankara: Hava-iş Sendikası.
- Kılıç, M., (1995), **Özelleştirmede Meksika Deneyimi**, Ankara: DİSK/ Genel-iş Bülteni.

- Oyan, O., (1999), "Devleti Yeniden Biçimlendirme Çabaları ve Sendikal Tavrı",
1997'den 1999'a Değişim Dinamikleri Türk-iş 1999 Yıllığı, Ankara:
Türk-iş Yayını.
- Önder, İ., (1995), "Özelleştirme", **Petrol-iş 93-94 Yıllığı**, İstanbul: Petrol-iş Sendikası
Yayını.
- Özdemir, M., (1999), "Özelleştirme Denetimi", **1997'den 1999'a Değişim Dinamikleri**,
Türk-iş 1999 Yıllığı, Ankara: Türk-iş Yayını.
- Sönmez, S., (1998), "Küreselleşme Söylem ve Politikalarında Özelleştirmeye Verilen
İşlev: İdeolojik, Ekonomik ve Mali Boyutlar", **Dünyada ve Türkiye'de
Kamu Girişimciliğinin Geçmişi Bugünü ve Geleceği Sempozyum
Bildirileri 6-7 Ekim 1997**, İstanbul: TMMOB Elektrik Mühendisleri
Odası Yayını 2. Cilt.
- Taymaz, E., (1997), "KİT'lerin Çimento, Gübre, Kağıt ve Petrokimya Sektörlerindeki
Performansı: Mülkiyet ve Özelleştirmenin Etkinlik Üzerindeki Etkileri"
Türk KİT Sisteminin İktisadi Değerlendirilmesi, Ankara: KİGEM
- Toker, R., (1988), "Ahşap Koruma, Türk Standartları ve Uygulama Durumları", **Ahşap
Malzemenin Korunması Sempozyumu 1987**, Ankara: MPM Yayını
No: 338 2. Basım.
- Yaraloğlu, K., (1990), "Özelleştirme ve Türkiye'deki Uygulamaları", **Dokuz Eylül
Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:5, Sayı: 1-2.

3. Süreli Yayınlar ve Gazeteler

- ÖİB, (2001), **Türkiye'de Özelleştirme Bülteni**, Ankara: ÖİB Yayını.
- Sönmez, M., (Eylül 2000), "İstanbul Özelleştirmenin Neresinde", **Power Dergisi**
İstanbul Eki, İstanbul: Sabah Yayınları.
- Büyük Ekonomi Ansiklopedisi**, Sabah Gazetesi Yayını

4. Yıllıklar

Ekonomist Dergisi Yıllığı, (1995), İstanbul: Hürriyet Yayınları

Petrol-iş Yıllığı, 1993-1994, (1995) İstanbul:Petrol-iş Sendikası Yayını.

Petrol-İş Yıllığı, 1995-1996, (1997),İstanbul: Petrol-İş Sendikası Yayını.

Petrol-İş Yıllığı, 1997-1999, (2000), İstanbul: Petrol-İş Sendikası Yayını.

Türk-iş Yıllığı, 1997-1999, (1999), Ankara: Türk-iş Yayını.

5. Tezler

Çatalbaş, K., (1997), Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları ve Türk Telekom A.Ş.

Örneği, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adapazarı.

6. Raporlar

Ağaç-iş Sendikası, (2000), Orman Ürünleri Sanayii (ORÜS), Yayımlanmamış Rapor, Ankara.

KİGEM Vakfı, (1997), ORÜS'te Özelleştirme, Yayımlanmamış Sektör Raporu, Ankara: KİGEM Yayını.

TMMOB, (1994), ORÜS ve Özelleştirme Sektörel Rapor Dizisi, Ankara: TMMOB Yayını.

ÖİB, (2000), Bozüyük Seramik Sanayii A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu, Ankara: ÖİB Yayını.

_____, ÇİNKUR Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu, Ankara: ÖİB.

_____, ÇİMENTO Sektörü (ÇİTOSAN) Raporu Özelleştirme Öncesi ve Sonrası, Ankara: ÖİB Yayını.

- _____, **FİLYOS Ateş Tuğlası A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,**
Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **Havaalanları Yer Hizmetleri (HAVAŞ) Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB.
- _____, **Karabük Demir Çelik Sanayii A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **Konya Krom Magnezit Sanayii A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **Kütahya Manyezit İşletmeleri A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **7 Limanın Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **PETLAS Lastik Sanayii A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **ORÜS İşletmeleri A.Ş. Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **SÜMER HOLDİNG İşletmelerinin Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **SÜT İşletmeleri A.Ş. (SEK) Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.
- _____, **USAŞ İşletmesinin Özelleştirme Öncesi ve Sonrası Raporu,** Ankara: ÖİB Yayını.

EKLER

EK: 1

ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİ SONUCU HİÇ KAMU PAYI KALMAYAN KURULUŞLAR

	Özelleştirilen Pay (%)		Özelleştirilen Pay (%)
1) Adıyaman Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	56) Güneysu A.Ş.	67,31
2) AnadoluBank A.Ş.	100,00	57) Üstaş Sınai Tesisler A.Ş.	63,87
3) Aşkale Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	58) Adana Kağıt Torba Sanayii T.A.Ş.	60,00
4) Bozüyük Seramik San. Tic. A.Ş.	100,00	59) Bursa Soğuk Depoculuk Ltd. Şti.	52,00
5) ÇİİOSAN T.Çimento ve Toprak San.A.Ş.	100,00	60) İpragaz A.Ş.	51,00
6) Denizbank A.Ş.	100,00	61) Kay Sigorta A.Ş.	49,65
7) Denizli Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	62) ÇEMAŞ Döküm Sanayii A.Ş.	49,61
8) Ergani Çimento Sanayii A.Ş.	100,00	63) Urnye Çimento Sanayii T.A.Ş.	49,21
9) Etibank Bankacılık A.O.	100,00	64) Çaybank A.Ş.	49,00
10) Fıyos Ateş Tuğlası Sanayii A.Ş.	100,00	65) NETAŞ Northern Elektrik Telekom A.Ş.	49,00
11) HAVAŞ Havaalanları Yer Hiz. A.Ş.	100,00	66) BİNAŞ Bingöl Yem San. A.Ş.	47,50
12) İskenderun Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	67) Adana Çimento Sanayii T.A.Ş.	47,28
13) Karabük Demir Çelik Müessesesi	100,00	68) Mardin Çimento Sanayii A.Ş.	46,23
14) Kars Çimento Sanayii ve Tic. A.Ş.	100,00	69) Eskişehir Yem Fabrikası A.Ş.	45,00
15) Konya Krom Man. Tuğla San. Tic. A.Ş.	100,00	70) Trakmak Traktör ve Ziraat Mak. A.Ş.	45,00
16) Kurtalan Çimento Sanayii Tic. A.Ş.	100,00	71) PAN Tohum Islah ve Üretim A.Ş.	43,93
17) Ladik Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	72) Konya Çimento Sanayii A.Ş.	43,91
18) Lalapaşa Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	73) Kepez Elektrik A.Ş.	43,68
19) Ordu Soya Sanayii A.Ş.	100,00	74) TELETAŞ Telekomünikasyon A.Ş.	43,29
20) ORUS Orman Ürünleri A.Ş.	100,00	75) Migros Türek T.A.Ş.	42,22
21) Sivas Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	76) İstanbul Demir Çelik Sanayii A.Ş.	40,00
22) Sümerbank A.Ş.	100,00	77) Biga Yem Fabrikası A.Ş.	40,00
23) Şanlıurfa Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	78) Aksaray Yem Fabrikası A.Ş.	40,00
24) Trabzon Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	79) SUNTEK Ağır İsi Sanayii A.Ş.	39,00
25) Türkiye Süt Ürünleri A.Ş.	100,00	80) AEG Eti Elektrik A.Ş.	38,96
26) USAŞ Uçak Servisi A.Ş.	100,00	81) Türekablo A.O.	38,00
27) Van Çimento Sanayii T.A.Ş.	100,00	82) Kars Yem Fabrikası A.Ş.	37,07
28) Yarıncı Porselen Sanayii T.A.Ş.	100,00	83) Bolu Çimento Sanayii A.Ş.	35,54
29) YEMSAN Yem Sanayii A.Ş.	100,00	84) Türk Traktör ve Ziraat Makinaları A.Ş.	33,73
30) Deniz Nakliyatı T.A.Ş.	99,99	85) Çimhol Çimento ve Yan Mam. San. Hold.	30,42
31) Sivas Demir Çelik İşletmeleri A.Ş.	99,99	86) Polinas Plastik Sanayii T.A.Ş.	30,00
32) FETİLAŞ Lastik Sanayii A.Ş.	99,92	87) Güneş Sigorta A.Ş.	30,00
33) Güven Sigorta T.A.Ş.	99,91	88) Çorum Yem Fabrikası A.Ş.	30,00
34) Irakya (Pınarhisar) Çimento San. T.A.Ş.	99,90	89) ALTEK Elek.Sant. Tes.İşlet. ve Tic. A.Ş.	30,00
35) Elazığ Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,89	90) Çelik Halat ve Tel Sanayii A.Ş.	29,57
36) Çorum Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,85	91) MEKTA Ticaret A.Ş.	28,00
37) KOYTEKS Yatırım Holding A.Ş.	99,84	92) Çamsan Ağaç Sanayii T.A.Ş.	26,83
38) Niğde Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,84	93) Çukurova Elektrik A.Ş.	25,40
39) Bartın Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,79	94) ÇANTAŞ Çankırı Tuz Ürün. Üre. ve Dağ. A.	25,00
40) Gaziantep Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,73	95) Toros Ziraat İlaç ve Pazarlama A.Ş.	25,00
41) TESTAŞ T. Elektronik San. Tic. A.Ş.	99,62	96) SAMAŞ Sanayii Madenleri A.Ş.	25,00
42) Söke Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,60	97) Bandırma Yem Fabrikası Ltd. Şti.	24,62
43) Afyon Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,60	98) Konya Şeker Fabrikası A.Ş.	24,00
44) Ankara Çimento Sanayii T.A.Ş.	99,30	99) YEMTA A.Ş.	20,00
45) KUMAŞ Kütahya Manyezit İsl. A.Ş.	99,28	100) Köy-tür Ana Dam. Tav. San. ve Tic. A.Ş.	20,00
46) GİMA Gıda ve İhtiyaç Mad. T.A.Ş.	98,53	101) Etiadaş Erzincan Tar. Ürün. Üre. Değ.A.Ş.	18,76
47) ÇINKUR Çinko Kurşun Metal San. A.Ş.	98,41	102) Metal Kapak Sanayii A.Ş.	18,66
48) Bahkesir Çimento Sanayii T.A.Ş.	98,30	103) Tat Konserve Sanayii A.Ş.	17,27
49) Asil Çelik Sanayii ve Ticaret A.Ş.	96,64	104) OBİTAŞ İnşaat ve Tic. A.Ş.	16,74
50) Meysu A.Ş.	96,15	105) Pancar Motor Sanayii A.Ş.	16,00
51) Gümüşhane Çimento Sanayii T.A.Ş.	95,46	106) Frukco Fimek Meyve Suları San. A.Ş.	15,66
52) NİMSA Niğde Mey.Su ve Gıda San.A.Ş.	92,67	107) Manisa Yem Fabrikası A.Ş.	15,00
53) ANSAN Ankara Meşrubat Sanayii A.Ş.	88,33	108) Isparta Yem Fabrikası A.Ş.	15,00
54) KOYTAŞ Köy Tarım Makinaları A.Ş.	85,59	109) TUNGAŞ Tunceli Gıda Sanayii A.Ş.	15,00
55) Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi	84,50	110) Olgun Çelik San. ve Tic. A.Ş.	15,00

Kaynak: OİB, 2001.

##

**ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİ SONUCU HİÇ KAMU PAYI KALMAYAN
KURULUŞLAR (devam)**

	Özelleştirilen Pay (%)		Özelleştirilen Pay (%)
111) DİTAŞ Doğan Yedek Parça İmalat A.Ş.	14,73	128) Ankara Halk Ekmek ve Un Fabrikası A.Ş.	3,80
112) Toros Gübre ve Kimya Endüstrisi A.Ş.	14,48	129) Sivas Yem Fabrikası A.Ş.	3,57
113) ABANA Elektromekanik San. A.Ş.	13,50	130) Hascan Gıda Endüstrisi A.Ş.	3,40
114) Şeker Sigorta A.Ş.	13,37	131) Mars Ticaret ve Sanayi A.Ş.	3,33
115) Kayseri Yem Fabrikası A.Ş.	13,33	132) MAKSAN Malatya Makina Sanayii A.Ş.	2,50
116) Aymar Yağ Sanayii A.Ş.	11,06	133) ÇESTAS Çukurova Elektrik San. A.Ş.	2,29
117) TOE – Türk Otomotiv Endüstrilci A.Ş.	10,31	134) Balıkesir Pamuklu Dokuma San. T.A.Ş.	1,25
118) Şekerbank T.A.Ş.	10,00	135) IMSA İstanbul Meşrubat Sanayii A.Ş.	1,01
119) Pancar Ekicileri Birliği A.Ş.	10,00	136) Liman İşletmeleri ve Nak. San. ve Tic. A.Ş.	0,84
120) Aroma Bursa Meyve Suları San. A.Ş.	9,17	137) Ülfet Gıda ve Sabun San. A.Ş.	0,68
121) Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	8,24	138) MAN Kamyon ve Otobüs San. A.Ş.	0,37
122) Ege Et ve Mamülleri Yem San. ve Tic. A.Ş.	7,71	139) OYTAŞ İç ve Dış Ticaret A.Ş.	0,05
123) Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.	5,80	140) Ceyhan Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,04
124) Pınar Entegre Et ve Yem San. A.Ş.	5,76	141) Dosan Konserve San. ve Ticaret A.Ş.	0,04
125) Tamek Gıda Sanayii A.Ş.	5,54	142) Karadeniz Çimento Kireç ve Ürün. San. A.Ş.	0,01
126) Hektaş Ticaret T.A.Ş.	5,47	143) Aydın Tekstil İşletmesi A.Ş.	0,015
127) Layne Bowler Dik Türbin Pomp. A.Ş.	4,17		

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 2

ÖZELLEŞTİRME KAPSAMI VE PROGRAMINDA BULUNAN KURULUŞLAR

	Kapsamdaki Pay (%)		Kapsamdaki Pay (%)
1) ÇELBOR Çelik Çekme Boru San. ve Tic. A.Ş.	100,00	21) Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (5)	99,99
2) EBK Et ve Balık Ürünleri A.Ş. (1)	100,00	22) Yasataş Turistik Tes. San. Tic. Nak. İnş. A.Ş.	99,99
3) ETAG Etimesgut Ağaç San. ve Tic. A.Ş.	100,00	23) İGSAŞ İstanbul Gübre Sanayi A.Ş.	99,98
4) ETİ Bakır A.Ş.	100,00	24) KBI-Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. (1)	99,97
5) Eti Gümüş A.Ş.	100,00	25) GERKONSAN Çel. Kons. A.Ş.	99,95
6) Eti Holding A.Ş. (4)	100,00	26) Meybuz A.Ş.	99,57
7) Eti Elektrometalurji A.Ş.	100,00	27) THY Türk Hava Yolları A.Ş. (1)	98,17
8) Eti Krom A.Ş.	100,00	28) PETKİM Petrokimya Holding A.Ş. (1)	95,86
9) İskenderun Demir ve Çelik A.Ş. (İSDEMİR)	100,00	29) TÜPRAS Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.(1)	64,92
10) Sümer Holding A.Ş. (1)	100,00	30) ATAKÖY Turizm Tesisleri ve Ticaret A.Ş.	58,59
11) T. Denizcilik İşletmeleri (1)	100,00	31) ATAKÖY Otelcilik A.Ş.	56,49
12) T. Gemi Sanayii A.Ş.	100,00	32) DITAŞ Deniz İşletmeciliği ve Tankerciliği A.Ş.	50,98
13) T. Selüloz ve Kağıt Fabrikaları (SEKA) (1)	100,00	33) Gönen Gıda Sanayi A.Ş. (2)	49,00
14) TEKEL Tütün, Tütün Mam. Tuz ve Alkol İsl. Gn. M.	100,00	34) Ereğli Demir Çelik Fabrikaları A.Ş. (1) (3)	46,12
15) TAKSAN Tak. Tez. San. ve Tic. A.Ş.	100,00	35) Petrol Ofisi A.Ş. (1)	42,30
16) Turban Turizm A.Ş. (1)	100,00	36) ATAKÖY Marina ve Yat İşletmeleri	15,07
17) TÜGSAŞ Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. (1)	100,00	37) Tofaş Oto Ticaret A.Ş. (1)	5,42
18) TUMOSAN T. Motor San. ve Tic. A.Ş.	100,00	38) Tofaş Türk Otomobil Fabrikaları A.Ş. (1)	1,95
19) T. Demir Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü	100,00	39) Arçelik A.Ş. (1)	1,37
20) Türkiye Ziraî Donatım A.Ş. (1)	100,00	40) T. İş Bankası A.Ş. (1)	0,01

1 : Bu kuruluşlarda hisse senedi veya tesis ve varlık satışı biçiminde kısmen özelleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir.

2 : Şirketin iflasına ilişkin işlemler sürdürülmektedir.

3 : Erdemir'de %20.35 olan ÖİB payı, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 27.12.1999 tarihli kararı çerçevesinde Halk Bankası hisseleriyle birlikte %46.12'ye yükselmiştir. Yine 27.12.1999 tarihli ÖYK Kararı ile %5.54 oranındaki Kalkınma Bankası hisseleri özelleştirme kapsam ve programından çıkarılmıştır.

4 : Eti Holding A.Ş. 20.12.2000 tarihli ÖYK Kararı çerçevesinde özelleştirme kapsamına alınmış, hazırlık işlemlerinin Devlet Bakanlığı ve Eti Holding A.Ş. tarafından ÖİB ile işbirliği içerisinde yürütülmesine karar verilmiştir. Hazırlık işlemlerinin 6 ay içerisinde tamamlanmasını müteakip özelleştirme programına alınacaktır.

5 : T. Şeker İşletmeleri A.Ş. 20.12.2000 tarihli ÖYK Kararı çerçevesinde özelleştirme kapsamına alınmış, hazırlık işlemlerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve T. Şeker İşletmeleri A.Ş. tarafından ÖİB ile işbirliği içerisinde yürütülmesine karar verilmiştir. Hazırlık işlemlerinin 6 ay içerisinde tamamlanmasını müteakip özelleştirme programına alınacaktır.

Kaynak: ÖİB, 2001

1998 YILI UYGULAMALARI

SATIŞ / DEVİR İŞLEMİ TAMAMLANAN KURULUŞLAR:

	SÖZLEŞME TARİHİ	SATIŞ / DEVİR BEDELİ		TAHSİLAT TUTARI	
		(TL)	(\$)	(TL)	(\$)
BLOK SATIŞ :					
Kurtalan Çimento	9/1/1998	5.916.174.000.000	28.100.000	2.958.087.000.000	14.050.000
EtiBank Bankacılık A.O.	2/3/1998	35.749.450.000.000	155.500.000	14.298.780.000.000	62.200.000
HAVAŞ (% 40)	30/3/1998	6.527.577.000.000	27.100.000	2.611.030.800.000	10.840.000
Sivas Demir Çelik İşletmeleri (% 99.9)	24/4/1998	1.648.776.250.000	6.655.000	80.023.250.000	323.000
Konya Krom Man. Tuğla San. Tic. A.Ş.	5/6/1998	10.490.018.000.000	40.700.000	2.622.504.500.000	10.175.000
Yarınca Porselen San. Tic. A.Ş.	9/7/1998	8.193.215.000.000	30.500.000	2.048.303.750.000	7.625.000
Blok Satış Toplamı		68.525.210.250.000	288.555.000	24.618.729.300.000	105.213.000
HALKA ARZ :					
İş Bankası (C)	13/5/1998	59.826.613.600.000	240.702.529	56.258.222.260.500	222.391.110
Halka Arz Toplamı		59.826.613.600.000	240.702.529	56.258.222.260.500	222.391.110
ULUSLARARASI HALKA ARZ :					
İş Bankası (C)	13/5/1998	97.418.944.480.000	391.949.083	97.561.323.820.710	389.000.657
Uluslararası Halka Arz Toplamı		97.418.944.480.000	391.949.083	97.561.323.820.710	389.000.657
TESİS ve VARLIK SATIŞ veya DEVİRİ:					
SEK Yenice Süt Toplama Merkezi	6/2/1998	3.800.000.000	17.410	3.800.000.000	17.410
KÖYTEKS 84 Makina	Şubat-98	6.053.000.000	27.380	*	*
POAŞ-Piri Reis Tankeri ve Yed.	18/2/1998	64.343.010.180	284.981	*	*
ORÜS Şavşat İşletmesi	27/2/1998	35.581.800.000	155.000	35.581.800.000	155.000
SÜM. HOLD. Denizli Pam. İşl.	2/3/1998	1.641.640.000.000	7.150.000	820.677.000.000	3.575.000
POAŞ-Boray Tankeri	3/3/1998	172.785.000.000	750.000	*	*
TÜSTAŞ 2 Gayrimenkul	12/3/1998	600.000.000.000	2.562.241	*	*
ORÜS Bolu Emrenyeleme Tesisi	19/3/1998	50.013.330.000	211.000	24.738.075.000	111.000
KBİ 1 Taşınmaz	19/3/1998	1.000.000.000	4.239	*	*
ORÜS Arhavi İşletmesi	25/3/1998	694.608.000.000	2.900.000	345.520.500.000	1.450.000
TDİ Rumelifeneri Yolu Gemisi	30/3/1998	24.027.000.000	100.000	16.014.870.609	62.500
TDİ Halıcıoğlu Motoru	30/3/1998	12.013.500.000	50.000	8.007.435.250	31.250
SÜM. HOLD. 2 Arsa	15/4/1998	300.000.000.000	1.225.991	300.000.000.000	1.236.298
SÜM. HOLD. K.maraş Pam. San. İşl.	4/5/1998	749.430.000.000	3.000.000	374.715.000.000	1.500.000
SÜM. HOLD. Soda Sanayii A.Ş.	4/5/1998	1.373.955.000.000	5.500.000	1.373.955.000.000	5.500.000
S. HOLD. Afyon Sincanlı Yap.Tif. İşl.	20/5/1998	307.811.900.000	1.210.000	256.538.563.800	969.684
S. HOLD. Salihli Pal. ve Val. İşl.	29/5/1998	387.616.320.000	1.508.000	193.808.160.000	754.000
TDİ Giresun Menkul	Mayıs-98	177.819.250.000	711.277	75.497.736.417	281.044
TDİ Hopa Menkul	Mayıs-98	418.574.750.000	1.674.299	180.106.261.075	666.443
TDİ Ordu Menkul	Mayıs-98	11.754.000.000	47.016	5.051.986.240	18.806
TDİ Rize Menkul	Mayıs-98	25.715.250.000	102.861	12.316.000.000	44.850
TDİ Sinop Menkul	Mayıs-98	10.325.500.000	41.302	4.438.009.543	16.521
TDİ Tekirdağ Menkul	Mayıs-98	186.717.250.000	746.869	199.951.768.700	746.869
SEK Giresun Süt ve Mam. İşl.	5/6/1998	170.025.000.000	662.865	170.025.000.000	662.865
TDİ Hopa Limanı Kiralık Yerler	17/6/1998	51.246.742.560	195.248	405.213.890	1.856
TDİ Giresun Limanı Kiralık Yerler	30/6/1998	32.038.971.390	120.298	2.106.378.302	9.561
KBİ 236 Adet Gayrimenkul	Haz-Tem 98	21.295.255.000	80.627	*	*
KBİ 22 Adet Gayrimenkul	9/7/1998	16.343.600.000	61.134	*	*
DENİZ NAK. Üsküdar Binası	30/7/1998	4.397.575.000.000	16.250.000	2.206.425.000.000	8.125.000
TDİ Rize Limanı Kiralık Yerler	6/8/1998	3.341.575.500	12.331	2.231.632.430	8.159
TDİ Antalya Limanı	31/8/1998	8.058.810.000.000	29.000.000	1.611.762.000.000	5.800.000
Mannesman-Sümerbank Bornu End.T.ª	11/9/1998	3.018.510.000.000	11.000.000	2.058.075.000.000	7.500.000
TZDK 1 Arsa ve taşınmaz	30/9/1998	7.000.000.000	25.372	7.000.000.000	25.372
ORÜS Artvin İşletmesi	9/10/1998	547.860.000.000	2.000.000	276.550.000.000	1.002.538
ORÜS 78 Adet Gayrimenkul	7-16/10/1998	177.305.195.660	638.353	175.809.232.660	634.722
ORÜS Borçka İşletmesi	16/11/1998	221.520.000.000	750.000	221.520.000.000	750.000
TZDK 1 Arsa	18/11/1998	207.905.000.000	708.075	207.905.000.000	708.075
ORÜS 1 Arsa	19/11/1998	11.200.000.000	38.071	11.200.000.000	37.151
S. HOLD. 3 Adet tesis ve varlık	3/12/1998	165.874.120.000	548.000	*	*
S. HOLD 3 Adet Mağaza ve bina	21/12/1998	1.324.131.000.000	4.322.000	*	*
Tesis ve Varlık Satış veya Devri Toplamı		25.687.565.320.290	96.392.240	11.181.732.623.916	42.401.975
IMKB'DE SATIŞ					
PINAR Entegre Et ve Yem Sanayii A.ª	2/7/1998	564.105.600.000	2.122.293	564.046.368.912	2.122.071
IMKB'de Satış Toplamı		564.105.600.000	2.122.293	564.046.368.912	2.122.071
TOPLAM		252.022.439.250.290	1.019.721.145	190.184.054.374.038	761.128.812

* Satış geliri şirket tarafından tahsil edilmiştir.

EK: 4

1999 YILI UYGULAMALARI

SATIŞ / DEVİR İŞLEMİ TAMAMLANAN KURULUŞLAR:

	SÖZLEŞME TARİHİ	SATIŞ / DEVİR BEDELİ		TAHSİLAT TUTARI	
		(TL)	(\$)	(TL)	(\$)
BLOK SATIŞ :					
		-	-	-	-
<i>Blok Satış Toplamı</i>		0	0	0	0
TESİS ve VARLIK SATIŞ veya DEVİRİ:					
EBK 9 arsa	11-24/1999	83.218.749.600	241.700	86.834.419.500	242.700
TURBAN Ürgüp Moteli	9/4/1999	1.166.164.200.000	3.100.000	601.612.200.000	1.600.000
TZD - 8 Adet Taşınmaz	Ekim/1999	662.833.530.600	1.437.700	625.873.690.600	1.357.700
TÜGŞAŞ - 2 Taşınmaz ve 1 Tesis	Ağu.-Ekim/99	977.712.675.300	2.204.238	983.743.841.300	2.211.605
S.HOLD.3 Mağ.,18 taşınmaz	9/11/1999	1.509.982.500.000	3.085.949	1.476.732.500.000	3.017.571
BASF Sümerbank Türk Kim. San.**	15/11/1999	3.563.257.500.000	7.137.821	3.563.257.500.000	7.137.821
TZD -1 Adet Taşınmaz	19/11/1999	72.527.840.000	145.000	29.011.136.000	58.000
ORÜS - Cide İşletmesi	1/12/1999	499.919.550.000	975.000	499.919.550.000	975.000
<i>Tesis ve Varlık Satış veya Devri Toplamı</i>		8.535.616.545.500	18.327.408	7.866.984.837.400	16.600.397
HALKA ARZ:					
		-	-	-	-
<i>Halka Arz Toplamı</i>		0	0	0	0
ULUSLARARASI ARZ:					
		-	-	-	-
<i>U.Arz Toplamı</i>		0	0	0	0
İMKB'DE SATIŞ:					
		-	-	-	-
<i>İMKB'de Satış Toplamı</i>		0	0	0	0
YARIM KALMIS TESİS SATIŞI:					
S. HOLD.-Boyabat Ayakkabı Fab.	9/11/1999	150.000.000.000	306.794	150.000.000.000	306.016
S. HOLD.-Dumluyun İpliği Fab.	9/11/1999	105.000.000.000	214.756	105.000.000.000	214.756
<i>Yarım Kalmış Tes. Satış Toplamı</i>		255.000.000.000	521.550	255.000.000.000	520.772
BEDELİ DEVİR İŞLEMLERİ:					
TDİ Ataköy Yolcu Gemisi	14/4/1999	4.600.000.000	12.495	4.600.000.000	12.495
THY - 1 Uçak	13/5/1999	5.919.270.000.000	15.000.000	*	*
TZD 23 Adet Taşınmaz	Haz.-Kasım'99	1.045.544.000.000	2.355.056	1.045.544.000.000	2.355.056
FAKSAN 1 Adet Taşınmaz	21/9/1999	17.833.835.500	39.005	17.833.835.500	39.005
ASİL ÇELİK-Bursa'da 2 Taşınmaz	12/10/1999	997.400.000	2.138	*	*
S. HOLD. 1 Adet Taşınmaz	9/11/1999	50.000.000.000	102.265	50.000.000.000	102.265
TZD 2 Adet Taşınmaz	10/11/1999	237.815.000.000	485.891	237.815.000.000	485.891
TZD - 1 Adet Taşınmaz	12/11/1999	10.000.000.000	20.319	10.000.000.000	20.319
TZD - 2 Adet Taşınmaz	17/11/1999	32.000.000.000	64.411	32.000.000.000	64.411
TZD - 1 Adet Taşınmaz	25/11/1999	197.150.000.000	389.618	197.150.000.000	389.618
TZD - 1 Adet Taşınmaz	2/12/1999	264.464.000.000	513.950	264.464.000.000	513.950
TZD - 1 Adet Taşınmaz	13/12/1999	11.000.000.000	21.114	11.000.000.000	21.114
EBK - Ağrı'da 3 taşınmaz	29/11/1999	2.372.000.000	4.648	2.372.000.000	4.648
SEKA - İzmit Pom.İst. Arsası	22/12/1999	248.960.000.000	468.785	248.960.000.000	468.785
<i>Bedelli Devir Toplamı</i>		8.042.006.235.500	19.479.695	2.121.738.835.500	4.477.557
GENEL TOPLAM		16.832.622.781.000	38.328.653	10.243.723.672.900	21.598.726

* Şirket tarafından tahsil edilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

2000 YILI UYGULAMALARI

SATIŞ / DEVİR İŞLEMİ TAMAMLANAN KURULUŞLAR:

	SÖZLEŞME TARİHİ	SATIŞ / DEVİR BEDELİ		TAHSİLAT TUTARI	
		(TL)	(\$)	(TL)	(\$)
BLOK SATIŞ :					
CANTAS Çankırı Tuz Ür. ve Dağ. A.Ş.	1/3/2000	58.056.416.000	101.000	29.077.849.500	50.500
TUNGAŞ Tunceli Gıda Sanayi A.Ş.	1/3/2000	73.805.160.000	130.000	73.805.160.000	130.000
Ankara Halk Ekmek ve Un Fab. A.Ş.	1/3/2000	2.921.476.550	5.150	2.921.476.550	5.150
ÖBİTAS İnş. ve Tic. A.Ş.	1/3/2000	9.025.360.000	16.000	9.025.360.000	16.000
Pancar Ekicileri Birliği A.Ş.	22/3/2000	11.957.096.500	20.500	11.957.096.500	20.500
MAKSAN Malatya Makina San. A.Ş.	24/3/2000	27.482.122.000	47.000	13.245.939.500	23.500
Deniz Nakliyatı T.A.Ş.	24/3/2000	34.550.577.000.000	59.000.000	19.906.261.894.361	31.005.729
Liman İsl. ve Nak. San. ve Tic. A.Ş.	29/3/2000	86.489.700.000	150.000	86.489.700.000	150.000
MAN Kamyon Oto San. A.Ş.	29/3/2000	43.816.200.000	75.000	43.816.200.000	75.000
Dosan Konserve Sanayi ve Tic. A.Ş.	30/3/2000	29.344.800.000	50.000	29.344.800.000	50.000
Bahkesir Panırklı Dokuma San. A.Ş.	3/4/2000	1.798.621.600	3.050	1.798.621.600	3.050
Ülfet Gıda ve Sabun San. A.Ş.	4/4/2000	4.412.187.160	7.460	4.412.187.160	7.460
KASTAŞ Karadeniz Çim. Ür. San. A.Ş.	4/4/2000	534.760.880	905	534.760.880	905
OYTAŞ İç ve Dış Tic. A.Ş.	4/4/2000	10.931.576.000	18.500	10.931.576.000	18.500
MARS Tic. Ve San. A.Ş.	4/4/2000	768.164.800	1.300	768.164.800	1.300
Ceyhan San. ve Tic. İşl. A.Ş.	4/4/2000	827.254.400	1.400	827.254.400	1.400
Aydın Tekstil İşl. A.Ş.	4/4/2000	4.372.630.400	7.400	4.372.630.400	7.400
Gürven Sigorta	4/4/2000	6.742.484.400.000	11.400.000	6.742.484.400.000	11.400.000
TOE-Türk Otomotiv End. A.Ş.	5/4/2000	94.584.800.000	160.000	94.584.800.000	160.000
Ankara Anonim T. Sigorta Şirketi	20/4/2000	3.747.200.000.000	6.250.000	3.747.200.000.000	6.250.000
Ege Et Mam. Yem ve San. Tic. A.Ş.	5/5/2000	28.195.287.500	47.500	28.195.287.500	47.500
İMSA-İstanbul Meş. San. A.Ş.	9/5/2000	2.069.042.500	3.500	2.069.042.500	3.500
Metal Kapak San. Tic. A.Ş.	9/5/2000	5.143.048.500	8.700	5.143.048.500	8.700
POAŞ (% 51)	21/7/2000	800.965.620.000.000	1.260.000.000	800.965.683.568.700	1.260.000.100
TÜSTAŞ Sınai Tesisler A.Ş.	25/8/2000	299.541.880.000	460.000	74.419.275.000	115.000
ETÜDAŞ Erzincan Tarım Ürün. Üre.	28/8/2000	33.535.667.000	51.500	33.535.667.000	51.500
ASİL ÇELİK San. ve Tic. A.Ş.	29/8/2000	85.664.175.000.000	131.000.000	21.416.043.750.000	32.750.000
Köy-tür Ana.Dam.Tavuk San.	29/8/2000	163.889.446.000	251.000	141.052.103.811	212.864
Aymar Yağ Sanayii A.Ş.	31/8/2000	590.703.455.000	905.000	590.703.455.000	905.000
Toros Gübre ve Kimya End. A.Ş.	9/10/2000	5.703.891.000.000	8.500.000	5.703.891.000.000	8.500.000
Olgun Çelik San. ve Tic. A.Ş.	23/11/2000	515.588.800.000	800.000	515.588.800.000	800.000
Blok Satış Toplamı		939.473.742.352.790	1.479.471.865	860.290.184.869.662	1.352.770.558
TESİS ve VARLIK SATIŞ veya DEVİRİ:					
S.HOLD.-Basf %0.001 İştirak Payı	5/1/2000	131.727.936	247	131.727.936	247
TZD-K.maras'ta Taşınmaz	13/1/2000	2.926.130.400	5.400	2.926.130.400	5.400
TURBAN-Cariton Oteli Arsası	21/1/2000	8.585.210.400.000	15.600.000	2.146.302.600.000	3.900.000
TURBAN-Abant ve Bolu Çev.Tur. A.Ş.	28/1/2000	5.679.186.600.000	10.200.000	2.839.593.300.000	5.100.000
ORÜS- 38 Taşınmaz	18/1-10/2/2000	338.758.282.380	613.648	338.758.282.380	578.118
EBK-Sivas Et Kombinası	21/2/2000	694.914.325.000	1.225.000	172.875.825.000	306.250
EBK-Burdur Et Kombinası	25/2/2000	496.765.500.000	875.000	124.191.375.000	218.750
EBK-Eskişehir Et Kombinası	28/2/2000	670.913.880.000	1.176.000	670.913.880.000	1.176.000
TZD- Manisa Wp Kültür İşl.	28/2/2000	339.082.200.000	600.000	339.082.200.000	600.000
EBK-Gaziantep Et Kombinası	3/3/2000	618.217.125.000	1.075.000	618.217.125.000	1.075.000
KBİ - Murğul Asit Tesisi	30/5/2000	350.000.000.000	568.148	*	*
TZD - 15 Adet Taşınmaz	15/6/2000	299.731.582.650	487.950	299.731.582.650	487.950
TZD - 1 Adet Taşınmaz	3/7/2000	185.702.621.000	299.000	77.181.348.400	119.600
TZD - 15 Adet Taşınmaz	6/7/2000	495.845.491.500	795.500	501.427.538.220	795.500
EBÜ - 135 Arsa	7/7/2000	1.053.089.631.531	1.688.333	1.053.089.631.531	1.688.333
SEKA-Bolu İşl. Sosyal Tes. Loj.	11/7/2000	475.085.120.000	760.000	162.488.560.000	260.000
SEKA-Bolu İşletmesi	3/8/2000	3.125.278.800.000	4.900.000	3.125.278.800.000	4.900.000
TZD - 2 Adet Taşınmaz	4/8/2000	62.758.245.250	97.250	62.758.245.250	97.250
TURBAN-Atik Paşalar Yalısı	18/8/2000	18.748.384.000.000	29.000.000	4.687.096.000.000	7.250.000
TDİ - Alanya Limanı	28/11/2000	1.108.057.600.000	1.600.000	276.128.800.000	400.000
TZD - 8 Adet Taşınmaz	15/12/2000	82.714.197.450	120.950	82.714.197.450	120.950
Tesis ve Varlık Satış veya Devri Toplamı		43.412.753.460.897	71.687.426	17.580.887.149.217	29.079.348
HALKA ARZ:					
TÜPRAŞ	7/4/2000	496.515.357.493.000	839.028.679	485.702.017.112.697	820.755.926
Halka Arz Toplamı		496.515.357.493.000	839.028.679	485.702.017.112.697	820.755.926
ULUSLARARASI ARZ:					
TÜPRAŞ	7/4/2000	157.121.418.335.123	265.491.985	154.096.851.712.709	260.380.969
U.Arz Toplamı		157.121.418.335.123	265.491.985	154.096.851.712.709	260.380.969

2000 YILI UYGULAMALARI (devam)

SATIŞ / DEVİR İŞLEMİ TAMAMLANAN KURULUŞLAR:

	SÖZLEŞME TARİHİ	SATIŞ / DEVİR BEDELİ		TAHSİLAT TUTARI	
		(TL)	(\$)	(TL)	(\$)
BEDELİ DEVİR İŞLEMLERİ:					
TZD-6 Adet Taşınmaz	17/12/2000	527.580.000.000	972.093	527.580.000.000	972.093
TDİ-8 Yolcu Gemisi ve 3 Vapur	4/2/2000	2.252.252.000.000	4.000.000	(1).	(1).
EBK Trabzon Balık Mam. Arazisi ve Bina	10/2/2000	1.153.565.765.061	2.065.553	(2).	(2).
SEKA-İzmit Kozluk'ta 1 Arsa	16/2/2000	9.126.000.000	16.182	9.126.000.000	16.182
TZD - 1 Adet Taşınmaz	13/6/2000	1.173.010.000.000	1.913.581	1.173.010.000.000	1.913.581
TZD - 1 Adet Taşınmaz	20/6/2000	60.000.000.000	97.916	60.000.000.000	97.916
EBK Kastamonu'da 72 taşınmaz	3/7/2000	6.620.000.000	10.710	6.620.000.000	10.710
TZD - 3 Adet Taşınmaz	18/7/2000	465.282.000.000	740.229	465.282.000.000	740.229
TZD - 1 Adet Taşınmaz	11/8/2000	733.980.000.000	1.139.995	733.980.000.000	1.139.995
TGS - Eski İstinye Tersane Arsası	18/8/2000	13.792.638.010.000	21.469.480	(3).	(3).
İSDEMİR - 33 Taşınmaz	Ağ.-Ekim/00	14.800.000.000.000	22.065.905	(4).	(4).
TZD - 1 Adet Taşınmaz	20/10/2000	1.490.001.000.000	2.186.791	1.490.001.000.000	2.186.791
TZD - 1 Adet Taşınmaz	11/12/2000	45.010.000.000	66.474	45.010.000.000	66.474
TZD - 1 Adet Taşınmaz	11/12/2000	8.911.500.000	13.161	8.911.500.000	13.161
Bedelli Devir Toplamı		36.517.976.275.061	56.758.070	4.519.520.500.000	7.157.132
GENEL TOPLAM		1.673.841.247.916.070	2.712.438.025	1.522.189.461.344.280	2.470.143.933

* Şirket tarafından tahsil edilmiştir.

(1). Devir bedeli 31.01.2003-31.01.2006 dönemi kapsayan 4 yılda 1.000.000 \$'lık taksitler halinde ödenecektir.

(2). Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmelerine tahsis edilmek üzere Maliye Hazinesi'ne devredilmiş ve bedeli EBÜ vergi borcuna mahsup edilmiştir.

(3). 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 64. Maddesi çerçevesinde belirlenen bedel üzerinden Maliye Bakanlığı'na devredilmiş ve bedeli TGS'nin vergi borcuna mahsup edilmiştir.

(4). Kamulaştırma Kanunu ile 2000 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 65. maddesi çerçevesinde belirlenen bedeller üzerinden Karayolları ve Maliye Bakanlığı'na devredilmiş ve bedeli İSDEMİR'in vergi borcuna mahsup edilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 6

2001 YILI UYGULAMALARI

SATIŞ / DEVİR İŞLEMİ TAMAMLANAN KURULUŞLAR:

	SÖZLEŞME TARİHİ	SATIŞ / DEVİR BEDELİ		TAHSİLAT TUTARI	
		(TL)	(\$)	(TL)	(\$)
BLOK SATIŞ :					
-	-	-	-	-	-
<i>Blok Satış Toplamı</i>		0	0	0	0
TESİS ve VARLIK SATIŞ veya DEVİRİ:					
TZD - 1 Adet Taşınmaz	4/1/2001	54.095.970.800	81.100	21.638.388.320	32.440
TDİ - Marmaris Limanı	26/1/2001	10.169.667.200.000	14.900.000	2.542.416.800.000	3.725.000
SEKA - Dalaman İşletmesi	22/3/2001	39.067.480.000.000	40.000.000	9.766.870.000.000	10.000.000
<i>Tesis ve Varlık Satış veya Devri Toplamı</i>		49.291.243.170.800	54.981.100	12.330.925.188.320	13.757.440
HALKA ARZ:					
-	-	-	-	-	-
<i>Halka Arz Toplamı</i>		0	0	0	0
ULUSLARARASI ARZ:					
-	-	-	-	-	-
<i>U.Arz Toplamı</i>		0	0	0	0
BEDELLİ DEVİR İŞLEMLERİ:					
-	-	-	-	-	-
<i>Bedelli Devir Toplamı</i>		0	0	0	0
GENEL TOPLAM		49.291.243.170.800	54.981.100	12.330.925.188.320	13.757.440

SATIŞ / DEVİR ONAYI ALINAN ve SÖZLEŞME İMZA AŞAMASINDA OLAN KURULUŞLAR:

	ONAY TARİHİ	SATIŞ / DEVİR TUTARI	
		(TL)	(\$)
TÜMOSAN A.Ş. (%100)	05/07/2000	34.676.955.000.000	55.500.000
TDİ - Çeşme Limanı	18/09/2000	17.572.091.250.000	26.250.000
TDİ - Dikili Limanı	18/09/2000	3.480.947.600.000	5.200.000
TDİ - Kuşadası Limanı	18/09/2000	40.834.193.000.000	61.000.000
ORÜS - Bolu İşletmesi	27/09/2000	3.873.257.400.000	5.800.000
TZD- 3 Adet Gayr. ve Taş.	16/11/2000	46.174.863.800	67.400
KBİ - 102 adet taşınmaz	28/02/2001	56.969.077.975	62.868
KBİ - 99 adet taşınmaz	28/02/2001	90.717.649.300	100.112
TDİ - 2 Adet Arsa	22/03/2001	487.150.000.000	501.184
TOPLAM		101.118.455.841.075	154.481.564

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 7

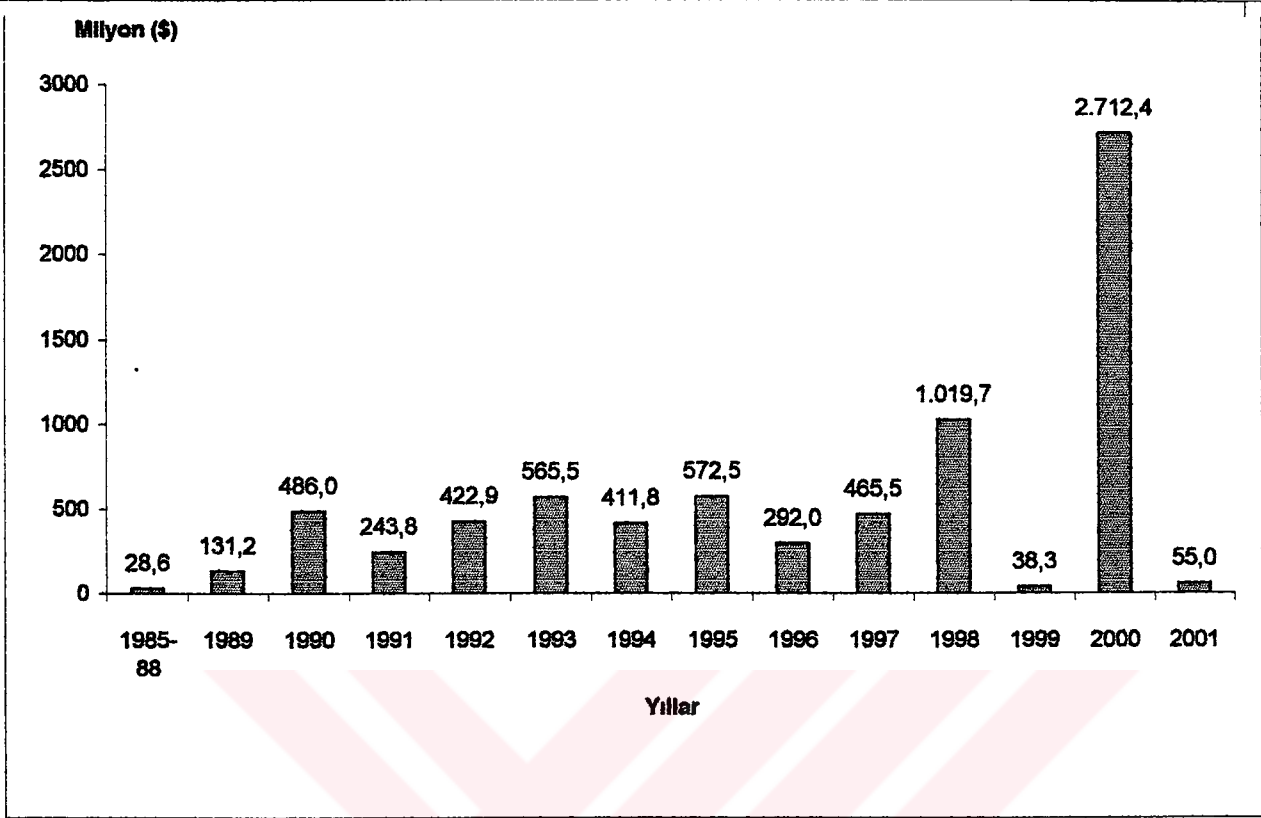
1986 - 2001 DÖNEMİ GERÇEKLEŞTİRİLEN ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİ

	1986 - 1999 (TL)	2000 (TL)	2001 (TL)	TOPLAM (TL)
- Blok Satış	142.750.057.284.164	939.473.742.352.790	0	1.082.223.799.636.950
- Tesis/Varlık Satışı	78.493.718.225.846	43.412.753.460.097	49.291.243.170.800	171.197.714.856.743
- Halka Arz	61.263.405.625.450	496.515.357.493.000		557.778.763.118.450
- Uluslararası Kurumsal Arz	104.101.253.080.000	157.121.418.335.123	0	261.222.671.415.123
- İMKB'de Satış	5.542.501.983.671	0	0	5.542.501.983.671
- Yarım Kalmış Tesis Satışı	580.135.427.513	0	0	580.135.427.513
- Bedelli Devirler	12.054.872.407.209	36.556.315.935.061	0	48.611.188.342.270
TOPLAM	404.785.944.833.853	1.673.079.587.576.070	49.291.243.170.800	2.127.156.774.780.720
	1986 - 1999 (\$)	2000 (\$)	2001 (\$)	TOPLAM (\$)
- Blok Satış	2.031.702.613	1.479.471.865	0	3.511.174.478
- Tesis/Varlık Satışı	608.058.398	71.687.426	54.981.100	734.726.924
- Halka Arz	673.899.791	839.028.679	0	1.512.928.470
- Uluslararası Kurumsal Arz	721.949.083	265.491.985	0	987.441.068
- İMKB'de Satış	526.587.764	0	0	526.587.764
- Yarım Kalmış Tesis Satışı	4.368.792	0	0	4.368.792
- Bedelli Devirler	53.399.123	56.826.720	0	110.225.843
TOPLAM	4.619.965.564	2.712.506.675	54.981.100	7.387.453.339

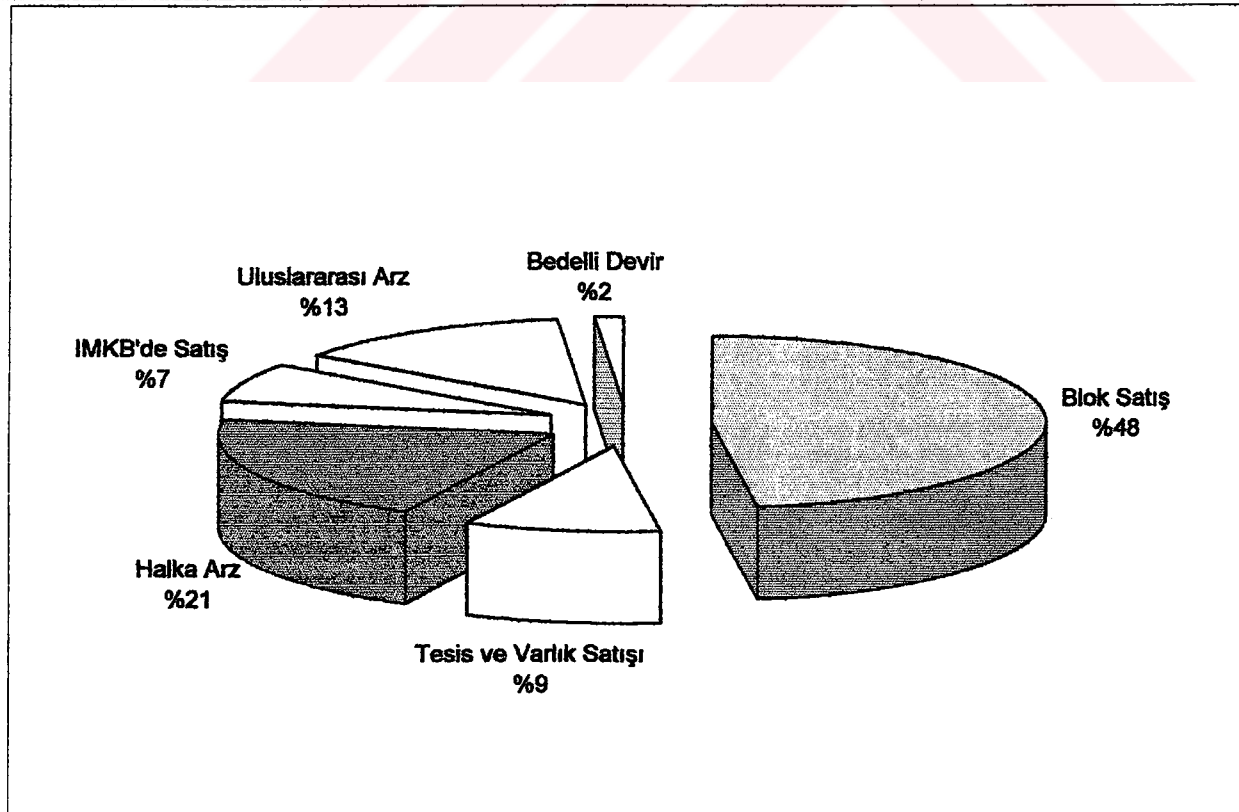
* 1995 uygulamalarına METAS'ın rehimli hisse satışı olan 57.900.000 \$ dahil değildir.

* Tablolarda yer alan rakamlar, ilgili yılda gerçekleştirilen uygulama tutarlarını gösteren satış miktarıdır. Bir bölümü vadeli satış biçiminde gerçekleştirilen bu uygulamalara ilişkin net giriş tutarları, dönemler itibarıyla TABLO V/A ve TABLO V/B'de gösterilmektedir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 8**YILLAR İTİBARIYLA ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİ**

* 1995 uygulama tutarına METAŞ hisse senedi satışı dahildir.

EK: 9**YÖNTEMLER İTİBARIYLA ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİ**

EK: 10

KAYNAKLAR

(TL)

	1986 - 1998	1999	2000*	TOPLAM
ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİNDEN TAHSİLAT	356.267.088.141.426	59.466.491.905.417	1.614.548.824.862.590	2.030.282.404.909.430
- Blok Satış Geliri	140.209.880.652.749	39.096.440.576.258	937.981.763.040.655	1.117.288.084.269.660
- Tesis ve Varlık Satış Geliri	46.692.934.175.134	17.972.151.077.959	32.248.672.496.525	96.913.757.749.618
- Halka Arz Geliri	57.670.703.935.950	0	485.702.017.112.697	543.372.721.048.647
- Uluslararası Kurumsal Arz Geliri	103.967.484.484.710	0	154.096.851.712.709	258.064.336.197.419
- İMKB'de Satış Geliri	5.541.001.923.722	0	0	5.541.001.923.722
- Yarımlı Kalmış Tesis Satış Geliri	327.761.806.593	255.508.244.000	0	583.270.050.593
- Bedelli Devir	1.857.321.162.568	2.142.392.007.200	4.519.520.500.000	8.519.233.669.768
REHİNLİ HİSSE SATIŞ GELİRİ	3.729.756.280.970	0	0	3.729.756.280.970
TEMETTÜ GELİRİ	106.993.851.654.614	79.450.815.265.714	169.020.519.445.637	355.465.186.365.965
KAPSAM. KUR. VERİLEN BORÇ ANAPARA TAHSİHİ	757.000.000.000	0	15.014.000.000.000	15.771.000.000.000
KAPSAM. KUR. VERİLEN BORÇ/TAHVİL FAİZ GEİ	2.068.848.597.349	0	11.296.329.234	2.080.144.926.583
DİĞER GELİRLER	415.925.521.199	952.035.500.030	1.749.578.066.121	3.117.539.087.350
BORÇLANMA	33.627.040.689.601	73.000.000.000.000	42.000.000.000.000	148.627.040.689.601
- Özelleştirme Bono/Tahvil İhracı	21.000.000.000.000	73.000.000.000.000	42.000.000.000.000	136.000.000.000.000
- Dış Kredi ve Hibe Kullanımı (1)	12.627.040.689.601	0	0	12.627.040.689.601
TOPLAM KAYNAKLAR	503.859.510.885.159	212.869.342.671.161	1.842.344.218.703.580	2.559.073.072.259.900

Bu tabloda yer alan rakamlar, Özelleştirme Form Hesabı ile özelleştirme uygulamalarına ilişkin diğer özel hesaplara nakit giriş tutarlarını göstermektedir.

(1) Özelleştirme uygulamalarında kullanılmak üzere Dünya Bankası tarafından açılan kredi ile bazı uluslararası kuruluşlardan sağlanan kredi ve hibeden kullanılan tutarlar

EK: 11

KULLANIMLAR

(TL)

	1986 - 1998	1999	2000*	TOPLAM
ÖZ. KAP. KURULUŞLARA İLİŞKİN ÖDEMELER	231.175.983.679.777	200.991.579.228.674	380.005.549.248.972	812.173.112.157.423
- Sermaye İştiraki	135.001.609.517.503	157.326.711.965.211	239.432.913.643.894	531.761.235.126.608
- Kredi Biçiminde Verilen Borçlar	75.873.155.392.242	39.991.002.892.561	121.686.992.750.857	237.551.151.035.660
- Sosyal Yardım Zammı Ödemeleri	4.978.916.192.158	1.565.056.565.581	2.334.957.906.779	8.878.930.664.518
- Öz. Bağlı İş Kaybı Tazminatı Ödemeleri	3.397.681.257.445	345.483.417.500	4.786.004.616.442	8.529.169.291.387
- Öz. Sonrası Tazminat v.b. Diğer Personel Ödemeleri	4.848.669.638.680	666.373.617.253	6.481.458.819.566	11.996.502.075.499
- %30 Erken Emeklilik Primi Ödemeleri	1.051.789.901.730	589.468.151.708	465.955.255.868	2.107.213.309.306
- Öz. Gelirinden İlgili Kuruluşlara Ödemeleri	6.024.161.780.019	507.482.618.860	4.817.266.255.566	11.348.910.654.445
ÖZ. UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖDEMELER	5.461.533.790.022	1.507.968.097.753	5.669.232.482.125	12.638.734.369.900
- Denetim - Danışmanlık Giderleri	2.847.260.737.017	961.963.687.305	743.645.230.171	4.552.869.654.493
- İhale İlanı Giderleri	1.624.661.005.488	499.767.232.180	4.898.086.068.114	7.022.514.305.782
- Reklam ve Tanıtım Giderleri	363.633.300.142	46.237.178.268	27.501.183.840	437.371.662.250
- İMKB'de Hisse Senedi Alımı Giderleri	625.978.747.375	0	0	625.978.747.375
BORÇ ÖDEMELERİ	135.243.541.659.837	6.774.887.629.400	236.844.943.988.462	378.863.373.277.699
- Özelleştirme Bono/Tahvil Anapara Geri Ödemesi	77.282.250.000.000	0	145.766.000.000.000	223.048.250.000.000
- Özelleştirme Bono/Tahvil Faiz Ödemeleri	30.693.662.106.601	1.753.215.080	90.751.716.734.262	121.447.132.055.943
- Diğer Borçlar Faiz/Kur Farkı/Komisyon ve Vergi Ödemeleri	27.267.629.553.236	6.773.134.414.320	327.227.254.200	34.367.991.221.756
DİĞER KULLANIMLAR	134.780.141.284.789	4.116.848.901.862	1.146.015.898.420.890	1.284.912.888.607.540
- Genel Yönetim Giderleri için İdare Bütçesine Aktarılan	6.192.455.623.668	3.057.710.867.500	3.630.000.000.000	12.880.166.491.168
- Hazine'ye Aktarma	126.515.728.878.750	681.148.510.786	1.123.455.251.579.390	1.250.652.128.968.930
- Diğer Kullanımlar	2.071.956.782.371	377.989.523.576	18.930.646.841.501	21.380.593.147.448
TOPLAM KULLANIMLAR	506.661.200.414.425	213.391.283.857.689	1.768.535.624.140.450	2.488.588.108.412.560

* 31 ARALIK 2000 İTİBARIYLA DİR. BANKA MUTAKABATLARI HENÜZ YAPILMADIĞI İÇİN KESİN RAKAMLAR DEĞİLDİR.

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 12

KAYNAKLAR						(\$)
	1986 - 1998	1999	2000*	TOPLAM	(%)	
ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİNDEN TAHSİLAT	4.100.626.274	151.450.709	2.623.866.652	6.875.943.635	72,10	
- Blok Satış Geliri	1.830.661.884	105.845.567	1.482.512.113	3.419.019.564	35,85	
- Tesis ve Varlık Satış Geliri	364.920.456	40.548.564	53.060.511	458.529.531	4,81	
- Halka Arz Geliri	646.917.660	0	820.755.926	1.467.673.586	15,39	
- Uluslararası Kurumsal Arz Geliri	705.305.657	0	260.380.969	965.686.626	10,13	
- İMKB'de Satış Geliri	526.218.766	0	0	526.218.766	5,52	
- Yarım Kalmış Tesis Satış Geliri	3.045.464	522.127	0	3.567.591	0,04	
- Bedelli Devir	23.556.387	4.534.451	7.157.133	35.247.971	0,37	
REHİNLİ HİSSE SATIŞ GELİRİ	60.418.740	0	0	60.418.740	0,63	
TEMETTÜ GELİRİ	1.446.161.412	204.133.691	286.345.942	1.936.641.045	28,31	
KAPSAM. KUR. VERİLEN BORÇ ANAPARA TAHSİL.	12.599.462	0	25.391.481	37.990.943	0,40	
KAPSAM. KUR. VERİLEN BORÇ/TAHVİL FAİZ GEL.	14.492.852	0	16.682	14.509.534	0,15	
DİĞER GELİRLER	10.911.832	2.018.094	3.004.734	15.934.660	0,17	
BORÇLANMA	350.304.887	166.858.841	78.483.877	595.647.605	6,25	
- Özelleştirme Bonusu/Tahvil İhracı	90.440.006	166.858.841	78.483.877	335.782.724	3,52	
- Dış Kredi ve Hibe Kullanımı (1)	259.864.881	0	0	259.864.881	2,72	
TOPLAM KAYNAKLAR	5.995.515.459	524.461.335	3.017.109.368	9.537.086.162	100,00	

Bu tabloda yer alan rakamlar, Özelleştirme Fonu Hesabı ile özelleştirme uygulamalarına ilişkin diğer özel hesaplara nakit giriş tutarlarını göstermektedir.

(1) Özelleştirme uygulamalarında kullanılmak üzere Dünya Bankası tarafından açılan kredi ile bazı uluslararası kuruluşlardan sağlanan kredi ve hibeden kullanılan tutarlar

EK: 13

KULLANIMLAR						(\$)
	1986 - 1998	1999	2000*	TOPLAM	(%)	
ÖZ. KAP. KURULUŞLARA İLİŞKİN ÖDEMELER	3.362.401.348	498.034.322	608.503.844	4.468.939.514	48,80	
- Sermaye İştiraki	2.390.705.237	386.756.941	389.139.116	3.166.601.294	34,58	
- Kredi Biçiminde Verilen Borçlar	533.556.077	97.946.477	189.479.390	820.981.944	8,96	
- Sosyal Yardım Zammı Ödemeleri	45.684.679	3.811.822	3.813.754	53.310.255	0,58	
- Öz. Bağlı İş Kayıtı Tazminatı Ödemeleri	21.423.980	5.098.299	7.423.132	33.945.411	0,37	
- Öz. Sonrası Tazminat v.b. Diğer Personel Ödemeleri	51.453.886	1.590.774	9.751.254	62.795.914	0,69	
- %30 Erken Emeklilik Primi Ödemeleri	10.490.695	1.486.873	733.959	12.711.527	0,14	
- Öz. Gelirinden İlgili Kuruluşlara Ödemeleri	309.086.794	1.343.136	8.163.239	318.593.169	3,48	
ÖZ. UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖDEMELER	219.390.418	3.648.183	9.371.273	232.409.874	2,54	
- Denetim - Danışmanlık Giderleri	46.719.392	2.565.100	1.192.720	50.477.212	0,55	
- İhale İlanı Giderleri	31.402.897	985.542	8.137.167	40.525.606	0,44	
- Reklam ve Tanıtım Giderleri	7.024.906	97.541	41.386	7.163.833	0,08	
- İMKB'de Hisse Senedi Ahmı Giderleri	134.243.223	0	0	134.243.223	1,47	
BORÇ ÖDEMELERİ	600.078.591	15.367.778	372.800.016	988.246.385	10,79	
- Özelleştirme Bono/Tahvil Anapara Geri Ödemesi	313.341.805	0	227.628.764	540.970.569	5,91	
- Özelleştirme Bono/Tahvil Faiz Ödemeleri	130.108.539	3.803	144.605.409	274.717.751	3,00	
- Diğer Borçlar Faiz/Kur Farkı/Komisyon ve Vergi Ödemeleri	156.628.247	15.363.975	565.843	172.558.065	1,88	
DİĞER KULLANIMLAR	1.591.271.096	10.470.365	1.866.468.202	3.468.209.663	37,87	
- Genel Yönetim Giderleri için İdare Bütçesine Aktarılan	30.303.258	7.797.186	5.823.137	43.923.581	0,48	
- Hazine'ye Aktarma	1.525.854.973	1.749.213	1.831.636.437	3.359.240.623	36,68	
- Diğer Kullanımlar	35.112.865	923.966	29.008.628	65.045.459	0,71	
TOPLAM KULLANIMLAR	5.773.141.453	527.520.648	2.857.143.335	9.157.805.436	100,00	

* 31 ARALIK 2000 İTİBARIYLEDİR. BANKA MUTAKABATLARI HENÜZ YAPILMADIĞI İÇİN KESİN RAKAMLAR DEĞİLDİR.

Kaynak: ÖİB, 2001.

BLOK SATIŞ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR / I

	BLOK SATIŞ		SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (ABD doları)	
	TARİHİNDEKİ SATILAN PAY (%)	SATILAN PAY (%)				
BİNAŞ	47,50	47,50	T. KALKINMA VAKFI	29.08.86	250.000.000	373.474
BİGA YEM	40,00	40,00	SİLİVRİ YEM A.Ş.	21.11.86	112.000.000	149.683
BURSA SOĞUK DEPO.	52,00	52,00	BURSA BELEDİYESİ	21.11.86	80.136.000	107.050
YEMTA	20,00	20,00	TARIŞ GN. MDL.	21.11.86	60.000.000	80.187
MANİSA YEM	15,00	15,00	HALİL YURSEVEN	23.07.87	50.000.000	58.411
ISPARTA YEM	15,00	15,00	DR. TURHAN ÖZGÜL	23.07.87	65.000.000	75.935
SAMAŞ	25,00	25,00	TOKAT İL. ÖZEL İDARESİ	23.01.87	98.000.000	131.279
ANSAN - MEDA	88,33	88,33	ATLANTIC IND. LTD.	18.11.88	22.849.970.000	13.000.000
ESKİŞEHİR YEM	45,00	45,00	ZEYTİNOĞLU HOLDİNG	22.05.89	2.250.000.000	1.084.421
AKSARAY YEM	40,00	40,00	H. ÖZOT - M. DEMİRAY	23.05.89	950.000.000	457.867
ÇORUM YEM	30,00	30,00	PANKOBİRLİK	25.05.89	250.000.000	120.491
KAYSERİ YEM	13,33	13,33	KAYSERİ YEM FAB. ORT.	30.05.89	175.000.000	84.344
ANKARA ÇİMENTO	99,30	99,30 (1)	SCF	08.09.89	73.906.470.000	33.000.000
BALIKESİR ÇİMENTO	98,30	98,30 (1)	SCF	08.09.89	51.510.570.000	23.000.000
PINARHİSAR ÇİMENTO	99,90	99,90 (1)	SCF	08.09.89	55.989.750.000	25.000.000
SÖKE ÇİMENTO	99,60	99,60 (1)	SCF	08.09.89	24.635.490.000	11.000.000
ADANA KAĞIT TORBA	60,00	60,00	ÇİTOSAN MEMUR YRD. DER.	15.03.91	1.400.000.000	402.065
TÜRK KABLO	38,00	38,00	NOKIA INT. - FINNISH FUND	17.05.91	43.328.080.000	11.000.000
GÜNEŞ SİGORTA	30,00	30,00	GAN INTERNATIONAL	01.07.91	81.937.359.000	18.900.000
ORDU SOYA	100,00	100,00	TARIM KRE. KOOP.	10.09.91	1.500.000.000	322.762
ÇAYBANK	49,00	49,00	DERVİŞ TEMEL	29.01.92	13.500.000.000	2.465.290
İPRAGAZ	49,33	51,00 (3)	PRIMAGAZ A.G.	27.01.92	350.000.000.000	64.066.776
TAT KONSERVE	17,27	17,27	KOÇ HOLDİNG	28.01.92	41.439.728.000	7.578.534
ÇAMŞAN	26,83	26,83	GÖKHAN POYRAZ	20.02.92	8.000.000.000	1.387.817
RAY SİGORTA	49,65	49,65	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU	08.05.92	69.000.000.000	10.376.455
POLİNAS	30,00	30,00	ÜLKER GIDA	08.05.92	45.000.000.000	6.767.253
MEYSU	96,15	96,15	ÜNAL DOĞAN GRUBU	16.07.92	8.500.000.000	1.229.897
ŞEKER SİGORTA	13,37	13,37	SERT HOLDİNG	06.08.92	6.500.000.000	918.621
ANKARA HALK EKMEK	3,79	3,79	ANK. B.ŞEHİR BELEDİYESİ	18.08.92	600.000.000	84.072
TÜRK TRAKTÖR	33,73	33,73	KOÇ HOLDİNG	23.09.92	56.750.000.000	7.683.247
TRAKMAK	45,00	45,00	KOÇ HOLDİNG	23.09.92	29.250.000.000	3.960.088
GAZİANTEP ÇİMENTO	99,73	99,73	RUMELİ HOLDİNG	03.12.92	434.266.895.418	52.695.898
İSKENDERUN ÇİMENTO	100,00	100,00	OYAK-H. ÖMER SABANCI	02.12.92	509.035.500.000	61.500.000
TRABZON ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ HOLDİNG	03.12.92	268.252.782.759	32.551.000
DENİZLİ ÇİMENTO	100,00	100,00 (4)	MODERN ÇİMENTO	04.12.92	579.376.500.000	70.100.000
ÇORUM ÇİMENTO	100,00	100,00	YİBİTAŞ HOLDİNG	25.12.92	296.730.000.000	35.000.000
SİVAS ÇİMENTO	100,00	100,00	YİBİTAŞ HOLDİNG	25.12.92	249.253.200.000	29.400.000
ŞEKERBANK	10,00	10,00	PANKOBİRLİK	22.02.93	31.823.000.000	3.505.195
TOE	81,35	77,76	SÜPER OTO	14.04.93	75.952.000.000	8.000.000
LADİK ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ ÇİMENTO	21.04.93	553.062.592.574	57.598.687
ŞANLIURFA ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ ÇİMENTO	21.04.93	551.212.296.776	57.405.988
BARTIN ÇİMENTO	99,78	99,78	RUMELİ ÇİMENTO	06.05.93	200.544.522.750	20.568.669
AŞKALE ÇİMENTO	100,00	100,00	ERÇİMSAN	17.06.93	328.436.478.000	31.158.000
BANDIRMA YEM LTD.	24,62	24,62	BANDIRMA SOĞ.HAVA T.A.Ş.	15.11.93	5.000.000.000	374.721
KARS YEM A.Ş.	37,07	37,07	LÜTFÜ KARAMAN ve 14 çalışan	17.11.93	1.138.900.000	85.080
AEG - ETİ A.Ş.	11,11	11,11	AEG Aktiengesellschaft	10.12.93	30.644.025.000	2.199.542
İSTANBUL DEMİR ÇELİK	40,00	40,00	BİRLİK İNŞ. MAD. A.Ş.	10.12.93	2.285.075.923	164.345
GÜNEYSU	67,31	67,31	AYŞE BALCI	24.02.94	6.000.000.000	333.058
LAYNE-BOWLER	4,17	4,17	KONYA ŞEKER FAB. A.Ş.	20.04.94	250.000.000	6.912
SİVAS YEM	3,57	3,57	HALUK DİNÇER	01.06.94	11.250.000	361
HASCAN GIDA	3,40	3,40	ALİ BAYSAL	02.06.94	200.000.000	6.531
TOROS İLAÇ PAZ.	25,00	25,00	TEKNİK SERVİS TİC. A.Ş.	21.06.94	2.000.000.000	64.668
AEG - ETİ	27,85	27,85	AEG Aktiengesellschaft	21.06.94	181.946.682.000	5.871.330
ARA TOPLAM (I)					5.297.359.254.200	713.456.004

(1): Satış sözleşmesinde satılan hisselerin en az %40'ını, satış tarihinden itibaren 5 yıl içinde SCF tarafından halka arz edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak satış işlemi Damstay'ın 25.12.1991 tarihli kararı ile iptal edilmiştir, daha sonra Bakanlar Kurulu tarafından 27.4.1992 tarihinde söz konusu kararın geriye yürütülmeseyceği konusunda prensip kararı alınmıştır. Bu nedenle, satılan hisselerin halka arz işlemi 27.4.1992 tarihinden itibaren 5 yıl içinde gerçekleştirilecektir.

(2): Temmuz 1986'da 10 yıl süre ile net kazım %80'inin tahsil edilmesi koşulu ile imzalanan satış sözleşmesi iptal edilmiş ve Eylül 1991'de 1.5 milyar TL bedel üzerinden yeni bir sözleşme imzalanmıştır.

(3): İPRAGAZ'da %1.67 oranında hisse sahibi olan gerçek kişilerin vekil tayin ettiği Türkiye Petrolleri A.O. ile KOİ arasında 16 Eylül 1991 tarihinde imzalanan protokol ile satışa konu hisse oranı, "yönetim hissesi" olan %51'e tamamlanmıştır.

(4): Satış sözleşmesi uyarınca satılan hisselerin %49'a kadarki, satış tarihinden itibaren 4 yıl içinde Modern Çimento tarafından halka arz edilecektir.

(5): Alıcı firmamız teklifi peşin 3.750.000 DM olup bu tutar, sözleşme imza tarihindeki M.B. döviz satış kuru üzerinden TL'ye, aynı tarihteki çapraz kur üzerinden de ABD Doları'na çevrilmiştir.

(6): Alıcı firma peşin 2.285.075.923 TL tutarındaki satış bedeline ilaveten, İDÇ'nin 1991 ve 1992 yıllarına ilişkin temettü ve kurumlar vergisi istinası borcu olan toplam 758.245.077 TL'yi sözleşme tarihinde ödemştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

BLOK SATIŞ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR / II (devam)

	BLOK SATIŞ		SATIŞ	SATIŞ	SATIŞ	
	TARİHİNDEKİ SATILAN	PAY (%)				BEDELİ
	PAY (%)	PAY (%)	SATIN ALAN KİŞİ/KURULUŞ	TARİHİ	(TL)	(ABD doları)
ALTEK	30,00	30,00	ANMAK HOLDİNG	22.06.94	12.397.078.400	560.000
ÇESTAŞ	2,29	2,29	ÇUKUROVA ELEKTRİK A.Ş.	23.06.94	250.000.000	8.069
ÇANAKKALE SERAMİK	5,80	5,80	İBRAHİM BODUR HOLDİNG	29.12.94	34.022.121.480	387.402
PANCAR MOTOR	16,00	16,00	PANKOBİRLİK	29.12.94	600.000.000	15.650
PAN TOHUM ISLAH	43,93	43,93	ŞEKER SAN. MENSUP. VAKFI	02.01.95	5.000.000.000	129.242
AROMA BURSA MEYVE SI	9,17	9,17	Çalışanlar / ÖMER DURUK	04.01.95	5.503.882.000	136.019
FRUKO - TAMEK	15,66	15,66	TAMEK HOLDİNG	23.01.95	70.000.000.000	1.724.818
TAMEK GIDA	5,54	5,54	TAMEK HOLDİNG	23.01.95	7.500.000.000	184.802
MEKTA	28,00	28,00	TAMEK HOLDİNG	23.01.95	500.000.000	12.320
KONYA ŞEKER	24,00	24,00	Konya-İlgin-Ereğli Pan. Ekici. Bir.	02.02.95	400.000.000.000	9.845.669
NİMSA	97,80	97,80	MEYEP A Marketing A.Ş.	31.03.95	25.244.400.000	600.000
HAVAŞ	100,00	60,00	YAZERS A.Ş.	17.04.95	1.530.540.000.000	36.000.000
SUNTEK	39,00	39,00	SERİM SUNGUROĞLU	07.08.95	1.750.000.000	38.585
ADYAMAN ÇİMENTO	100,00	100,00	TEKSMO GİYİM SAN. A.Ş.	16.08.95	2.447.707.500.000	52.500.000
KÜMAŞ	99,74	99,74	ZEYİNOĞLU HOLDİNG A.Ş.	28.09.95	5.277.624.629.051	108.100.000
SÜMERBANK	100,00	100,00	İPEKS TEKSTİL SAN. A.Ş.	17.10.95	5.217.384.340.000	103.460.000
KÖYTAŞ	85,59	85,59	A.B.G. Ortak Girişimi	28.11.95	8.120.100.000	150.000
ÇİNKÜR	98,41	98,41	K.M.M. Kayseri Maden Metal A.Ş.	22.05.96	1.084.118.000.000	14.000.000
ELAZIĞ ÇİMENTO	99,89	99,89	OYAK / GAMA A.Ş.	12.06.96	2.202.489.400.000	27.850.000
VAN ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ ÇİMENTO A.Ş.	12.06.96	1.937.558.000.000	24.500.000
LALAPAŞA ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ ÇİMENTO A.Ş.	14.06.96	10.037.713.260.000	125.890.000
KARS ÇİMENTO	100,00	100,00	ÇİMENTAŞ GRUBU	18.06.96	1.779.755.250.000	22.250.000
GÜMÜŞHANE ÇİMENTO	95,46	95,46	PREKON İNŞAAT SAN. A.Ş.	05.07.96	288.505.000.000	3.500.000
ERGANİ ÇİMENTO	100,00	100,00	RUMELİ ÇİMENTO SAN. A.Ş.	03.04.97	5.971.062.000.000	46.700.000
PETLAS	99,97	99,97	KOMBASSAN HOLDİNG A.Ş.	06.05.97	4.874.155.000.000	35.750.000
ÇEMAŞ	49,61	49,61	İŞIKLAR HOLDİNG A.Ş.	06.05.97	293.131.000.000	2.150.000
ÇİMİHOL	30,42	30,42	İŞIKLAR HOLDİNG A.Ş.	06.05.97	122.706.000.000	900.000
ANADOLUBANK	100,00	100,00	MEHMET RÜŞTÜ BAŞARAN	07.05.97	9.518.025.000.000	69.500.000
FİLYOS ATEŞ TUĞLASI	100,00	100,00	Zonguldak Yatırım Makinaları A.Ş.	13.05.97	2.477.112.000.000	18.150.000
DENİZBANK	100,00	100,00	ZORLU HOLDİNG	29.05.97	9.261.120.000.000	66.000.000
BOZÜYÜK SERAMİK A.Ş.	100,00	100,00	ERCAN MADENCİLİK A.Ş.	01.10.97	2.088.600.000.000	12.000.000
KURTALAN ÇİMENTO	100,00	100,00	CANLAR OTO İNŞ. SAN. VE TİC. A.Ş.	09.01.98	5.916.174.000.000	28.100.000
ETİBANK	100,00	100,00	MEDYA-İPEK HOLDİNG A.Ş.	02.03.98	35.749.450.000.000	155.500.000
HAVAŞ	40,00	40,00	TURGAY CİNER	30.03.98	6.527.577.000.000	27.100.000
SİVAS DEMİR ÇELİK İŞL.	99,99	99,99	SİVAS SAN. YATIRIM VA TİC. A.Ş.	24.04.98	1.648.776.250.000	6.655.000
KONYA KROM MAN. A.Ş.	100,00	100,00	KONYA SELÇUKLU SAN. TİC. A.Ş.	05.06.98	10.490.018.000.000	40.700.000
YARIMCA PORSELEN	100,00	100,00	EVYAP SAN. TİC. A.Ş.	09.07.98	8.193.215.000.000	30.500.000
ÇANTAŞ	25,00	25,00	AHMET YILDIZ	01.03.00	58.056.416.000	101.000
TUNGAŞ	15,00	15,00	FENİŞ YEM SAN. VE TİC. A.Ş.	01.03.00	73.805.160.000	130.000
ANKARA HALK EKMEK	0,01	0,01	BELYA-ANK. BAS. YAY. A.Ş.	01.03.00	2.921.476.550	5.150
ÖBİTAŞ	16,74	16,74	T. HALK BANKASI PERS. YRD. VAK	01.03.00	9.025.360.000	16.000
PANCAR EKİCİLERİ BİR.	10,00	10,00	ŞEKERBANK T.A.Ş.	22.03.00	11.957.096.500	20.500
MAKSAN	2,50	2,50	REHA TEMİZEL	24.03.00	27.482.122.000	47.000
DENİZ NAKLİYATI T.A.Ş.	99,99	99,99	ARMATÖRLER DEN. VE NAK. A.Ş.	24.03.00	34.550.577.000.000	59.000.000
LİMAN İŞL. VE NAK.	0,84	0,84	EGELİM EGE LİMAN HİZ. A.Ş.	29.03.00	86.489.700.000	150.000
MAN KAMYON OTO	0,37	0,37	AHMET UYGURMEN	29.03.00	43.816.200.000	75.000
DOŞAN KONSERVE	0,04	0,04	UNILEVER HOLDİNG A.Ş.	30.03.00	29.344.800.000	50.000
BALIKESİR PAM. DOK.	1,25	2,18 (1)	A. RONA YIRCALI	03.04.00	1.798.621.600	3.050
AYDIN TEKSTİL İŞL. **	0,01	0,02 (2)	AYFER YÜKSEL	04.04.00	4.372.630.400	7.400
ÜLFET GIDA	0,68	0,68	AYFER YÜKSEL	04.04.00	4.412.187.160	7.460
KASTAŞ KARADENİZ ÇİM.	0,01	0,01	AYFER YÜKSEL	04.04.00	534.760.880	905
OYTAŞ İÇ VE DIŞ TİC.	0,05	0,05	AYFER YÜKSEL	04.04.00	10.931.576.000	18.500
MARS TİCARET	3,33	3,33	AYFER YÜKSEL	04.04.00	768.164.800	1.300
CEYHAN SAN. TİC.	0,04	0,04	AYFER YÜKSEL	04.04.00	827.254.400	1.400
GÜVEN SİGORTA	99,91	99,91	TARIM KREDİ KOOP. MRK. BİR.	04.04.00	6.742.484.400.000	11.400.000
TOE TÜRK OTO.	10,31	10,31	YAPI VE TİC. A.Ş.	05.04.00	94.584.800.000	160.000
ARA TOPLAM (II)					177.259.593.937.221	1.143.242.241

(1) Şirketin Özelleştirme İdaresinde bulunan kamu payı % 1,25 olup, Sümer Holding A.Ş.'de bulunan % 0,93 hissesi ile birlikte toplam % 2,18'i özelleştirilmiştir.

(2) Şirketin Özelleştirme İdaresinde bulunan kamu payı % 0,0015 olup, Sümer Holding A.Ş.'de bulunan % 0,0279 hissesi ile birlikte toplam % 0,02'i özelleştirilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

BLOK SATIŞ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR / III (devam)

	BLOK SATIŞ TARİHİNDEKİ SATILAN		SATIN ALAN KİŞİ/KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (ABD doları)
	PAY (%)	PAY (%)				
ANKARA T. SİG. ŞİR.	84,50	84,50	POLİS BAKIM VE YARD. SANDIĞI	20.04.00	3.747.200.000.000	6.250.000
EGE ET MAM.	7,71	7,71	ÇİPAŞ A.Ş.	05.05.00	28.195.287.500	47.500
İMSA	1,01	1,01	ELİT ELEKT. CİH. A.Ş.	09.05.00	2.069.042.500	3.500
METAL KAPAK	18,66	18,66	HAS HOLDİNG A.Ş.	09.05.00	5.143.048.500	8.700
TÜSTAŞ	63,87	63,87	EKBER TOPAL	25.08.00	299.541.880.000	460.000
ETÜDAŞ	18,76	18,76	ERBAYSU YEM SAN. LTD	28.08.00	33.535.667.000	51.500
AŞIL ÇELİK	96,64	96,64	YAZICI-GÜRIŞ-PARŞAN	29.08.00	85.664.175.000.000	131.000.000
KÖY-TÜR	20,00	20,00	KÖY-TÜR HOLDİNG A.Ş.	29.08.00	163.889.446.000	251.000
AYMAR YAĞ	11,06	11,06	ÜNİLEVER SAN. VE TİC. A.Ş.	31.08.00	590.703.455.000	905.000
TOROS GÜBRE	14,48	14,48	TEKFEN SAN. YAT. A.Ş.	09.10.00	5.703.891.000.000	8.500.000
OLGUN ÇELİK	15,00	15,00	HALK BANK PERS. YRD. VAKFI	23.11.00	515.588.800.000	800.000
ARA TOPLAM (III)					96.753.932.626.500	148.277.200
BLOK SATIŞ TOPLAMI					279.310.885.817.921	2.004.975.445

Toplam satış tutarları brüt satış hasılatını göstermektedir. ABD Doları ve DM cinsinden teklif tutarlarının TL'ye çevrilmesinde M.B. döviz satış kuru ve efektif satış kuru, DM cinsinden teklif tutarlarının ABD Doları'na çevrilmesinde M.B. çapraz kuru, TL cinsinden teklif tutarlarının ABD Doları'na çevrilmesinde ise M.B. döviz alış kuru kullanılmıştır. Kullanılan kurlar, sözleşme imza tarihindeki değerlerdir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

HALKA ARZ + BLOK SATIŞ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR

	BLOK SATIŞ veya HALKA ARZ TARİHİNDEKİ PAY (%)	SATILAN veya HALKA ARZ EDİLEN KAMU PAYI (%)	SATIN ALAN KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	BLOK SATIŞ veya HALKA ARZ BEDELİ (TL)	BLOK SATIŞ veya HALKA ARZ BEDELİ (\$)	BEHER HİSSE HALKA ARZ FİYATI (TL)	HALKA ARZ BAŞVURU SAYISI
AFYON ÇİMENTO								
- Blok Satış	99,60	51,00	SCF	08.09.1989	29.114.670.000	13.000.000		
- Halka Arz	48,60	39,87	Halka Arz	21-26.03.1991	29.899.650.000	8.422.698	30.000	12.591
TOFAŞ OTO TİC.								
- Blok Satış	39,00	16,00	FIAT AUTO S.p.A.	22.02.1991	42.204.800.000	13.203.441		
- Halka Arz	23,00	1,36	Halka Arz	13-14.06.1991	4.075.200.000	966.248	15.000	3.147
NİĞDE ÇİMENTO								
- Halka Arz	99,84	12,72	Halka Arz	13-14.05.1991	10.494.000.000	2.647.286	165.000	1.125
- Blok Satış	87,12	87,10	OYAK-SABANCI	23.03.1992	139.328.550.000	22.500.000		
ÇUKUROVA ELEKT.								
- Halka Arz	18,65	5,45	Halka Arz	16-17.04.1990	96.995.475.000	38.829.409	23.750	22.184
- Blok Satış	11,50	11,25	RUMELİ ELEKT.	16.02.1993	740.332.586.781	81.096.791		
KEPEZ ELEKTRİK								
- Halka Arz	42,05	8,14	Halka Arz	16-17.04.1990	23.457.024.000	9.390.359	14.400	8.320
- Blok Satış	25,39	25,39	RUMELİ ELEKT.	16.02.1993	302.708.401.452	33.158.988		
NETAŞ								
- Blok Satış	49,00	20,00	NTL	01.03.1993	215.134.920.000	26.000.000		
- Halka Arz	29,00	7,75	Halka Arz	3-5.11-12.3.1993	80.522.310.000	8.723.623	8.250	4.897
GİMA								
- Halka Arz	54,68	4,15	Halka Arz	3-4.06.1991	1.660.900.000	406.902	4.000	283
- Blok Satış	50,38 *	94,05	BILFER-DEDEMAN	02.03.1993	201.000.000.000	21.787.413		
TELETAŞ								
- Halka Arz	40,00	22,00	Halka Arz	29.02-2.03.1988	15.399.995.000	13.090.225	5.000	41.695
- Blok Satış	18,00	18,00	ALCATEL B.V.	19.08.1993	245.455.048.800	21.002.400		
USAŞ								
- Blok Satış	100,00	70,00	SAS	09.02.1989	32.014.842.000 **	14.450.000		
- Halka Arz	30,00	30,00	Halka Arz	20-22.10.1993	191.999.968.000	15.205.871	32.000	4.672
PETROL OFİSİ A.Ş.								
- Halka Arz	100,00	4,02	Halka Arz	27-29.5.1991	57.863.200.000	14.386.888	4.000	17.206
- Blok Satış	93,30	51,00	İŞ DOĞAN A.Ş.	21.07.2000	800.965.620.000.000	1.260.000.000		
TOPLAM					803.425.281.541.033	1.618.268.542		116.120
					Halka Arz	512.367.722.000	112.069.509	
					Blok Satış	802.912.913.819.033	1.506.199.033	

Toplam satış tutarları brüt satış hasılatını göstermektedir.

* : Gıma'daki % 50.376 KOİ hissesi, bu kuruluşta bulunmayan ve satış yetkisi KOİ'ye verilen Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'ne ait % 43.672 oranındaki hisselerle birlikte toplam % 94.048 oranı üzerinden satılmıştır.

** : Peşin blok satış bedeline ilaveten 10 yıl süre ile vergi sonrası karın % 21'i alınmaktadır.

1) Halka arz edilen kamu payı, şirketlerin toplam sermayeleri üzerinden hesaplanmıştır.

2) Beher hisse satış fiyatları, 1000 TL nominal değerinde hisse senedi fiyatlarını göstermektedir.

3) ABD Doları cinsinden teklif tutarları satış tarihindeki T. C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden TL'ye, TL cinsinden alınan teklif tutarları ise satış tarihindeki döviz alış kuru üzerinden ABD Dolarına çevrilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 16

HALKA ARZ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR

	HALKA ARZ TARİHİNDEKİ PAY (%)	HALKA ARZEDİLEN KAMU PAYI (%)	HALKA ARZ TARİHİ	BEHER HİSSE SATIŞ FIYATI (TL)	TOPLAM SATIŞ TUTARI (TL)	TOPLAM SATIŞ TUTARI (\$)	BAŞVURU SAYISI
ERDEMİR	48,65	2,93	9-10.04.1990	11.750	132.392.537.500	53.105.711	33.953
ARÇELİK	13,32	5,83	30.4/1.5.1990	21.500	50.162.080.000	19.890.196	12.618
BOLU ÇİMENTO	34,50	10,38	30.4/1.5.1990	12.750	20.851.860.000	8.268.150	8.157
ÇELİK HALAT	19,42	13,25	30.4/1.5.1990	13.750	19.545.563.450	7.750.179	6.517
PETKİM	99,97	8,08	18-29.6.1990	2.500 *	397.177.512.500	150.617.183	76.119
KONYA ÇİMENTO	39,87	31,13	24-25.10.1990	25.000	48.619.750.000	17.663.979	6.396
ÜNYE ÇİMENTO	49,21	2,86	1-2.11.1990	10.000	2.570.500.000	927.162	281
MARDİN ÇİMENTO	46,23	25,46	22-23.11.1990	50.000	25.463.750.000	9.161.501	1.280
THY	100,00	1,55	29.11-7.12.1990	3.000	13.925.250.000	4.976.165	2.488
ADANA ÇİM. (A)	23,86	17,16	18-20.2.1991	270.000	79.128.900.000	25.162.623	3.355
ADANA ÇİM. (C)	23,42	17,16	18-20.2.1991	30.000	8.792.100.000	2.795.847	3.355
MİGROS	42,22	36,40	25-26.2.1991	8.000	18.199.200.000	5.609.246	3.951
DİTAŞ	14,77	2,51	6-7.5.1991	7.000	864.500.000	219.411	1.263
TÜPRAŞ	100,00	1,66	27-29.5.1991	2.000	24.278.800.000	6.036.589	15.456
TOFAŞ TÜRK (I)	23,13	0,85	13-14.6.1991	19.000	25.809.600.000	6.119.572	3.147
TOFAŞ TÜRK (II)	4,46	0,13	4-7.3.1994	72.000	56.642.400.000	2.824.239	801
T. İŞ BANKASI (C)	12,30	4,90	4-6.5.1998	26.000 ***	59.826.613.600.000	240.702.529	80.978
TÜPRAŞ (A)	96,42	23,88	5-7.4.2000	31.000 ***	496.515.357.493.000	839.028.679	369.566
TOPLAM					557.266.395.396.450	1.400.858.961	629.681

* PETKİM hisse senetlerinin halka arz sırasında, daha önce 1987 yılında ihraç edilen PETKİM tahvil sahiplerine ayrı bir imkân tanıtarak ve beher hisse 2.250 TL'den satılmıştır. Bu çerçevede PETKİM tahvil sahibi 1.762 kişiye yaklaşık 62 milyar TL tutarında hisse senedi satış gerçekleştirilmiştir.

** Beher hisse satış fiyatı, indirim oranına göre 23.400 TL ile 26.000 TL arasında değişmektedir.

*** Beher hisse satış fiyatı, indirim oranına göre 26.350 TL ile 31.000 TL arasında değişmektedir.

1 Halka arz edilen kamu payı, şirketlerin toplam sermayeleri üzerinden hesaplanmıştır.

2-Beher hisse satış fiyatları, 1000 TL nominal değerinde hisse senedi fiyatlarını göstermektedir.

3 Adana Çimento A ve C grubu hisse senetleri, TOFAŞ Oto Ticaret ve TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası hisse senetleri ile TÜPRAŞ ve POAŞ hisse senetleri birlikte ve birbir oranında halka arz edilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 17

ULUSLARARASI PİYASALARDA KURUMSAL ARZ YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLEN KURULUŞLAR

	ARZ TARİHİNDEKİ PAY (%)	ARZEDİLEN KAMU PAYI (%)	ARZ TARİHİ	BEHER HİSSE SATIŞ FIYATI (\$)	TOPLAM SATIŞ TUTARI (TL)	TOPLAM SATIŞ TUTARI (\$)
TOFAŞ TÜRK	21,13	16,67	03.03.1994	3,30	6.682.308.600.000	330.000.000
T. İŞ BANKASI (C)	12,30	7,39	4-6.05.1998	0,10	97.418.944.480.000	391.949.083
TÜPRAŞ (A)	96,42	6,77	5-7.04.2000	0,05	157.121.418.335.123	263.491.985
TOPLAM					261.222.671.415.123	987.441.068

1 toplam satış tutarları net satış hasılatını göstermektedir. Satış tutarlarının döviz cinsinden değeri, halka arzın başlangıç tarihindeki 1.Ü. Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden hesaplanmıştır.

1 Arz edilen kamu payı, toplam şirket sermayesi üzerinden hesaplanmıştır.

2 Beher hisse satış fiyatı, 1000 TL nominal değerinde hisse senedi fiyatlarını göstermektedir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER

	SATIŞ		SATIN ALAN KİŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (\$)
	TARİHİNDEKİ PAY (%)	SATILAN PAY (%)				
YEM SANAYİİ A.Ş.						
Tavşanlı Yem San.A.Ş.	4,83	4,83	Mustafa Nadir Uysal	14.04.1993	155.000.000	16.359
Balıksan A.Ş.	15,00	15,00	Yavuz Ali Oğuz	14.04.1993	191.000.000	20.158
Çukoyem Ltd. Şti	4,00	4,00	Ceyhan San. Tic. İşl. A.Ş.	15.04.1993	65.000.000	6.834
Çaycuma Yem Fabrikası	-	-	Yurtbay Ltd. Şti.	23.07.1993	12.771.500.000	1.133.088
Adıyaman Yem Fabrikası	-	-	Güçlü Yem San. ve Tic. A.Ş.	01.11.1993	6.200.000.000	478.136
Korkuteli Yem Fabrikası	-	-	Korkutelim Yem San.A.Ş.	02.11.1993	12.000.000.000	919.762
Samsun Yem Fabrikası	-	-	Samsun Yem San. A.Ş.	02.11.1993	42.000.000.000	3.219.168
Acıpayam Yem Fabrikası	-	-	Acıpayam Yem San. A.Ş.	03.11.1993	10.500.000.000	801.847
Bursa Yem Fabrikası	-	-	Van-Er Gıda San. Ltd. Şti.	03.11.1993	27.000.000.000	2.061.893
Çankırı Yem Fabrikası	-	-	Çan-Yem Çankırı Yem A.Ş.	03.11.1993	11.500.000.000	878.214
Devrekani Yem Fabrikası	-	-	Oruçoğlu Ltd. Şti.	03.11.1993	6.298.080.000	480.000
Elazığ Yem Fabrikası	-	-	Elazığ Yem San. A.Ş.	03.11.1993	13.635.033.498	1.039.176**
Göksun Yem Fabrikası	-	-	Befa İnş. Tic. San.A.Ş.	03.11.1993	12.000.000.000	916.397
Yatağan Yem Fabrikası	-	-	Yatağan Yem San. A.Ş.	03.11.1993	18.000.000.000	1.374.596
Konya Yem Fabrikası I	-	-	Hüsnü Özbek Mad.Ltd.	12.11.1993	5.000.000.000	377.119
Konya Yem Fabrikası II	-	-	Hüsnü Özbek Mad.Ltd.	12.11.1993	21.000.000.000	1.583.898
Uşak Yem Fabrikası	48,00	48,00	Mahmut Özgöbek	16.11.1993	9.000.000.000	676.065
Kızıltepe Yem Fabrikası	-	-	Karaboğa A.Ş.	20.04.1994	1.500.000.000	47.485
Adapazarı Yem Fabrikası	-	-	Yılmaz Trans Gıda Mad. A.Ş.	21.04.1994	3.081.300.000	100.000
Ezürum Yem Fabrikası	-	-	Has Nur Yem San. Ltd. Şti.	21.04.1994	6.615.500.000	215.129
Sürt Yem Fabrikası	-	-	Refik Kızılay	21.04.1994	1.000.000.000	32.519
Diyarbakır Yem Fabrikası	-	-	Ank Kartdeşler Yem Ltd.	22.04.1994	9.364.000.000	315.886
Tunceli Yem Fabrikası	-	-	Feniş Yem San. Tic. A.Ş.	22.04.1994	2.000.000.000	67.468
Tatvan Yem Fabrikası	-	-	Rona Otomotiv Koll. Şti.	22.04.1994	3.250.000.000	109.636
Malatya Arsanı	-	-	Zübeyde Gündoğdu	11.05.1994	13.500.000	385
Van Yem San. Fabrikası	-	-	Van Yem San. A.Ş.	12.05.1994	9.800.000.000	286.329
İstanbul Yem Fabrikası	-	-	Jet Ulusal Gıda San. A.Ş.	13.05.1994	115.000.000.000	3.438.894
Kırklareli Yem Fabrikası	-	-	Tar.Kre.Koop.Merkez Bir.	16.01.1995	23.043.478.261	577.574
Hilvan Yem Fabrikası	-	-	Osman Baysal	28.02.1995	1.050.000.000	25.371
Muş Yem Fabrikası	-	-	Ahmet Alak	03.04.1995	9.069.565.217	217.324
YEM'E AİT VARLIKLAR TOPLAMI					392.102.956.976	21.416.710
ÇİNKÜR Çinko Kurşun Metal San. A.Ş.						
Celaldağ Maden Sahası Ruhsat Devri			Antaş Madencilik Ltd.	20.06.1995	3.250.000.000	77.172
Pozantı Maden Sahası Ruhsat Devri			İbrahim Doğan	20.06.1995	33.000.000	784
Koyulhisar Maden Sahası Ruhsat Devri			Menka A.Ş.	25.08.1995	500.000.000	11.879
ÇİNKÜR'A AİT VARLIKLAR TOPLAMI					3.783.000.000	89.835
SİVAS DEMİR ÇELİK T.A.Ş.						
Ankara - Gaziosmanpaşa'da Bir Daire			Yavuz Özen	07.09.1995	11.200.000.000	237.419
SİVAS DEMİR ÇELİK'E AİT VARLIKLAR TOPLAMI					11.200.000.000	237.419
TESTAŞ T. ELEK. SAN.A.Ş.						
Aydın Tesisleri			Tawain Fırstotum Aydın Elek.A.Ş.	20.12.1995	65.371.750.000	1.150.000
TESTAŞ'A AİT VARLIKLAR TOPLAMI					65.371.750.000	1.150.000
TÜRK HAVA YOLLARI						
3 Adet B-727 Tipi Uçak			Top Air Havacılık Tic. ve San. A.Ş.	29.03.1996	637.893.000.000	9.000.000
THY TOPLAMI					637.893.000.000	9.000.000

(*) : Devrekani Yem Fabrikası, ABD Doları üzerinden satılmıştır. 480.000 \$ tutarındaki teklifin TL değeri, satış tarihindeki T.Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru kullanılarak hesaplanmıştır.

(**) : Alıcı firmamız Elazığ Yem Fabrikası için verdiği teklif 1.761.300 DM'dir. Bu tutar, satış tarihindeki T. Cumhuriyet Merkez Bankası DM döviz satış kuru üzerinden TL'ye ve aynı tarihteki çapraz kur üzerinden ABD Doları'na çevrilmiştir.

**ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK
PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER (Devam)**

	SATIŞ		SATIN ALAN KİŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ	SATIŞ
	TARİHİNDEKİ PAY (%)	SATILAN PAY (%)			BEDELİ (TL)	BEDELİ (\$)
T. SÜT ÜRÜNLERİ A.Ş.						
İzmir-Tire Süt Top. Merk.	-	-	Levent Yatkan	10.05.1993	505.000.000	51.750
Çatalca Süt Top. Merk.	-	-	Z. Yücel - A. Hasbayram	13.05.1993	675.250.000	67.912
Denizli Acıpayam Arsası	-	-	Dr. İsa Tuzcu	16.07.1993	451.000.000	40.277
Adana Süt ve Mam. İşl.	-	-	Seytaş A.Ş.	20.07.1995	56.000.000.000	1.264.394
Afyon Süt Mam. İşl.	-	-	Afyon Gıda San.	20.07.1995	40.000.000.000	903.138
Amasya Süt ve Mam. İşl.	-	-	Oğraş Top.San.Ltd.Şti.	20.07.1995	25.000.000.000	563.749
Bayburt Süt ve Mam. İşl.	-	-	Vural Işar	20.07.1995	18.600.000.000	419.429
Çan Süt Mam.İşl.	-	-	Tikveşli A.Ş.	20.07.1995	16.000.000.000	361.255
Çankırı Süt ve Mam. İşl.	-	-	Aytaç Dış Tic.Yat.San.A.Ş.	20.07.1995	21.000.000.000	473.549
Erzincan Süt ve Mam. İşl.	-	-	Asır A.Ş.	20.07.1995	16.000.000.000	360.799
Erzurum Süt ve Mam.İşl.	-	-	Özatalay İnş.Tur.Tic.Ltd.	20.07.1995	18.000.000.000	405.899
Eskişehir Süt ve Mam.İşl.	-	-	Mis Süt A.Ş.	20.07.1995	40.000.000.000	901.998
Havsa Süt Mam.İşl.	-	-	Trakyabilik	20.07.1995	64.000.000.000	1.443.197
Siverek Süt İşl.	-	-	Ali Murat Bucak	20.07.1995	6.000.000.000	135.300
Yatağan Süt işl.	-	-	Bodrum Su Ürün. Paz.Ltd.Şti.	20.07.1995	32.000.000.000	721.598
Yüksekova İşl.	-	-	Şükri Acar	20.07.1995	5.000.000.000	112.750
Trabzon İşletmesi	-	-	Demçay A.Ş.	20.07.1995	36.000.000.000	812.825
Solakh Süt Top.Mer.	-	-	Cuma Şanlyurt	26.07.1995	4.000.000.000	89.174
Sinop Süt ve Mam.İşl.	-	-	Recep Özdemir	28.07.1995	17.000.000.000	378.712
Bahkesir Süt ve Mam. İşl.	-	-	Mar Tüketim Mad. İth.İhrac.A.Ş.	31.07.1995	144.000.000.000	3.208.556
Burdur Süt ve Mam.İşl.	-	-	Mis Süt A.Ş.	31.07.1995	121.000.000.000	2.696.078
İzmir Süt ve Mamülleri İşl.	-	-	Mis Süt A.Ş.	31.07.1995	305.000.000.000	6.795.900
Lalahan Süt ve Mam.İşl.	-	-	Mis Süt A.Ş.	31.07.1995	110.000.000.000	2.450.980
Muş Süt ve Mam.İşl.	-	-	Muş Ovası Süt Ür.San.Tic.A.Ş.	01.08.1995	5.500.000.000	122.111
Adilcevaz Süt ve Mam.İşl.	-	-	Adilcevaz Sulama Kooperatifi	04.08.1995	7.500.000.000	165.366
Ceylanpınar Arsası	-	-	Veysi Göllü - Ahmet Güntekin	04.08.1995	4.000.000.000	88.195
Aksaray Süt ve Mam.İşl.	-	-	Aksaray Aksüt Mam.Ltd.Şti.	08.08.1995	39.000.000.000	854.626
Sivas Süt ve Mam.İşl.	-	-	Fah-Sel sanayi Ürünleri Ltd.Şti.	08.08.1995	18.100.000.000	396.634
Şebinkarahisar Arsası	-	-	Ünsal Uluçeken	10.08.1995	2.200.000.000	48.025
Elazığ Süt ve Mam.İşl.	-	-	Elsüt A.Ş.	16.08.1995	22.000.000.000	466.972
İstanbul Süt ve Mam.İşl.	-	-	Süt End.Kuruluşları A.Ş.	29.08.1995	1.420.000.000.000	29.740.088
SEK isim hakkı	-	-	Süt End.Kuruluşları A.Ş.	29.08.1995	380.000.000.000	7.958.615
Bolu Süt ve Mam.İşl.	-	-	Abant Süt Ortak Girişimi	31.08.1995	71.000.000.000	1.484.021
Tunceli Süt Toplama Mcr.	-	-	Celal Yaşar	31.08.1995	15.000.000.000	313.525
Çorum Süt ve Mam.İşl.	-	-	Cansüt Gıda San.	08.09.1995	22.500.000.000	476.957
Diyarbakır Süt ve Mam.İşl.	-	-	H.M.Adnan Çelebisir	22.11.1995	35.000.000.000	661.338
Adıyaman Süt ve Mam.İşl.	-	-	Ahmet Yaşar Öncel	23.11.1995	12.000.000.000	226.745
Devrek Süt ve Mam.İşl.	-	-	Baçoğlu A.Ş.	23.11.1995	22.000.000.000	415.698
Silivri Süt Toplama Merk.	-	-	Klas Alışveriş Merk.Dış.Tic.A.Ş.	24.11.1995	8.000.000.000	149.695
Aydın Köşk Arsası	-	-	Sema Tar.Hay.Tur.Pet.Ür.San.A.Ş.	08.12.1995	24.000.000.000	432.261
Kastamonu Süt ve Mam.İşl.	-	-	Saf Süt Gıda San.Tic.A.Ş.	22.12.1995	16.000.000.000	279.393
Yenice Süt Toplama Merk.	-	-	Süleyman Çalışkan	06.02.1998	3.800.000.000	17.410
Giresun Süt ve Mam.İşl.	-	-	Hayri Bakıcı Ortak Girişim Grubu	05.06.1998	170.025.000.000	662.865
SEKE AİT VARLIKLAR TOPLAMI					3.393.856.250.000	69.619.759
DENİZ NAKLİYATI T.A.Ş.						
3 Tanker	-	-	Beşiktas Den. San. A.Ş.	18-22.8.1995	617.809.060.000	12.980.000
Üsküdar Binası	-	-	Vadim İnş. Taah.ve Tic. A.Ş.	30.07.1998	4.397.575.000.000	16.250.000
DENİZ NAKLİYATI'NA AİT VARLIKLAR TOPLAMI					5.015.384.060.000	29.230.000
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.						
Ankara-Bahçelievler Bin.	-	-	Yurtkur Vafka	12.07.1995	33.000.000.000	741.957
Ankara-Gaziosmanpaşa B.	-	-	Türk Parlamenter Birliği	25.07.1995	58.300.000.000	1.305.945
PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.					91.300.000.000	2.047.902

Kaynak: ÖİB, 2001.

**ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK
PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER (Devam)**

	SATIŞ TARİHİNDEKİ SATILAN		SATIN ALAN KİŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (\$)
	PAY (%)	PAY (%)				
EBK ET VF BALIK ÜRÜNLERİ A.Ş.						
Manisa Lojman Arsası	-	-	Musa Kâk (Kâk İnşaat)	07.07.1995	8.050.000.000	182.747
İskenderun Soğuk Depo Ars.	-	-	Bilfer Madencilik A.Ş.	10.07.1995	36.010.000.000	813.234
Çerkezköy Arsası	-	-	Özür Kablo San. Ltd. Şti.	10.07.1995	66.800.000.000	1.508.582
Gülbaşı-Oğulbey Arsası	-	-	Cihan-Kur İnş. san.Tic. A.Ş.	10.07.1995	77.500.000.000	1.750.226
Ankara Komb. Arsası	-	-	Gimat	11.08.1995	1.350.000.000.000	29.209.399
Afyon Et Kombinasi	-	-	Özerler Holding A.Ş.	16.08.1995	50.000.000.000	1.061.301
Suluova Et Kombinasi	-	-	Amasya Pancar Ekicileri Koop.	16.08.1995	37.000.000.000	785.363
Malatya Et Kombinasi	-	-	Malet Malatya Et Ü. San.A.Ş.	16.08.1995	31.000.000.000	658.006
Kars Et Kombinasi	-	-	Çelikler Turizm Ltd.Şti.	17.08.1995	20.000.000.000	422.306
Elazığ Et Kombinasi	-	-	Elazığ Et Ü. Ent. Tes. A.Ş.	17.08.1995	40.000.000.000	844.612
Şanlıurfa Et Kombinasi	-	-	Dem-ET Demir Et. Ent. Tes. A.Ş.	18.08.1995	28.000.000.000	591.741
Tatvan Et Kombinasi	-	-	Tat-ET Entegro Et San. A.Ş.	21.08.1995	19.000.000.000	401.437
Bayburt Et Kombinasi	-	-	Nurtat Koloğlu A.Ş.	25.08.1995	23.000.000.000	481.534
Bursa Et Kombinasi	-	-	Et-Ba Bursa Ortak Girişim A.Ş.	29.08.1995	60.000.000.000	1.256.623
Ersan A.Ş.	99,83	99,83	Erzincan Pancar Ekicileri Koop.	31.08.1995	6.000.000.000	125.410
Kastamonu Et Kombinasi	-	-	Kastamonu Et Gıda A.Ş.	08.09.1995	30.000.000.000	637.796
Ağrı Et Kombinasi	-	-	Ağ-ET Ağrı Ent. Tesisleri A.Ş.	11.09.1995	25.000.000.000	532.413
Kırıkkale Keskin Arsası	-	-	Kubilay GEÇER	11.02.1999	1.864.544.000	5.500
Siirt Arsası	-	-	Kızılay Yem Sanayi A.Ş.	11.02.1999	4.576.608.000	13.500
Ankara Bala Arsası	-	-	İsmet Hilmi BALCI	12.02.1999	8.672.040.000	25.500
Kayseri Soğ. Depo Arsası	-	-	Hakkı AHMETOĞLU	15.02.1999	18.784.975.000	55.000
Kırıkkale Çelebi Arsası	-	-	Aslan YILDIRIM	15.02.1999	6.830.900.000	20.000
Erzincan Soğ. Depo Arsası	-	-	Emirali KARAKUŞ	15.02.1999	3.586.222.500	10.500
Malatya Kombina Arsası	-	-	MALET A.Ş.	19.02.1999	18.973.240.000	55.000
Sakarya Kombina Arsası	-	-	Mahmut ARSLAN	24.02.1999	4.200.460.850	11.950
Sakarya Kombina Arsası	-	-	Erhan YILMAZ	24.02.1999	15.729.759.250	44.750
Sivas Et Kombinasi	-	-	Sivas Ticaret Borsası	21.02.2000	694.914.325.000	1.225.000
Burdur Et Kombinasi	-	-	Burdur Güçbirliği Gıda San. ve Tic. A.Ş.	25.02.2000	496.765.500.000	875.000
Eskişehir Et Kombinasi	-	-	Çelikler Turizm ve Gıda Tic. Ltd.Şti.	28.02.2000	670.913.880.000	1.176.000
Gaziantep Et Kombinasi	-	-	G.antepe Et Kom. Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.	03.03.2000	618.217.125.000	1.075.000
134 Arsa	-	-	MUHTELİF	07.07.2000	1.053.089.631.531	1.688.333
EBK'YA AİT VARLIKLAR TOPLAMI					5.524.479.211.131	47.543.763
KÖYTEKS YATIRIM HOLDİNG A.Ş.						
Yerköy Tes. ait 4 Arsa	-	-	Yerköy Ticaret Borsası	22.08.1995	914.383.750	19.236
Yerköy Tes. ait 2 Arsa	-	-	Erol Erbaş	24.08.1995	340.000.000	47.906
Yerköy Tes. Ait 1 Arsa	-	-	Mehmet Kılıç	08.09.1995	190.124.000	4.042
Siirt Hazır Giyim Tesisi	-	-	Geliş Madencilik A.Ş.	12.09.1995	9.500.000.000	202.029
Yerköy Tes. Ait 1 Arsa	-	-	Şeref Yılmaz	12.09.1995	222.591.200	4.734
Yerköy Tes. Ait 22 Arsa	-	-	Çelikler Gıda San.A.Ş.	13.10.1995	3.261.788.500	65.168
Yerköy Tes. Ait 4 Arsa	-	-	Çelikler Gıda San.A.Ş.	08.02.1996	805.900.000	12.713
Gümüşhane Haz. Giy. Tes.	-	-	İncinur Tekstil Sanayi A.Ş.	28.05.1996	34.000.000.000	436.015
Diyarbakır Haz. Giy. Tes.	-	-	Refakat Gıda ve Teks. A.Ş.	14.06.1996	37.120.000.000	467.889
Yerköy Hazır Giyim Tesisi	-	-	Çelikler Gıda San.A.Ş.	26.07.1996	45.000.000.000	542.567
Erzincan Haz. Giyim Tesisi	-	-	Kardeşler Otomotiv A.Ş.	24.01.1997	43.500.000.000	380.012
ERHAZ Erzurum Ha. Gi.T.	-	-	Özçakmak Tekstil Ltd.Şti.	11.08.1997	112.717.364.400	691.560
SİHAZ Sivas Haz.Giy.Tes.	-	-	EGS Sivas Tekstil Tic.Ltd.Şti.	11.08.1997	134.647.500.000	830.081
16 Konfeksiyon Makinası	-	-	Kırmızlar Teks. Mak. Ltd. Şti.	06.02.1998	2.890.000.000	13.240
63 Örgü ve 1 Konf. Makin.	-	-	Saçak Mak. Tic. Ve San. Ltd. Şti.	11.02.1998	1.416.000.000	6.397
4 Konf. Makinası	-	-	İşçi Koruma Mal. Giyim Ltd. Şti.	19.2.1998	1.747.000.000	7.743
KÖYTEKSE AİT VARLIKLAR TOPLAMI					428.272.651.850	3.731.332

Kaynak: ÖİB, 2001.

**ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK
PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER (Devam)**

	SATIŞ TARİHİNDEKİ SATILAN		SATIN ALAN KiŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (\$)
	PAY (%)	PAY (%)				
SÜMER HOLDİNG A.Ş.						
291 Mağazanın devri	-	-	291 şirket çalışanı, bayi ve muhtelif	1993	100.814.000.000	9.176.588
40 Adet Arsa	-	-	Muhtelif	1993	31.600.000.000	2.876.388
1 Adet satış Mağazası	-	-	Ekol Etek	1993	10.300.000.000	937.557
4 Şirketteki İştirak Hisseleri	-	-	İMKB'de satış	1993	76.907.100.000	7.000.464
Gebze Arsası	-	-	M.Yurttaş - A.Yaprak	26.06.1995	60.000.000	1.395
Karadeniz Ereğlisi Arsası	-	-	Selahattin Bağçe	26.06.1995	95.000.000	2.209
İzmir Konak Arsası	-	-	Osman V. Gürkaynak	03.07.1995	1.450.000.000	33.064
SİFAŞ'daki İştirak Hisseleri	-	-	İMKB'de satış	18-26.7.1995	19.695.454.000	442.056
88 Mağazanın devri	-	-	292 Şirket Çalışan ve Bayii	Kasım-95	542.091.396.000	10.418.824
Adana Pamuklu San.İşl.	-	-	Yüksekbaş Tekstil A.Ş.	08.02.1996	480.000.000.000	7.571.694
Erzincan Pamuklu San.İşl.	-	-	Zafer Pamuk ve Tekstil San.A.Ş.	08.02.1996	73.000.000.000	1.151.529
Eskişehir Bas. San.İşl.	-	-	Sarar Giyim san.A.Ş.	08.02.1996	251.000.000.000	3.959.365
Hereke Yünlü San.İşl.	-	-	Kilim Men. - Küçükkaıfa Men.	08.02.1996	229.000.000.000	3.612.329
Karaman Pamuklu San. İşl.	-	-	Kombassan A.Ş.	08.02.1996	635.000.000.000	10.016.721
Nevşehir Pamuklu San.İşl.	-	-	Nevşehir Giyim Tic. A.Ş.	08.02.1996	170.000.000.000	2.681.642
Şanlıurfa Yün Yapma İşl.	-	-	Zafer Pamuk ve Tekstil A.Ş.	08.02.1996	47.500.000.000	749.282
11 Mağazanın Devri	-	-	Şirket Çalışanları	16-20.12.1996	104.251.335.000	993.473
Aksantaş II	-	-	Günay Sanayii ve Tic. A.Ş.	24.10.1997	1.546.490.000.000	8.500.000
Bünyan Yünlü San. İşl.	-	-	Bünyan Yün. Teks. San. A.Ş.	31.10.1997	294.303.750.000	1.625.000
Ereğli Pamuklu San.İşl.	-	-	Albayrak Tur. Tic. A.Ş.	31.10.1997	1.041.382.500.000	5.750.000
Denizli Pamuklu San.İşl.	-	-	Zafer Pamuk ve Tekstil A.Ş.	02.03.1998	1.641.640.000.000	7.150.000
K.Maraş Pamuklu San.İşl.	-	-	Soda Tekstil Tic.San.A.Ş.	04.05.1998	749.430.000.000	3.000.000
Soda Sanayii A.Ş.	9,23	9,23	T.İş Bankası A.Ş.	04.05.1998	1.373.955.000.000	5.500.000
Afyon Sincanlı Yap.Tif.Tops.	-	-	Özeler Holding A.Ş.	20.05.1998	307.811.900.000	1.210.000
Salıhlı Palazut ve Valeks İşl.	-	-	Ar-Tu Kimya San.ve Tic. A.Ş.	29.05.1998	387.616.320.000	1.508.000
Mannesmann-Süm.Boru End	35,73	35,73	Borusan Holding A.Ş.	11.09.1998	3.018.510.000.000	11.000.000
Mersin Satış Mağazası	-	-	ESK Akaryakıt Oto.İnş.Tur.Tic.San. Ltd.	03.12.1998	24.517.890.000	81.000
Mersin Konfeksiyon Tesisi	-	-	Palmiye Tekstil San. Ve Tic. A.Ş.	03.12.1998	61.143.380.000	202.000
Mersin Depo Binası	-	-	Kiraz Depo Tıb. Vet. İlaç. San. Tic. Ltd.	03.12.1998	80.212.850.000	265.000
Diyarbakır'da 7 Arsa	-	-	Muhtelif	09.11.1999	509.480.000.000	1.042.037
Adana'da Taşınmaz	-	-	Ahmet ADAKOĞLU	09.11.1999	100.000.000.000	204.530
G.Antep'te Taşınmaz	-	-	BALKENT İnş. Ltd. Şti.	09.11.1999	1.350.000.000	2.761
İskenderun Mağ.-Lojman	-	-	GÜZEL İnş. Ltd. Şti.	09.11.1999	245.642.500.000	500.000
K.Maraş'da 3 Arsa	-	-	Arsan Tekstil Tic.San.A.Ş.	09.11.1999	235.500.000.000	481.667
Eskişehir'de Taşınmaz	-	-	ILGAZLAR İnşaat A.Ş.	09.11.1999	90.000.000.000	184.077
Konya'da taşınmaz	-	-	Abdi AYAN	09.11.1999	8.250.000.000	16.874
Gökçeada'da Mağ.-Lojman	-	-	Tarım Kredi Kooperatifleri	09.11.1999	70.000.000.000	143.171
Halkkari'de Mağ.-Lojman	-	-	KAM İnşaat Ltd. Şti.	09.11.1999	67.750.000.000	138.569
İzmir'de Taşınmaz	-	-	Nurettin KÜNCÜLÜ	09.11.1999	130.000.000.000	265.888
Van'da Taşınmaz	-	-	Mustafa GÖKHAN	09.11.1999	1.510.000.000	3.088
Muş Mağaza Binası	-	-	Sait KESERCİ	09.11.1999	50.500.000.000	103.287
BASF-Sümerbank *	39,98	39,98	BASF AKTIENGESELLSCHAFT	15.11.1999	3.563.257.500.000	7.137.821
BASF-Sümerbank *	0,001	0,001	Yamca Porselen San. T.A.Ş.	05.01.2000	131.727.936	247
SÜMER HOLDİNG'E AİT VARLIKLAR TOPLAMI					18.373.149.602.936	117.639.597
TÜGSAŞ T. GÜBRE SANAYİ A.Ş.						
Dikmen'de Taşınmaz	-	-	Seyhüt GÜNEY	16.08.1999	15.300.000.000	34.465
Ulukışla Alçı Tesisi	-	-	İNKAYA Madencilik Ltd.	27.09.1999	61.100.000.000	133.253
Genlik'te Taşınmaz	-	-	BUSED A.Ş.	27.09.1999	901.312.675.300	2.036.520
TÜGSAŞ'a AİT VARLIKLAR TOPLAMI					977.712.675.300	2.204.238

* BASF Sümerbank Türk Kimya San. A.Ş.'nin % 39,98 oranındaki payının satış tutarı 13,5 milyon DM olup bu tutar, sözleşme imza tarihindeki M.B. döviz satış kuru üzerinden TL'ye, aynı tarihteki çarpan kur üzerinden de ABD Doları'na çevrilmiştir.

Kaynak: OIB, 2001.

**ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK
PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER (Devam)**

	SATIŞ TARİHİNDEKİ SATILAN		SATIN ALAN KİŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (₺)
	PAY (%)	PAY (%)				
ORÜS ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ A.Ş.						
Ayancık İşletmesi	-	-	Ayancık Bel. Önder Ortak Girişim	05.02.1996	200.000.000.000	3.180.560
Devrek İşletmesi	-	-	M.Zeki Hacıkulaoğlu	05.02.1996	86.000.000.000	1.367.641
Düzce İşletmesi	-	-	Yılmaz Trans A.Ş.	05.02.1996	151.000.000.000	2.401.323
Vezirköprü İşletmesi	-	-	Vezirköprü Orman Ürünleri A.Ş.	05.02.1996	364.000.000.000	5.788.620
Pazarcık İşletmesi	-	-	Yüce İnşaat A.Ş.	05.02.1996	11.000.000.000	174.931
Ulupınar İşletmesi	-	-	Çevik Orman Ürünleri Ltd.	05.02.1996	23.110.000.000	367.514
Bafra İşletmesi	-	-	Kurpa Pazarlama A.Ş.	12.02.1996	201.000.000.000	3.168.248
Antalya İşletmesi	-	-	Özamlın Madencilik A.Ş.	13.02.1996	211.000.000.000	3.311.726
Eskipazar İşletmesi	-	-	Cesurlar Sanayi ve Tic. A.Ş.	25.09.1997	51.840.000.000	300.000
Kalkın İşletmesi	-	-	Kalkın Orman Ürünleri A.Ş.	01.10.1997	87.025.000.000	500.000
Yenice İşletmesi	-	-	Yorus A.Ş.	20.10.1997	107.490.000.000	600.000
Demirköy İşletmesi	-	-	Demirköy Orman Ürünleri San.A.Ş.	31.10.1997	135.832.500.000	750.000
Bartın İşletmesi	-	-	Bartın Orman Ürünleri San.A.Ş.	31.10.1997	297.020.400.000	1.640.000
Dursunbey İşletmesi	-	-	Or-Sa Ağaç San. Ve Tic. A.Ş.	15.12.1997	93.384.300.000	470.000
Şavşat İşletmesi	-	-	Talaş Ağaç San. Ve Tic. A.Ş.	27.02.1998	35.581.800.000	155.000
Bolu Emrenyelme Tesisi	-	-	Bakış Ağaç Kor. San.A.Ş.	19.03.1998	50.013.330.000	211.000
Arhavi İşletmesi	-	-	Çelikler San. Ve Tic. A.Ş.	25.03.1998	694.608.000.000	2.900.000
Artvin İşletmesi	-	-	Artvin İmalat San.ve Tic. A.Ş.	09.10.1998	547.860.000.000	2.000.000
78 Adet Gayrimenkul	-	-	Muhtelif	7-16.10.1998	177.305.195.660	638.353
Borçka İşletmesi	-	-	Artvin İmalat San.ve Tic. A.Ş.	16.11.1998	221.520.000.000	750.000
Cide İşletmesi	-	-	Nihat ASLAN	01.12.1999	499.919.550.000	975.000
38 Taşınmaz	-	-	Muhtelif	18.1-10.2.2000	338.758.282.380	613.648
ORÜS'E AİT İŞLETMELER TOPLAMI					4.585.268.358.040	32.263.564
TURBAN TURİZM A.Ş.						
İstanbul Kongre Sarayı	-	-	İMKB	1991	80.000.000.000	20.000.000
Kemer Marina Otel	-	-	Alanya Özkaymak A.Ş.	20.06.1995	500.000.000.000	11.625.474
Çeşme Otel ve Lojmanları	-	-	Gazala Tekstil A.Ş.	31.10.1995	574.402.500.000	11.250.000
Elmadag Dağ Evi	-	-	Natbaş Turizm A.Ş.	06.02.1996	90.000.000.000	1.427.529
İlca Motel	-	-	Oden İnş. Turizm	12.02.1996	151.000.000.000	2.380.127
Kemer Marina	-	-	Park Holding A.Ş.	13.10.1997	3.018.492.000.000	17.100.000
Akçay Tatil Köyü	-	-	Oden İnş.Turizm Ticaret A.Ş.	15.10.1997	1.097.775.000.000	6.150.000
Kuşadası Marina	-	-	Tur-Yat Turistik	17.10.1997	4.312.948.500.000	24.150.000
Bodrum Marina	-	-	Karada Turizm İşl.A.Ş.	13.11.1997	3.892.834.000.000	20.900.000
Ürgüp Moteli	-	-	Oden İnş.Turizm Ticaret A.Ş.	09.04.1999	1.166.164.200.000	3.100.000
Carlton Otel Arsa	-	-	Toprak Seramik ve Gıda San. ve Tic. A.Ş.	21.01.2000	8.585.210.400.000	15.600.000
Abant ve Bolu Çev.Tur.A.Ş.	99,92	99,92	EM-SEL İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.	28.01.2000	5.679.186.600.000	10.200.000
Atik Paşalar Yatışı	-	-	ATIKPASA TURİZM A.Ş.	18.08.2000	18.748.384.000.000	29.000.000
TURBAN'A AİT VARLIKLAR TOPLAMI					47.896.397.200.000	172.883.130
PETROL OFİSİ A.Ş.						
M.Öncü Tankeri ve Yedekleri	-	-	Gibaş A.Ş.	05.04.1996	82.992.200.000	1.160.000
Niğde Arsa	-	-	E.Özgen - F. Aydoğan	04.06.1996	1.505.000.000	19.301
Konya / Beyşehir Arsa	-	-	Yılmaz Akay	04.06.1996	830.000.000	10.644
Batman Arsa (I)	-	-	Bedrettin Nasuroğlu	04.06.1996	15.119.000.000	193.895
Batman Arsa (II)	-	-	Kenan Konaç	04.06.1996	6.180.000.000	79.256
Bahkesir Arsa (4 arsa)	-	-	Aydın Akdeniz	05.06.1996	2.860.000.000	36.678
Bahkesir Arsa	-	-	Alaattin Örs	06.06.1996	406.000.000	5.207
Talha Sabuncu Tankeri	-	-	M.Murat Alemdar	30.07.1996	57.768.696.000	696.000
Boray Tankeri	-	-	Ulusal Deniz San. Tic.Ltd.Şti.	03.03.1998	172.785.000.000	750.000
Piri Reis Tankeri ve Yedekleri	-	-	Kadir Çolak Denizcilik ve Tic. Ltd. Şti.	18.02.1998	64.343.010.180	284.981
POAŞ'A AİT VARLIKLAR TOPLAMI					404.788.906.180	3.235.962

Kaynak: ÖİB, 2001.

**ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KURULUŞLARA AİT TESİS, VARLIK ve İŞTİRAK
PAYLARINDAN SATIŞ veya DEVİR İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER (Devam)**

SATIŞ TARİHİNDEKİ SATILAN PAY (%)	SATILAN PAY (%)	SATIN ALAN KİŞİ / KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ	SATIŞ
				BEDELİ (TL)	BEDELİ (\$)
TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM A.Ş.					
Konya'da Arsa ve Lojman	-	Hasan AKKUÇ	20.09.1999	78.793.372.000	172.000
Diyarbakır'da Taşınmaz	-	ON-BA Ltd. Şti.	24.09.1999	177.158.520.000	385.000
Osmaniye'de Taşınmaz	-	Mersin Tarım Kredi Koop.	30.09.1999	170.985.459.800	370.100
Muş'da Taşınmaz	-	Fevzi ŞENTÜRK	30.09.1999	4.204.181.800	9.100
Erzurum'da Taşınmaz	-	D.Anadolu Sağlık Hiz. Ltd.	30.09.1999	13.859.940.000	30.000
Ürgüp'de Taşınmaz	-	Kayseri Tarım Kredi Koop.	30.09.1999	152.459.340.000	330.000
K.Maraş'da Taşınmaz	-	Ahmet DURDU	30.09.1999	3.788.383.600	8.200
İzmir Tire'de Taşınmaz	-	R. Sami KAYALAR	30.09.1999	61.584.333.400	133.300
Gediz'de Taşınmaz	-	Mehmet GÜVENDİK	19.11.1999	72.527.840.000	145.000
K.Maraş'da Taşınmaz	-	Yaşar KANTARCI	13.01.2000	2.926.130.400	5.400
Manisa Wp Kalkınma İsl.	-	Kimyagerler Ziraat İlaçları A.Ş.	28.02.2000	339.082.200.000	600.000
Çeşitli illerde 15 adet taşınmaz	-	Muhtelif	15.06.2000	299.731.582.650	487.950
1 Taşınmaz	-	Memiş DOĞAN	03.07.2000	185.702.621.000	299.000
Çeşitli illerde 15 adet taşınmaz	-	Muhtelif	6/7/2000	495.845.491.500	795.500
Çeşitli illerde 2 adet taşınmaz	-	Muhtelif	4/8/2000	62.758.245.250	97.250
Çeşitli illerde 8 adet taşınmaz	-	Muhtelif	15/12/2000	82.714.197.450	120.950
1 Taşınmaz	-	Murat CALAYOĞLU	4/1/2001	54.095.970.800	81.100
TZD'ye AİT VARLIKLAR TOPLAMI				2.258.217.809.650	4.069.850
T.DENİZCİLİK İŞLETMELERİ					
Hasköy Bakım Atölyesi	-	Vehbi Koç Vakfı	21.10.1996	255.000.000.000	2.700.928
Hopa Limanı	-	Park Denizcilik ve Hopa Lim.İşl.	17.06.1997	582.245.950.020	4.004.718
Tekirdağ Limanı	-	Akport Tekirdağ Lim.İşl.A.Ş.	17.06.1997	15.254.842.058.610	104.923.599
Giresun Limanı	-	Çakroğlu Giresun Liman İşl.A.Ş.	30.06.1997	472.172.212.120	3.203.774
Ordu Limanı	-	Çakroğlu Ordu Liman İşl.A.Ş.	30.06.1997	236.970.386.060	1.607.887
Sinop Limanı	-	Çakroğlu Sinop Liman İşl.A.Ş.	30.06.1997	118.043.126.720	800.944
Rize Limanı	-	Asım Çillioglu Ortak Girişim Grubu	06.08.1997	911.297.576.700	5.606.605
Tekirdağ Menkul	-	Akport Tekirdağ Lim.İşl.A.Ş.	Mayıs-98	186.717.250.000	746.869
Giresun Menkul	-	Çakroğlu Giresun Liman İşl.A.Ş.	Mayıs-98	177.819.250.000	711.277
Ordu Menkul	-	Çakroğlu Ordu Liman İşl.A.Ş.	Mayıs-98	11.754.000.000	47.016
Sinop Menkul	-	Çakroğlu Sinop Liman İşl.A.Ş.	Mayıs-98	10.325.500.000	41.302
Rize Menkul	-	Asım Çillioglu Ortak Girişim Grubu	Mayıs-98	25.715.250.000	102.861
Hopa Menkul	-	Park Denizcilik ve Hopa Lim.İşl.	Mayıs-98	418.574.750.000	1.674.299
Hopa Limanı Kiralık Yerler	-	Park Denizcilik ve Hopa Lim.İşl.	17.06.1998	51.246.742.560	195.248
Giresun Limanı Kiralık Yerler	-	Çakroğlu Giresun Liman İşl.A.Ş.	30.06.1998	32.038.971.390	120.298
Rize Limanı Kiralık Yerler	-	Asım Çillioglu Ortak Girişim Grubu	06.08.1998	3.341.575.500	12.331
Antalya Limanı	-	Ortadoğu Antalya Liman İşl.A.Ş.	31.08.1998	8.058.810.000.000	29.000.000
Alanya Limanı	-	Alanya Lim. İşl. Deniz. Tur. Tic. San. A.Ş.	28.11.2000	1.108.057.600.000	1.600.000
Marmaris Limanı	-	Marmaris Liman İşletmeciliği A.Ş.	26.01.2001	10.169.667.200.000	14.900.000
TDİ'YE AİT VARLIKLAR TOPLAMI				38.084.639.399.680	171.999.956
SEKA-T. SELÜLOZ ve KAĞIT FAB.					
Bolu İşl. Sosyal Tes. Loj.	-	GBS GENTAŞ A.Ş.	11.07.2000	475.085.120.000	760.000
Bolu İşletmesi	-	GBS GENTAŞ A.Ş.	03.08.2000	3.125.278.800.000	4.900.000
Dalaman İşletmesi	-	MOPAK Kağ. Kar. San. ve Tic. A.Ş.	22.03.2001	39.067.480.000.000	40.000.000
SEKA'ya AİT VARLIKLAR TOPLAMI				42.667.843.920.000	45.660.000
KARADENİZ BAKIR İŞLETMELERİ A.Ş.					
246 Adet Arsa	-	Muhtelif	Haz-Tem 1998	36.054.105.000	135.761
Murgul İşl. Asit Tesisi ve 2 ar	-	Mursan A.Ş.	30.05.2000	350.000.000.000	568.148
KBİ'YE AİT VARLIKLAR TOPLAMI				386.054.105.000	703.909

Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 19

YARIM KALMIŞ TESİSLERDEN SATIŞ İŞLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLENLER

	SATIN ALAN KURULUŞ	SATIŞ TARİHİ	SATIŞ BEDELİ (TL)	SATIŞ BEDELİ (ABD Doları)
SEK Kars Süt	Peysan	1986	0	0
EBK Kemah Et Kombinasyonu	Kemah Gıda A.Ş.	09.09.1987	275.000.000	305.556
SEK K.Maraş Süt Mamülleri İşletmesi	Yaşar Dondurma	09.10.1989	1.600.000.000	708.755
TİGEM Günaş Zeytinyağı Fabrikası	Kilis Belediyesi	05.02.1991	900.000.000	215.931
Sümer Holding Sivrihisar Alım Ajansı	HMK Ltd. Şti.	09.10.1997	6.050.000.000	34.540
Sümer Holding Bursa Bölge Müdürlüğü	Kenan Sandalcı	16.10.1997	200.000.000.000	1.127.586
Sümer Holding Sungurlu Yarım Kalın Konf.Fab.	Sungurlu Tekst. Ltd.Şti	16.10.1997	115.000.000.000	648.362
Sümer Holding Boyabat Ayakkabı Fab.	Hamdi ÇULCU	09.11.1999	150.000.000.000	306.794
Sümer Holding Dumlupınar Yün İpliği Fab.	Tarım Kredi Koop.	09.11.1999	105.000.000.000	214.756
	TOPLAM		578.825.000.000	3.562.280

Kaynak: ÖİB,2001.

EK: 20

YARIM KALMIŞ TESİSLERDEN DEFTER DEĞERİ ÜZERİNDEN
DEVREDİLENLER

	DEVREDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ	DEVİR BEDELİ (Milyon TL)	DEVİR BEDELİ (ABD Doları)
MKEK Keskin Kağıt fabrikası	(1). KÖYTEKS	08.07.1988	370.000.000	264.730
SEK Siirt Peynir Fabrikası	(2). KÖYTEKS	08.07.1988	90.000.000	64.394
Sümerbank G.Antep Tekstil Fabrikası	G.Antep Belediyesi	02.07.1986	152.320.000	227.127
Sümerbank Yalvaç Hazır Giyim Tes.	Yalvaç Belediyesi	1987	13.000.000	17.374
Taksan Yerköy Tesisi	(3). KÖYTEKS	08.07.1988	36.599.895	26.187
Sümerbank Kelkit Ayakkabı Fabrikası	Tekel Genel Md.	02.08.1989	156.148.869	72.682
Tügsaş Sorgun Amonyak Gübre Fabrikası	Şeker Fab. Gn. Md.	07.06.1990	110.643.149	42.428
Sümerbank Gercüş Ayakkabı Tesisi	Jan.Gen.Kom.-Em.Gn.Md.	10.09.1991	381.715.600	91.590
Tekel Diyarbakır Sigara Fabrikası	Tekel Gn.Md.	10.09.1991	Bedelsiz	Bedelsiz
	TOPLAM		1.310.427.513	806.512

(1) Devir tarihinden sonra KÖYTEKS tarafından hazır giyim tesisine dönüştürülen fabrika, 2.8.1995 tarih ve 95/58 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararıyla bedelsiz olarak Kırıkkale Üniversitesi'ne devredilmiştir.

(2) Devir tarihinden sonra KÖYTEKS tarafından hazır giyim tesisine dönüştürülen fabrika, 11.8.1995 tarihli Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kararıyla 9,5 milyar TL bedelle GELİŞ Madencilik A.Ş.'ye satılmıştır.

(3) Devir tarihinden sonra KÖYTEKS tarafından hazır giyim tesisine dönüştürülen fabrikaya ait 30 parsel arsa 1995 yılında, 4 parsel arsa ile Yerköy Hazır Giyim Tesisi ise 1996 yılında, toplam 50,7 milyar TL bedelle çeşitli firmalara satılmıştır.

Toplam satış tutarları brüt satış hasılatını göstermektedir. Satış veya devir tutarlarının döviz cinsinden değeri, satış onay tarihindeki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden hesaplanmıştır.

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/i MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELLİ DEVREDİLEN VARLIKLAR**

	DEVRALAN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ	DEVİR BEDELİ (TL)	DEVİR BEDELİ (\$)
ÇİTOSAN				
- Öğütülebilirlik Laboratuvarı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	28/10/1998	1.000.000.000	4.884
ETİBANK				
- Elazığ Sodyum Bikromat İşletmesi ve 21 Arsa	ETİBANK Madencilik	16/12/1996	25.027.903.962	254.760
ORÜS ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ A.Ş.				
- Kırklareli Demirköy'de Taşınmazlar	Kırklareli İl Özel İdaresi	4/12/1998	11.200.000.000	38.071
TÜSTAŞ MÜH. VE MÜŞ. A.Ş.				
- Ankara A.O.Ç. Mah. 2 Bina	Ceza İnfaz Kur./Tutukvevleri İşyurdları Kur.	12/3/1998	600.000.000.000	2.562.241
TAKSAN TAKIM TEZ. A.Ş.				
- Kayseri'de 29 Arsa	Kayseri İl Özel İdaresi	20/9/1999	17.833.835.500	39.005
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.				
- 1 Uçak	Kıbrıs Türk Hava Yolları A.O.	29/3/1996	148.841.700.000	2.100.000
- 1 Uçak	Kıbrıs Türk Hava Yolları A.O.	13/5/1999	5.919.270.000.000	15.000.000
ERBAŞ ET VE BALIK ÜRÜNLERİ A.Ş.				
- Ağrı'da 3 Taşınmaz	Ağrı İl Özel İdaresi	29/11/1999	2.372.000.000	4.648
- Trabzon'da 1 Arazi ve Fab. Binası	Hazine	10/2/2000	1.191.905.425.061	2.134.203
- Kastamonu'da 72 taşınmaz	Araç Belediyesi	3/7/2000	6.620.000.000	10.710
SEKA T. SELÜLOZ VE KAĞIT FABRİKALARI				
- İzmit Pompa İst. Arsası	İzmit Büyükşehir Belediye Başkanlığı	22/12/1999	248.960.000.000	468.785
- İzmit Kozluk'ta 1 Arsa	DLH Genel Müdürlüğü	16/2/2000	9.126.000.000	16.182
- Klor-Alkali Fab. Arazisi	Maliye Bakanlığı	3/4/2001	3.018.580.000.000	2.448.945
KARADENİZ BAKIR İŞLETMELERİ				
- Kütahlar Katı Atık Depo Alanı	Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği	20/10/1997	5.000.000.000	28.044
- Artvin'de 1 Arsa	Artvin İl Özel İdaresi	19/3/1998	1.000.000.000	4.239
TURBAN TURİZM A.Ş.				
- İstinye'de 2 Parsel Arsa	İMKB Başkanlığı	21/8/1995	450.000.000.000	9.507.712
- İstinye'de 6 Parsel Arsa	İMKB Başkanlığı	23/10/1995	550.000.000.000	10.947.670
ASİL ÇELİK				
- Bursa Osmangazi'de 2 Taşınmaz	Osmangazi Belediyesi	12/10/1999	997.400.000	2.138
İSDEMİR				
- 33 Adet Taşınmaz	Hazine/Karayolları Genel Müdürlüğü	Ağ.-Ekim/00	14.800.000.000.000	22.065.905
T. GEMİ SANAYİ A.Ş.				
- Eski İstinye Tersane Arsası	Maliye Bakanlığı	18/8/2000	13.792.638.010.000	21.469.480
SÜMER HOLDING A.Ş.				
- Ankara Kurtuluş'ta 2 Gayrimenkul	Yük.Öğ.Kredi ve Yurtlar Kurumu	11/9/1997	58.000.000.000	342.304
- Adana Satış Mağazası	Yük.Öğ.Kredi ve Yurtlar Kurumu	11/9/1997	287.720.067.747	1.698.065
- Bursa Merinos İşl. ait 2 Arsa ve 2 bina	T.C. Merkez Bankası	3/4/1998	300.000.000.000	1.225.991
- İzmir Konak Mağ. ve Böl. Md. Binası	Maliye Bakanlığı	21/12/1998	854.131.000.000	2.787.907
- Beyoğlu Satış Mağazası	Maliye Bakanlığı	21/12/1998	400.000.000.000	1.305.611
- Unkapanı Satış Mağazası	Maliye Bakanlığı	21/12/1998	70.000.000.000	228.482
- Malatya Pamuklu İşl. ait bir kısım taşınmaz	Malatya Belediyesi	9/11/1999	50.000.000.000	102.265

(1) EBK Trabzon Balık Mamülleri Fabrikası'nda bulunan mülkiyeti EBK'ya ait arsa ile TMO'ya ait arazi üzerinde kurulu EBK'ya ait bina, EBK'nın vergi borcuna mahsuben Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşl. Gn. Md. 10'üne tabii olmak üzere Maliye Hazinesi'ne devredilmiştir.

(2) EBK'ya ait Van arsası şirketin vergi borcuna mahsuben 1999 Mali Yıl Bütçe Kanun'unun 64. Maddesi çerçevesinde belirlenecek bedel üzerinden devredilmiştir.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/İ MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELLİ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devam)**

DEVRALAN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ	DEVİR BEDELİ (TL)	DEVİR BEDELİ (S)
T.DENİZCİLİK İŞLETMELERİ			
- İzmir Konak Eski Balık Hali ve 2 arsa (1)	B.Şehir Belediyesi/İzbeltur O.G.G.	15/8/1996	-
- Rümelifeneri Yolcu Gemisi	İzmit B.Şehir Belediye Bşk.	30/3/1998	100.000
- Halıcıoğlu Motorbotu	İzmit B.Şehir Belediye Bşk.	30/3/1998	50.000
- Ataköy Yolcu Gemisi	Karadeniz Ereğlisi Belediye Başkanlığı	14/4/1999	12.495
- Körfez Taşıma Hizmetleri ve 8 Gemisi, 3 Vapur	İzmir B.Şehir Belediye Bşk.	4/2/2000	4.000.000
TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM A.Ş.			
- Taşköprü'de 1 arsa, 2 lojman, İd. Binası, 4 depo	Taşköprü Belediyesi	30/9/1998	25.372
- Kastamonu'da 1 Arsa ve İd. Binası	Vakıflar Genel Müdürlüğü	18/11/1998	708.075
- Çanakkale'de 1 Arsa, 9 Lojman	TEAŞ	1/6/1999	259.489
- Çanakkale'de 1 Arsa, Bekçi evi, 8 depo	Çanakkale Belediyesi	1/6/1999	123.566
- Gaziantep'te 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	15.816
- Denizli Çivril'de 1 Arsa, 4 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	52.616
- Denizli Çal'da 1 Arsa, 1 Lojman, 2 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	13.447
- Antakya'da 1 Arsa, 8 Lojman	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	9.790
- Denizli Acıpayam'da 2 Arsa, 4 Lojman, 4 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	59.841
- K.Maraş Afşin'de 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	7/6/1999	36.125
- Ardahan'da 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	25/6/1999	106.737
- Silişk'e'de 1 Arsa, 4 Lojman, 13 Depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	29/6/1999	259.352
- Bitlis Tatvan'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	Tatvan Belediyesi	6/7/1999	11.807
- Akdağmadeni'de 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	Akdağmadeni Belediyesi	3/8/1999	34.755
- Aydın Söke'de 1 Arsa, 2 Lojman, 4 Depo	Söke Belediyesi	3/8/1999	54.185
- Trabzon'da 1 Arsa ve 4 Lojman	Kredi Yurtlar Kurumu	19/8/1999	316.926
- Aksaray'da 1 Arsa, 2 Lojman, 7 Depo	Aksaray Belediye Başkanlığı	14/10/1999	107.763
- Beypazarı'nda 2 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	Beypazarı Belediye Başkanlığı	19/10/1999	21.486
- Karaman'da 1 Arsa, 4 Lojman, 4 Depo	Karaman Belediye Başkanlığı	19/10/1999	21.486
- Kastamonu Devrekani'de 1 Arsa, 4 Loj. 2 Depo	Devrekani Belediye Başkanlığı	20/10/1999	17.135
- Afyon Çay'da 1 Arsa, 4 Lojman	Çay Belediye Başkanlığı	20/10/1999	4.284
- Malatya Pötürge'de 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	Pötürge Belediye Başkanlığı	21/10/1999	10.675
- Adana'da 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	Adana İl Özel İdaresi	27/10/1999	84.194
- Alanya'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	4/11/1999	733.581
- Muğla Fethiye'de 1 Arsa, 4 Lojman, 8 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	10/11/1999	383.734
- Giresun'da 1 Arsa ve depolar	Giresun Belediye Başkanlığı	10/11/1999	102.157
- Çorum Sungurlu'da 1 Arsa, 3 Lojman, 2 Depo	Sungurlu Belediye Başkanlığı	12/11/1999	20.319
- Şurfa Samç'ı'da 1 Arsa, 2 Lojman, 7 Depo	Suruç Belediyesi	17/11/1999	60.385
- Kastamonu Azdavay'da 1 Arsa	Azdavay Belediye Başkanlığı	17/11/1999	4.026
- Edirne'de 1 Arsa, Bekçi Evi, 10 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	25/11/1999	389.618
- Malatya'da 1 Arsa, 4 Lojman, Bekçi Evi	Vakıflar Genel Müdürlüğü	2/12/1999	513.950
- Ezine'de 1 arsa, 4 lojman, 5 depo	Ezine Belediyesi	13/12/1999	21.114
- Muğla Köyceğiz'de 1 Arsa, 2 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	17/1/2000	71.417
- Denizli'de 1 Arsa, 6 Lojman ve 8 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	17/1/2000	680.537
- Ağrı Patnos'ta 1 Arsa, 2 Lojman ve 1 Depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	17/1/2000	46.018
- Mardin Nusaybin'de 1 Arsa, 2 Lojman ve 2 Depo	Nusaybin Belediye Başkanlığı	17/1/2000	128.057
- Niğde Ulukışla'da 1 Arsa, 4 Lojman ve 2 Depo	Ulukışla Belediye Başkanlığı	17/1/2000	27.638
- Yozgat Çekerek'te 1 Arsa ve 3 Lojman	Çekerek Belediye Başkanlığı	17/1/2000	18.426
- Samsun'da 1 arsa, 8 lojman, 7 depo, 1 bekçi evi	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	13/6/2000	1.913.581
- Kırklareli'nde 2 arsa, 23 depo, 1 bekçi evi	Lüleburgaz Belediye Başkanlığı	20/6/2000	97.916
- Tekirdağ Çorlu'da 1 arsa, 1 lojman, 1 depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	18/7/2000	251.368
- Tekirdağ Saray'da 1 arsa, 4 lojman, 8 depo, 1 bekçi e	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	18/7/2000	321.369
- Kırklareli'nde 1 arsa, 10 depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	18/7/2000	167.493
- Şurfa'da 1 arsa, 14 lojman, sosyal tesis	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	11/8/2000	1.139.995
- Antalya'da 1 arsa, 20 depo, 2 bekçi evi	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	20/10/2000	2.186.791
- Erzurum Ölmü'de 1 arsa, 3 lojman, 1 depo	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	11/12/2000	66.474
- Çanakkale Biga'da 1 arsa, 6 depo	Toprak Mahsulleri Ofisi	11/12/2000	13.161

(1) Kullanım hakkı 25 yıllığına devredilmiştir. Yıllık kullanım hakkı bedeli emlak vergisi tutarına eşit olacaktır.

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/İ MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR**

	ÖYK KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	TARİSİ EDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ
ÇİTOSAN				
- Genel Müdürlük Binası ve Lejantılar	19/07/1995	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	16/01/1996
KARABÜK DEMİR ÇELİK A.Ş.				
- 8 Arsa üzerindeki 351 Daire ve Taşınmaz	14/06/1995	Zonguldak Karacelmas Üniversitesi	Zonguldak Karacelmas Üniversitesi	11/08/1995
PETLAS LASTİK SANAYİ VE TİC.A.Ş.				
- Kırşehir'de 1 Arsa, 64 İzin ve sosyal tesisler	14/06/1995	Kırşehir Valiliği	Kurultacak Ahi Üniversitesi	07/05/1997
SİVAS DEMİR ÇELİK İŞLETMELERİ A.Ş.				
- Sivas'ta 1056 Adet Gayrimenkul	19/01/1996	T. Demir Çelik İşletmeleri A.Ş.	T. Demir Çelik İşletmeleri A.Ş.	18/03/1996
AKSARAY AZMI MİLLİ T.A.Ş.				
- % 99,59 oranındaki hissesi	05/07/2000	Aksaray Belediye Başkanlığı	Aksaray Belediye Başkanlığı	11/07/2000
KONYA KROM MAG. TUĞLA SAN.T.A.Ş.				
- Konya'da 1 Adet Arsa	19/01/1996	Milli Savunma Bakanlığı	Milli Savunma Bakanlığı	24/12/1996
TESTAŞ TÜREVİYE ELEKTRONİK SAN.VE T.A.Ş.				
- Ankara Tesisleri (YİDEF)	11/03/1998	ODTU	ODTU	30/01/1999
GEREKÖNSAN ÇELİK KONS. A.Ş.				
- Bolu Gerdeği'de 36 adet arsa	29/05/2000	Bolu İl Özel İdarəsi	Bolu İl Özel İdarəsi	07/11/2000
TÜĞSAŞ T. GÜBRE SANAYİ A.Ş.				
- Elazığ Gübre San. A.Ş.'ye ait fab. binası ve taşınmazlar	18/04/2000	Hazine	Fırat Üniversitesi	*
- Kütahya Gübre San. ait 15 arsa ve üzerindeki sosyal tesis	05/07/2000	Hazine	Kütahya İl Özel İdarəsi	18/09/2000
ETAG ETİMESGUT AĞAÇ SAN. ve TİC. A.Ş.				
- Ankara Etimesgut'da 2 arsa	08/05/2000	Tinik Hava Kurumu	Tinik Hava Kurumu	16/03/2000
- Etimesgut'da 11 arsa, tesislerdeki binalar ve büro malz.	03/11/2000	İş Yurtları Kurumu	İş Yurtları Kurumu	*
- Etimesgut'da bulunan 11 aradaki tesis, makina, ekipman	03/11/2000	MKE/Hurdasın A.Ş.	MKE/Hurdasın A.Ş.	*
SEK SÜT ENDÜSTRİSİ A.Ş.				
- Lalahan Süt Kütü Dolgu Makinası	04/09/1995	Tarım ve Köylüleri Bakanlığı	Atatürk Orman Çiftliği	04/09/1995
- Menemen Süt Toplama Merkezi Arazisi	19/01/1996	Menemen Belediyesi	Menemen Belediyesi	01/02/1996
KÖYTEKS YATIRIM HOLDİNG A.Ş.				
- Keskim Hazır Giyim Tesisi ve arazisi	02/08/1995	Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale Üniversitesi	05/09/1995
- Tatvan Hazır Giyim Tesisi ve arazisi	18/09/1997	Hazine	Emeniyet Genel Müdürlüğü	23/10/1997
TÜMÖSAN A.Ş.				
- Konya'da 1 arsa ve 1 Çarşı	01/07/1999	Hazine	Diyanet İşleri Başkanlığı	17/08/1999
- Nevşehir'de 6 arsa	12/10/1999	Hazine	Nevşehir İl Özel İdarəsi	19/11/1999
- Konya'da 1 arsa	27/09/2000	Konya İl Özel İdarəsi	Konya İl Özel İdarəsi	19/10/2000
DENİZ NAKLİYAT T.A.Ş.				
- T. Lih. Ort. A.Ş. ve T. Den. A.Ş.'deki paylar	19/12/1996	TDİ	TDİ	16/03/1997
- Marmara A.Ş. ve MESBAŞ'daki paylar	19/12/1996	TDİ	TDİ	16/05/1997
- Hacı Hacıoğlu Binasındaki Simülasyon Cihazları	24/11/1998	Z. Kalkınım Aradolu Den. Men. Liseli	Z. Kalkınım Aradolu Den. Men. Liseli	15/02/1999

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/A MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devamı)**

	ÖYK KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	TARİHİ EDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ
TURBAN TURİZM A.Ş.				
- İstanbul Kaçıkçı Arsan	30/01/1999	Hazine	TBMM Millî Sanayir Dai. Bşk.	07/03/1999
- Altyapı İşletme ve Turizm A.Ş.'deki %1 pay	09/04/1999	Kemer Belediyesi	Kemer Belediyesi	08/11/1999
- Kırpağan C Blok Ünitelerinin içerisinde olduğu 2 arsa	02/01/2001	Kırpağan Belediye Başkanlığı	Kuşadası Belediye Başkanlığı	*
- Balıkesir Edremit'te 2 arsa	02/01/2001	Edremit Belediye Başkanlığı	Edremit Belediye Başkanlığı	*
- Kıyıcı Moteli ve 4 arsa	02/01/2001	Sarıyer Belediye Başkanlığı	Sarıyer Belediye Başkanlığı	*
İSDEFERİZE				
- İskenderun'da 1 Arsa	25/02/2000	T.C.D.D.	T.C.D.D.	*
- İskenderun'da 1 Arsa	25/02/2000	T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü	T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü	19/08/2000
- İskenderun'da 17 Arsa	22/03/2000	Hazine	Hazine	29/08/2000
- İskenderun'da 3 Arsa	08/12/2000	Karayüksek Belediyesi	Karayüksek Belediyesi	*
- Hatay Dörtyol'da 4 arsa	08/12/2000	Payas Belediyesi	Payas Belediyesi	*
ET VE BALIK ÜRÜNLERİ A.Ş.				
- Sığirt Taban'da 1 Adet Tazla	11/09/1993	Sığirt Valiliği	Oltağüstü Hal Binası	01/10/1993
- Ahiyazan Soğuk Mavi Deposu, 1 arsa ve 3 bina	28/03/1996	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	28/03/1996
- Yürüsköva İşletmesi ve 14 taşınmaz	13/08/1997	Hazine	İzmir'den Genel Kurumunluğu	07/03/1997
- Sakarya Kombinası binaları ve 78 adet taşınmaz	06/03/2000	Hazine	Sakarya Valiliği	*
- Çanakkale'de 4 arsa ve üzerindeki taşınmazlar	02/01/2001	Hazine	Çanakkale Osmancık Mart Üniversitesi	*
- Kütahya'da 1 Adet arsa	13/04/2001	Kütahya Valiliği İl Özel İdaresi		*
- Gaziantep'te 1 adet arsa ve üzerindeki taşınmazlar	13/04/2001	Malîye Hazinesi	Gaziantep Adliyesi	*
SEKA				
- İstanbul Alın Satma Müdürlüğü Binaları ve depo	10/11/1998	Hazine	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü	08/02/1999
- Kocaeli Yemliköy'de 8 Arsa	17/09/1999	Hazine	Dış Ticaret Müsteşarlığı	09/11/1999
- Dikmen İşletme Md.'liğine ait 6 arsa, 4 bina	18/04/2000	Hazine	Muşla Üniversitesi	10/05/2000
- Bahkasi'de 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	*
- Kastamonu Taşköprü'de 2 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	20/03/2001
- Afyon Çay'da 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	17/02/2001
- Zonguldak Çayırması'da 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	19/03/2001
- İpeh Sığirt'de 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	13/03/2001
- Giresun'da 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Diyadin İleri Başkanlığı	*
- Bahkasi'de 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	*
- Kastamonu Taşköprü'de 2 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	20/03/2001
- Afyon Çay'da 2 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	07/02/2001
- Zonguldak Çayırması'da 2 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	19/03/2001
- İpeh Sığirt'de 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	13/03/2001
- Giresun'da 4 arsa	07/12/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	*
- Giresun'da 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Sağlık Bakanlığı	*
- Giresun'da 1 arsa	07/12/2000	Hazine	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	*
- Ankara Yeminahale'de 1 arsa ve üzerindeki tesis	18/01/2001	Hazine	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü	*
- Bobi'de 5 arsa ve üzerindeki binalar	13/04/2001	Malîye Hazinesi	hasarlı Karan Kırım ve Kumullar	*
ORHÜS - ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ A.Ş.				
- Ardeşen İşletmesi ile 2 arsa, binalar, makinalar, demirbaşlar	13/01/1998	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi	24/09/1998
- Balıkesir Dursunbey'de 2 Daire	12/10/1998	Orman Genel Müdürlüğü	Orman Genel Müdürlüğü	16/11/1998
- Karabük Yemir'de 2 Arsa ve 3 bina	12/10/1998	Orman Genel Müdürlüğü	Orman Genel Müdürlüğü	27/11/1998
- Kastamonu Çelebi'de 1 Arsa ve üzerindeki taşınmazlar	12/10/1998	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	03/12/1998
- Genel Müdürlük şahısındaki prefabrik ev	09/04/1999	T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Düzce Tıp Fakültesi Hastanesi	20/04/1999
TÜRKİYE DENİZCİLİK İŞLETMESİ A.Ş.				
- Çanakkale'deki arazinin bir bölümü	30/05/1996	Galatasaray Üniversitesi	Galatasaray Üniversitesi	07/12/1998
- Kıyıcı Emniyeti ve Genel Kuruma İşletmesi	07/04/1997	Denizcilik Müsteşarlığı	Denizcilik Müsteşarlığı	07/04/1997
- Akdeniz Gemisi	23/06/1997	İTÜ Denizcilik Fakültesi	İTÜ Denizcilik Fakültesi	29/06/1997
- Çengelköy Yolcu Gemisi	09/04/1999	Millî Eğitim Bakanlığı	Barbaros Meslek Lisesi	23/06/1999
- Tellişayın Kıyavuzluk İst. ve ait 1 arsa (mülküne hakke)	12/10/1999	Denizcilik Müsteşarlığı	Denizcilik Müsteşarlığı	*
- İstanbul Sanayi'de 1 Arsa	27/12/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı	29/03/1999
- Trabzon Limanına ait 1 arsa ve 1 bina (25 Yıllık süre ile)	22/03/2000	Denizcilik Müsteşarlığı	Denizcilik Müsteşarlığı	*
- İstanbul Sanayi'de 1 Arsa	05/07/2000	Hazine	Sarıyer Belediye Başkanlığı	*

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/İ MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devam)**

	ÖYK KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	TABİSİ EDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ
TÜRKİYE GEMİ SANAYİ				
- İstinye'de 2 Arsa (Müncir Fırt Paşa Yolu)	14/06/1995	Hazine	Dışişleri Bakanlığı	31/08/1995
- İstinye Eski Tersane arazisinin bir kısmı	18/06/1998	Hazine	Denizcilik Müsteşarlığı	18/08/1998
- Alaybey Tersanesi	12/10/1999	Hazine	MSB(Deniz Kurvetleri Komutanlığı)	18/11/1999
- Fındık Tersanesi	12/10/1999	Hazine	MSB(Deniz Kurvetleri Komutanlığı)	15/11/1999
- Ağır Sanayi Tesisleri ve Motor Fabrikası	12/10/1999	Hazine	MSB(Deniz Kurvetleri Komutanlığı)	15/11/1999
- Pavlı Adası ve Tesisleri	12/10/1999	Hazine	MSB(Deniz Kurvetleri Komutanlığı)	15/11/1999
- Tuzla Yüzey Havuz Ünitesi ve Sahası	12/10/1999	Hazine	MSB(Deniz Kurvetleri Komutanlığı)	15/11/1999
SÜMER HOLDİNG A.Ş.				
- Yıldız Çiçi İşletmesi ve Hersek Av Köyü ile arazileri	14/06/1995	T.B.M.M.Milli Sanaylar Dsi. Bşk.	T.B.M.M.Milli Sanaylar Dsi. Bşk.	10/07/1995
- İspartı Hali Eğitim Merkezi ve arazisi	11/08/1995	Süleyman Demirel Üniversitesi	Süleyman Demirel Üniversitesi	31/10/1995
- Taşköprü İTİ İpliği Fabrikası ve arazisi	11/09/1995	Tekel Genel Müdürlüğü	Tekel Genel Müdürlüğü	17/11/1995
- Bursa Araştırma Geliştirme Merkezi (SAGEM)	19/01/1996	TUBİTAK	TUBİTAK	25/03/1996
- Ezzaman İspir Ayakkabı Fabrikası ve arazisi	18/11/1996	T.C. Atatürk Üniversitesi	İspir Meslek Yüksek Okulu	12/02/1998
- Erzinan'da 2 arsa, 12 daire, 49 lojman, 1 misafirhane, 1 yemekhane, 1 ambar, 1 lokal, 1 gama, 2 kumalevi	07/04/1997	T.C. Atatürk Üniversitesi	T.C. Atatürk Üniversitesi	23/07/1997
- Kocaeli/Hersek'de 54 Adet Arsa ve üzerindeki taşınmazlar	30/08/1997	Kocaeli Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	18/11/1998
- Konya Ereğli'de 1 Arsa ve Okul Binası	30/08/1997	Konya Valiliği	Konya Valiliği	13/01/1998
- Kayseri'de 2 Arsa ve 2 Okul Binası	30/08/1997	Kayseri Valiliği	Kayseri Valiliği	02/12/1997
- Simer Hali A.Ş.	18/09/1997	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	21/01/1998
- Bektaşlır Bölge Satış Müjazzası Ambarı ve arazisi	06/12/1997	KOSGEB	KOSGEB	28/12/1997
- Malatya'da 1 arsana bir bölünmü	06/12/1997	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	18/02/1998
- Erzurum Hacısamer Halıcılık Tesisi ve arazisi	06/12/1997	İstanbul Genel Komutanlığı	Tekman Jandarma Karakol Komutanlığı	13/09/1998
- Bursa Merinos Yünlü San. İşlet. ait 1 Arsa	13/01/1998	Hazine	Sağlık Bakanlığı	03/04/1998
- Gemlik Sungaypek ve Viskoz Mam. San. İşletmesi ve arazi	13/01/1998	Tekel Genel Müdürlüğü	Tekel Genel Müdürlüğü	16/03/1998
- Konya Ereğli'de 1 Arsa ve Okul Binası	13/01/1998	Konya Valiliği	Konya Valiliği	30/04/1998
- Kocaeli Hersek'de 1 Arsa ve Okul Binası	13/01/1998	Kocaeli Valiliği	Kocaeli Valiliği	27/03/1998
- Kocaeli Hersek'de 1 Arsa ve Okul Binası	13/01/1998	Hazine	Hazine	27/03/1998
- Ank. 26 Darcılı Lojman, 1 Arsa ve taşınmazlar	23/02/1998	Simer Hali A.Ş.	Simer Hali A.Ş.	12/05/1998
- Pertek Yün İpliği İşletmesi ve arazisi	23/02/1998	Simer Hali A.Ş.	Simer Hali A.Ş.	12/05/1998
- Konya Ereğli'de arsa	02/03/1998	Hazine	Hazine	30/04/1998
- Ankara'da 1 bina	20/04/1998	Başbakanlık	Başbakanlık	13/05/1998
- Ankara Kazalpa'da 1 Mağaza	21/04/1998	SÜMER Halıcılık El San. A.Ş.	SÜMER Halıcılık El San. A.Ş.	16/10/1998
- Malatya Pazarcık'da 5 arsa ve 222 lojman	27/05/1998	Malatya Belediyesi	Malatya Belediyesi	*
- Kocaeli Hersek'de Sosyal Tesisi Binası ve arazisi	15/07/1998	Kocaeli Üniversitesi/Hersek Belediyesi	Kocaeli Üniversitesi/Hersek Belediyesi	18/11/1998
- Kocaeli/Hersek Su sporları tesisi	15/07/1998	Hersek Belediyesi	Hersek Belediyesi	18/11/1998
- Kocaeli/Hersek su deposu ve arazisi	15/07/1998	Kocaeli Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	01/10/1998
- Adana Çırayr Fabrikası Arazisi	18/08/1998	Hazine	Adana İl Özel İdaresi	19/11/1998
- Elazığ Sivriçay Eğlence ve Dinlenme Tesisi ve arazisi	18/08/1998	Hazine	T.C. Fırat Üniversitesi	13/10/1998
- Konya Ereğli'de 1 Arsa ve Cami	14/09/1998	Hazine	Diyanet İşleri Başkanlığı	23/10/1998
- Kayseri'de 1 adet Arsa ve lojmanlar	14/09/1998	Hazine	Kayseri Valiliği	23/10/1998
- Diyarbakır Hali Fabrikasının ait 3 Arsa	14/09/1998	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	24/12/1998
- Konya Ereğli'de Karakol Binası ve arazisi	14/09/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	23/10/1998
- Kayseri Pamuklu San. İşletmesi'ne ait 191 adet Makina	26/10/1998	Tekel Genel Müdürlüğü	Tekel Genel Müdürlüğü	13/05/1999
- İstanbul Dekoranman Orman	19/02/1999	Hazine	Orman Bakanlığı	18/03/1999
- İstanbul Seyitpaşa Orman	19/02/1999	Hazine	Orman Bakanlığı	18/03/1999
- Kayseri Pam.San.İşlet.'ne ait 2 adet makine	19/02/1999	Tekel Genel Müdürlüğü	Tekel Genel Müdürlüğü	13/05/1999
- Adana Seyhan'da 2 Arsa	09/04/1999	Milli Emlak Genel Müdürlüğü	Milli Eğitim Bakanlığı	08/07/1999
- Adana Ceyhan'da 2 arsa	09/04/1999	Milli Emlak Genel Müdürlüğü	Milli Eğitim Bakanlığı	06/07/1999
- Adana Yüreğir'de 6 arsa	09/04/1999	Milli Emlak Genel Müdürlüğü	Milli Eğitim Bakanlığı	07/07/1999
- İstanbul Üsküdar'da 2 Arsa	17/09/1999	Marmara Üniversitesi	M.Ü. Tıp Fakültesi	15/11/1999
- Aydın Nazilli'de 5 Arsa	17/09/1999	Nazilli Belediye Başkanlığı	Nazilli Belediye Başkanlığı	10/02/1999
- Adana Seyhan'da 1 arsa	12/10/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	03/11/1999
- Bursa Osmangazi'de 1 arsa	12/10/1999	Hazine	Bursa İl Özel İdaresi	02/12/1999
- Ivriz Hidroelektrik Santrali ve arsaları	18/04/2000	TEAŞ	TEAŞ	28/09/2000
- Düzme Hidroelektrik Santrali ve arsaları	18/04/2000	TEAŞ	TEAŞ	*
- Nevşehir'de 1 arsa	29/05/2000	Hazine	Nevşehir Belediyesi	20/06/2000
- Ankara A.O.Ç.'de 2 arsa	05/07/2000	Hazine	Hacettepe Üniversitesi	*
- Malatya Pazarcık İl. Ait 1 arsa	10/10/2000	Hazine	Malatya Belediyesi	24/11/2000

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/İ MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devam)**

	ÖYK KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	TAHSİS EDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ
SÜMER HOLDİNG A.Ş. (devam)				
Konya Ereğli'de 77 adet arsa, 1 inşaat ve üzerindeki binalar	10/10/2000	Hazine	Ereğli Belediyesi	20/12/2000
Tarsus Mensucat İşletmesi ile 8 arsa ve üzerindeki binalar	10/10/2000	Hazine	Tarsus Belediyesi	21/12/2000
Ankara Altınoluk'da 1 arsa ve Genel Müdürlük binası	14/11/2000	Hazine	Kültür Bakanlığı	"
İzmir Basma İşletmesi ile 4 arsa, makina ve donatılar	14/11/2000	İzmir İl Özel İdaresi	İzmir İl Özel İdaresi	"
Nazilli Basma İşletmesi ile 4 arsa, binalar, makina ve demir	14/11/2000	Adnan Menderes Üniversitesi	Adnan Menderes Üniversitesi	"
Bursa Maruzo Yünfil İşletmesi ile 5 arsa, binalar, makina ve	14/11/2000	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Büyükşehir Belediyesi	"
Kuşadası Fiyetin ve Dinlenme Terasi ile 3 arsa ve üzerindeki	14/11/2000	Aydın İl Özel İdaresi	Aydın İl Özel İdaresi	08/01/2001
Aydın Nazilli'de 244 arsa	02/01/2001	Nazilli Belediye Başkanlığı	Nazilli Belediye Başkanlığı	"
Çankale Sazlık Deri İşletmesi'ne ait 2 arsa	02/01/2001	Çankale İl Özel İdaresi	Çankale İl Özel İdaresi	"
TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM A.Ş.				
Adana'da 1 Arsa, 6 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	09/12/1998
Ankara Balı'da 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo, 1 İd. Bin.	18/08/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	15/12/1998
Bursa İnşaat'da 1 Arsa, 1 İdare Binası, 3 Depo	18/08/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	06/10/1998
Kurkula'da 1 Arsa, 1 İdare Binası, 3 Depo	18/08/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	08/12/1998
Giresun Sebzeçiftçisi'de 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	18/08/1998	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	04/12/1998
Cocun Osmanköy'de 1 Arsa ve üzerindeki tesisler	18/08/1998	Hazine	TMO	10/12/1998
Bahçe'de 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo, 1 Bekçi evi	18/08/1998	Hazine	TMO	18/11/1998
Vağda 1 Arsa, 3 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	14/12/1998
Adana'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	18/08/1998	Hazine	Tuğubeyli Kaymakamlığı	11/12/1998
Kurkula'da 2 Arsa, 3 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Kurkula Valiliği	Ambik/1998
Kayseri'de 3 Arsa, 11 Lojman, 7 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	11/12/1998
Tunceli'de 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	21/12/1998
Ağrı'da 1 Arsa, 5 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	17/12/1998
Gaziantep'te 1 Arsa, 3 Lojman, 1 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	26/01/1998
Erzurum'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	24/12/1998
Muş'da 1 arsa, 4 Lojman, 2 Depo	18/08/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	23/12/1998
Tahran'da 1 Arsa ve 4 Depo	18/08/1998	Hazine	Jandarma Genel Komutanlığı	17/12/1998
Bahçe'de 2 Arsa ve üzerindeki binalar	18/08/1998	Hazine	Bahçe'de 2 Arsa ve üzerindeki binalar	16/12/1998
Ankara Polatlı'da 2 Arsa, 2 Loj., 11 Depo, 1 Bekçi evi	18/08/1998	Hazine	Gazi Üniversitesi	12/11/1998
Muş'da 1 Arsa, 18 Lojman, 2 İdare Binası, 1 Depo	14/09/1998	Hazine	Fırat Üniversitesi	21/12/1998
Muş'da 1 arsa, 4 Lojman, 8 Depo, 1 İdare Binası	12/10/1998	Hazine	Meşelik Üniversitesi	02/08/2000
Giresun'da 1 Arsa, 4 Lojman, 6 Depo, 1 İdare Binası	12/10/1998	Hazine	Giresun İl Özel İdaresi	31/12/1998
Hayri'de 1 Arsa, 4 Lojman, 10 Depo	12/10/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	09/12/1998
Diyanbakır Lice'de 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	12/10/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	09/12/1998
Şanlıurfa Akpınar'da 1 Arsa, 2 Lojman, 8 Depo	12/10/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	11/01/1999
Amasya Merzifon'da 1 Arsa, 8 Lojman	12/10/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	06/07/1999
Ekişli'de 1 Arsa, 3 Lojman, 6 Depo	12/10/1998	Hazine	Milli Savunma Bakanlığı	03/12/1998
Karabük Saraylı'da 1 Arsa, 2 Lojman, 2 Depo	12/10/1998	Hazine	Zonguldak Karadeniz Üniversitesi	26/11/1998
Uşak'da 2 Arsa ve üzerindeki tesisler	12/10/1998	Hazine	Tekel Genel Müdürlüğü	27/01/1998
Çeşitli illerde 39 Arsa, 111 Loj., 141 Depo, 3 Bekçi evi	09/04/1999	Hazine	Milli Eğitim Bakanlığı	Has-Kes. 1999
Kastamonu İnebolü'de 1 Arsa, 6 Lojman	09/04/1999	Hazine	Sahil Güvenlik Komutanlığı	09/07/1999
Muş'da 2 Arsa, 19 Lojman, 10 Depo	09/04/1999	Hazine	Celal Bayar Üniversitesi	27/08/1999
Muş'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	09/04/1999	Hazine	Celal Bayar Üniversitesi	17/11/1999
Bahçe'de 1 Arsa, 11 Lojman, 4 Depo	09/04/1999	Hazine	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	09/10/1999
Bilis Adilcevaz'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	09/04/1999	Hazine	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	14/09/1999
Van Gevay'da 1 Arsa, 3 Lojman, 1 Depo	09/04/1999	Hazine	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	13/09/1999
Ormanlı'da 1 Arsa, 4 Lojman, 10 Depo	09/04/1999	Hazine	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	22/06/1999
Elaçlı'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	09/04/1999	Hazine	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	13/07/1999
Konya Seraplı'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	09/04/1999	Hazine	Selçuk Üniversitesi	28/07/1999
Sakarya Kaynarca'da 1 Arsa, 4 Lojman, 4 Depo	09/04/1999	Hazine	Sakarya Üniversitesi	23/06/1999
Mardin Midyat'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	09/04/1999	Hazine	Mardin Valiliği	22/07/1999
Karabük Saraylı'da 2 Arsa, 8 Lojman, 8 Depo	09/04/1999	Hazine	Süleyman Demirel Üniversitesi	21-22/7/99
Tekirdağ Malkara'da 3 Arsa, 4 Lojman, 5 Depo	09/04/1999	Hazine	Tatlıca Üniversitesi	28/07/1999
Amasya'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	09/04/1999	Hazine	Selçuk Bakanlığı	08/07/1999
Adana Yüreğir'de 2 Arsa ve üzerindeki tesisler	09/04/1999	Hazine	Orman Bakanlığı	10/09/1999
Giresun'da 2 Daire	09/04/1999	Hazine	Orman Bakanlığı	13/07/1999
Ordu Fatsa'da 1 Arsa ve 6 Lojman	09/04/1999	Hazine	Orman Bakanlığı	08/07/1999
Zonguldak Çaycoba'da 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	09/04/1999	Hazine	İsosyal Hizmetler ve Çocuk Erişime Kurumu	23/06/1999
Afyon'da 1 Arsa ve 1 Depo	09/04/1999	Hazine	Tekel Genel Müdürlüğü	25/05/1999
Kastamonu'da 1 Arsa, 10 Lojman, 10 Depo, 1 Bekçi evi	09/04/1999	Hazine	Kastamonu İl Özel İdaresi	13/07/1999

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/A MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devam)**

	ÖYK		TARİHİ EDİLEN		DEVİR TARİHİ
	KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	KURULUŞ	KURULUŞ	
TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM A.Ş. (Devam)					
Diyarbakır Binaları'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	09/04/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		20/07/1999
Diyarbakır Çarşı'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	09/04/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		19/07/1999
Tokat Niksar'da 1 Arsa ve 3 Lojman	09/04/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		13/07/1999
Sinop'da 1 Arsa, 2 Lojman, 3 Depo	09/04/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		07/07/1999
Van'da 1 Arsa, 11 Lojman, 4 Depo	09/04/1999	Hazine	İzmir Genel Komutanlığı		14/09/1999
Edirne Meriç'de 1 Arsa, 4 Lojman, 4 Depo	09/04/1999	Meriç Belediye Başkanlığı	Meriç Belediye Başkanlığı		12/08/1999
Kahireli'de 1 Arsa, 6 Lojman	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		11/10/1999
Erzincan'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		17/08/1999
Erzurum'da 1 Arsa, 1 İdare binası	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		27/09/1999
Uşak'da 1 Arsa, 4 Lojman	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		20/10/1999
Balıkesir Susurlu'da 1 Arsa, 4 lojman, 3 depo	14/06/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		05/08/1999
Edirne Uzunköprü'de 1 Arsa, 2 Lojman, 12 Depo	14/06/1999	Uzunköprü Belediye Başkanlığı	Uzunköprü Belediye Başkanlığı		12/08/1999
Antalya'da 2 Arsa, 8 Lojman, 1 İdare Binası, 2 Depo	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		01/09/1999
Edirne'de 1 Arsa, 20 Lojman, 6 Depo	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		13/09/1999
Batman'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		03/08/1999
Bilecik'te 1 Arsa, 1 İdare Binası, 1 Depo	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		14/09/1999
Bahçe'de 1 Arsa, 4 Lojman, 7 Depo, 1 Bekçi evi	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		11/10/1999
Gümüşhane'de 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Dükkan	14/06/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		10/08/1999
İpeki Erdemli'de 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	05/07/1999	Hazine	Millî Savunma Bakanlığı		"
Antalya Manavgat'ta 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	31/08/1999	Hazine	Adalet Bakanlığı		10/11/1999
Kastamonu Araç'ta 2 Arsa, 6 Lojman, 2 Depo	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		"
Konya Akşehir'de 1 Arsa, 2 Lojman	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		16/11/1999
Konya Çibinli'de 1 Arsa, 4 Lojman, 9 Depo	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		18/11/1999
Konya Kadınhançılı'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		14/12/1999
Ezincirli Ağıllı'da 1 Arsa ve 6 Lojman	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		02/11/1999
Ezincirli Hıncı'da 1 Arsa, 2 Lojman	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		03/11/1999
Kara Kağızman'da 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	31/08/1999	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		04/11/1999
Amasya Maszifli'de 1 Arsa, 1 Bekçi Evi, 6 Depo	31/08/1999	Hazine	Kay Hizmetleri Genel Müdürlüğü		01/12/1999
Tektaş'ta 1 Arsa, 4 Lojman, 5 Depo	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		26/11/1999
Tokat Turhal'da 1 Arsa, 4 Lojman, 3 Depo	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		30/11/1999
Çorum'da 1 Arsa, 2 Lojman, 6 Depo	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		02/12/1999
Çorum Alaca'da 1 Arsa, 4 Lojman, 1 Depo	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		02/12/1999
Edirne Harza'da 2 Arsa	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		01/11/1999
Edirne Enerji'de 1 Arsa	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		01/11/2000
Düzce'de Suayıkty'de 1 Arsa, 3 Lojman, 5 Depo	31/08/1999	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		08/11/1999
Manisa Kula'da 1 Arsa, 2 Lojman, 1 Depo	31/08/1999	Hazine	Sağlık Bakanlığı		17/11/1999
Gaziantep İstiklal'de 1 Arsa, 4 Lojman, 4 Depo	31/08/1999	Hazine	Süleyman İsmail Üniversitesi		19/11/1999
Osmaniye'de 1 Arsa, 4 Lojman, 2 Depo	31/08/1999	Hazine	Süleyman İsmail Üniversitesi		19/11/1999
Konya Meram'da 1 Arsa, 1 İdare Binası, 1 Bekçi Evi	31/08/1999	Hazine	Çevre Bakanlığı		26/10/1999
Mehmetpaşa'da 8 daire	31/08/1999	Hazine	İzmir Genel Komutanlığı		17/11/1999
Ezincirli Bergama'da 1 Arsa, 4 Lojman, 5 Depo	31/08/1999	Hazine	Tekel Genel Müdürlüğü		24/11/1999
Manisa Salihi'de 1 Arsa, 2 Lojman, 4 Depo	31/08/1999	Hazine	Tekel Genel Müdürlüğü		16/11/1999
Ordu'da 1 Arsa, 4 Lojman, 7 Depo	31/08/1999	Hazine	Devlet İstatistik End. Başkanlığı		16/11/1999
Şanlıurfa Bozova'da 1 Arsa, 2 Lojman, 5 Depo	31/08/1999	Hazine	Hasan Üniversitesi		22/11/1999
Aydın'da 1 Arsa, 1 İdare Binası	31/08/1999	Aydın Belediye Başkanlığı	Aydın Belediye Başkanlığı		23/12/1999
Adapazarı'nda 3 Arsa ve üzerindeki taşınmazlar	12/10/1999	Hazine	İl Özel İdare		22/12/2000
Kırkköle'de 10 Arsa, 32 Lojman ve Tesis	06/03/2000	Hazine	Tatya Üniversitesi		11/07/2000
Erzurum Term ve Alet Mak. İst. 1 arsa, bina ve taşınmaz	06/03/2000	Hazine	Sağlık Bakanlığı		25/04/2000
Ankara A.O.Ç.'de 1 arsa	22/03/2000	Hazine	Devlet Personel Başkanlığı		30/05/2000
Ankara A.O.Ç.'de 1 Arsa	22/03/2000	Hazine	Ankara Üniversitesi		30/05/2000
Ankara A.O.Ç.'de 2 Arsa	22/03/2000	Hazine	Sakarya İl Özel İdare		30/03/2000
Konya Yumuk'ta 2 Arsa, 4 Lojman ve 4 Depo	22/03/2000	Hazine	Millî Eğitim Bakanlığı		28/04/2000
Bingöl'de 4 Lojman, 1 Depo, 1 Arsa	22/03/2000	Hazine	Orman Bakanlığı		14/06/2000
Buca Kocabaşı'de 1 Arsa, 2 Lojman, 4 Depo	22/03/2000	Hazine	Tarım ve Köylüleri Bakanlığı		23/05/2000
Konya Meram'da 2 Arsa, 3 Depo, Bekçi Evi ve Sosyal Tes.	22/03/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		16/05/2000
Taşbaşı Akınbaşı'da 1 Arsa, 4 Lojman ve 1 Depo	22/03/2000	Hazine	Malîye Bakanlığı		18/05/2000
Adapazarı'nda 1 arsa, 1 bin	18/04/2000	Hazine	Adalet Bakanlığı		22/12/2000
Aydın'da 3 arsa, 10 daire	05/07/2000	Aydın Belediye Başkanlığı	Aydın Belediye Başkanlığı		13/12/2000
Aydın Nazilli'de 1 arsa, 4 lojman	05/07/2000	Nazilli Belediye Başkanlığı	Nazilli Belediye Başkanlığı		01/11/2000
Taşbaşı Yumuk'da 1 arsa, 2 lojman, 14 depo, 1 bekçi evi	05/07/2000	Hazine	Kredi ve Yurtlar Kurumu		23/08/2000
Kastamonu Aşağı'da 1 Arsa ve üzerindeki taşınmazlar	17/07/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü		12/09/2000
Şanlıurfa Tarım Alet Mak. İst. 1 arsa, bina ve taşınmazlar	30/10/2000	Hazine	Hasan Üniversitesi		31/12/2000

Kaynak: ÖİB, 2001.

**4046 SAYILI KANUN'UN 2/A MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
BEDELSİZ DEVREDİLEN VARLIKLAR (Devam)**

	ÖYK KARAR TARİHİ	DEVREDİLEN KURULUŞ	TARİHİ EDİLEN KURULUŞ	DEVİR TARİHİ
TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM A.Ş. (Devam)				
- Konya Seydişahin'de 1 arsa, 4 lojman, 3 depo	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	12/01/2000
- Ankara Şişhane'de 1 arsa, 4 lojman, 3 depo	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	22/11/2000
- İpeki Tarzı'da 1 arsa	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	22/11/2000
- Malatya'da 1 arsa, 5 depo, 1 camii	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	*
- Kayseri Kocaman'da 1 arsa, 6 depo	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	*
- Kayseri'de 4 daire	07/11/2000	Hazine	Emniyet Genel Müdürlüğü	03/01/2001
- Tinku Artıncı'da 1 arsa, 4 lojman	07/11/2000	Hazine	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	11/01/2001
- Bakırköy Çiftlikleri'de 1 arsa, 4 lojman, 4 depo	07/11/2000	Hazine	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	15/12/2000
- Firincian Hisar'da 1 arsa	07/11/2000	Hazine	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	05/01/2001
- Yozgat Şifahi'de 1 arsa, 2 lojman, 4 depo	07/11/2000	Hazine	MİLLİ Eğitim Bakanlığı	*
- Aydın Kuyun'da 1 arsa, 4 lojman, 2 depo	07/11/2000	Hazine	MİLLİ Eğitim Bakanlığı	15/12/2000
- Adana Yırcı'da 1 arsa	07/11/2000	Hazine	Orman Bakanlığı	*
- Kayseri Yeşilhisar'da 1 arsa, 4 lojman, 3 depo	07/11/2000	Hazine	Adalet Bakanlığı	*
- Diğirce Akpınar'da 1 arsa, 4 lojman, 2 depo	07/11/2000	Hazine	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	08/12/2000
- Malatya'da 2 arsa, 3 lojman, 2 depo	07/11/2000	Hazine	İnönü Üniversitesi	15/12/2000
- Kayseri'de 7 arsa ve üzerindeki tesisler	07/11/2000	Hazine	MİLLİ Savunma Bakanlığı	*
- Sivri'de 1 arsa ve üzerindeki tesisler	07/11/2000	Hazine	MİLLİ Savunma Bakanlığı	15/02/2000
- Adıyaman Bezi'de 1 arsa, 4 lojman, 3 depo	07/11/2000	Hazine	Bezi Kaymakamlığı	15/12/2000
- Aydın'da 1 arsa, 2 depo	07/11/2000	Aydın İl Özel İdaresi	Aydın İl Özel İdresi	21/12/2000
- Tekirdağ'da 1 arsa, 3 depo, 1 beki evi	02/01/2001	Şarkışar Belediyesi Başkanlığı	Şarkışar Belediyesi Başkanlığı	22/02/2001
- Tekirdağ'da 1 arsa, 10 depo, 1 beki evi	02/01/2001	Hayrabolu Belediyesi Başkanlığı	Hayrabolu Belediyesi Başkanlığı	22/02/2001
- Isparta'da 1 arsa, 4 lojman, 2 depo	02/01/2001	Gelenos Belediyesi Başkanlığı	Gelenos Belediyesi Başkanlığı	*
- Edirne İpsala'da 1 arsa, 4 lojman, 7 depo	02/01/2001	İpsala Belediyesi Başkanlığı	İpsala Belediyesi Başkanlığı	22/02/2001
- Manisa Alaşahin'de 1 arsa, 1 lojman, 5 depo	02/01/2001	Alaşehir Belediyesi Başkanlığı	Alaşehir Belediyesi Başkanlığı	13/02/2001
- Konya Ereğli'de 1 arsa, 5 depo, 1 beki evi	02/01/2001	Ereğli Belediyesi Başkanlığı	Ereğli Belediyesi Başkanlığı	*
- Manisa Turgutlu'da 1 arsa, 4 lojman, 2 depo	02/01/2001	Turgutlu Belediyesi Başkanlığı	Turgutlu Belediyesi Başkanlığı	14/02/2001
- İpeki Tarzı'da 1 arsa, 2 depo	02/01/2001	Tarım Bakanlığı Başkanlığı	Tarım Bakanlığı Başkanlığı	*
- Çorum İskilip'de 1 arsa, 4 bina	02/01/2001	İskilip Belediyesi Başkanlığı	İskilip Belediyesi Başkanlığı	*
- Uşak'da 1 arsa ve üzerindeki tesisler	02/01/2001	Uşak Belediyesi Başkanlığı	Uşak Belediyesi Başkanlığı	13/02/2001
- Kütahya'da 1 arsa, 9 depo, 1 beki evi	02/01/2001	Babaeski Belediyesi Başkanlığı	Babaeski Belediyesi Başkanlığı	02/03/2001
TÜRKİYE DEMİR ÇELİK İŞLETMELERİ				
- Ankara'da hizmet binası ve lojmanlar	13/04/2001	Ozelleştirme İdaresi Başkanlığı		*

* Devir işlemlerinin yapılmasına ilişkin çalışmalar sürmektedir.

- Kaynak: ÖİB, 2001.

EK: 23

KAPATILAN/İŞLETMESİNDEN ÇEKİLİNE VARLIKLAR

KURULUŞ	VARLIK ADI	YAPILAN İŞLEM	KARAR TARİHİ
TURBAN	Amasya Oteli	İşletmecilikten Çekilme	23.04.1995
TURBAN	Çorum Oteli	İşletmecilikten Çekilme	23.04.1995
TURBAN	Erciyes Oteli	İşletmecilikten Çekilme	23.04.1995
TURBAN	Samsun Oteli	İşletmecilikten Çekilme	23.04.1995
TURBAN	Ş.Urfa Oteli	İşletmecilikten Çekilme	23.04.1995
KÖYTEKS	Keskin Hazır Giyim Tesisi	Kapatma	02.08.1995
KBİ	Kuhular Maden Sahası	Kapatma	18.11.1996
SÜMER HOLDİNG	Erzurum İspir Ayakkabı Fabrikası	Kapatma	18.11.1996
EBÜAŞ	Yüksekova Kombinası	Kapatma	13.08.1997
KÖYTEKS	Tarvan Kazak Üretim Tesisi	Kapatma	18.09.1997
TURBAN	Beldibi Sosyal Turizm İşletmesi	İşletmecilikten Çekilme	06.12.1997
TURBAN	Belek Sosyal Turizm İşletmesi	İşletmecilikten Çekilme	06.12.1997
TURBAN	Marmaris Tatil Köyü	İşletmecilikten Çekilme	10.12.1997
ORÜS	Ardeşen İşletmesi	Kapatma	13.01.1998
SÜMER HOLDİNG	Diyarbakır Halı Fabrikası	Kapatma	11.03.1998
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Ankara Tarım Mak. İmalat İşl.	Kapatma	15.07.1998
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Adana Tarım Mak. İmalat İşl.	Kapatma	15.07.1998
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	İzmir Tarım Mak. İmalat İşl.	Kapatma	15.07.1998
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Kırklareli Tarım Mak. İmalat İşl.	Kapatma	15.07.1998
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Pamukova Tarım Mak. Araştırma Ens.	Kapatma	15.07.1998
T. İŞ BANKASI	265 adet hisse	Hazine'ye iade	15.07.1998
TURBAN	Antalya Adalya Oteli	İşletmecilikten Çekilme	14.09.1998
TURBAN	Antalya Kaleiçi Dükkanları	İşletmecilikten Çekilme	14.09.1998
TURBAN	Antalya Kaleiçi Yat Limanı	İşletmecilikten Çekilme	14.09.1998
EBÜAŞ	Trabzon Balık Mamulleri Fabrikası	Kapatma	08.07.1999
SÜMER HOLDİNG	Kayseri Pamuklu İşletmesi	Kapatma	09.08.1999
TURBAN	Yalova Termal Tesisleri	İşletmecilikten Çekilme	12.10.1999
TDİ	İzmir Körfez Hattı Taşıma Hizmetleri	İşletmecilikten Çekilme	04.02.2000
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Erzurum Tarım Alet Makinaları İşletmesi	Kapatma	06.03.2000
TÜGSAŞ	Elazığ Gübre Sanayii A.Ş. Fabrikası	Kapatma	18.04.2000
SEKA	Klor-Alkali Fabrikası	Kapatma	20.07.2000
SÜMER HOLDİNG	Tarsus Mensucat Boyaları San. İşletmesi	Kapatma	10.10.2000
T. ZİRAİ DONATIM A.Ş.	Ş.Urfa Tarım Alet Makinaları İşletmesi	Kapatma	30.10.2000
SÜMER HOLDİNG	İzmir Basma Sanayii İşletmesi	Kapatma	14.11.2000
SÜMER HOLDİNG	Nazilli Basma Sanayii İşletmesi	Kapatma	14.11.2000
SÜMER HOLDİNG	Merinos Yünlü Sanayii İşletmesi	Kapatma	14.11.2000
SÜMER HOLDİNG	Kuşadası Eğitim ve Dinlenme Tesisi	Kapatma	14.11.2000

Kaynak: ÖİB, 2001.

DİĞER DEVİR İŞLEMLERİ

KURULUŞ	VARLIĞIN NİTELİĞİ	DEVRALAN KURULUŞ	DEVİR KARAR TARİHİ
SEKA	İzmit'te 3 Arsa'nın İrtifak Hakkı	İzmit Büyükşehir Belediyesi	09.04.1999

(*) Bu varlıklar, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 30. Maddesi çerçevesinde, irtifak bedelleri sonradan tespit edilmek üzere devredilmiştir.

Kaynak: ÖİB, 2001.

ÖZGEÇMİŞ

1966 Yılında Adapazarı'nda doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Adapazarı'nda tamamladı. 1986 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İş İdaresi bölümüne kayıt oldu. Ekim 1992'de mezun oldu. 1989-1991 yılları arasında yabancı dil eğitimi için Almanya'da bulundu. Nisan 1993- Ağustos 1994 tarihleri arasında askerlik görevini Yedek Subay olarak tamamladı. Ekim 1998'de Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana bilim Dalı Sosyal Siyaset Bölümünde Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 1981 yılından beri de mobilya ticareti yapmaktadır. Trafik Eğitimi ve Çevre Bilgisi ile Direksiyon Eğitimi öğreticisidir. Evli ve iki çocuk sahibidir. Almanca, İngilizce ve Arapça bilmektedir.